

ÖZKAN GÜNAL

deyhüt

Kainat Kitabına
Tasavvufi İzahatlar

*Tevhit, Allah'ın senden kendisini
muhabbet edişini işitip, muhatabı olmaktır.*

emek
yayınevi

Dembir

Özkan Günal

Dembir

Özkan Günal

Dembir

EMEK YAYINLARI

Dembir

Yazar: Özkan Günal
Editör: Emine Aytül Erol
Kapak: İlker Kurtuldu
İç Tasarım: Özkan Günal
1. Basım: Ocak 2016
ISBN: 978-605-66229-0-8

EMEK YAYINEVİ

Reyhan Mah. Cumhuriyet Cad. Doruk işh. No: 150 D: 1B/38
Osmangazi BURSA
Tel: 0224 221 03 22

Baskı:

EMEK DİJİTAL MATBAA

Hoşnudiye Mah. Cengiz Topel Cd. No.13/A ESKİŞEHİR
Tel: 0222 2316562 - Fax: 0222 2316561
Sertifika No: 32580

info@emekyayinevi.com
info@emekdijitalmatbaa.com
www.emekyayinevi.com
www.emekdijitalmatbaa.com

©2016 Emek Yayınevi

**Eserin tüm yayın hakları Emek Yayınevi'ne aittir.
Yazılı izin olmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.**

İçindekiler

Yazar Hakkında	5
Teşekkür Yazısı	6
Ön Söz	7
Melamilik ve Tevhid	8
Velayetin Şeriatı Aşkın Orucu	32
Kadın	62
Hac	88
Halim Derviş	120
Ramazan	158
Anasır-ı Erbaa	196
İnsan	216
Kurban	244
Ezan	264
Abdest	290
Kur'an	318
Diğer Kitaplarımız	345

Dembir

Dembir

Özkan Günal

ÖZKAN GÜNAL

1974 yılında Bursa'da doğmuş olup halen Bursa'da ikamet etmektedir. Zahir eğitimini Bursa'da tamamlamıştır. İnsanı Kamil olma yolundaki eğitimini, üçüncü devre Melami piri, Seyit Pir Muhammed Nurûl-Arabî Hazretlerinin torunu Kemal Efendi kolundan olan, zahir batın babası Melami Mürşid-i Kâmili Halil İbrahim Baki Hz'nin aşk ve irfan mektebinde tahsil etmiştir.

Kendisine ekilen aşk, irfan ve melamet neşesiyle hizmet etmeye devam etmektedir.

Yirmi beş yıldır Melami meydanında hizmet görmekle birlikte edebiyatla da uğraşmaktadır. Rubailer, beyitler, şiirler, sohbetler ve beyit şerhleri ile ayet tefsirleri ve deyişler çalışmaları da yapmaktadır.

Özkan Günal'ın tasavvuf edebiyatına kazandırdığı eserler şunlardır,

Gül Kokuları 1 ve Gül Kokuları 2 olan Rubailer çalışmaları,
Özüm Uyanıyor isimli tasavvuf şiirleri çalışması,
Vahdet Deryası isimli Mısri Niyazi Hz'nin şiirleri şerhi çalışması, **Aşktır Tevhid-i İnsan** isimli babası Namı Damperli Halil İbrahim Baki Hz yazılı çalışmalarının derlendiği Halil İbrahim Baki Külliyatı çalışması,
Sebebi Yar Cemali isimli deyişler çalışması,
Nokta isimli Sayın Mustafa Tatçı'nın Nokta şiirinin şerhi çalışması.
Ey sevgili canan! İsimli âşık dilinden maşukun anlatıldığı eser.
Aşkın Dilinden İsimli Rubailer çalışması.
Arayış isimli eser Tasavvufi alanda Risale-i Vehbiye şerhi romanıdır.

TEŞEKKÜR YAZISI

Bu Fakiri,

Bıkmadan, usanmadan sürekli tevazu, hoşgörü, sabır ve saygının yanında, sonsuz bir sevgi ile tüm kalbini katıp, irfâniyeti ile iki elinin arasında yoğuran canımın cananına, kendi güzelliğini bu Fakir'den yansıtan zahir bâtın Babam, İbrahim GÜNAL'a çok teşekkür ediyorum.

Ellerinden gelen yardımı esirgemeyen âşıklara çok teşekkür ediyorum.

Bana bu imkânı tanıyan ve yazılarımı yayınlamaya lâayık bulup, sizlere ulaşmama vesile olan Emek Yayınevi'ne de ayrıca teşekkür ediyorum.

Bu kitabı okuyan siz değerli okuyuculara teşekkür ediyorum.

Bir kitabı değerli ve güzel kılan okuyucusudur.

İyi ki varsınız.

Özkan GÜNAL

Önsöz

Değerli okuyucu,
Okumaya başladığınız bu eserde, Yaşama ve Tevhide ait konuların Melamet imanı boyutundan izahlarını ve sorulan sorular ile o sorulara verilen cevapları bulacaksınız.

Emek Yayınevi

Her iman boyutunun kendisine özel ibadetleri vardır. İbadetini yerine getirmediğimiz yani imanımız doğrultusunda yaşamadığımız sürece bizden benimsediğimiz imanın kendisine ait güzelliği tecelli edemez. Bizler lütfedilene layık olma gayretindeyiz.

Eski anlayışı terk ettik ama yeninin tecellisini varlığımızda zahire getirmediyse, bizimkisi tahsili Kemal değil kuru bir bilgi olarak kalmıştır ki küfürdür. Eskinin terkiyle boşalan kalbe tevhit girdiyse, bizden görülen Tevhit olur ki işte bu imandır. Unutulmamalıdır ki ilkokul öğrencisinin kendisine göre yapması gereken ödevleri vardır. İlkokul bittiğinde tamam ben ortaokula geçtim artık ödev ilkokulda kaldı demek ödev yapmanın nefse zor gelişinden kaynaklı söylemdir. Evet, ödev bitti lakin biten ilkokula ait ödevdir. Şimdi ortaokuldayız artık ortaokulun kendisine göre olan ödevleri devreye girmelidir. Sonra lise, daha sonra üniversite... Üniversitedeyken de lise ödevleri bitmiş olur ama üniversite ödevleri ve ders çalışma şekli gelmiştir. Her kim sorumluluğu kaldırıyorsa bu onun zannıdır çünkü sorumluluk asla bitmez, boyut değiştirir.

Hakikatin ne olduğunu bilmeye başlamak bizden mesuliyet kaldırmaz aksine kendisi kadar mesuliyet yükler. Gösterildiği için gördüğümüz güzelliği kendimizde oluşturmalıyız. Hu...

Melamilik
Ve
Tevhit

Mansur'um yarenler dile gelirim
Katlime fermanı kendim veririm
Dara gitmek yarla vuslatım benim
Ene Hak diyerek dara giderim

Hak aşkı ihata etti varımı
Koptu kıyametim yaktı dünyamı
Kendisinden gayrı bir şey kalmadı
Ene Hak diyerek dara giderim

Kurban gereklidir ledün sırrına
Can vermeye Hakk'ın âşıklarına
Yokluk yollarına ışık tutmaya
Ene Hak diyerek dara giderim

Tevhit bulunduğu deme rızadır
Tecellisi yanıp hem kül olmaktır
Halkın taşlaması Hakk'a varmaktır
Ene Hak diyerek dara giderim

Söyleyen bu dilden Hak kendisidir
Ene demek bize küfür değildir
Fakirden görülen **Halil** zevkidir
Ene Hak diyerek dara giderim.

Dembir

Ey Kamil'an, Ey Arif'an, Ey Aşık'an, Ey Derviş'an, Ey Sadık'an, Ey Muhib'ban, Ey Talip!

Bu kitap, namı Damperli Halil İbrahim Baki Hz'nin gönlünden, gönlümüze ektiği mana zevklerinin yine Onun hizmetiyle yeşerip zuhura gelişindeki anlatımları içermektedir.

O gönüller sultanı, her bildirdiğinin ispatı, Hakk'ın kendisini anlatımı olandır. O, Hak ile Hakk'a hizmet edip, Hakk'a yöneltmek suretiyle Hak âşıklarının kablesinde Maşuk Hakk'ı buldurandır. O sultan ki bildirdiğinin tecellisine, varıldığında kendisiyle vuslat edilendir. Onu anlatmak ancak ve ancak O'nun kendisini gösterdiği kadarının, ne kadarı dile geliyor ise o kadardır.

Hak ile Hakk'a hizmet adına yapılan bu çalışma, Mısri Niyazi Hz'nin

***Zatı Hak'ta mahremi irfan olan anlar bizi
İlmi sırda bahri bi payan olan anlar bizi***

dizelerinde bahsettiği sınırsız ummanın katresini anlaşılır hale getirmek içindir. Her ne kadar anlatmaya çalışsak da az gittim, uz gittim dere tepe düz gittim, bir de baktım bir arpa boyu yol gitmişim beyanındaki arpa boyu kadardır. Bizler, Onun güzelliğini görünce, güzelliğin ne olduğunu görür olduk. İşte bu dergi gördüğümüz güzelliği anlatma gayretimizden oluşmaktadır. Allah, sınırı olmayan, evveli Kendisi, ahiri Kendisi, zahiri Kendisi, batını Kendisi, olandır. Sınır, yaratılmışlıkta vardır. Yaratanda sınır olmaz. O, zaman ve mekândan münezzehe iken zaman ve mekânla zahir olandır. Kendisinde sınır ve son olmayanın Kendisini tanıttığı ilimde nasıl son olabilir. Kova içine deryayı alamaz lakin dibini çıkartırsa deryaya dalar, batın olur. Allah, kalıplara sığmaz, Allah'a varmak için kendi kalıplarımızı kırmalı, kalıpsız kalmalıyız.

Kalıpsız, şartsız şurtsuz, yargısız kalmak, Allah'ta fena bulmak sonucu Allah'a uruç etmektir. Bu ise bilgi boyutunda kalmak ile gerçekleşmez. Bilgi aracına aşk binerse Maşuk Allah'a götürür, Nefis binerse gayrıya götürür. Unutmamalıyız ki, Tevhit kendi insanlığımıza ulaşma sonucu “*Abduhu*” hitabındaki Allah'ın kulu olmaktır. Tevhit, Peygamber efendimizin,

“Nefsine arif olan Rabbine arif olur.”

beyanındaki kendimizden Rabbimize arif olmaktır. Tevhit, kendisi bilinsin diye bizi var eden Allah'ı yine kendimizde bilmektir. Tevhit, derviş olmaktır. Kişiyi derviş yapan ne kadar çok bildiği değil, ne kadar hâllendiğidir. Yaşam, Allah'ın kendi bilinmek istemesi doğrultusunda, Kendisini muhabbet edişidir. Eşya bu muhabbette kelamdır. İnsan, muhatabı olandır. Allah'ın muhatabı olan kendiliksiz nüzul namazı kılandır. Şimdi, Tevhit, kelime olarak birlemek anlamına gelmektedir. Tevhit olan İslam dininde tevhit,

Eşhedu enlâilâhe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu.

demektir ve tevhit bizim dışımızda bir ikiliği birlemek değil bizim kendi ikiliğimizi birlemek içindir. Bu âlem tevhit üzerinedir, âlemi iki gösteren bizim ikiliğimizdir. Bu, şaşı bir insanın bir olana bakıp, iki görmesi gibidir. Şaşı kişi, şaşılığını düzeltmeden gördüğü ikiyi ne kadar birlemeye çalışırsa çalışsın gördüğü iki asla bir olmayacaktır çünkü gördüğü iki değil ki bir olsun. Gördüğünü birlemek için yapması gereken kendi şaşılığını tedavi ettirmektir. İşte bizlerde aynen öyle yapmalıyız. Âlemi birlemeye çalışmayalım bu mümkün değil çünkü âlem zaten birdir. Yapmamız gereken kendi iki görüşümüzü, kendi ikiliğimizi birleyerek tedavi etmektir. Bunun yolu, İslam olan tevhidin irfaniyetine ermektir.

Eşhedu enlâilâhe illallah

Dembir

Burada deniliyor ki, “*Ben şahidim ki, Allah’tan başka ilah yoktur.*” İlah, taştan, tahtadan veya çeşitli materyallerden yapılma heykeller anlamında sınırlandırılırsa, gerçek anlamı kavranamaz. Anlamı kavranamayan bir olgu, olması gereken değere ulaşamaz. Gönüller sultanı Melami Mürşid-i Kamil’i namı Damperli Halil İbrahim Baki Hz.’nin,

Ne aradığını bilmeyen, bulduğunu anlayamaz.

beyanı bu hususu anlatmaktadır. Bizler de ilah kelimesinin içini ancak, olması gerektiği anlam ile doldurarak görebiliriz ve işte o zaman bizim için Allah’tan başka ilah olup olmadığını görebiliriz. İlah, tecelli eden demektir. Tecelli ise zuhur ediş görülür hale geliştir. Allah’ın zuhuru, tecellisi ile gerçekleşir ve bu tecelli mevcut olan yaratılmışlığın kendisidir. Varlık tecellinin kendisidir ve varlık tecellisi ile tecelli eden birbirinden ayrı değil, aynıdır. Tecelli ile tecelli edeni birbirinden ayırmaktır şirk. Cenabı Allah, kendisinden gayrı bir ikincil yaratmamıştır, bilinmek istemesi ile zuhura gelmiştir. Bizler, varlık ismi vererek aslı itibariyle Allah’ın zuhura gelişini zikrederiz. Kendimize ait müstakil bir varlığımızın olması ve bu varlığa ben deyişimiz, hakikati zannımız ile perdeleyişimiz, kendimize gafil olmamızdır. Cehalet denilen tamda budur. Cenabı Resulullah efendimizin, kaldırdığı cehalet kendimize olan gafletimizdir.

Cehalet bilmemek değildir. Cehalet, bildiğimize gafil olmaktır.

İşte bizi bu gafletten aydınlığa çıkartacak olan bir Tevhit eri yani Mürşid-i Kamil gerekir. O Mürşid-i Kamil ki, Ku’ran’ı kerimin Ahkaf suresi 31 ayetinde,

Ey kavmimiz! Allah’ın davetçisine icabet edin. Ve O’na iman edin ki, sizin günahlarınızı bağışlasın ve mağfired etsin. Ve sizi elim azaptan korusun.

beyanında bahsi geçen Allah'ın davetçisidir. O, Kur'an'ı kerimin Ahkaf suresi 32 ayetinde:

Allah'a davet edene icabet etmeyen, Allah'ın azabından yeryüzünde kaçacak yer bulamaz. Öteki dünyada da O'ndan başka hiçbir koruyucu bulamaz, böyleleri apaçık bir sapıklık içindedirler.

dediği gibi kendisine icabet edilmesi gerektir. Onun hayatı, bildirdikleri ve anlattıklarının hal muhabbetidir. O, her bildirdiğini, kendisinde hal olarak ispat eden, görülür kılandır. Sabrı tavsiye edişi, sabırlı olunmasını kelam olarak söylemekten öteye, yaşantısıyla nasıl sabır üzere bulunulacağını gösterendir. O, hal muhabbetiyle, bizlere sabrın kemalinin, gördüğümüz eza ve cefaya tahammül etmekten öteye geçerek, eza cefa görmemek olduğunu, karşılaştığı her tecelliyi hoş görmesiyle anlatandır.

“Kâinatın her zerresini sevmedikçe, gerçekte Allah'ı sevmiş olamayız.”

beyanını, gerçekten her zerreyi severek gösterendir. ***“Olmak yok, yolunda olmak vardır.”*** sözünü, hayatında ispat edendir. O, Hak ile Hakk'a hizmet olan kendiliksiz hizmeti, yani kulluğu ve acziyeti terk etmeyendir. O, bildirdikleri kendisiyle tevhit edilince, tecellisine varılandır. Mevlam bizlerin, O'nun diliyle kendisini bildirmiş olduklarının tecellisine varma gayretimizi daim eylesin.

Soru:

Mürşid-i Kamil'in yaşantısının içerisinde Tevhit nerede durur?

Cevap:

O gönüller sultanı için tevhit ayrı yaşantısı ayrı değildir. O'nun yaşantısı tevhitir. O, görmediği hiçbir şeyi taliplerine bildirmeyendir. Kendisi, Muhammedi Nurla Ruhlandığı için Ruhlandır, Ruhlu olduğu için kelamı da Ruhlu olur.

Dembir

Bu sebeple, muhabbeti ruhlara temas edendir. Tevhidin bizim dışımızda bir ikiliği birlemek değil, kendi ikiliğimizi birlemek olduğunu bildirendir. Bildirdiğini gayıpla tevhit etmez, ettirmez de. Tevhit, bizim nefsimizle Ruhumuzun birlenmesi ve nefisten Ruhun görülmesidir. Onun yaşantısı, bu şehadetin mutlak halidir. O, gayıpta bilinenin, kendisini muhabbet edışıdır.

Yaşam benliksiz, nispetsiz, şirksiz olduğunda huzuru Hak'ta olmaktır. Yaşam, doğumla ölüm arasında, daimi namazdır.

O sultan ki, namaz olan yaşantısında, kıyamıyla rükûsuyla, sücuduyla Hakk'ı bildiren, Hakk'ı ispat edendir. O sultan ki, imam olan Cenabı Resulullah ve on iki imamlara sevgisiyle, sadakatiyle, muhabbetiyle saf tutandır. Bütün yaşantısı, kelamıyla ve haliyle bu tevhide hizmet olarak geçendir.

Soru:

Bir Âşık için Maşukunu kelimelere sığdırmak imkânsızdır muhakkak. Hele de bu Maşuk bir İnsan-ı Kâmilse. Mürşid-i Kamil'ler değil kelimelere sığmak, onlar kâinata sığmazlar çünkü yere göğe sığmayanı gönüllerine sığdırmışlardır. Mürşid-i Kamil'i en iyi tanımlayan, onun en çok öne çıkmış özelliği nedir desek bize hangi kelimelerle anlattırsınız?

Cevap:

Aşk-ı Hizmet, Aşk-ı İspat, Aşk-ı Meydan, Aşk-ı İman, Aşk-ı İmam.

O, hizmet aşkı ile dopdolu olarak Allah aşkını ispat ederek, ispat olduğu meydanın eminlik makamında, aşk imanını, aşk imamıyla bildirip, muhabbet edendir. O'nun her kelamı ve halinin başı da, ortası da, sonu da aşk'tır. O, aşkın ete kemiğe bürünüp görülür halidir. O, aşkıyla kendisinden maşuk zuhur edendir. O, aşkı bildirir, aşkı muhabbet eder, aşka yöneltir, kendisine tabi olanı aşk eri yapandır. O, bizdeki ilahi aşkın kemaliyle bize tecelli edışıdır. O, aşkıyla karanlığımıza doğan aşk nurudur.

Soru:

İslam dini tevhit dini olduğuna göre Hak ve hakikatten yana bir yol varsa muhakkak tevhit üzeredir, dolayısıyla Melamet gömleğinin kumaşı da tevhit ilmekleriyle dokunmuş olmalı. Mürşid-i Kamil’ler de “Meslek-i Muhammediye” olan gönül işçiliğini âşıklara hizmet ederek icra ederler. Melamiliği biraz daha iyi anlamak adına, bize Melamiliği ve Melamiliğin tevhit bakışını nasıl tanımlarsınız?

Cevap:

- *Melami, kendisini rabbinin adıyla, kendisinden rabbini okuyarak, Allah’ın imamlığında namaz kılandır.*

Cenabı Resulullah efendimiz, Hira mağarasında her zamanki gibi halvette tefekkür halindeyken, Cebrail As tecelli eder ve Kendisine, “OKU” emrini iletir. Cenabı Resulullah Efendimiz; “Ben okuma bilmem.” diyerek cevap verir. Cebrail As. Kendisini kuvvetlice kollarının arasına alır ve sıkır, tekrar “OKU” emrini iletir. Yine aynı hadise gerçekleşir.

Üçüncü seferinde “OKU” emrinin devamında bu sefer, “Ben okuma bilmem” yerine “Neyi okuyayım?” cevabını verir. İşte, neyi okuyayım cevabının devamında, Cebrail As. Alak suresi 1-2

Yaradan rabbinin adıyla oku. Biz insanı bir alaktan yarattık.

ayetleri söylenir. Cenabı Resulullah Efendimiz, bu ayetlerin ışığında, yaratan rabbinin adıyla insan olan, kendisini okumaya başladı. Tevhit diye bildirdiklerinin tümü, yaratan rabbinin adıyla kendisinde okuduklarıdır.

O, kendisinden gayrı bir ikincil bildirmedir.

Bu sebeple, O, her bildirdiğinin tecellideki mutlak haliydi. Kendi diliyle bizlere beyan etmiş olduğu kutsi hadisler, bunun en büyük delilidirler. Demektedir ki, “*Nefsine arif olan rabbine arif olur.*”

Dembir

Beni gören Hakk'ı görür.” İşte, batın olan hakikat tevhidi, daha evvel zannımız üzere gayıpta bildiğimiz Allah'ı, Allah'ın teşbihe çıkıştaki tecellisi olan kendimizden okumaktır. Melamet, gayıpta bilinen ama hakikatte asla var olmayan Allah'ı, natıkayı Kur'an olan Cenabı Resulullah'ın Ledün ilmi ışığında, talibe varlık diye isimlendirilen fail, mevsuf ve mevcut oluşu Allah'la tevhit ederek, kendi varlığında Rabbinin adıyla insanı okutur. Yaşam, bütünüyle Allah'ın Kendisini, bütünden zikredişi ve muhabbet edişi olması sebebiyle, namazdır. Ve yaşam, Allah ile mümkün olduğundan, bu yaşam namazının imamı da Allah'ın Kendisidir. Melami, kendisinde Allah'ın muhabbetine muhatap olması sebebiyle, Allah'ın imamlığında namaz kılandır.

- ***Melami, nefsinin Allah'a seccade yapandır.***

Seccade, üstünde namaz kılınıp secdeye gidilendir. Secde mahallinin temiz olması şartı gereği, seccadenin kirinden arındırılıp paklanmış olması gerekir. Bu bahisteki seccade talibin kendisidir. Seccadenin arınması gereken kir, batınında mevcut olmayıp, bu dünyada sonradan giyinmiş olduğu nefsanî sıfatlardır. Talip dünyada bulunduğu süre içerisinde, varlığın esası olarak nefsinin bildiğinden dolayı, nefsin varlığının oluşması için lüzumlu olan nefsanî sıfatlara bürünmüştür. İşte, dünyadayken bulaşmış olan dünyalıklar dediğimiz, bu zulmanî sıfatlardır. Bunlar haset, buğuz, kin, kibir, öfke, inat gibi zulmanî sıfatlar olup, insan suretindeki canlı mahlûk olan, henüz insanlığına ulaşmamış olan talipte, hükmünü yitirmesi sonucu, seccade olan talip, seccadeyi namaz kılınmaya layık hale getirmiş olur. Talibin kendisini var görmesi, yukarıda anlatmaya çalıştığımız gibi varlığı nefsiyle tevhit etmesidir. Oysa varlık Allah'ın varidatıyla mümkündür. Varlık, Allah'ın kendisini, bilinmeklik muradı doğrultusunda, o var ile muhabbet edişidir. Bu muhabbet ediş, hakikat namazıdır ve bu namaz, kıyamıyla fiillerin failinin Allah oluşu, rükûsuyla sıfatların mevsufunun Allah oluşu, sücuduyla vücudun mevcudunun Allah oluşudur.

Talip, fail, mevsuf ve mevcut olarak, kendisinde Allah'ı keşfetmek sonucu Allah'ta fena bulur, nefsinin değil Allah'ı hazır ve nazır bulduğunda, kendi varlığında bu namaza iştirak etmesinden dolayı, varlığını seccade eyleme tevhidine ulaşmış olur. Allah'ın kendisini bildirmesi, o talipten tecelli ettiği olduğundan, Melami saliki, nefsinin Allah'a seccade eylemiş olur. Nefsin aslına urucu, Allah'ın seccadesi olmasıdır.

- **Melami, gayıpta bilineni, kendisinde bulandır.**

Gayıp, bildiğinin tecellisine ulaşamadığı için bildiğini görülmez, ulaşılmaz, muhabbet edilmez, zannıdır ve Allah, avam mesafesinde, bildiğinin cahili olanlar için görülmeyen, ulaşılamayan, muhatap olunamayan olması sebebiyle gayiptir.

Allah deyip gayıpta bir gayrı zannına düşmektir, şirk. Kıldığı namazdan gafil olmak ve zikrinin Allah'a ulaşmaması, zan çölünde Allah'ı gayıpta bilmek sonucu, ötelerin ötesine atmaktadır.

Hiç bilinmek için varlık denilen ile zahire gelen yaratıcı, yarattığından gayrı olabilir mi?

Görülme için tecelliye gelen kendisini gizler mi?

Allah, Kendisinden gayrı bir ikincil yaratmamıştır. Esmâ ve suret giyerek yaratılmışlığa çıkmıştır. Bilinen de Kendisi, bilen de Kendisidir. Niyazi Sultan bu hususu şöyle beyan eder,

Hak'tan ayan bir nesne yok, gözsüzlere pinhan imiş.

Aslının tafsilatı olan gayrı değil, aynıdır. Bizler, aslı itibarıyla, her nereye bakıyor olursak olalım, aslında Allah'a bakıyoruz lakin Allah'ı gayıpta bildiğimiz için, zannımızı görüyoruz. Bunu şu örnekle açıklayabiliriz, elbise giyip sokağa çıkanda elbiseyi görüp giyeni görmemek, elbiseyi giyeni ötelerde, gayıpta bilmek.

Dembir

İçinde giyeni olmadan bir elbisenin sokakta yürümesi ne kadar mümkünse, Allah gayıpta iken varlığın var olması da o kadar mümkündür. Gayıp, gördüğümüzü tanımamaktan ibarettir. İman, işittiğimizi görür hale gelmektir. İşte Melami, gayıpta bilinen Allah'ı, kendisinde, kendisiyle tecellide bulandır. Melami, Allah'ın, teşbihe çıkışta aldığı isim olan insanlığına ulaşandır. Yaşam, Allah'ın kendisini muhabbet edişi, nefis, bu muhabbetteki kelam, Melami de bu muhabbetin muhatabı olandır. Bu sebeple Melami, gayıpta bilineni kendisinde bulandır.

- ***Melami, anlatılana anlatanda âşık olduğu için, aşkı da maşuku da ispatta olandır.***

Musa as'ın “*Ya rabbi, senin bu dünyada benden daha âlim bir kulun var mı?*” dediğinde, Cenabı Allah'ın, “*Var ya Musa. Sana dahi bildirmeyip gizli ilim olan Ledün ilmini tarafımızdan bildirdiğimiz kul*” beyanı ışığında, Cenabı Resulullah Efendimizin ashaba ve bu gün onların devamı olan Melami taliplerine bildirilen Ledün ilmini, bildirenin bildirenden bizatihi Cenabı Allah'ın kendisi olduğunu görüyoruz. Cenabı Resulullah Efendimizin kendisinden gayrı bir ikincili bildirmeyişi bunun en büyük delilidir. Muhabbet edileni zannımızdakiyle tevhit etmek, bildirilenin tecellisine eremeyişimizdir. Bildiğimizin ayrı, gördüğümüzün ayrı olması, muhabbeti edileni muhabbet edenden göremeyişimizdendir. Cenabı Allah'ın, Künt-ü Kenz sırrı olan bilinmeklik muradı neticesinde, kendisini bildiren lütfu keremi, kendisine seçtiğinden, kendisini muhabbet edişidir. Muhabbet edilen, muhabbet edenden ayrı değildir. Muhabbet eden, muhabbetini yaptığıının tecellisidir. Melami aşığı, maşuk muhabbetini, muhabbeti yapanla tevhit ettiğinden dolayı, maşukunu muhabbet edende zahirde görür. Muhabbet eden, muhabbetini ettiğine muhatap olduğu için, muhatabını bildirendir. Gönüller sultanı Damperli Halil İbrahim Baki Hz'nin

“Allah'a muhabbeti olmayan, Allah'ı muhabbet edemez.”

beyanı buraya ışık tutmaktadır. Muhabbet eden, kendi varını, muhabbetini ettiğinde fena bulmak sonucu muhabbet ettiğiyle ziynetlediği için, muhabbetini yaptığı Allah'ın, kendisini beyan edişteki Kelamullahı olmuştur. Talip, Kelamullah olandan kelimayı işitir, işittiğini görür ve işittiğine sevdalanır. Melamette hiçbir şey gayıp değildir. Her şey mutlaktır. Allah'ın kendisi gayıp değil ki, Allah'ın güzelliği gayıp olsun. Melami, telkin olunan zikri de, bildirilen meratibi de, yapılan muhabbeti de telkin edenle, bildirenle ve muhabbeti edenle tevhit ettiği için, bildiğinin tecellisine erendir. Bu sebeple, Cüzü Küle tabi olduğundan, Külün gözleriyle Külün kendisini muhabbet edişini seyredir. Bu seyir muhabbeti yapılan muhabbeti yapandan âşık olmayı, cemel seyretmeyi beraberinde getirir.

- **Melami, İlah'ı nefsinden görendir, nefsini ilah gören değil.**

İlah kelimesi, kelimeyi şhadette “*Lailaheillallah*” beyanında kendisini göstermektedir. Lailaheillallah derken, Allah'tan başka ilah olmadığı vurgulanmaktadır. İlah insanın çeşitli materyallerden yapmış olduğu heykeller ile sınırlı değildir. İlah, o heykellerin de temsil ettiği olgudur. Bu olgu diriliğin, ilmin, iradenin, kudretin, görme işitme ve kelamın sahibi anlamına gelmektedir.

Yani, ‘Lailaheillallah’ derken şunu demiş oluyoruz. Allahtan gayrı diri olan, bilen, irade eden, kudret sahibi olan, gören, işiten ve konuşan yoktur. Varlığın esası olan bu sıfatlar, Allah’a mahsustur. Bu sıfatları ve bu sıfatların tecelliye gelişi olan fiili her nerede hangi yüzüyle görüyor olursak olalım, Allah'ın tecelliye görmüş oluruz.

Buradan anlıyoruz ki ilah kelimesi, tecellide olan anlamına gelmektedir. Tecelli, görülür hali olduğundan, görülür haline de varlık ismini verdiğimizden dolayı, Allah'tan başka varlık yoktur diyoruz.

Dembir

Kendi aslına gafil olanlarsa, kendilerindeki fail oluş olan bir iş yapabilmeyi, mevsuf oluş olun sıfatlanmayı, mevcut oluş olan vücutlanmayı yani, varlığı, maddesel boyuttaki görülür hali olan nefisinden bilirler.

Onlar, tecellinin kendisi olan nefislerini, tecelli eden zannederler.

Onlar, varlığı yani, ilahlığı nefisleriyle tevhit ederler.

Allah'ın görülür hali olan ilahlık, Allah'a mahsus iken ilahlığı nefisleriyle tevhit ettikleri için ikiliktedirler, şirktedirler, küfürdedirler. Melami, fail, mevsuf ve mevcut oluş ile ilahlığın Allah'a mahsus olduğunu kendisinde keşfedip, nispet ettiği ilahlığı yani, nispet e'falinden, nispet sıfatından, nispet vücudundan ifna olarak terk etmiş olur. Bu terk ediş neticesinde kendisini Allah ile tevhit etmiş olur.

Kişinin kendisini Allah'la tevhit etmesi, Lailaheillallah'ın şahadetidir.

İşte Melami, kendisinde ilah olarak yani, tecelli eden olarak Rabbisini görendir.

- **Melami, inancın imanına, İslam'ın tevhidine, insanlığına ulaşandır.**

İnancın imanı, İslam'ın tevhidi ve insanlığın taşıdığı anlamların ne olduğunu bir nebze olsun görmek gerekir. İnanç, bize bildirilenin doğruluğunu kabul etmektir. Bu, başlangıç mesafesidir. Bize bildirilenin doğruluğunu kabul etmiyorsak, bildirilenden uzak yaşarız. Cenabı Resulullah Efendimiz, İslam dinini bildirmeye başladığında, anlattıklarının doğruluğunu kabul edenler saf değiştirip yanında yer almışlar, kabul etmeyenler ise buldukları cehalet karanlığında kalmışlardır.

Doğruluğuna inanıp saf değiştirmek, inançtır. Şimdi, anlatılanın doğruluğuna inanıp, anlatanın yanında yer almak yani, başlangıç olan inancı kendimizde oluşturmak neticesinde, yaşantımızı anlatılanlar doğrultusunda değiştirerek, anlatılanların bizden görülür hale gelmesi, anlatılanları kendimizde görmek, imandır. Melami, kendisine bildirilenlere inanıp, bildirilen neticesinde nefisini bildirilene tabi kılarak, bildiğinin tecellisine ulaşmış olmakla iman sahibi olandır. İslam ise Allah'ın aşikâr kıldığı kendisine ait güzelliştir. İnsanda kendisini bu güzel ahlaka yani, Allah'ın güzelliğine ulaştırarak araçlar var ama güzellik yok ise aracı amaç edinmiştir.

İşte, kişi, İslam'ın araçları ile kendisini İslam üzere yaptı ise o araçlarla amaca ulaşmış, İslam'ın şekli boyutunda kalmayıp, özüne varmıştır. Öz diye tabir edilen güzel ahlak, insanın yaşantısının gördüğü Hak, işittiği Hak, zikri Hak haline dönüşmesidir. Tevhit denilen işte tamda budur. Bizlerde, bizi bu öze yani, tevhide ulaştırarak araç var ama gördüğümüz işittiğimiz Hak, kelimamız Hak değilse, biz İslam'ın tevhidinde uzağız demektir. Maalesef, günümüzdeki İslam anlayışını benimseyenlerin çoğunluğu, özüne ulaşılammış boyutta kalmışlardır. Melami, anlayışını Hakk'a tabi kılarak, gören, işiten ve zikreden de anlayış olduğundan, Hak ile hakkı gören, Hak ile hakkı işiten, Hak ile hakkı zikreden güzel ahlaka ulaşmış olması sebebiyle, İslam'ın tevhidini yaşayandır.

İşte, insan diye tabir edilen insan suretinde canlı mahlûk olmak değildir. İnsan diye tabir edilen, imana, tevhide ulaşmış, ulaştığı da kendisinden tecellide olandır. Melami, halktan hakka uruç ederek, Allah'ta fena bulmak sonucu, Allah ile nüzul ederek, Allah ile değerlenmiş, Allah ile ziynetlenmiş, Allah ile güzelleşmiş olup Kuranı kerimin İsra suresi 70 ayetinde,

Ve ant olsun ki; Âdemoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Ve onları helâl şeylerden rızıklandırdık. Ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık.

Dembir

beyanında ki gibi Allah ile şereflenmiş olandır. Melami, Allah'ın teşbihe çıkıştaki ismi olan insanlığını hak eden, Allah'ın kendisini muhabbet edişinde Allah'ın muhatabı olan insan diye anılandır.

- **Melami, aslına varandır.**

Cenabı Resulullah efendimiz,

“Allah’ın ilk yarattığı benim nurumdur, diğer her şey o nurdan yaratılmış nurun tafsilatıdır”

buyurmaktadır. İşte, insan varlığının esası olan Muhammedi nurun tecelligahıdır. Bu nurun tecelligahı olmak, Muhammedi irfaniyetin zuhuru olmaktır. Muhammedi irfaniyet, Hakk'ın kendiliği olarak yaratılmışlıkta kendisini bilişidir. Hakk'ı görmek, Hakk'ı işitmek, Hakk'ı muhabbet etmek, Hakk'ın kendisini muhabbet edişin muhatabı olmaktır. Bu, ancak Muhammedi irfaniyete mahsustur. İnsan, aslının zahiri olan nefsinde, bu muhataplığı gerçekleştirendir. Kişi, bu âlemde kendisini, gördüğü görülüş hali olan nefsinden ibaret zannediyor ise nefsinin muhatap alıyor, nefsinin muhatap aldığı için de gördüğü her bir surete ayrı ayrı müstakil varlıklar veriyordur. Bu anlayış ikilik anlayışı olup kişiyi kendi aslından uzak tutan, kişiyi şirk ehli yapan anlayıştır. Görüleni nispet etmek sonucu gerçekleşen bu ikilik, bizim dünya boyutunda sonradan giydiklerimiz ile gerçekleşir. Buna, asıl olanın üzerini nefsanîyet ile örtmek denir.

İşte, Melami, sonradan giyindiklerini çıkartıp, ilahi aşkın narında çıkarttıklarını yakmak sonucu, kendisinde asıl olan Muhammedi nura ulaşmış olandır. O Muhammedi irfaniyete tabi, Muhammedi irfaniyet ondan zahir olarak bulunur. Gördüğü Hak, işittiği Hak, kelamı Hak olarak Hakk'ın kendisini muhabbet edişinin, kendisinden muhatabı olandır.

- **Melami, kendisinden Hakk'a miraç edip Ademiyyete varandır.**

Allah, kendisine bir halife tayin etmeyi istedi. Bakara suresi 30 ayet,

Hani Rabbin meleklere, ben yeryüzünde mutlaka bir halife yaratacağım demişti. Demişlerdi ki: Orada bozgunculuk edecek ve kan dökecek birini mi yaratacaksın? Biz, sana hamd ederek noksan sıfatlardan arılığını söylemede, seni kutlamadayız ya; ben, sizin bilmediğinizi bilirim demişti.

Bu isteği doğrultusunda Âdem as'ın toprağı dünyadan alınıp, Hak katına çıkartıldı. Dünyadayken o toprağa bulaşmış olan dünyalıklarla beraber olan toprak, dünyada bulaşanlardan arınabilmesi için işlemlerden geçti. Toprağı rüzgâra maruz bıraktılar. Rüzgâr tecellisiyle açığa çıkacak olanlar zahir oldu, temizlediler. Toprağı yağmura maruz bıraktılar. Yağmurla açığa çıkacak olanlar zahir oldu, temizlediler. Güneşe maruz bıraktılar güneşle açığa çıkacak olanlar zahir oldu, temizlediler. Bu işlemler neticesinde gerçekleşen arınma sonucunda toprak, yoğrulmaya, şekil verilmeye hazır hale geldi. Cenabı Allah, toprağı iki elinin arasında yoğurdu yaratılma işlemi kemale erdi. Devamında kendisine kendi ruhundan nef etti. Hicr suresi 29 ayet,

Artık onu dizayn edip, içine ruhumdan üflediğim zaman, hemen ona secde ederek yere kapanın!

İşte Âdem, dünyalıklardan arındırılıp, iki el arasında yoğrulup, Allah'ın kendi ruhundan nef edilmesinden sonra Allah'ın halifesi olarak kendisine secde edilen oldu. Âdem as'a üflenen ruh ilk yaratılan Muhammedi nurdur. Bu nur neticesine Âdem as'dan Muhammedi irfaniyet tecelliye gelmiştir. Âdem Muhammedi irfaniyet elbisesidir. Âdem as'a yapılan secde, Âdem elbisesinden Muhammedi irfaniyete yapılan secdedir.

Dembir

Buradan, halifeliğın Muhammedi irfaniyet ile Allah'ın kendisini ilan ve zahir edişini olduğunu görüyoruz.

Allah kendisini anlatmaya başladığında aldığı isim Muhammet'tir. Âdem as'dan bana secde edin diyen Muhammedi irfaniyettir. Allah, kendisinden gayrı bir Âdem yaratıp, kendisinden gayrı olan Âdem'e secde edilmesini istemedi. Allah, konuşan ismi olan Muhammed olarak Âdem'den bana secde edin dedi. Halife Allah'ın secdegahıdır. Halifeye yapılan secde bizatihi Allah'a yapılan secdedir.

Âdem, gördüğü Hak, işittiğı Hak, muhabbeti Hak olup, kendisinden Hakk'ı ispat edip, kendisinden Hakk'ı bildirip muhabbet edendir. Âdem, Haktan ayrı bir varlığı olan değıl, Hakk'ın zahiridir.

Şimdi, yaratılmışlık Allah'ın kendisinden gayrı varoluş değıl, Allah'ın bilinmek istemesiyle esma ve suret giyerek zahire çıkışıdır. Zahire çıkışa Allah'ın ispata gelişi denir. Allah ispata geldiğı yerde Hak ismini alır. Allah esmasını zikrediyorsak yaratılmışlığın batın olduğı hali zikrediyoruz demektir. Yaratılmışlığın zahir olduğı hal muhabbet ediliyorsa, o muhabbet de Haktan söz ediyoruzdur. Yaratılmışlık olan halk Hakk'ın halkiyetidir. Görülen yüz halk, görülenin batını Haktır. Bu âlemde her ne görüyor isek gördüğümüz halk esmasıyla Hakk'ın kendisidir. Bizlerin Hakk'ın görülen yüzünü Haktan ayırıp nispet edişimiz ikiliğimizdir. Miraç, halktan Hakk'a uruç olup, kişinin kendi aslına hakikatine yani, kendisinden Hakk'a ulaşmasıdır.

İşte Melami, nakıs anlayışından, ikiliğinden, nispetlerinden geçerek Allah'ta fena bulması sonucu, Hakk'a uruç etmiş olandır. Bu fena buluş Âdem as'ın arınması işlemidir. Allah'ta yok olan Melami Allah'ın varlığıyla ziyetlenir. Allah'ın varlığıyla ziyetlenmiş olarak nüzul başlar buna kulluğa çıkış denir. Kulun zahir olduğı yerde ki zahirlik, Hakk'ın tecellisidir.

Hakk'ın tecellisi, Hak ile Hakk'ı muhatap alan, Hak ile Hakla muhabbet eden ve Hakk'ın muhabbetçisi olması sebebiyle kendisinden Muhammedi irfanıyet tecelliye gelendir.

İşte Melami, Hakk'a kendisinde miraç edip, Ademiyete erenlerden olur.

- **Melami, canlı Kur'an olandır.**

Kur'an, Allah kelamına isimdir. Kur'an'ı kerimi baş üstünde taşıtan içine Allah kelamının yazılı oluşudur.

Allah kelamının ak kâğıttaki kara yazı olan haline Kur'an, Allah kelamının konuşan haline insan, Cenabı Resulullah Efendimizin kâğıda yazdığına Kur'an, gönüle yazdığına Ehlibeyt denir.

Kuran, Cenabı Allah'ın insanları kendisine davet eden kendisini bildiren kendisini muhabbet eden kelimadır. Melami, fenafillahın nihayetinde, nefsinin ispat etmekten, nefsinin bildirmekten, nefsinin muhabbet etmekten geçmiş Cenabı Resulullah Efendimizin

'Nefsine arif olan rabbine arif olur'

Beyanına ermiş olarak, tecelli olan kendisinde, tecelli edene ulaşmış olandır. Melami, cüzünü küle tabi eden, bu sebeple cümle sıfatları külün tecellisi olandır. Sıfatlar, küle tabi olunca, o sıfatlarla külün tecelliye gelişi, külün kendisini muhabbet edişi, beyan edişi, ilan edişi, külün kendisine o sıfatlarla davet edişidir.

Kuranda mevcut olanlar, muhabbet olarak Melami'den görülmektedir. Nasıl ki, Allah'ın kelamı, yazılı kitap olan Kur'an'da yazı olarak tecellideyse, aynı kelam Melami'de muhabbet ve hal olarak tecellidedir. Melami'ye bakanların, baktıklarında gördüğü, Kur'an'ın insandan görülür halidir. Cenabı Allah, Kur'an'ı Kerimde, Ali İmran suresi 18 Ayet:

Dembir

Allah, şahadet etti: Muhakkak ki O'ndan başka ilâh yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de adaletle şahit oldular ki, O'ndan başka ilâh yoktur, O azizdir, hâkimdir.

demektedir. İşte Melami, Allah'tan başka ilah olmadığına adaletle şahit olandır. Allah'tan başka ilah olmadığına adaletle şahit olmak, Kur'an'ın Ankebut suresi 45. Ayetinde,

Şüphesiz zikir en büyük ibadettir.

beyanı gereği nefisini değil Allah'ı zikretmektir. Kur'an'ın Ali İmran 191 ayetinde ki gibi

Onlar, Allah'ı ayaktayken, otururken ve yan üstü yatarken anarlar ve göklerle yeryüzünün yaratılışını düşünürler de Rabbimiz derler, bunları boş yere yaratmadın, noksan sıfatlardan arısın sen, koru bizi ateşin azabından.

diyebilmektir. Araf suresi 205. Ayeti gereği,

Siz içinizden kalp ile sessizce, her nefes, sayı ile kayıt tutmadan Allah'ı zikredin'

beyanındaki, zikir ehli olmaktır. Kef suresi 28. ayet

Yüzünü rabbinin veçhine dönmüş olanlarla birlikte nefsinin sabırlı tut. Dünya ziynetlerine aldanıp yüzünü onlardan çevirme.

beyanı gereği bulunmaktır. Allaha adaletle şahit olmak, Saffat suresi 96 ayetteki,

'Sizi ve yaptıklarınızı halk eden Allah'tır'

Beyanı gereği, cümle tecellilerde Allah'ı görmektir. Kuranın İsra suresi 60 ayeti,

Ya Muhammed, biz sana dedik su vakit an ki senin rabbin insanları zatıyla kaplamıştır. Onların kendilerine ait vücutları yoktur.

şehadetine ermiş olmaktır. İşte Melami, bu ayetlerin de işaret ettiği gibi, Kur'an'da beyan edilmiş cümlenin, ak kâğıttan kara yazı olarak değil hal cihetiyle görülür halidir. Melami canlı kuran olandır.

- **Melami, Allah'ın kelamı olan yaşamda, Allah'ın muhatabıdır.**

Cenabı Allah'ın bilinmek istemesi sonucunda esma ve suret giyerek yaratılmışlığa çıkışı, beraberinde bilinecek olma ve bilecek olma yönleriyle zahire gelişidir.

Cümle eşya ve cümle tecelliler, Cenabı Allah'ın kendisine olan sevgisini muhabbet edişidir.

Bu âlemde her gördüğümüz, görmüş olduğumuz hali ile o hal üzerinden Allah'ın muhabbetidir. Her tecelli istisnasız tecellisi kadar Allah'ın kendisini anlatmasıdır, muhabbet edişidir. Bu muhabbetin muhabbetçisi Allah'tır, bilinmek isteyişinin bilinecek olma özelliğidir. Bilinecek olma özelliğiyle, Allah'ın muhabbetini işitip, Allah'ın muhabbetine dâhil olarak, Allah'ın muhatabı olma neticesinde, bilecek olan yönüyle zahire gelişi de Melami'dir. Allah tecellisiyle kendisini beyan eder, tecelli mekânı da kendisinden tecelli edeni bilir ve görür olmasıyla o muhabbete iştirak eder. Bizlerin tecelliyi Allah ile tevhit edışı, Allah'ın muhabbetine muhatap oluşumuzdur.

İşte Melami, gayıpta bilineni kendisinde zevk ederek, Allah'ın muhatabı olandır. Melami fail, mevsuf ve mevcut tecellileriyle Allah'ı şahadetinde tevhit eri olandır.

Soru:

Dembir

Hz Resulullah Muhammed Mustafa efendimizin kurmuş olduğu İslamiyet, Tevhit dinidir ve kurduğu din Tevhit dini olan efendimiz ise 'Aşk' peygamberidir. Cenabı Allah kendilerine Habibim diye hitap etmektedir.

O halde Tevhit ve Aşk birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir ikilidir. Tevhit için Aşkın, Aşk için Tevhidin önemini nedir?

Cevap:

Tevhit, âşıkla maşukun aşktaki vuslatına denir.

Aşk, kendisine seçtiğine tecelli eder. Seçilmiş olan, tecellinin cezbesine girer âşık ismini alır. Tecelli ise maşuk ismini alır. Âşık da maşuk da aşkın seven ve sevilen isimleridir. Âşık, aşkı ile maşukundan gayrıları aşkın narıyla yakıp kül ettiğinde, maşuk kendisinden gayrısı kalmayan aşığını kendisiyle ziynetler. O andan itibaren, âşık maşukunu kendisinde sevmeye, kendisinde görmeye, kendisinde muhabbet etmeye başlar. İşte tevhit denilen budur.

Tevhidi olmayan aşk, hayal aşkıdır. Aşkız tevhit ise bilgide kalmaya mahkûmdur. İşte Cenabı Resulullah efendimiz, aşkın maşuku, İslam'ın tevhidi, inancın imanı, insanın ruhudur. Tevhitten bahsediyor isek aşktan bahsediyoruzdur, aşktan bahsediyor isek Hz Muhammet'ten bahsediyoruzdur. O, yere göğe sığmayanı, aşkıyla gönlüne sığdırandır.

Soru:

Son olarak Halil İbrahim Baki Hz ile ilgili bir anınızı Dembir Dergisi okuyucularıyla paylaşır mısınız?

Cevap:

14-15 yaşlarındaydım, Yunus Emre Hazretlerinin babamın kitaplığındaki divanını okumaya başladım. Okumakla kalmayıp her gün bir beyit ezberliyordum. Bu beyitleri, sohbeta gelen canlılara söylemek çok hoşuma gidiyordu. Farkında olmadan Yunus Emre'nin manevi zevkleriyle kendime bir varlık

veriyormuşum. Divanın yarısına kadar geldiğimde, babam beni çağırды ve Yunus Emre'nin divanını okuyup ezberlemeyi bırakmamı istedi. Kendisine peki demekle birlikte, neden benden böyle bir şey istediğini de anlayamamıştım.

Bu isteğin arkasındaki hikmeti anlamaya çalışıyor, kendisinin, muhabbetlerinde bu beyitleri kullandığı halde, kendisinin tümünü ezbere bilip şerh ettiği halde, oğlu olarak benim bundan neden uzaklaştırıldığının cevabını bulamıyordum. Aradan iki hafta geçtikten sonra, babam yanıma geldi ve bana,

“Oğlum Yunus divanını bilgi sahibi olmak ve o bilgiyle varlık giyinmek için okuma Yunus ol!”

Dediği gün, gerçek anlamda tevhidin ne olduğunu anladığım ve babamın artık benim sadece babam değil Mürşid-i Kamil'im de olduğunu anladığım gündür. Onun yıllar sonra bir gün,

“İmanını taklit ederek iman sahibi olmak istediğin kimse gibi yaşamadıkça, taklit gerçeğe dönüşmez”

Sözü, bende bu anı canlandırdı ve o gün, söyleneni gerçek manada anlamamı sağladı. Hayatı boyunca söyledikleri ve yaşantısı, hayatım boyunca yürüdüğüm iman yolunda yolumu aydınlatmaya devam edecek. İşte bizler, tecelliyi Allah ile tevhit etmek yerine, nispet ettiğimiz için varlık iddiasında bulunuruz. Bizlerin kendimizi tecelli eden görmesidir İlahlık iddiamız. Hal böyle olunca, dilimiz ***La İlâhe İllâllah*** diyor ama halimiz ***La İlâhe İlla Ene*** demeye devam ettiği için şirk etmeye de devam ediyoruz. Cenabı Allah, Ahzab suresi 72. Ayetinde,

Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.

buyurarak, bizlere bu gerçeği anlatmaktadır. İşte insan, hakikat meydanında, Mürşid-i Kamil rehberliğinde görmüş olduğu seyri

Dembir

suluk ile nispetlerine tövbe etmesi sonucu zannından yani, varlık iddiasından arınınca, Peygamber efendimizin,

Ölmezden evvel ölünüz

beyanında belirttiği sırra ulaşınca, gerçeklere vakıf olarak ve tecelli olan varlığımızda tecelli edeni görünce işte o zaman gerçekte dilimizle de, halimizle de

La İlâhe İllâllah

diyen Peygamber ümmeti, mümin kullardan oluruz. Aksi durumda ikiliğimiz ile ömrümüzü zayi ederiz. İşte, ölmezden evvel ölmek, tecelliyi nispet etmekten arınıp, bizi Kendisi bilinsin diye halk eden yüce yaratıcı Cenabı Allah'ı kendimizde bilmektir. Şirk, nefsinde nefsini bilmektir, Tevhit ise nefsinde Rabbini bilmektir. Nefsimizde Rabbimizi bilmek bizi mümin kul yapar ki, Cenabı Resulullah efendimiz,

Müminin ferasetinden sakınınız; zira o Allah Teâlâ'nın nuru ile bakar.

buyurarak, müminin tarifini yapmıştır. Allah'ın nuru ile bakmak, varını Allah'ta fena kılmak sonucu Allah'ın güzelliği ile ziynetlenmektir. Nispet varını yani, nefsine göre olan görmesini, işitmesini, iradesini, ilmini, kelamını nefsinden alıp Allah'a yöneltenin sıfatları Allah'ın hakikati ile değerlendirilerek, Allah ile nurlanmış olur. İşte mümin bunu başarıp Allah ile nurlandığı için o nurla bulunur. Hallacı Mansur Hz. nefsinden Rabbine arif olup, cehaleti kalkınca, Allah'ı kendisinde bilerek mümin kullardan olduğundan dolayı,

Ene Hak

emiştir. Kendisinden ene Hak diyen Hakk'ın kendisi olduğundan bu şirk değil tevhitir. O sultan, ***La İlâhe İllâllah*** beyanına kendi varında şehadet etmiştir. Hu...

Aslımın kemali Hak tecellisi
Ahlakın cemali Rahman nefesi
Allah'ın zahiri varın zübdesi
Habibullahımsın Ya Resulullah.

Ben var olamazdım sen olmasaydın
En büyük mucize Rabbe miracın
Kendini okuyup Kendin anlattın
Habibullahımsın Ya Resulullah.

Kutlu doğumunla nurlandı cihan
Tevhit oldu yaşam ruhlandı dünyam
Küntü kenz sırrıyla göründü insan
Habibullahımsın Ya Resulullah.

Muhammed denildi Hakk'ın nuruna
Teşbihe çıkışla geldin zuhura
Fakir seni sevdi **Halil** adınla
Habibullahımsın Ya Resulullah.

*Velayetin
Şeriatı
Aşkın Orucu*

Talip nispetine tövbe etmeli
Varlığını Hak'ta batın bilmeli
Hakk'a kendisinde uruç etmeli
O zaman yanacak Miraç kandili.

Haremi şeriften girdik bu yola
Döndük yüzümüzü Kıbletullaha
Fail mevsuf mevcut ifna oluşla
Burak ile orda vardık aksaya.

Aşkla aşka erdik akıldan geçtik
Hu dedik gönülden yokluğa girdik
Vardık aslımıza batın edildik
Cümle sıfatlarla kemale geldik.

Zahir bulduk Hakk'ı halkın yüzünde
Cem etti varlığı tecellisiyle
Gayrı ilah yoktur şahit kendine
Miraç kandiline girdik bu zevkle.

Seyran kendisinden kendisinedir
Muhabbet eden hem edilenidir
Melekler secdede Hak zahiridir
Mekân zikrimizin tecellisidir.

Kendine mal etme Fakir bu zevki
Kâbe kavseyni Ev edna demi
Açtı perdesini mümin eyledi
Görülen **Halil**'dir seyret Cemali.

Dembir

Velayetin şeriatını anlayabilmek için öncelikle şeriatın anlamını bilmek gerekir.

Şeriat, bizlere bildirenlerin kendi çıkar ve menfaatleri doğrultusunda anlattıkları gibi sadece ibadetlerin şekli boyutu değildir. Bu ibadetler, Namaz, Oruç, Haç ve Zekât ile sınırlı olamazlar. Sen her ne yaparsan yapmış ol, yaptığın ayrı namaz ayrı, yaptığın ayrı oruç ayrı gibi deyimler gerçek şeriat dışı nefsi emmare deyimleridir. Bu şeriatı sınırlayıp kısıtlamaktır. Gerçek şeriatın anlamını değiştirip, şeriat olan, ahkâm, kurallar ve kaideler bütünlüğünü hükümsüz bırakıp, ibadetin şeklini yerine getirme anlayışı tevhit dışı bir anlayıştır.

Şeriat, gerçek anlamı gereği Muhammedi yaşamın bütünlüğüdür.

Cenabı Resulullah efendimizin yaşantısının bütünlüğündeki yaşam şekli, İslam'ın şeriatıdır. O, hayatı boyunca hiç yalan söylemedi. O, kendisinden emin olunandı. O, dürüstü, çalışkandı. O iyilikseverdi, cömertti, bağışlayan, hoş gören, affedendi. Ondan kimseye zarar gelmezdi. O her yaptığıyla insan olarak yaşamanın nasıl olması gerektiğini gösterendi çünkü O, İslam'ın kural ve kaidelerine göre yaşayarak, insan yaşantısının numuneyi misali olandı. Cenabı Allah, kendisi için, Kuranı Kerimin Enbiya suresi 107 ayetinde,

Biz seni ancak âlemlere Rahmet olarak gönderdik

beyanıyla, Onun yaşantısının Rahmet üzerine olduğunu göstermektedir. Cenabı Resulullah efendimiz ise kendisi için,

Ben, ancak güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.

diyerek, kendi yaşantısının güzel ahlak üzerine, âleme Rahmet olmak olduğunu beyan etmektedir. İşte şeriat, güzel ahlak üzerine yaşayıp âleme Rahmet olmak Tevhit üzerine yaşamaktır.

Tevhit üzerine yaşamak, sadece ibadetlerin şeklini yerine getirmek değil, yaşamın içerisinde insan gibi yaşayarak, Hz. Muhammedin gördüğünü görmek, işittiğini işitmek, zikrettiğini zikretmektir. Şeriat, bilinmek isteğiyle zahir olan ve bu zahir oluşta ahkâm ve kuralları beraberinde getiren Cenabı Allah'ı, bu ahkâm ve kurallar doğrultusunda insanca yaşayarak, yaratılmışlıkta bilmektir.

Cenabı Resulullah efendimizin halka dönük olan zahiri yönü şeriattır. Batını yönü hakikattir. Görülen zahiri yönüne Nübüvvetin şeriatı, görülmeyen batını yönüne Velayetin şeriatı denilir. Aşkın orucu ise, velayetin şeriatı ile amel edilerek tutulan oruç olup, hakikati olan halktan Hakka uruç etmektir yani, halk görmemek, Hak görmektir. Nazarında Hak olan, huzuru Hakta olandır ve huzuru Hakta olandan Hak zuhurdadır, ondan Hak görülür. Hak görülünden görülmekte olan yaşam, güzel ahlak üzere yaşamak olan gerçek şeriattır.

Nübüvvetin şeriatında, Ramazan ayında, tanyerinin ağarmağa başlamasından güneş batmasına kadar, niyetlenerek bir şey yiyip içmemek ve orucu bozan hallerden nefsi korumaktır. Orucun Arap dilindeki karşılığı "savm" kelimesi olup, bu kelime "bir şeyden uzak durmak, kişinin kendini tutması ve engellemesi" manalarına gelmektedir. Nübüvvetin şeriatının orucundaki yapılması istenen, nefsin taleplerine ulaşma imkânı olduğu halde nefsin isteklerini yerine getirmeyerek nefsin azgınlığını baskılamaktır. Bunlar, yemek yememek, su içmemek, cinsi münasebete girmemek ve öfkelenmemek, zulmetmemek gibi zulmani sıfatlardan uzak durmaktır.

Tüm bunları yerine getiren kişi melek seviyesine ulaşır. Ondan kimseye zarar gelmez. Bu çok güzeldir lakin insan için noksandır. İnsanın varlığının aslı kendisiyle zahir olan Rabbisini bilmektir. Cenabı Allah, bilinmek istedim âlemleri halk ettim buyurarak âlemin bilinmeyi istemesinin zahiri olduğunu anlatmaktadır.

Dembir

İşte, bilinmek isteyerek zahire geliş beraberinde bilecek olma yönünü zahir eder ki bu zahirliğin ismine insan denir. İnsan, Allah'ın bilecek olan yönü ile zahir oluşudur ve insan Rabbisini bilerek gayrısını bilmeyendir yani insan **Lailaheillallah**'ın şahadetine varıp gayrı ilah görmeyerek iman ehli olmandır. Sadece, yiyip içmemek ve zulmaniyetten uzak durmak bizim iman ehli olmamız için yeterli değildir, başlangıçtır. Velayetin şeriatında oruç ise aşkın orucu olup, kendimizi görmemek, kendimizde tecellisi ile görülür olan Rabbi görmektir. İman ve itikata göre Cenabı Allah şöyle buyurdu,

“Ben sizin rabbiniz değil miyim?”

Bizlerde işittiğimizi görerek

“Beli Ya Rabbi”

dedik. Ben sizin Rabbiniz değil miyim hitabındaki Rab esması Allah'ın yaratan özelliğinin esması olması sebebiyle ve yaratılmışlık gayrılık değil aynılık olduğundan, sizinle yaratılmışlığa çıkan sizinle var olan Ben değil miyim? Anlamındadır. Bizlerin beli demesi ise, bizim müstakil varlığımız yok var olan sensin demektir. İşte ilah ibaresi ile vurgulanan tam da burasıdır. Allah'tan başka ilah olmaması Allah'tan başka varlığın olmamasıdır. Varlık, fail mevsuf ve mevcut tecellilerinin bütünsel ismidir ve denilmektedir ki, Allah'tan başka fail, mevsuf, mevcut yoktur. İşte aşkın orucunda kendimizi görmemek, kendimize ayrı bir varlık vermemektir ve varlığın esasını yani Hakkın mevcudiyetine kendimizde şahit olmaktır. Cenabı Resulullah efendimiz, **“Oruç sırf Benim rızam için edilen bir ibadettir. Onun mükâfatını da Ben veririm.”** Buyur aktadır. Bu mükâfat anlatmaya çalıştığımız gibi tevhit üzerine insan olarak yaşamaktır. Tevhit eri kesret olan kendiliğinde Fail, mevsuf ve mevcut olarak Hakkı müşahede edip vahdeti yaşayandır.

İnsanın varlığının aslı olan tevhit aşkın orucunu tutarak yani varlığımızdan ifna olup Hakka kendi zahirimizde şahit olup Hakkı ispatta bulmaktır. Kişi oruç tutuyor, zulmaniyetten uzak durarak melek seviyesinde yaşıyor ama kendisini de var görüyorsa bu Velayetin zahiri olan nübüvvet şeriatına göre oruç tutmaktır. Talip, nispetlerinden arınıp varlığını Allah'ta fena kılıyor ve gayrı ilah olmadığına kendiliğinde şahit oluyorsa, nazarından maşuk Allah'tan gayrısını kaldırıyor ise işte o, velayetin şeriatına göre aşkın orucunu tutuyordur.

Soru:

Allah Kuranda 'İnsanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım' buyuruyor. Kendisine nasıl ibadet edilirin yolunu da Nebiler ve Resuller göndermek suretiyle kullarına öğretiyor. Bizler, yalnızca nasıl ibadet edildiğini değil aynı zamanda neden ibadet edilir de Nebilerden ve Resullerden öğreniyoruz. Allah için yaratmış olmanın manası Kendisine İbadet edilmesi, peki yaratılmış için İbadetin manası nedir, ne olmalıdır?

Cevap:

Yaratılmış için ibadet, yaratıcısını bilmek, yaratıcısını sevmek yaratıcısını muhabbet etmek, ilah olarak yaratıcısını görmektir. Veysel Karani Hz'nin: "**Allah'ı bilen gayrıyı bilmez**" beyanıyla işaret ettiği yer tamda burasıdır. Allah'ı bilen Allah'tan gayrıya müstakil varlık vermeyerek gayrıyı bilmemiş olur.

*İbadet, kendimizden Rabbimizi bilmemiz,
İbadet, kendimizden Rabbimizi sevmemiz,
İbadet, kendimizden Rabbimizi görmemiz,
İbadet, kendimizden Rabbimizi işitmemiz,
İbadet, kendimizden Rabbimizi muhabbet etmemiz,
İbadet, kendi ikiliğimizi tevhit etmemizdir.*

Dembir

Kişi yaptığı ibadette rabbini değil kendisini yüceltiyorsa, onun ibadeti taklitte kalmıştır. İbadet, ibadet edenin varlığını, ibadet edilende fena kılarak ibadet edileni ibadet edende zahire getirir.

Soru:

Hz Resulullah ‘Nübüvvet hatmolunmuştur’ buyuruyorlar ama Risalet için böyle bir hadisleri bulunmuyor, hatta ‘Risalet’im ila nihayet devam edecektir’ buyuruyorlar. Hz Resulullah’ın Risalet’i nedir ve bu gün nasıl devam etmektedir?

Cevap:

Risalet, bilinmek için yaratılmışlığa çıkan, bilinmek için kendisini zahir eden yaratıcıyı, zahir oluştaki yaratılmışlıktan bilmektir. Risalet, eserden müessiri seyran etmektir. Risalet, müzik aletinden aleti değil, o aletle müziği icra edeni işitmektir. Risalet, Bakara suresi 115. Ayeti kerimede,

“Doğu da batı da Allah’ındır, her nereye dönerseniz Allah’ın veçhi oradadır, Allah vapidir.”

beyanı gereği muhatabımızın yaratıcı olmasıdır. Risalet, Niyazi sultanın:

“Arifin her nazarda gördüğü Hak imiş Her görüşte nice ihsan eylemiş”

beyanı gereği, gördüğümüz her eşyada ihsan almaktır. Risalet, Muhammed-i irfanıyettir. Risalet’in devam edişi, kesrette vahdeti yaşama zevkinin yani, tevhidin devamlılığıdır. Muhiddin Arabi Hz’nin vahdeti vücut beyanı, Risalet anlayışıyla âleme nazar kılmaktan gelir. Risalet, Küntü kenz sırrının kendisini muhabbet edişidir. Nübüvvetin hatmolunması yani, son bulması Cenabı Resulullah Efendimizin son peygamber olarak şeri ahkâmların tamamlanmış olmasındandır. Yani, bunu şöyle bir örnekle açıklayabiliriz:

O âlemler sultanı, güzel ahlak tamamlayıcısı çok güzel bir yağlı boya tablo yapmıştır. Artık kendisinden sonra gelecek başka bir peygamber ve yağlı boya tablo yoktur, o sondur, Risalet'in devamlılığı o yağlı boya tabloda onu yapanı görmektir.

Bu gün bizler, ondan 1400 sene sonra yaşayanlar olarak, onun yapmış olduğu tabloya bakıp hayran olmaktadır. Kıyamete kadar da o tabloya bakıp hayran olmak devam edecektir. Risalet bitti demek tabloya bakacak olanın bitmiş olması demektir. Nübüvvet onun şeriatıdır, Risalet şeriatın hakikatidir. O hakikati görülür hale getirecek irfaniyetin devamlılığıdır Risalet. Cümle ehlibeyt, Ehlullah, Evliyaulah ve Mürşid-i Kamiller mesleki resul olan Risalet'in elbisesidirler.

Soru:

Muhittin Arabi Hz. Şeriatı ikiye ayırıyor; Nübüvvetin Şeriatı yani Şeriat-ı Suğra, Velayetin Şeriatı yani Şeriatı Kübra. Bu tabirleri nasıl anlamalıyız? Nübüvvetin şeriatı ve Velayetin şeriatı birbirlerinden ayrı olgular mıdır?

Cevap:

Nübüvvetin şeriatı ile bu gün anlatılmak istenen şeriat olarak nitelendirdiğimiz ibadetlerdir. Bunlar, namaz, oruç, hac, zekât, kurban ve kelimeyi şehadettir. İslam'ın 5 şartı olarak nitelendirilir. Bu ahkâm şeri ibadetin erkânıdır. Bu erkân hakikatin görülür hali olan zahiridir.

Şeri ahkâm hakikatin köprüsüdür.

Namazın günde kaç vakit olduğu ve nasıl kılınacağı, orucun ne zaman nasıl tutulacağı, hac ve zekâtın nasıl gerçekleşeceği, kelimeyi şehadetin nasıl çekileceği peygamber efendimiz tarafından belirtilmiştir.

Müslümanlığın şeri kısmı nübüvvetin şeriatıdır. Nübüvvet görülen elbisedir, velayet ise elbiseyi giyendir. Nübüvvet zahiridir, velayet batımdır. Her şeri ibadetin kendisinde

Dembir

barındırdığı hakikat vardır ve tevhit işte o hakikattir. Nübüvvetin hakikat kısmı, velayettir. Velayetin şeriati, nübüvvetin batınında taşıdığı hakikatin anlamıdır ve gerçek tevhit o hakikatin yaşanmasıdır. Namaz, namaz kılanı Allah'ta fena buldurup Allah ile var ediyor ise o, velayetin namazıdır, Oruç, tutanı halk görmekten Hak görmeye yüceltiyorsa o, velayetin orucudur, Hac, tavaf edeni tavaf edilene mekân yapıyorsa o, velayetin haccıdır, Zekât, mülk olan varlığını sahibine teslim etmek ise o, velayetin zekâtıdır, Kurban, nispet varlığını yani, nefisine olan kulluğunu kesiyorsa o, velayetin kurbanıdır.

- **Nübüvvetin şeriati kişiyi melek seviyesine getirir, Velayetin şeriati insan diye anılır kılar.**

Nübüvvetin şeriatinin bünyesinde barındırdığı ahkâm ve kurallar; yalan söylemeyeceksin, çalmayacaksın, haksızlık yapmayacaksın, zulmetmeyeceksin, içmeyeceksin, kumar oynamayacaksın, senden kimseye hiçbir kötülük gelmeyecektir. Nübüvvetin şeriatiyle amel edenlerde bu kurallar üzere yaşayarak ibadetlerin zahiri ile amel etmek vardır. Bu kurallar, Kur'an'ı Kerimde Araf suresi 179 Ayete,

Ve ant olsun ki; cehennem, insanların ve cinlerin çoğuna hazırladık. Onların kalpleri vardır, onunla idrak etmezler. Onların gözleri vardır, onunla görmezler. Onların kulakları vardır, onunla işitmezler. Onlar hayvanlar gibidir. Hatta daha çok dalâlettedirler. İşte onlar, onlar gâfillerdir.

beyanı ile tarif edilen, dört ayaklı sürülerden aşağı olmak olan, nübüvvetin şeriatinin kurallarının tersi üzere yaşıyor olmayı ortadan kaldırır. Nübüvvetin şeriatiyle amel ederek bu kurallar üzere yaşayan kişiden kimseye zarar gelmez. Hiç kimse o kişiden incinmez, o ki, dürüst, çalışkan, iyiliksever, olarak yaşar ve bu yaşantısında şekli ibadetler üzerine bulunur, namaz kılar, oruç tutar, hacca gider, zekât verir kelimeyi şehadet getirir, şeri ahkâmın gerekliliklerini yerine getirir.

Bu hal kişinin melek seviyesinde olmasıdır. Gördüğü iki, işittiği iki, söylediği iki, sevdiği iki, olarak bulunur. Kendisi vardır, bu âlem vardır, birde inanıp uğruna ibadet ettiği bir Allah anlayışı vardır. Cenabı Allah, meleklerle, Âdem'i yaratacağından haber verince, melekler kendisine “Biz sana yeterince ibadet etmiyor muyuz?” dediler. Allah'ta onlara “Ben sizin bilmediğinizi de bilirim” diyerek cevap verdi ve devamında Âdem'i halk etti. Bakara suresi 30 Ayet,

Ve Rabbin meleklerle: “Muhakkak ki Ben yeryüzünde bir halife kılacağım.” demişti. (Melekler de): “Orada fesat çıkaracak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın? Biz Seni, hamd ile tesbih ve seni takdis ediyoruz.” dediler. (Rabbin de): “Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim.” buyurdu.

İşte, nübüvvetin şeriatı Allah'a yeterince ibadet eden melek seviyesidir. Velayetin şeriatı ise Âdemiyettir. Velayetin şeriatı, Ademiyettir beyanındaki Âdemiyeti anlamak gerekir. Âdem'i anlamak, velayetin şeriatını anlamaktır.

Âdem, toprağı dünyadan alınıp Hak katına çıkartılan, yaratılışı tamamlandığında kulağından Ruhlanarak gören, işiten, zikreden, bilen, seven, idrak eden hale gelendir. Âdem, varlığın esası olan sıfatlarıyla, Cenabı Allah'ın muhatabı olandır. Âdem ilk yaratılan Muhammedi nurun zahirdeki ismidir. O Âdem ki, kalbiyle Allah'ı idrak eden, gözüyle Allah'ı gören, kulağıyla Allah'ı işiten, diliyle Allah'ı zikreden, cümle sıfatlarının kiblesinde bulunan Allah'a secde edendir. O Âdem ki Muhammedi irfaniyetin zuhur mahallidir.

İşte, velayetin şeriatı, kişiyi, Allah'ı zikredip, zikrettiğinin tecellisine erdirip zikrettiğinin tecellisi eyleyendir. Nübüvvetin şeriatıyla amel eden Âdem namzeti olan, Hak katı olan velayetin şeriatıyla amel edilen meydana çıkartılınca, mevcut olan varlık, Muhammedi irfaniyet ile işleminden geçirilir. O kişi, bu irfaniyet ile kendini var görüyor oluştan arınarak yokluğuna ulaşır ki,

Dembir

kendini var gördüğü için ikilikte olan anlayışı, tevhide ermiş olur. O, Rabbisini kendi yokluğunda, zahirde bulur. Kendiliksiz şeriat ile amel ederek, Rabbisini bilen, Rabbisini gören, işiten, zikreden, seven haline gelerek kıldığı namazda, tuttuğu oruçta, yaptığı hacda, verdiği zekâta ve çektiği şehadette kendisini göremez hale gelir. O, velayetin şeriatıyla amel etmeye başlayarak hakikat imanına ermiş olur. *“İnsan, bilinmek için yaratılmışlığa çıkan yaratıcının, kendisini bilen yönüyle zahir oluştaki ismidir. İnsan, Allah’ın teşbihte giyindiğidir.”*

- **Nübüvvetin şeriatında Kâbe’ye secde edersin, Velayetin şeriatında içine girersin.**

Mevlana Hazretleri,

“Cenabı Allah, Hz İbrahim’e Mekke’deki taştan Beytullahı yaptırdı lakin kendisi içine hiç girmede. Kendi kudret eliyle yaptığı gönül Beytullahlarından da hiç çıkmadı”

buyurmuştur. Mekke’deki Kâbe, temsil ettiği hakikat cihetiyle kutsaldır, taştan bina oluşuyla değil. Kâbe, maddesel boyut olan bu dünyadaki, dünyanın maddesel merkezidir, cümle kişilerin Kiblegahıdır. Dünyanın neresinde olunursa olunsun, kendisine yönelinerek secde edilendir. Secde Kâbe’nin bina oluşuna değil, taşıdığı sırta ve manayadır.

O sır ki, Kâbe’ye yönelerek secde etmiş olanların, aslı itibarı ile birbirlerine secde etmiş olmalarıdır. Secde esnasında Kâbe’yi ortadan kaldıracak olsanız, insanların zahiren de birbirlerine secde ettiklerini göreceksiniz. İşte, nübüvvetin şeriatıyla amel eden melek seviyesindeki inanmışlardır.

Hac ibadetinde, tavaf edilen Kâbe’ye yönelerek, Kâbe vasıtasıyla Allah’a secde ederler. Velayetin şeriatı ile amel için, Mevlana Hz’nin beyanındaki,

Allah’ın kendi kudret eliyle yaptığı gönül beytullahına

ulaşmış olmak gerekir. Bu beyandaki Allah'ın kudret eli, Mürşid-i Kamil'dir. O Mürşid-i Kamil ki, yere göğe sığmayanın sığıdığı, gönül eridir. İçinden Allah'ın hiç çıkmadığı gönül Beytullahıdır. Secdenin aslı, insanın kendisine yaptığı secde olması sebebiyle talip, kendi varlığından ifna olması sonucu yeniden doğum olan gönül Beytullahı dediğimiz Mürşid-ini doğurduğunda, Mürşidinin gönlüne girmiş olur. Velayetin şeriatı, gönül Beytullahı olan Mürşid-i Kamil ile sevginin kemaline, sadakatin kemaline, teslimiyetin kemaline, samimiyetin kemaline, ulaşarak sultanın beyanında, “*Şeriatın secdesi şekli sücuttur Hakikatin secdesi mahvı vücuttur*” diyerek buyurduğu mahvı vücut secdesine ulaşır. Bu secde gönül Beytullahı olan Mürşid-i Kamile yapılan secdedir ve bu secdeyi gerçekleştiren Mürşidinin gönlüne girendir. Nübüvvetin şeriatında, ben vardır. Ben, ben olarak Mekke'deki taştan bina olan Kâbe'ye secde ederim, Velayetin şeriatında, ben, benliğimden geçerek, hiçliğim ile mürşidimin gönlüne girmek sonucu Kâbe'nin içine girmiş olurum.

Nübüvvetin şeriatı ile amel edenler, yeryüzünde namaz kılıp yeryüzü Kâbe'sine secde ederler, Velayetin şeriatı ile amel edenler, gökyüzünde namaz kılıp, gökyüzü Kâbe'sine secde ederler.

- **Nübüvvetin şeriatında Allah gayıptır, Velayetin şeriatında Allah mutlaktır.**

İnanç, varlığın var olduğunun, varlığın varlığına ait anlatılanların doğruluğuna kanaat getirmektir. Biz görmesek de, işitmesek de anlatılan doğrudur, vardır demektir. Bu inanç doğrultusunda, görmediğimiz, işitmediğimiz, bilmediğimiz bir Allah'a, kendimize ondan ayrı müstakil bir varlık vererek ibadet etmek, yasakladıklarından uzak durmak ve bu yaptığımız ibadetlerin karşılığını mükâfat olarak Ondan cennet beklemek Nübüvvetin şeriatıdır. Nübüvvetin şeriatı ile amel edenler için, bizi yaratan, bize sıfatlarımızı veren, yaşantımız doğrultusunda cezalandırıp

Dembir

ya da mükâfat ile ödüllendiren bir Allah vardır. Bize inandığımız Allah'ı bildiren, ibadetlerimizin nasıl olması gerektiğini gösteren, kendisi 1500 sene önce vefat etmiş olan bir peygamber vardır. Bize, yasak ve helallerin ne olduğunu bildiren, namaz kılıp oruç tutmayı emreden cennet ve cehennemi tarif eden, yazılı bir kitap gözüyle bakılan Kur'an anlayışı vardır. Velayetin şeriatında ise Allah, ötelere ötesinde değildir. Velayetin şeriatında Allah, kendisinden gayrılar yaratan değil, yaratılmışlığa çıkararak zahire gelendir. Allah'ı bilmek, Allah'ın var olduğuna inanıp zannetmek değil, Allah'ı bilmek Veysel Karani Hz'nin beyanıyla,

Allahtan gayrıyı bilmemektir.

Allah'tan gayrıyı bilmemek ise talibin kendisine Allah'tan gayrı müstakil bir varlık vermemesi, kendisinin var oluşunun Allah'ın tecellisi olduğu idrakine ermesidir. Cenabı Allah, kendisine ait olan sıfatları ile fiiliyata çıkmıştır. Fiil, sıfatlarının görülür hale gelişidir. Eşya denilen cümle âlem, Allah'ın fiilidir, sıfatların görülür halidir. Bu âlemde Hakk'ın vücudundan gayrı vücut yoktur. Kim nereye bakıyor olursa olsun, Allaha bakıyor ama kendi zannını görüyordur. İşte, Velayetin şeriatı, zan denilen nakıs anlayışı hükümsüz kılıp Muhammedi irfaniyet ile ala olan mümin anlayışını oluşturarak baktığında, bakılanın görülmesidir.

Tevhit, baktığında bakılanı görmektir.

İkilik, baktığında kendini görmektir.

Cenabı Resulullah Efendimiz'in,

“Ya rabbi bana eşyanın hakikatini bildir”

niyazı sonucu Cenabı Allah'ın,

“Eşyanın kendisine ait bir vücudu hakikisi yoktur eşyanın varlığı benim varlığımla vardır”

cevabı, bizlere cümle görülenin Allah'ın varlığa çıkışı olduğunu anlatmaktadır. Velayetin şeriatı, velayetin irfanıyetiyle amel edilmesinden dolayıdır ki, Velayetin şeriatıyla amel edenlerin idrakinde vahdeti vücut zevki vardır, Allah'tan gayrı hiçbir şey yoktur. Bu hakikat olan iman, tevhidin ta kendisidir.

Nübüvvetin şeriatı ile amel edenlerde, ben, sen ve diğerleri vardır ki bu ikiliktir.

Nübüvvetin şeriatıyla amel edenler, Velayetin şeriatına ulaşamadıkları sürece, tecellinin kendisi olan görmüş oldukları sureti, tecelli eden zannıyla bulunacaklardır. Velayetin şeriatıyla amel edenler, tecellide tecelli edeni seyrederek. Çünkü görmek baktığına yaptığı yorumdur. Yorum, anlayışla yapılır. İki anlayışla bakan iki görür, Velayet irfanıyla bakan, Allah'ı görür. Allah velayet irfanıyeti olan Cenabı Resulullah Efendimize,

“Sen beni görmeye doyamazsın” dedi.

- **Nübüvvetin şeriatında kişinin kendisi vardır, Velayetin şeriatında hiçliğe ulaşılır.**

Kişinin kendisini var görmesi, varlığın esasından gayrı müstakilliktir. Kendimizi ikinci bir var olarak görme zannı bizim ikiliğimizdir. Bu, gölgenin kendisine, gölgesi olduğu esastan ayrı bir varlık vermesi gibidir. Gölgenin varlığı müstakil değil esası olduğu varın yansımastan ibarettir. Gölgenin kendisine ait müstakil varlığının olması ne kadar mümkün ise ben olması da o kadar mümkündür. Ben giyindiğim için üzerimde olan ve ben yürüdüğüm için hareket eden pantolonun, yürüme işini kendisine nispet ederek o yürümeyle kendisine benden ayrı müstakil bir varlık vermesi, pantolonun kendisini var görmesidir. *Kişi yaptıklarıyla kendisine bir varlık verir, kişi sıfatlarıyla kendisine bir varlık verir, kişi vücuduyla kendisine bir varlık verir.* Ben ibaresi, benim içini dolduranlarla oluşan bir kavramdır.

Dembir

Ben dediğimizi anlatmak için kullandığımız tanımlar, benliğin dayanağıdır. Nübüvvetin şeriatıyla amel edenlerin, o şeriatın gerekliliğini yerine getirirken yapmış olduklarını kendileriyle tevhit etmeleri, o ibadette, kendilerini görmeleri, kendilerini işitmeleri, kendilerini zikretmeleri, kendilerine varlık vermeleridir.

Namazın içerisinde namazı kılan olarak kendisini gören, o namazı, kendiliği ile kıldığından dolayı kendisine secde eder. Secdenin devamındaki kıyamda, secde edilen kıyama geldiği için kendisine secde ettiğinden dolayı, kendisine müstakil bir varlık vererek, kendiliği olarak bulunmaya devam eder. Oysa namaz, Allah ile kılınıp Allaha secde edilip Allah ile var olunmak içindir. Buna, içinde senin olmadığın kendiliksiz namaz denir ki, miraç olan namaz budur. Namazın müminin miracı olması, mümin esmasıyla tarif edilenin, kendi varlığından ifna olmuş, Hakk'ın varlığıyla ziynetlenmiş olmasındandır.

Buradan anlıyoruz ki, Velayet şeriatı ile amel edenler, dünyevi yaşantılarıyla, nefsin istek ve arzularına göre şekil almış nakış anlayışlarını, nispetlerine tövbe etme sonucu hükümsüz bırakmış olanlardır. Onlar ki, yaşamlarının hiçbir anında kendilerine varlık vermeyenlerdir. Onlar, her yaptıklarını, gören ve görüleni, söyleyen ve işiteni, zikreden ve zikredileni Allah ile tevhit ederek, nefsin kulluğundan arınıp Abduhu ya ulaşanlardır.

Velayetin şeriatıyla amel edenler, Abduhu beyanında tarif edilen Hu'daki kulluğa ulaşırlar.

Hu'daki kulluk Hakk'ın halkiyetidir, halkiyette bulunan Hakk'ın zahiridir. Mümin esmasının tarifini Cenabı Resulullah efendimizin:

“Müminin ferasetinden sakının, onlar Allah'ın nuruyla bakarlar”

ibaresinden anlıyoruz. Onlar, Allah'ın nuruyla bakarlar beyanı, müminin hakikat gerçeğine ulaşmış, varını Allah ile tevhit etmiş, Allah'ın muradı olmuş olduğunu gösterir. Beyazıt Bestami Hz âlemi manada, Hakk'ın huzuruna vardığında “*Ya rabbi sana yokluğumu getirdim*” der. Cenabı Allah da, “*O zaman, benim varlığımla dön*” diye buyurur. İşte, mümin, Allah'ın varlığıyla nüzul edendir. Mümin, velayetim şeriatıyla amel edendir. Bu sebeple, benliğin hâkim olduğu Nübüvvetin şeriatında kendini görürsün, hiçliğin zahirliği olan Velayetin şeriatında kulluğuna bürünürsün.

- **Nübüvvetin şeriatında Allah ve Muhammed ayrıdır, Velayetin şeriatında Allah Muhammette mutlaktr.**

Şeriatın kesif olan zahiri kısmı nübüvvet, latif olan batini kısmı velayettir. Kesif olan zahiri kısmında kalanlar için yani, Nübüvvetin şeriatı ile amel edenler için, Cenabı Resulullah Efendimiz, tıpkı kendileri gibi bir beşerdi ve onun kendisine ait Haktan gayrı müstakil bir varlığı vardı. Onlar için Hz Muhammed 1500 sene önce doğmuş, 40 yaşında kendisine peygamberlik verilmiş, 23 senelik peygamberliği süresince İslamiyet'i kurmuştur.

İslamiyet için mücadele etmiş, İslamiyet'i güçlendirmiş, dinin ne olduğunu anlatmış ve uygulayarak göstermiş, insanlara, yaratanın Allah olduğunu, Allah'ın yasaklarından uzak durulması gerektiğini, Allah'ın emrettiği gibi yaşayanların cennete, yasaklarına uymayanların cehenneme gideceğini bildirmiş ve görevi bitince de bu âlemi terk etmiştir.

O, kendisine gelen ayetleri insanlara aktarmış, şeri ibadetlerin nasıl olması gerektiğini öğretmiş, kendileri gibi sıradan bir insandı. Nübüvvetin şeriatında bu âlemden münezzeh olarak anlatılan bir Allah anlayışı vardır. Onlar için, bu âlem ayrı kendileri ayrı, Allah ayrı olduğundan Hz Muhammed ve Cenabı Allah da birbirinden ayrı olgulardır. Bu düşünce, şeriatın nübüvvet kısmında kalanların kendilerinin ikilikte olmaları

Dembir

sebebiyle, gördüklerinin de iki olmasından kaynaklı bir düşüncedir. Anlayış ikilikteyse anlayışa tabi olan görme işitme de ikiliktir. Oysaki hakikat boyutunda, Cenabı Allah, Habibullah olan Cenabı Resulullah efendimiz için Fetih Suresi 10 Ayette:

Şüphe yok ki seninle bîatlaşanlar, ancak Allah'la bîatlaşmışlardır, Allah'ın eli, onların ellerinin üstündedir; artık kim dönerse zararı kendi nefsinedir ve kim Allah'la ahitleştiği şeyde durursa ona, yakında büyük bir ecir verilecektir.

beyanıyla, Hz Muhammed'in, Kendisinden ayrı müstakil olmadığını beyan etmiş olur. Cenabı Resulullah efendimizin,

“Beni gören Hakk'ı görür”

beyanı, kendisinin, Allah'ın kendisini tanıtan, bildiren, muhabbet eden olarak tecellisi olduğunun ispatıdır. Hz Muhammed, bizlere kendisinden gayri hiçbir şey bildirmemiştir. O âlemler sultanı, her bildirdiğinin ispatı olanıdır. Velayetin şeriatıyla amel edenler yani, suretin siretine, esmanın müsemmasına nazar kılanlar Hz Muhammed esmasıyla zahir olanın, bilinmek isteyen Allah'ın kendisini bilecek bildirecek, kendisini sevecek sevdirecek, kendisini zikredecek zikrettirecek olma kemalatıyla tecelliye geliştiki ismi olduğunu müşahede ederler.

Allah, Kendisini ancak yine Kendisiyle bilir. Velayetin şeriatıyla amel edenler, tevhit olan ***lailahe illallah***'ın kelimesinde kalmayıp, şehadetine ulaştıklarında, Cenabı Resulullah Efendimizin huzuruna varırlar. Şahadetin

“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve Resuluhu”

olması bu sebeptendir. Cenabı Resulullah Efendimizin, *Allah'ın ilk yarattığı benim nurumdur Âlem nurumun tafsilatıdır”* beyanı,

Allah bilinmek istedi ve bu istek doğrultusunda ilk yarattığı nur benim nurum oluşu, Allah'ın zuhura gelişinin Muhammed esması alışdırın Muhammet'çe anlatımıdır. Allah, kendisini muhabbet etmeye başladı, adına Muhammed dendi. Âdem esmasıyla, zikrettiğimiz Muhammedi irfaniyetin tecellisidir. Âdem'e yapılan secde, ona kulağından üflenen Muhammedi Nura yapılan secdedir, Muhammed ise latif olan Allah'ın kesifteki zikredilişidir. Velayetin şeriatıyla amel edenler için, Allah da deseler, Muhammed de deseler, Ali de deseler, Âdem de deseler, İnsan-ı Kamil de deseler birdir, Allah'ı zikretmektir.

- **Nübüvvetin şeriatında hocaya tabi olunur, Velayetin şeriatında İmam'a tabi olunur.**

Nübüvvetin şeriatını camide beş vakit namaz kılmak, Ramazan ayında oruç tutmak, Mekke'ye hacca gitmek, sende bir gün zekât vermek ve dil ile kelimeyi şehadet ezberini tekrarlamak olarak sınırlayanların anlayışında, bunları gerçekleştirmenin yolunu gösteren, bu işi yapmakla vazifeli kimseler olan hocalar vardır. Bu zihniyet, Allah'ı taştan camilere şartlamış, peygamberi 1500 sene önce sırlamış, Kur'an'ı Kerimi de okunarak sevap kazanma kitabı yapmış olan zihniyettir. Bu şeriatla amel edenler, bu ameli öğreten ve gösteren, genel isimleri hoca olan ve kendileri şirkte ikilikte bulunanlara tabi olurlar. Yunus Emre Hz'nin

“Şeriki yoktur dersin, günde yüz bin şerik edersin hocam”

beyanı, burayı çok güzel ifade etmektedir. Cenabı Resulullah Efendimizin, âlemi, güzelliğiyle güzelleştirmeye başladığı cahiliye dönemi ile tabir edilen dönemde yaşayan kişilerin, atadan, dededen, babadan görme, öğrenme üzerine kurulu bir Allah anlayışları ve o Allah'a ibadetleri var idi. Onların ibadet kapsamında kıldıkları namazları, tuttıkları oruçları ve Kâbe'ye olan tavafları kendi anlayışlarına göre eksiksiz şekilde yerine getirilmekteydi. Ancak bu zümre Maun suresi 5 ayette:

Dembir

Onlar namaz kılarlar lakin kıldıkları namazdan gafilirdirler.

beyanındaki, “**Gafillerin**” kendileriydiler. Uhud savaşında Hz Muhammed’e iman etmeyip ona düşman olan Ebu Süfyan, peygamber efendimizin arkasından, “*Senin yanında ölenler cehenneme gitti, bizim ölülerimiz şehit oldu cennete gidecekler*” diye seslenmekteydi. Cenabı Resulullah Efendimiz sadece, nasıl ibadet edileceğini göstermeye değil, aynı zamanda ibadetin tevhidini bildirmeye gelmiştir. Tevhidi olmayan ibadet Maun suresi 4 ayette:

İşte o namaz kılanlara yazıklar olsun.

Beyanıyla vurgulanan ibadettir. Bu ibadetin uygulayıcıları ve uygulatıcıları kendilerine gafil, içinde nefsanîyetlerinin olduğu ibadetle meşgul olmaktadır. Onlar için ikilik anlayışı geçerlidir. Velayetin şeriatıyla amel edenler, kendilik siz ibadetle meşguldürler. Onlar için ibadet, ödenmesi gereken borç değil, kendi asıllarıyla muhabbettir.

İmam, içinde kendisinin olmadığı namazı kılan ve kıldırandır.
İmam, halktan Hakk’a uruc olan orucu tutan ve tutturandır.
İmam, kendisi tavaf edilen gönül Beytullahıdır.
İmam, Muhammedi irfanîyet zuhuratıdır.

Velayetin şeriatıyla amel edenler, İslam’ın tevhit yüzüyle, imanın kemâlatıyla, irfanîyet tecellisi ile muhatap olanlardır. İmama tabi olanın, kendisine ait kıyamı, rükûsu, secdesi olmaz. Kıyam, rükû, secde imamındır. Kıyamında, fail, rükûsunda mevsuf, secdesinde mevcut olan Allah’tır. Velayetin şeriatında, imama tabi olanlar, Allah’ın imamlığında namaz kılanlardır. Onlar için yaşam bütünlüğüyle namazdır. Onlar için oruç miraçtır, onlar için hac seyrandır, onlar tabi oldukları imanın muhatabıdır. Camilerde vazifeli olanlar, hocadır, ancak gönüllerde vazifeli olanlar imamdır. Nübüvvetin şeriatında hoca vardır, Velayetin şeriatında İmam vardır.

- **Nübüvvetin şeriatında namaz art ardadır, Velayetin şeriatında namaz cemal cemaledir.**

Namaz, şekli boyutunda kıyamı, rükûsu, secdesi ile sabah, öğlen, ikindi, akşam ve yatsı vakitlerinde kılınan bir ibadettir. Ve kendi içerisinde okunması gereken sureler ile ayetler içerir. Namazın bu boyutunda kalanlar için, o namazı kılmak sen, sen olarak ben, ben olarak ve diğerleri anlayışı hâkim olduğundan, hocanın arkasında saf tutup, hizaya girerek birbirlerinin ardı sıra şekli boyutu yerine getirmek vardır. Onlar, bu namaza kendileri olarak başlarlar namazın sonunda yine kendileri olarak bulunurlar. Anlayışlarına, nefsanîyet hâkim olduğundan nefsi nefsinde bir aradadırlar. Onlar, namaza Hak rızası değil, yapılması gereken zorunluk gözüyle bakarlar. Camide bulunarak namaz kılmayı kendilerini gösterip, kibirlenme vesilesi yaparlar. Şeklen namazdadırlar ama namazın hakikatinden uzaktırlar. Kuranı Kerimin Ankebut Suresi 45 Ayetinde:

Şüphesiz ki namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.

Denilmektedir, lakin onlar kıldıkları namaz ile kötülük olan nefsi emarelerinden arınmazlar. Hayâ edeptir ve edep huzuru Hakta olmaktır. Namaz bizi huzuru Hakta olmamaktan alı koyup Huzu Hakta kılmıyorsa biz o namazı huşu ile kılmıyoruzdur. Olması gereken ve Allah'ın isteği olan namazı huşu ile kılmaktır. Muminun suresi 2 ayette Cenabı Allah:

Onlar, namazlarında huşû duyanlardır

demektedir. Huşu içinde olmayan, bizi kötülükten alıkoyup, hayâsızlıktan uzaklaştıracak olan namazı kılmak, ben, sen ve diğerleri görülen art arda kılınan namazı, Cem namazı eylemektir.

Hakikat namazı, senin, benim ve diğerlerinin cem olduğu, namazdır.

Dembir

Hakikat namazında saf tutmak, saflaşmaktır.
Hakikat namazında **kıyam**, nispet fiillerinden arınmak,
Hakikat namazında **rükû**, nispet sıfatından arınmak,
Hakikat namazında **secde**, nispet vücudundan arınmaktır.

*Sabah namazı fail olana şahit olmak,
Öğle namazı mevsuf olana şahit olmak,
İkinci namazı mevcut olana şahit olmak,
Akşam namazı Hakk'ı kendi zahirinde bulmak,
Yatsı namazı Hakk'ın halkiyeti olmak,
Vitir namazı Âdem'liğine ulaşmaktır.*

Velayetin şeriatında namaz, cemale ulaşip cemal seyrine dalmaktır. Velayetin şeriatıyla amel edenler için dünya, Allah'la aralarındaki perde değil, cemalin seyredildiği perdedir. Velayetin şeriatında olanlar, Allah'ın nuruyla cemal seyredenlerdir. Onlar, namazı yalnız Allah rızası, Allah'ı sevdikleri içindir.

Bu husus Kuranı Kerimin Enam Suresi 162 Ayetinde:

De ki: Şüpheler yok, namazım da, ibadetlerim de, diriliğim de, ölümüm de âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.

Beyanıyla anlatılmaktadır. Cenabı Resulullah Efendimizin

“Mümin müminin aynasıdır”

beyanı, Velayetin şeriatında bulunanların cemal cemale namaz kılışlarının işaretidir.

- **Nübüvvetin şeriatında kulluk benliktir, Velayetin şeriatında kulluk hiçliktir.**

Nübüvvetin şeriatında kulluğun benlik oluşu, o şeriatla amel edenlerin, zanni varlıklarıyla bireyselliği yaşıyor oluşlarıdır.

Bu, yukarıdaki beyanımızda da izah etmeye çalıştığımız gibi melek seviyesinde olmaktadır. Onlar, birey olarak varlığı nefisleriyle tevhit ederken, aynı anda o ibadetlerle de benliklerini ispat ederler. Ben namaz kıldım ben oruç tuttum ben hacca gittim, ben zekât verdim, ben kelimeyi şehadet getirdim anlayışı benlik ile bulunmaktır, ikiliktir. Kişi benlik ile bulunuyor ise imam Ali efendimizin **“Farkı var cemi yok müşrik”** beyanı ile ifade ettiği müşriklikle anlatılan ikiliktir.

Onlar, nübüvvetin şeriatıyla amel ederken kendini görür kendini iştir, kendini yüceltir.

*Onlar diliyle **la ilahe illallah** der ama haliyle **la ilahe illa ene** demektedirler.*

Yaptıkları ibadetlerin arkasında benlik ispatı vardır. Bu ise nübüvvetin şeriatının benlik çıkartması değil o şeriatla amel edenin, benliğiyle bulunmasıdır. İşte, benlik putunun ortadan kalkması gerçek tevhide ulaşılması, şeriatın aslı olan velayetiyle amel edilmesiyle mümkündür. Mekke'nin fethinde, Beytullah'ta ki putların kırılması ve Beytullah'ın örtüsünün değişmesi için peygamber efendimizin yanında İmam Ali efendimizle birlikte Beytullah'a girmiş olması, bize, bu putların ancak velayetin şeriatıyla kırılabileceğinin göstergesidir. Kimdir imam Ali efendimiz? Peygamber Efendimiz tarafından, velayet şehrinin kapısı olarak işaret edilendir.

Velayet, varlığın esasını, mülkün sahibini ispat eder.
Velayet, lailaheillallah'ın şehadetini zahir eder.

Velayetin şeriatında, Allah'tan başka ilah olmadığını, o şeriatla amel edenler, kendi zahirlerinde ispatta bulurlar. Bu ispat, şehadetine ermektir. Onlar ki, dilleriyle Lailaheillallah, halleriyle de Lailaheillallah diyerek Allah'ta fena bulmuş olanlar, hiçliğe bürünmüş olanlar, Fecir suresi 28 Ayetinde:

Dembir

Rabbine dön Allah'tan razı olarak ve Allah'ın rızasını kazanmış olarak!

Beyanıyla işaret edilen asıllarına dönmüş olanlardır. Bu sebeple velayetin şeriatıyla amel ederek, kendi varlıklarının Hakk'ın halkiyeti olduğunu keşfedenler, artık varlığı nispet etmeyerek o varlıkta, hiçlikleriyle bulunanlardır. Niyazi sultanın:

***Hüsnünü izhar eder cümle sıfat,
Zatına insanı bürhan eylemiş.***

***Hakk'ı istersen yürü insana bak,
Şems-i zât yüzünde rahşan eylemiş.***

diyerek bu kulluğu işaret etmektedir. İnsan, yok olduğu yerin değerleriyle ziynetlenir. Onlar, Allah'ta yok oldukları için Allah'ın güzelliğiyle ziynetlenenlerdir. Bu güzellik suret güzelliği değil, güzelliğin esası olan ahlak güzelliğidir. Güzel ahlak, Velayetin şeriatıyla amel etmektir. Bu öyle bir ameldir ki, bu amelin vakti ömrün bütünlüğüdür.

- **Nübüvvetin şeriatı Kur'an olarak musafı okur,
Velayetin şeriatı kuran olarak âlemi okur.**

Kur'an ismiyle zikredilen kitap, içerisinde Cenabı Allah'ın kelimelerinin ak kâğıda kara yazıyla yazılı olduğu kitaptır. Kuranın kutsallığı içerisinde yazılı olan kelamın kutsallığından gelir.

Kitap olma babından bakıldığında, herhangi bir konuyu anlatan kitap ile kitap olan Kur'anı Kerimin kutsiyet farkı buradan gelir.

Kuranı Kerimi, okunarak sevap kazanılma kitabı olarak sınırlayanlar, yanılığ içerisinde. Okunan ayetlere, Allah'ın kendi varlığına delil olarak sarf ettiği sözler idrakiyle bakmak ve

bakılında işaret edilen hakikatleri görmek gerekir. Suret pazarında, kendilerine müstakil varlık vererek o varlık ile ibadet ve taat üzere olanlar, iki baktıklarından dolayı iki gördükleri için bu şehadete eremezler. Kur'anı Kerimde, Allah'tan başka ilah olmadığını okumakla, Allah'tan başka ilah olmadığını görmek arasındaki fark, bildiğinin tecellisine ulaşip kelimenin şehadetine varmış olma farkıdır. İman, işittiğini görür hale gelmekle mümkündür. Nübüvvetin şeriatıyla amel eden, Kur'an'ı Kerimde İsra suresi 60. Ayette beyan edilen,

Ya Muhammed biz sana dedik şu vakit an ki, senin rabbin zatıyla insanları kaplamıştır, onların kendilerine ait vücudu yoktur.

ibaresini okuyarak, sadece bu bilgiyi işitmiş olmakta kalır. Velayetin şeriatıyla amel edenler ise, bu bilginin tecellisine uruc edip, kendilerine Allah'tan gayrı ikincil bir varlık nispet etmezler. Onlar, varlıkta var olanı, var olan ile müşahede ederek fenaya ulaşırlar. Nübüvvetin şeriatıyla amel edenler, Ali İmran suresi 18. Ayeti kerimede beyan edilen,

Allah şehadet etti, muhakkak ki kendisinden başka ilah yoktur, melekler ve ilim sahipleri de adaletle şahit oldular ki Allah'tan başka ilah yoktur.

ayetini okuyarak bunu bilmiş olmak ve dil ile tekrar etmiş olmak boyutunda kalırlar. Dil ile tekrarı da, **adaletle şahit olmak** şeklinde yorumlarlar. Oysaki Velayetin şeriatıyla amel edenler için gerçek, Allah'tan başka ilah olmadığına kendilerinde şahit olup Hakk'a kendi zahirlerinde şehadet etmeleridir. Onlar, Bakara suresi 255. Ayeti kerimede:

O Allah ki kendisinden başka ilah yoktur hay ve kayyumdur. beyanının şehadetine ulaşmış Allah'ın nuruyla müşahede edenler olarak kâinatın her zerresinde Allah'ın tecellide olduğunu seyran edenlerdir. Nübüvvetin şeriatı, musaf okuyup okuduğu ayetlerde

Dembir

okumuş olmakta kalır, Velayetin şeriatıyla amel edenler, okudukları ayetleri bu âlemde seyran ederler. Peygamber Efendimize Hira mağarasında Cebrail As. Vasıtasıyla oku emri geldiğinde, elinde okunması gereken yazılı bir kâğıt yoktu. Okunulması gerekenin ne olduğunu ayetin devamında kendisi belirtmektedir.

“Biz insanı alaktan yarattık”

Buradan anlıyoruz ki, Cenabı Resulullah Efendimiz yaradan Rabbinin adıyla kendisini okudu, kendisinde okuduklarını dile getirdi, adına musaf dendi.

Musaf, bizim, yaradan rabbimizin adıyla kendimizde yaradan rabbi okuyabilmemizin kılavuzudur.

- **Nübüvvetin şeriatı tafsilatı Muhammediye, velayetin şeriatı hakikati Muhammediyedir.**

Buraya kadar anlatmaya çalıştığımız, anlayışlara indirerek hakikatleri sunmak içindi. Haşa ki, Nübüvvetin şeriatını küçümseyip basite indirgemek değildi. Eleştirisel hitap Nübüvvetin şeriatına değil, o şeriatla amel edenlerin ikiliklerinedir.

Hakikatin yani, batın olanın zahir hali olan Nübüvvetin şeriatı, hakikat güzelliğinin tecellisinden ibarettir. Cenabı Resulullah Efendimizin, Allah'ın ilk yarattığı benim nurumdur ve tüm âlem nurumun tafsilatıdır beyanı, tafsilatın gayrı değil aynı olduğunun işaretidir. İşte, bu beyandaki tafsilat ismiyle zikredilen, zahirdeki görünürlüktür. Bu âlemde her ne görüyor isek, görülür suretleri ile tafsilattır.

Nur, Velayetin şeriatına, tafsilat olan suret, Nübüvvetin şeriatına işaretir.

Anlaşılır hale getirebilmek için beyana kendimizden misal vererek baktığımızda, Velayetin şeriatı batınımız asıl olan öz varlığımız, ruh ismiyle dile getirdiğimizdir. Nübüvvetin şeriatı ise, bu dünyadaki bulunuş halimiz olan fani olucu nefsimizdir. İnsan, Nübüvvetin şeriatıyla amel ederek Velayetin şeriatıyla şereflenmediği sürece nakıstır. Kişiyi, insan diye anılır kılacak olan, ancak ve ancak Velayetin şeriatıyla amel etmektir. Hakikat meydanlarındaki beyanıyla, **nefisleri ruhları, ruhları nefisleri gibidir** ifadesi ikiliğin tevhit oluşunun ifadesidir. Hakikat-ı Muhammediye, Şeriat-ı Muhammediye beyanıyla vurgulanan gerçekte burasıdır.

***Namazın aslı kelimeyi şehadetin irfaniyet tecellisi olmaktır,
Orucun aslı ikiliğin birlenmesidir,
Haccın aslı müminliğin müşahedesidir,
Zekâtın aslı nefsin hiçliğidir.***

Bunların giriş kapısı olan zahiri boyutunun varlığı hakikatini arayış, hakikatine ulaşmak içindir. Nübüvvetin şeriatı Beytullahın kapısına kadar gelip kapıyı görmektir. Kapıdan geçip beytullaha girmek, Velayetin şeriatıyla amel edip bilinmek için bizimle zahir olanı bilmektir. Kutsi Hadiste Cenabı Allah:

Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim ve kâinatı yarattım.

demektedir. İşte ibadetler bizi, kendimizden bizimle zahir olan Hakkı bilmeye götürmelidir. İbadetler Hak ile Hakka olmalıdır. Bizler, batının zahirinde ibadetin şekli boyutunda kalıyor ve bu ibadetler ile kendimize varlık veriyor isek bu Nübüvvetin şeriatı anlamında değildir. Kendimizi ispat ettiğimiz ibadet şekilde kalıp aslından uzak olunan ibadettir ki buna adet ibadeti denir, içi boştur.

Bizi benlikten arındıran ibadet ise Velayetin şeriatıdır ki bu gönülden, gönülde yapılan ibadettir. O ibadette şekil olmaz.

Dembir

Cenabı Resulullah efendimiz, Ruhlar âleminde tüm ruhlara imamlık yapıp birlikte namaz kılmışlardır. Ruh, şekilden arınılmışlıktır. O halde ruhun namazında şekil olmaz. İşte bu namaz şekilsiz kılınan velayet namazıdır ki asıl ibadet olan da tamda budur. Şeriat, ibadetin şekli boyutu değil, yaşamın tümünde kulluk bilinciyle bulunmaktır. Kulluk ise, nefsimizden Rabbimizi bilip, her yüzde Rabbin veçhini görmektir.

Soru:

Hak Âşıkları, “Âşıklar fetvayı Aşkta alırlar, onlar Aşk Mezhebinin erleridir” derler. Aşk, oruç için nasıl bir fetva verir. Aşkın orucunda neye niyet edilir? Hangi haller aşkın orucunu bozar? İftarı ne iledir?

Cevap:

Evvela Aşk ibaresiyle anlatılmak istenileni görmek gerekir. Aşk, Allah'ın güzelliğini zahir edişteki isimdir. Aşk, Muhammedi irfanîyet cezbésinin ismidir. Aşk, Cenabı Allah'ın Habîbullahından kendisine olan hayranlığının tecellisidir. Cenabı Allah, kendisine olan meylinden zahire gelmiştir. İşte, bizim ve bu âlemin varoluşu bu meylin yani, aşkın yüzü suyu hürmetinedir. Aşk, tecelli ettiğinde bu tecellinin cezbésinde olana Âşık, Aşğın gözlerinde olana maşuk denir. Bu sebeple âşık ve maşuk aşkın kendisine olan muhabbetindeki esmalardan ibarettir. Aslı itibarıyla âşık da maşuk da aşkın zahirliğidir. Mevlana Hz'nin:

Adına Allah denilmeseydi ben sana aşk derdim.

Beyanı, aşk esmasının, Allah ve Muhammed esmasını cem edişindedir. Âşık, aşk orucuna niyetlendiğinde, bu orucun iftarı maşuktan gayrı hiçbir şeyin onda kalmayıdır, bayramı ise maşukun âşıkla zahire gelişidir. Nasıl ki zahiri orucun erkânı vardır, aşk orucunun da erkânı, maşuktan gayrılara meyl edişten, maşuktan gayrısına olan isteklerden, maşuktan gayrısına olan hizmetten kesilmektir. Âşık ile maşuk arasında, hazır bulunan bir

yol yoktur. Aşığı maşukuna ulaştıracak olan yol, aşığın aşkından evvelki değerlerini ayaklar altına sermesi neticesinde kendine yol eylemesi ile mümkündür. İşte, aşkın orucunun erkânı maşuka giden yolu kendinin yapmasıdır. Aşkın fetvası, maşuk esmasıyla tecelli edişinden gayrı hiçbir şeyin kalmayacak olmasıdır. Aşk, bünyesinde barındırdığı nar ile aşığı maşukuna layık hale getirir. Bu ise, yanmaya razı olmakla mümkündür. Narın yakıp kül eylemesi, varlığı sona erdirmesi değil varlığın esasına kavuşturmasıdır. Buradaki kül ibaresi, mutlak varlığın esmasıdır. Yokluk, varlığın esasının zuhurudur. Yanıp kül olmak, Kül olana varmaktır. İşte, tüm bu uruc ve nüzul aşkın içerisinde aşk ile gerçekleşir. Aşkın fetvası, maşuk esmasıyla zikrettiğimiz cemale davettir. Âşık cemal cezbesinde, cemale doğru çekilirken celal esmasıyla da cemale layık hale gelir. İşte aşk cemaldir, aşkın bineği celaldir. Şems Hz. Aşkın tarifini yaparken, **“Her şeyi senin için yarattım diyen Rabbine, tümünü senin için terk ettim diyebilmektir.”** Beyanını vermektedir. Tümünü Allah için terk etmek, tümünde Allah’ı müşahede etmek, sevmek, zikretmek, muhabbet etmektir. Aşk Gönül’e dolunca, o gönle Allah’ın sığımasıdır. Aşk, kendisini muhabbet eden Allah’ın muhabbetçisi olmaktır.

Soru:

Üçüncü devre Melami Piri Seyyid Muhammed Nurul Arabi Sultan, “Aşk demek Hak demek olur” buyuruyorlar. Hz Pirin bu nefesinin işaret ettiği manayı lütfedip biraz açabilir misiniz?

Cevap:

Pir Hz’nin **“Aşk demek Hak demek olur”** beyanı, âşık ve maşuk münasebetinin nüzul boyutudur. Burayı açacak olursak, âşık, aşkıyla maşukuna doğru yol aldıkça maşukundan gayrılardan soyunur, her adım bir nispetin terkidir. Bu buzun ateşe yaklaştıkça buzluğundan eriyerek aslına dönmesi gibidir. İşte, yakınlık arada ara kalmayınca ulaştığında, âşık üryan kalmış gayrılardan arınmış, aslı olan yokluğa ulaşmış demektir. Bu yokluk, maşukun, kendisinden gayrısı kalmayan aşığını

Dembir

giyinmesiyle, aşığın maşukuna kendi zahirinde şahit olmasını beraberinde getirir. Artık âşık maşukunu kendinde bilir, kendinde sever, kendinde zikreder, kendinde muhabbet eder, kendisinde maşukunu seyran eder. Artık âşık maşukun halkiyeti olmuştur. Bu, Mecnun'a bakanın Mecnunda Leyla'sını görmesidir. İşte, Pir Hz'nin beyanıyla işaret ettiği, Melami seyr sulukunun uruç ve nüzul boyutudur. Talip aşkıyla ilim bineğine binerek, cemali yâre doğru seyahat etmeye başlar. Bu seyahatte Nispet efalinden, Nispet sıfatından, Nispet vücudundan ifna olarak üç ifna bir ispat zevkine ulaşır. Ulaştığı yer Hakk'ın zahir halkın batın olduğu yerdir. Burada halkın batın oluşu, yok oluşu değil Hak oluşudur. Artık, yaratılmışlıkta Hak zahirdir, Hak'tan gayri hiçbir nesne mevcut değildir. Bu hal Hakk'ın halk ile zahire gelişidir. Zahirlik, Hakk'ın mevcudiyeti olup Hak'tan gayri bir ikincilin müstakilliği yoktur. İşte, yukarıdaki anlatımda aşkın, Allah'ın kendisine meyil edişi olduğunu ifade etmiştik. Bu meyil ediş, Allah'ın yaratılmışlığa çıkarak zahir oluşudur ki, zahire gelen aşkın kendisidir. Bir zahirlikten, varlıktan, görünürlükten söz ediyorsak Allah'ın ispata gelişinden söz ediyoruzdur. *Hak Allah'ın ispata gelişteki ismidir.*

Pir Hz'nin beyanıyla işaret ettiği hakikat sırrı burasıdır. Fena meratiplerinde fena bulan salık, kulluğa kendisi olarak çıkamaz, kendiliği yok olmuştur. Kulluğa kendim çıkıyorum zannı ile bulunanlar fenada yok olamayanlardır. Fenada yokluk zahir olduğundan yokluğu Hak kendi ile var kılar. Artık yaratılmışlığa çıkan Hak olur ki bu tevhitir. Yaratılmışlık birliği bozmayan ikiliktir.

Buradaki iki, halkiyettir yani Hakkın halk esması giyinmesidir. Allah'ın ispata gelmesidir. Enam suresi 73 ayeti kerimede:

Yerleri ve gökleri Hak ile yaratan Allah'tır.

denilerek bu hakikat beyan edilir. İşte Pir Hz. bu Hakikate vurgu yapmaktadır. Hu...

Kadın

Âlemin nurunun Kevser pınarı
Tevhit imanında Hakkın ispatı
Cümle ehlibeytin Kutlu anası
Fatıma tül Zehra Hayrün Nisadır.

Hazreti Muhammed Kalbindekidir
Ali el Mürteza Hanesindedir
Hasan'la Hüseyin gözlerindedir
Fatıma tül Zehra Hayrün Nisadır.

Dünya nimetleri Değersiz kalır
Gösterdiği sabır Tek takısıdır
Yüzüne bakmaya Edep utanır
Fatıma tül Zehra Hayrün Nisadır.

İrfaniyet dolu Anlattıkları
Yaşamı gösterir Ümmet olmayı
Fakir **Halil**'de duy Kelamullahı
Fatıma tül Zehra Hayrün Nisadır.

Kadın, erkek ile farklı fiziksel özelliklere sahip olmasının dışında, bu özelliklerin getirisi olan kendisine has imkânlar ile hizmet etmesi gereken bir varlık değildir. Kadın ve erkek zahiri yönleriyle farklı olsalar da batını yönleriyle birdirler. Batında cinsiyet yoktur. Ortak özelliğimiz insan olmamızdır ki eğer illa üstünlük olacak ise kadının temsil ettiği Rahmaniyyet, erkekten daha üstündür. Bu sebeple Cenabı Resulullah efendimiz, Cennet Annelerin ayağının altındadır, buyurmuştur.

Kadının fitratında olan Rahmaniyyet özellikleri Cenabı Allah'ın Rahmaniyyet özellikleridir. Bu Rahmaniyyet Allah'ın yarattığına gösterdiği, sevgi, sabır, hoş görü, merhamet ve yaşamsallığının devamlılığı olarak isimlendirilebilir. Mesela, Cenabı Allah, kendisine iman etmeyen kişinin dahi, gereksinimlerini sağlar. İman etmeyen bile, nefes alır, yemek yer, su içer gibi. Bu Allah'ın rahman oluşudur ki kadın ile zahirdir. Her zaman bir kadın, erkeğe göre daha merhametli, daha hoş görülü, daha affedici, daha sabırlıdır.

Bir anne evladına olan tutumu ile buna en güzel örnektir. Evlat ne yaparsa yapsın, o her zaman sabreder asla umudunu yitirmez ve hep hoş görür. Eğer illaki bir üstünlük olacaksa bu özellikleri ile kadın, erkeklerden daha üstündür. Kadın ile erkek arasındaki fark surettedir. Batında fark yoktur. Hayat, ilim, irade, kudret, görme, işitme ve kelam sıfatlarıdır varlık denilen ve bu sıfatların vücududur beden denilen. Bu sıfatlar alınırsa geriye varlık kalmaz. Şimdi, diriliğin cinsi yoktur, Kadında ve erkekte mevcut olan hayat birdir, birin tecellisidir. Bu, tüm sübutu sıfatlar için geçerlidir.

Marifet erkek olmak değil er olmaktır ve erlik erkeklik değildir. Erlik, bu sıfatların muhatabının Hak oluşuyla mümkündür. Sıfatların muhatabı Hak değil ise surette erkek olmuş, kadın olmuş fark etmez, insan olamamıştır. İnsan Allah'ın sıfatıdır, insan olan kadın ve erkek Allah'ın sıfat tecellisidir.

Dembir

Üstün olan ancak Cenabı Allah'tır. Fark, sıfatların sonsuzluğudur ki sıfatlar Zat'ın hangi özelliği ise o özellikle ile zahir olarak o özelliği muhabbet ederler. Cenabı Allah Tevbe suresi 71 ayette bizlere bu hususu beyan ederken,

Erkek ve kadın müminler, birbirlerinin yardımcısıdır; iyiliği emrederler, halkı kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, namaz kılırlar, zekât verirler, Allah'a ve Peygamberine itaat ederler. Allah'ın rahmet edeceği insanlar, bunlardır. Şüphe yok ki Allah üstündür, hüküm ve hikmet sâhibidir.

demektedir. Allah, beyanında kadın ve erkek için mümin ibaresi kullanıyor. İşte mesele zahiri farklarda kalıp yaratılmışlığımızdaki farka göre kendimize üstünlük vermek değildir. Sen mi erkek olmayı istedin, o mu kadın olmayı istedi, hiç kimse böyle bir istekte bulunamıyor, Cenabı Allah ne dilerse o olarak zahire geliyor. Mesele mümin olmaktadır. Farklardan ve hazır bulduğumuz farklara göre hükümler verip kendimize paye çıkartarak ikilikte kalmak yerine tevhit olan Müminliğe erme gayretinde olmalıyız. Tevhide erildiğinde fark kalmaz. Haremi şerifte, Beytullah'ın tavafında, kadın erkek ayrımı kalkıyor. Müminliğe eren tevhit eri için, dünya haremi şeriftir. Cenabı Allah Nisa suresi 1 ayeti kerimede:

Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.

buyurmaktadır. Bu ayetin ışığı ile bakıldığında, yaratılmışlık denilenin, cümlesiyle esma ve suret olduğunu, bu esma ve suretin nefis ismi ile Allah'ın zahirliği olduğunu, bu zahirliğin Allah'ın nefsi olduğunu, bir tek nefisten yaratılmış olmanın, bir tek nefisin farklı suretlerde görülür olması olduğunu görmekteyiz. Muhiddin Arabi Hz bu hususun beyanında,

“Hamt yüce Allah’a mahsustur ki O, Kendinden öncesi olmaksızın Evvel olandır ve Evvel olan yalnızca O’dur ve O’nun birliğinden başka son yoktur. Son ancak Onunladır ve son odur. O hep vardır. Onunla üst veya alt da yoktur. Allah önceden nasıl idiye şimdi de öyledir. O’nun varlığı sonsuzdur. O, birlik olmaksızın birdir ve teklik olmaksızın tekdir. O, Kendisinden önce bir şey olmaksızın Evveldir. O, Kendisinden sonra bir şey olmaksızın Ahirdir. O görünen her şeyde görünür. O, gizlenen her şeyde apaçık olarak bilinir. O, herhangi bir belirişle bir ilintisi olmaksızın bütün suretlerde ve şekillerdedir. Bundandır ki Âlemlerin Nuru olan Resulullah Efendimiz şöyle demiştir:

“Rabbimi, Rabbimle bildim.”

Ve yine şöyle demiştir,

“Nefsini bilen, Rabbini bilir.”

Bununla denilmek istenen şudur: Sen, sen değilsin ve sen, sen olmaksızın O’sun. Zatın var olmaksızın Onunladır ve O’ndadır. Yoktun ve fani değilsin. Herhangi bir hüviyetin olmaksızın, sen O’sun ve O sensin. Eğer kendini hiç olarak bilersen, gerçekte Rabbini bilirsin. Allah vardır ve O’nun yanı sıra hiçbir şey yoktur. O, önceden nasıl idiye, şimdi de öyledir.

Resulullah şöyle dua etti,

“Rabbim, bana şeylerin hakikatini göster.” Burada şeylerden kastettiği, Allah’tan başka masiva olarak görünen şeylerdir. Demek istediği şudur: “Bana Senden başka olan şeyleri öğret. Etrafımdaki bütün bu şeyler nedir? Bunu bildir bana. Bu şeyler Sen misin, yoksa bunlar Sen’den başka mı? Bunlar önceden var mıydılar, yoksa sonradan mı oldular? Bunlar sonsuza dek mi buradalar, yoksa gelip geçecekler mi? Ve Allah ona şeylerin hiçbir varlıkları olmadığını ve onların kendisi olduklarını gösterdi.

Dembir

Görüldü ki, Allah'tan başka olarak görünen ne varsa O'nun varlığıdır. Ona, şeylerin kendilerine ilişkin isim, sıfat olmaksızın Allah'ın Zatı olarak gösterildi. Bir şeyde, o şeyin varlığı ve o şeyin nefsinin varlığı birbirine denktir. Bundan dolayı, bir şey bilindiğinde, nefis bilinir ve nefis bilindiğinde, Rab bilinir.”

demektedir. İşte bu anlatılanlar nefis denilenin Cenabı Allah'ın zahirliği olduğunu vurgular ki bu nefis yani görürlük, kadındır. Kadın bedenlen sureti farklı olan değil, suretin kendiliğidir. Peygamber efendimizin, nefisini bilen beyanını, kadını bilen şekilde söylemek sözün mahiyetini değiştirmez bilakis kadının ne olduğunu anlamamıza vesile olur.

Soru:

İlahi senaryo iki cinsin üzerine kurulmuş; Dişi ve erkek yani, dölleyen ve döllenen. Bütün canlı mahlûkat hatta ilim de buna dâhil varlığını iki cins üzerinden devam ettiriyor, hikmeti nedir?

Cevap:

Cenabı Allah'ın Küntü Kenz sırrı olan bilinmeklik muradı, latif olanın kesif hale bürünmesini yani, zahirliği meydana getirmiştir. Bilinmeklik bilecek olmayı, görünmeklik görececek olmayı, işitmeklik işitecek olmayı, zikredilmeklik zikredecek olmayı zahir etmiştir. Gönüller sultanı Melami Mürşid-i Kâmilî Halil İbrahim Baki efendim, **“Her şey zıttıyla kaimdir.”** buyurmaktadır. İşte bu beyandaki zıtlık tabiri burayı anlatmaktadır. Bahis konusu olan zıtlık zahirliğin temelidir. Allah'ın kendisini bilecek olan yönüyle zahir oluşu olan insan yine Efendimin beyanıyla, iki zıttı bünyesinde barındırandır. Bu zıtlık insanın Ruhu; batını latif olan boyutu ve nefsi; zahirdeki kesif olan boyutudur. Bu pencereden bakarsak insan batını yönüyle Küntü Kenz sırrının bilecek olan tarafı, zahiri yönüyle bilinecek olan tarafıdır.

Zıtlık abes olan karşılığı değil zahirliğindeki ayna oluşudur.

İşte, insan denilenin Ruhu erkekle, nefsi kadınla temsil edilir. Dölleyen ve döllenen kısmını ele alırsak erkek ve kadın bahsinde anlatılmak istenilene pencere açmış olabiliriz.

Bu konuya misal olarak eğitim sistemi içerisindeki öğretene ve öğrenene yönlerine bakabiliriz. Öğretene de öğrenene de eğitim sisteminin içerisinde bir bütünlüğün tamamlayıcılarıdır. Öğretene var ama öğrenene yok ise eğitim sistemi noksan olur, öğrenene var ama öğretene yok ise yine noksanıdır. Sistemin bütünlüğü için yani sistemin var oluşu için öğretene ve öğrenene birlikteliği gereklidir. İşte öğretene kısmı dölleyen kısımıdır ki bu erkek olarak tabir edilir. Öğrenene kısmı döllenen olma yönüyle kadın olarak isimlendirilir. Aslında her ikisi de eğitimin tecellisidir. Döllemek, batınında mevcut olanı zahire getirmek içindir. Döllenen ve kadın diye isimlendirilen tecelli ediş, batındakinin zahire gelişi içindir.

Usta çırak ilişkisine baktığımızda usta batınında mevcut olan zanaatkârlığı kendisine tabi olana, o zanaatkârlığın edebi erkânı ve ilmi ile birlikte aşılır. Devamında usta kendi aşısına hizmet etmeye başlar. Bu hizmet ile zaman bir arada çalıştığında döllenen çıraktan o zanaata ait ilim ve erkân gözükmeye başlar.

Bu zanaatı berberlik olarak örneklersek, berber çırağı ustasının döllemesiyle kendi bünyesinde bu mesleğe hizmet etmeye başlar. Devamında meslek kendisine ait tecelli ile çıraktan da gözükerek, o çırakta müşterilerin saç tıraşını gerçekleştirir. Usta kendi batınındaki zanaatkârlığı ile çırağını döllemiş, döl tutan çıraktan o zanaat zahire gelmiş olur.

Bu örnekte görüyoruz ki kadın batında olanın zahirliği için tecelliye geliştirebilir. Bu iki zıttın birbirini tamamlayıcı oluşu tecelli ediş muradının gereğidir. Usta erkek, çırak kadındır. Görülmek istiyor isem görülecek olarak görünürlüğe çıkarım işte bu görünürlüğe çıkışıma kadın denir.

Dembir

Soru:

İnsanlık tarihi Hz Âdem’le yazılmaya başlıyor. Yani sahneye ilk erkek çıkıyor. Havva’yı daha sonra Hz Âdem’in “Ya Rabbi! Gördüğümü göreceksin, işittiğimi işiteceksin, zikrettiğimi zikredeceksin bir eş bana” niyazı olarak sahnede görüyoruz. İlk olarak erkeğin yaratılmış olmasının, sonra onun niyazı üzerine karşı cins olarak cennette var edilen Havva’nın hikâyesinin perdesini biraz aralayabilir misiniz?

Cevap:

Yaratılma denilen Allah’ın bilinmek isteği ile yaratılmışlığa çıkmasıdır. Allah kendiliğidir ve kendiliğinde yaratılmışlığa ait vasıflar olmayandır. Allah’ın Hadid suresi 3. Ayet beyanıyla

Evveli kendisi, ahiri kendisi, zahiri kendisi, batını kendisi

olandır. İhlas suresi Allah’ın kendiliğini anlamamıza ışık tutmaktadır. Allah tektir hiçbir şeye muhtaç değildir, ne var olmuştur, ne de ortağı vardır. Allah, Allah olduğu için vardır. Cenabı Allah’ın zati sıfatları Allah esmasıyla zikrettiğimiz yüce yaratıcıya ait vasıfları tanımlar. Cenabı Resulullah efendimiz;

Allah var idi Allah ile birlikte hiçbir şey yok idi

demektedir. İşte bu hal üzere iken bilinmeyi istemesi, Allah’ın kendisine meyil edip görülmeyi, sevmeyi, zikredilmeyi, muhabbet edilmeyi istemesinin gayesidir. Cenabı Resulullah efendimizin,

Allah’ın ilk yarattığı benim nurumdur

beyanı, yaratılma denilenin Allah’ın yaratılmışlığa çıkışının ilk halinin ve her şeyin başlangıcının Muhammedi nur esmasıyla, zuhur ediş olduğudur. Bu âlem Hakikat-ı Muhammediye ve Tafsilat-ı Muhammediye’den ibarettir. Hakikat-ı Muhammediye bilinmek isteğinin mahiyetidir.

Allah'ın bilinecek, sevilecek, görülecek, işitilecek, muhabbet edilecek irfaniyetinin ismidir, Muhammedi nur. İşte Tafsilat-ı Muhammediye ismiyle zikrettiğimiz, bu irfaniyetin zahiridir. Bizler, bu zahirliği Âdem ismiyle zikrediyoruz. Cenabı Allah'ın Secde suresi 9. Ayette:

Sonra onu tamamlayıp şekillendirmiş, ona kendi Ruhundan üflemiştir. Ve sizin için kulaklar, gözler, kalpler yaratmıştır. Ne kadar az şükrediyorsunuz!

beyanındaki üflenen Ruh, Tafsilat-ı Muhammediye'nin zahirinde o tafsilata üflenen Hakikat-ı Muhammediye'dir. Şimdi, Âdem esması ile zikredilene anlayabilmek için Cenabı Allah'ın Bakara suresi 30 ayette:

Rabbin meleklere 'Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim' demişti; melekler, 'Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi var edeceksin? Oysa biz Seni överek yüceltiyor ve Seni devamlı takdis ediyoruz' dediler; Allah 'Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim' dedi.

beyanıyla başlayan ve yaratılışın sonunda halife olacak olan Âdem'in yaratılış bahsini incelemek ve nihayetini anlamak gerekir. Âdem as'ın toprağı dünyadan alınıp Hak katına çıkartılır. Dünyadayken içerisine karışmış olan dünyalıkların arınması için arınma işlemlerinden geçer. Devamında, arınmış ilk yaratılmış haline dönen toprak, Hak teknesinde Celal ve Cemal olan iki elinin arasında muhabbetullah olan su, bünyesine katılarak şekil verilir. Böylelikle şekil verilmiş olan insan suretindeki toprak, kendisine Muhammedi irfaniyet üflenerek görmeyen gözü görür, işitmeyen kulağı işitir, söylemeyen dili söyler, fikretmeyen idraki fikreder, sevmeyen kalbi sever hale gelir. Muhammedi irfaniyet, Cenabı Allah'ın kendisinin Kendi Cemaline muhatap oluşu olduğundan bu irfaniyetle Ruhlanan Âdem, yaratıcı rabbinin muhatabı olmuş olur. Onun sıfatlarının kiblesinde Cenabı Allah olur.

Dembir

Âdem safiyullah çekti, şehadet Allah ve Muhammed'i gördü yekvücut

beyanı, Âdem ismiyle zikrettiğimiz Muhammedi irfanîyetin zahire gelmiş halinin, kendisinden Rabbine arif olarak Rabbine ermiş olmasıdır. İşte, Âdem as bu irfanîyeti sunarak yani görmüş olduğu Cemali yar güzelliğini muhabbet ederek, gördüğünü görecektir, işittiğini işitecek, zikrettiğini zikredecek ve muhabbetine muhatap olacak istedi. Bu istek gayrılık değil, Allah'ın bilinmeyi istemesinin ayrıntılığıdır.

Âdem as'ın dölliyerek kendi irfanîyetini zahir kıldığına da Havva ismi veriyoruz.

Mısri Niyazi Hz'nin,

“Bilirken dost bendedir, çağırırım dost dost”

beyanı bu sırta ışık tutmaktadır. Bu pencereden baktığımızda görecektir olduğumuz Mürşid-i Kâmilin, Âdem yani erkek, müridin Havva yani kadın olduğudur.

Soru:

Kadın hakikatte nasıl bir manayı temsil ediyor? Kadın olmak dişi olmak mıdır yoksa kadınlık tahsil edilen bir makam mıdır?

Cevap:

Kadın, anlamı itibarı ile anlayış farklılıklarına göre ayrı ayrı elbiseler giyer. Avamın anlayışındaki kadın ile ehlullahın anlayışındaki kadın farkı buradan doğar. Suret yönüyle kadına ve erkeğe bakarsak, aralarında yaratılışlarından gelen benzerlikler ve farklar buluruz. Anlam itibarıyla bakarsak avam anlayışında kadın, suretiyle sınırlı olmaktadır. Ama kadın, Muhammedi irfanîyet penceresinden bakıldığında yaratılış gayesindeki hak ettiği değere ulaşır.

- **Kadın, suretle sınırlı olan değil, siretle ziynetlenmiş olandır.**

Avamın anlayışındaki gibi kadın sadece bedenselliği erkek bedenine göre farklı oluşu olan, sadece çocuk doğurup emzirmekle yükümlü olan, sadece ev işlerini yerine getirip kocasına ve çocuklarına hizmetçilik yapan değildir.

Kadın, insan namzeti canlı mahlûk olanı, insan diye anılır kıldandır.

Şimdi, kendi bilişleri kendi doğruları, kendi şartlanmaları üzerine yaşayan insan suretindeki canlı mahlûk, bu âlemden edinerek sonradan giyindikleriyle kendisine müstakil bir varlık vermiş olarak bulunur. Bu kişi suret boyutunda ister erkek görünümünde olsun ister kadın görünümünde olsun, anlayış itibarıyla birdir, fark etmez. Bu kişi kendi anlayışı doğrultusunda yaşam sürer, kendi anlayışı doğrultusunda görür işitir zikreder, kendisine müstakillik verdiği için nazarında her gördüğünün de tıpkı kendisi gibi müstakilliği vardır zannıyla bulunur.

Bunlar nefislerini ilah görüp nefislerine secde edenlerdir. Bu anlayış üzere yaşayan kişi, kendi zannına göre iman etmiş ve bu iman gereği olan ibadetleri yerine getirmiş olsa dahi zandadır. Oysa tevhit zan değil mutlak olandır.

Tevhidin mutlak olması **la ilahe illallah** beyanının, yaşamın bütünlüğünün özü olmasından gelir. Yaşam, dünya ve kâinat tümü sayısı rakamlarla ve akılla algılanamayacak kadar olan çokluk genel tanımı ile yaratılmışlık, Allah'ın bilinmeklik muradının zahiri olması sebebiyle, bilinecek olma yönüdür ve bu yön tevhidin **la ilaha illallah** bölümünün zahirliğidir.

Bu sebeple bu yaşamın neresine bakarsak bakalım yaratılmışlığın hangisine nazar kılarısak kılalım, hakikat cihetiyle **la ilahe illallah** yüzüne bakıyoruzdur.

Dembir

Gördüğümüzün kendi zannımız oluşu bu gerçeği perdeleyemez, zannımız bizim görüşümüzü perdeler. Allah'tan başka ilah olmayışı beyanı olan la ilahe illallah ibaresinde ilah kelimesini anlamak gerekir. Bu anlam yaratılmışlığın neden la ilah İllallah'ın zahiri olduğunu keşfetmemizi sağlayacaktır.

İlah, bir işi yapmak, o işi yapabilmek için sıfatların zuhuru ve vücudun bütünlüğü olarak isimlendirilen varlık anlamında kullanılmaktadır. Bizler Allah'tan başka ilah yoktur derken Allah'tan başka varlık yoktur demiş oluyoruz. Bu varlığı ister insan olarak zikredelim, ister eşya olarak zikredelim, ister dünya olarak zikredelim, istersek de nefis olarak zikredelim cümlesi Allah'ın bilinmek istemesi ile zahire gelişidir.

Allahtan başka varlık yani bir işi yapan, sıfatlanan ve dahi vücutlanan yoktur. Cenabı Allah, kendisinden gayrı ilah yani varlık olmayışını, Saffad suresi 96. Ayeti kerimede,

Sizi ve yaptıklarınızı halk eden Allah'tır,

diyerek, Bakara suresi 255. Ayette

O Allah ki kendisinden başka ilah yoktur hay ve kayyumdur

diyerek, Nisa suresi 58. Ayette

Şüphe yok ki Allah görür ve işitir

diyerek, İsra suresi 60. Ayette

Senin rabbin zatıyla insanları kuşatmıştır onların kendilerine ait vücutları yoktur

diyerek, Ali İmran suresi 18 Ayeti kerimede

Allah şahadet etti kendisinden başka ilah yoktur

diyerek anlatmaktadır. Bu ayetler ışığında bakarsak kendimize müstakil bir varlık vererek nefsimizi varlığın kendisi yani ilah olarak görüyor oluşumuz, Hak katında en büyük şirkidir. Mücadelemiz bu şirkten arınmak üzerine olmalıdır. Uhut savaşında inananlar bozguna uğradılar. Birçok şehit ve birçok yaralanma ile sonuçlanan büyük mücadelenin sonunda Cenabı Resulullah efendimiz kendisine iman edenlere

“Küçük cihattan çıktık büyük cihata gidiyoruz” buyurdu. Kendisine, *“Aman Ya Resulullah, çok büyük kayıplar verdik, çok şehit verdik, çok yaralımız var canımızı zor kurtardık, bundan daha büyük bir cihata mı gidiyoruz?”*

dediklerinde, o âlemler sultanı

“Evet, lakin bu cihat dış düşmanla yapılan değil kişinin kendi iç âleminde yapacağı cihattır”

diyerek bizlere bu hususu ve bu hususun ne kadar önemli olduğunu işaret etmiştir. İşte bizler zahir-batın bir varlık olarak zahirimiz suret batınımız siret isimleriyle anılır. Kendimizi sadece zahiri olan suret boyutumuzdan yani nefsimizden ibaret zannediyorsak yukarıda anlatmaya çalıştığımız gibi şirk içerisinde yaşıyoruz demektir. Kendi aslımıza kendi hakikatimize kör ve cahilcesine yaşamak...

Bu cehaletin içerisine baktığımızda hayvanlığa ait, asla bir insanda bulunmaması gereken öfke kin, kibir, haset, buğuz, nefret gibi esfel sıfatları ve bu sıfatlarla kendimize eziyet edip kendimize zulüm ettiğimizi görürüz. Cenabı Allah Ahzab suresi 72 ayette,

Biz emanetleri göklere arza ve dağlara arz ettik onu yüklenmekten korktular insan onu yükledi zulüm edenlerden oldu, o çok zalim çok cahildir

Dembir

demektedir. İşte bu emanet bizim varlığımızın la ilahe illallah beyanındaki ilah ismiyle anlatılan oluşudur. Varlık, Allah'ın bilinmek isteğinin ilah olarak zahire gelişi olduğu halde yani bu âlemde her ne görüyor isek Allah'ın veçhini yani cemalini görüyor olmamız gerektiği halde, bizlerin dağ taş, ağaç kuş, insan gibi esma giymiş suretleri görüyor oluşumuz varlığın esas olan aslımıza cahil oluşumuzdandır. Mahlûkta ve insan ismiyle zikredilende mevcut olan bu sıfatların var oluşu bizi insan diye anılır kılacak olması için yeterli değildir.

Mahlûkun gördüğü ile bizim gördüğümüz, işittiğiyle işittiğimiz aynı ise surette insan oluşumuzun bir önemi kalmamış olur. Mahlûk o görme sıfatıyla dağ, taş ve hemcinslerini görür bu abes değildir. İnsan ise Allah'ın cemal güzelliğini görmek yerine mahlûk gibi dağ taş ve hemcinslerini görüyorsa işte abes olan budur. Oysa insan, bakara suresi 115 ayeti kerimede,

Doğu da batı da Allah'ındır, her nereye dönerseniz Allah'ın yüzü oradadır, Allah vasidir

beyanında belirtildiği, gibi her nereye ve kendisine baksa Allah'ın yüzünü görendir. İşte kadın esmasıyla zikredilen, hakikat meydanında nakıs anlayışını, cahiliye yaşantısını terk edip, cüzi iradesini Hakk'ın iradesine tabi kılarak nefsinin ilahlığından geçmiş, nefsini ilah olarak görmekten ilahı nefsinden görmeye başlayarak Hakk'ın cemalini seyrederek hale gelmiş olan talibin nefsidir. O nefis ki Ruha secde etmesi sonucu Ruh denilir hale gelerek gönül ismini almış olandır.

İşte, Gönül, Arif ve İnsan beyanları ile tabir olunana bu anlatılanların ışığında baktığımızda, bu kelimelerin hakikatte kadın denileni anlattığını görürüz. Mısri Niyazi Hz bu hususun beyanında,

***Arifin her nazarda gördüğü hak imiş,
Her görüşte nice ihsan eylemiş***

demektedir. Her görüşte Hakk'ı görerek ihsan eyleyen Arif, Muhammedi irfanıyetle döllenerek kendi hakikatini zahir etmesi sonucu döllenmiş olduğunu doğuran kadındır. Bu suretin siretine ulaşma sonucu siretin suretle görülür hale gelişidir. İşte, o görülene verilen isimdir kadın. Aslı itibariyle Mürşid-i Kamile bende olmuş kendi hakikatini doğurmak sonucu yeniden doğumu gerçekleştirme gayretinde olan her talip Hz Meryem mesafesinde birer kadındır.

- **Kadın, cemal perdesidir.**

Cemal beyanı ile vurgulanan yüz tabiridir. Bu tabir suret ile sınırlanan bir anlamdan çok ötedir. Sadece bir suretin görünürlüğü ile sınırlarsak bir ummanı damlalığın içine sığdırmaya çalışmış oluruz ki bu mümkün değildir. Cemal, sıfatlar perdesine verilen isimdir. Mısıri Niyazi Hz'nin,

***Bunca esvaptan görülen bir cemal
Bir cemali bunca elvan eylemiş***

beyanı ışığında Cemal tabirine baktığımızda o tabirin içeriğini anlamaya başlarız. Bunca esvap ile anlatılan, kâinattaki Esmaların ve o Esmaların giyindiği suretlerin bütünlüğüdür. Buna kesret ibaresini kullanıyoruz.

Yaratılmışlık kendiliğinden meydana çıkmış müstakil bir olgu değildir, yaratılmışlık yaratıcı olan yüce Rabbin yaratılmışlığa çıkışıdır.

Bilinmek için yaratılmışlığa çıkan Rab kendi zatiyesinde mevcut olan cümle sıfatları ile o sıfatın esması ve sureti ile zahir olmuştur. Sıfatlardaki sonsuzluk, zatının sınırsızlığından gelmektedir. Bu gün bilinen ve bilinmeyen cümle nesnelere ve dahi cümlesinin cümlesiyle çarpımıyla bile ifade edilmeye çalışılsa da asla bir sınırlama getirilemeyecek olan Rabbin sıfatlarıdır. İşte bu sıfatlar Cemal olarak ifade edilir.

Dembir

Niyazi sultan bir Cemali bunca elvan eylemiş diyerek bu hususu anlatmaktadır.

Allah hiçbir surete benzemez lakin bütün suretler Allah'a benzer

beyanı da yaratılmışlığın Cemal perdesi olduğunu ifade eder. Bunu sinema salonundaki filmi seyrettiğimiz perde ile örnekleyebiliriz. Bizim filmi seyrederken baktığımız o filmin görüldüğü perdedir aslında ama biz baktığımız yerde perdeden tecellide olan filmi görüp seyrederiz.

İşte, iki türlü bakış vardır, birincisi nefis bakışıdır ki bu bakış nakıs anlayış ile yapıлып baktığı perdede perdeyi gören bakıştır, ikincisi Ruh bakışıdır ki bu bakış baktığı perdede filmi gören bakıştır.

Bizler Cemal diyerek ifade edilen bu sıfatlar âleminde o sıfatla Cemali görmek için Ruh bakışıyla bakarsak Cemali seyrederiz. Akıl penceresinden bakarsak suretleri seyrederiz. Suret, görünürdür, yani sinema salonundaki beyaz perdedir. O suretten perdenin kendisini görmek ikilik, perdeden görüleni görmek tevhitir. İşte kadın filmin seyredildiği beyaz perdedir.

- **Kadın, Yusuf'la evlenen Züleyha'dır.**

Yusuf as kıssasında ismi Züleyha ile anlatılan, bir anlayıştır. Züleyha'nın iki farklı boyutundan bahseder Kur'an bize. Birinci boyut ilk eşi olan Azîz'le nikâhlı olduğu dönemi anlatır, ikinci boyut Azîz'in nikâhından düştükten sonra Yusuf'a olan aşkının hiçliğine ulaşıp Yusuf'un nikâhına girdiği dönemdir. Züleyha, Azîz'le evli. Azîz'in sarayında onun zenginliğiyle, gücüyle, imkânlarıyla her istediğini yapabilme kudretine sahip, her istediğini alma kudretine sahip ve bu imkânları kendisini olabilecek en üst seviyede, en güzel biçimde göstermeye çalışandır.

Züleyha, sahiplendikleri ile çok güzel, çok çekici ve çok alımlı, her görenin kendisine hayran olup tutulduğu, mevcut durumunda gerçek anlamda asla vazgeçilmez olamayacağı bir kadındır. Züleyha'nın elindeki imkânların her birisi, onun gerçekte kim olduğunu örten perdelerdir.

Dünyevi zenginliği bir perdedir.

Makam mevkisi bir perdedir.

Şan şöhreti bir perdedir.

Zahiri güzelliği bir perdedir.

Gücü ve bilgisi bir perdedir.

İşte bu perdeler hep bir elden Züleyha'nın mevcut halindeki çirkinliği örterek, çirkinini güzel göstermek için kullanılmaktadır. Bunu Azîz'in nikâhından düştükten sonra yani mevcut halindeki gerçekliği örten perdeler alındıktan sonra gözükmeye başlayan çirkinliğinden anlıyoruz. Züleyha Azîz'in nikâhından düşünce ne kadar çirkin olduğu ortaya çıkmıştır. İşte, Züleyha'nın elindeki tüm imkânlara sahip olduğu dönemde, Yusuf isminde hakikat güneşi yüzünden yansıyan, varlığı bütünlüğüyle gönül zahiri olan, **gerçek Hak güzelliği** hanesine girmiştir. Züleyha'nın Yusuf'a âşık olmasındaki hikmet, hem de bunca güce, bunca iktidara ve zenginliğe sahipken her istediğini yapabiliyorken Yusuf as'a âşık olması Züleyha'nın elinde olan bir şey değildi çünkü Züleyha Yusuf'a âşık olmak ve o aşk ile Yusuf'a secde edip secdenin nihayetinde Yusuf'la nikâhlanmak için halk edilmişti.

Yusuf gelinceye kadar bunun gerçekleşmemiş olması Züleyha'nın bu hakikatlerden uzak oluşundandı. Bu, Âdem zahir oluncaya kadar iblisin baş melek oluşu gibidir. İşte Züleyha Yusuf hanesine girip, Yusuf'la tanışınca, Yusuf'un dışında sahip olduğu hiç bir şeyin hükmünün olmadığını fark etti. Önce, elindeki imkânlar dâhilinde sahiplendiklerini terk etmeden birlikte olmak istedi. Bu, bizim müstakil varlığımızı devam

Dembir

ettirirken Cemal seyretmek istememiz gibidir. Bu, Hz Musa'nın Cemal tecellisinde, kendiliği olarak bulunmayı istemesi gibidir. Nasıl ki o Cemalin tecellisiyle dağ parça parça oldu Musa kendisinden geçtiyse, Cemal tecellisi olan Yusuf'ta Züleyha'nın mevcut durumunu koruyarak kendisiyle birlikte olmak istemesini yerine getiremezdi. Züleyha, Züleyha olduğu müddetçe Yusuf'un nikâhına girmesi mümkün değildir. Züleyha, Yusuf'a olan aşkı ile kendisini var eden sahiplendiklerini kaybeder. Onu güzel gösteren her ne var ise hepsi Azîz'in nikâhından düştükten sonra elinden alınır. Artık Züleyha'yı Züleyha yapan hiçbir şey kalmamıştır. Züleyha içerisinde Yusuf'a olan aşkın narından gayrı bir şey olamayan esmadan ibarettir. O esmanın içi Yusuf'tan önce gurur kibir, benlik ego ile doluyken, şimdi o esmanın içi aşkın narıyla dopdoludur. Bir gün Yusuf, Mısır'ın sultanı olarak Mısır çarşısında denetleme yaparken kendisinin Züleyha olduğunu bilmediği yaşlı, çirkin sokaklarda yaşayan bir kadının önünden geçer. Züleyha mahiyetiyle yanından geçenin Yusuf olduğunu bildiğinden ona yakın olmuş olmanın getirisi olarak bünyesinde hapis ettiği aşkın narını daha fazla taşıyamaz ve dudaklarından bir "Ah!" taşar bentlerini yıkarak. Bu "Ah!" sebebi olan sahibinin eteğini tutuşturur. Yusuf, eteğindeki alevi söndürerek, bu ahın tecelligahı olan Züleyha'ya bakar ve göz göze gelirler. Züleyha aşkın lisanı olan bakışlarıyla,

"Zerresi eteğini tutuşturdu ve telaşlandın taşıyamadın, ben onun kühünü içimde taşımaktayım, gör artık şu halimi, gör ve kabul et secdemi!"

dediğinde, Yusuf Züleyha'nın secdesini kabul eder. Secde yokluk halidir ve nerede yok olduysan oranın değerleriyle ziyetlenirsin. Şimdi, Yusuf'un aşkıyla varından geçip Yusuf'a secde eden Züleyha, Yusuf'un güzelliğiyle güzelleşmiştir. Artık Züleyha gönül güzelliğine kavuştuğu için Yusuf'tan tecellide olan güzellik Züleyha'dan da tecelli etmeye başlar. Yusuf, Züleyha'dan görülür hale gelir. İşte kadın, Yusuf'un görüldüğü Züleyha, kadın Ruhun görüldüğü nefistir.

- **Kadın, Ruhullahı doğurandır.**

Ruh, suret kabında suretle kayıtlı olan o suretin aynısının latif olanı değildir. Ruh Cenabı Allah'ın Kur'an'ı Kerimde İsrâ suresi 85 ayeti kerimede

Sana Ruhtan sorarlar deki Ruh Rabbimin emrindedir

beyanıyla tabir edilen Rabbin emridir. Bu emir Allah'ın beni bilin emridir. İşte Allah'ın kendisini bilecek olan yönüyle zahire gelişi olan Muhammedi irfaniyet bütünlüğüdür. Bu irfaniyetin tecelligahı olan nefis hakikatte, kadın olarak tasvir edilir. Şimdi, Ruh bahsini anlayabilmek ve Ruhü doğuran kadın beyanını görebilmek için Hz Meryem'i ve İsa Ruhullahı doğurmuş olmasındaki hikmetleri anlamış olmak gerekir. Zekeriya as Meryem'i dünyanın kirinden, koruyabilmek adına manastıra kapatır ve manastırın kapısını sıklar. Artık Meryem'in Zekeriya as dışında dünya ile hiçbir bağı ve irtibatı kalmamıştır. Manastırda, kendisiyle kalıp kendisini keşfedip, kendi hakikatine ulaşma yolculuğu başlamıştır. Zekeriya as manastırın tepesindeki açıklıktan Meryem'in gereksinim duyduğu gıdaları sağlamaktadır. Bu hal üzere yaşantısını sürdüren Meryem'e Cebrail as cennet gıdaları getirmeye başlar.

Bir gün Zekeriya as yine Meryem için ihtiyacı olan gıdaları getirdiğinde Meryem'in daha fazla gıdalara sahip olduğunu görür. Bu gıdaları kimin getirdiğini sorduğunda Meryem ona *“Bunlar rabbimin katından cennet gıdalarıdır”* der. Bu husus Kur'an'ı Kerimin Ali İmran suresi 37 ayeti kerimede:

Böylece Rabbi onu güzel bir kabulle kabul buyurdu, güzel bir şekilde yetiştirdi. Ve Zekeriya as'ı, ona bakmakla mükellef kıldı. Zekeriya as, onun yanına mihraba her girişinde, onun yanında bir rızık bulurdu, “Yâ Meryem, bu sana nasıl, nereden geldi?” deyince, o da: “O, Allah'ın katından” diyordu. Muhakkak ki Allah, dilediği kimseyi hesapsız rızıklandırır.

Dembir

denilerek anlatılmıştır. İşte, Meryem cennet gıdaları ile gıdalanmaya başlar, bu hal üzereyken Cebrail as kendisine Allah'ın ondan temiz ve saf bir erkek çocuk dünyaya getireceğini beyan eder. Meryem, benim çocuğum olamaz bana erkek eli değmedi bu nasıl mümkün olur dediğinde Cebrail as Allah bir şeyi murat ettiği vakit ona ol der ve o hemen oluverir diyerek Meryem'in kulağından nefhayı üfler. Bu husus Meryem suresi 17-18-19-20-21-22

Meryem, onlarla kendi arasına bir perde çekmişti. Derken, biz ona ruhumuzu gönderdik de o, kendisine tastamam bir insan şeklinde görüldü.

Meryem: 'Eğer Allah'tan sakınan bir kimse isen, senden Rahman'a sığınırım' dedi.

Cebrail: 'Ben temiz bir oğlan bağışlamak için Rabbinin sana gönderdiği elçiden başkası değilim' dedi

Meryem: 'Bana bir insan temas etmemişken, ben kötü kadın da olmadığım halde nasıl oğlum olabilir?' dedi.

Cebrail: 'Bu böyledir, çünkü Rabbin, 'Bu bana kolaydır, onu insanlar için bir mucize ve katımızdan da bir rahmet kılacağız; hem bu önceden kararlaştırılmış bir iştir' diyor' dedi.

Meryem ona hamile kaldı. Bunun üzerine onunla uzak bir yere çekildi.

İşte manastıra kapatılan cennet gıdalarıyla gıdalanın Meryem Cebrail vasıtasıyla İsa Ruhullah'a hamile kalmıştır. Gün gelip İsa'nın doğumu gerçekleştiğinde Meryem'i kucağında erkek bir çocukla görenler Meryem'e iftira atıp hakaret ettiler. Kur'an'ı Kerimin Meryem suresi 27 ayetinde bu husus,

Nihayet onu taşıyarak kavmine getirdi. Dediler ki: Ey Meryem! Hakikaten sen iğrenç bir şey yaptın!

denilerek anlatılmaktadır. Meryem bu iftiralara karşı savunmaya geçti. Nihayetinde Allah Meryem'e sen sus dediğinde Meryem susar ve İsa konuşmaya başlar.

Meryem, İsa Ruhullahı doğuran kutsanmışlık, temizlik ve paklığın ifadesidir. Meryem'in susması ile anlatılmak istenilen, artık Meryem'in doğurmuş olduğu İsa Ruhullah ile görüş, işitip, konuşur hale gelmesidir. İsa Ruhullah, Allah'ın muradıdır ve Allah'ın muradı odur ki Allah muradı olanda tecelliye gelerek kendisini beyan eder, kendisini görür, kendisini işitir, kendisini zikreder, kendisini sever. İşte bu Allah'ın muradından kendisini bilmesidir.

Burada anlatılmak istenilen odur ki İsa Ruhullah, Muhammedi irfaniyettir. Muhammedi irfaniyet olması sebebiyle Allah'ın muradıdır ve o irfaniyet ile Allah'ı bilendir. Meryem, o irfaniyeti doğuran ve tabi olandır. Yani, o irfaniyet ile gören, o irfaniyet ile işiten ve zikredendir. Bu, Âdem as'ın kendisine Ruh olan Muhammedi irfaniyet üflendikten sonra görür, işitir ve zikreder hale gelişidir. İşte kadın, bir suretin esması değil bu irfaniyet tecellisi mekânına verilen isimdir. Kendi nakıs anlayışından ifna olup nefsi ile perdelediği hakikatini zahire getirerek yeniden doğumu gerçekleştiren her talip, Meryem'dir yani kadındır. Gönüller sultanı Mısri Niyazi Hz'nin,

*Meryem içre ben doğurdum bir gulam
Hem bikir hem bir gülüm kim solmazam
Ben doğurdum atasız İsa'yı hem
İttisalim var ana ayrılmazam*

beyanı, bu hakikatin ifadesidir.

- **Kadın, kendisi bilinince Rab bilinendir.**

Cenabı Resulullah efendimizin

“Nefsine arif olan Rabbine arif olur”

beyanında vurgulamış olduğu nefis, emmare boyutundan arınmış kendisine Ruh denilir boyuta gelmiş olan nefistir.

Dembir

İşte bu nefis Ruhun zahirliği olduğundan, kadın ismiyle beyan edilir. Erkek Ruhtur, kadın nefistir. Bu sebeple hakikat penceresinden bakıldığında nefisine arif olan ile kadına arif olan demek aynı gerçeği ifade eder. Kadın, hakikat penceresinden bakıldığında dişi bedene verilen isim değildir. Kadın ister dişi olsun ister erkek olsun bedenlenmenin ismidir. Bizler, babadan olma anadan doğma olarak bu dünyaya gözlerimizi açtığımızda, bizi esfel boyutta canlı mahlûk üzere hatta daha aşağıda tutan vasıflar ile donatılmış değildik. Bizler bu dünyaya gözlerimizi açtığımızda, görüyor, işitiyor, zikrediyor ve bunların taşıyıcısı olan bir vücutla vücutlanmış idik. Yaşamımız boyunca gördüklerimiz öğrendiklerimiz ve bize olmazsa olmazlar telkinleriyle yüklenenleri giyerek kendimize müstakil bir varlık verip farkındalık yarattık. Aslımızdan uzaklaşarak ikilik pazarında ego sattık. İşte, sonradan giyindiklerimiz ile üzerini örtmüş olduğumuz hakikatin tecelli mekânı olan varlığımız ki buna öz varlık denir, kadın tabiri ile anlatılan varlıktır.

Kadınlık alçaklık, aşağılık ve eksiklik değildir. Kadınlık, esaslıktır.

Kadın, Cenabı Resulullah efendimize ilk vahiy olarak gelen oku emri ve o emir ile okunulanan kendisi okununca Rab okunmuş olacak olanın ifadesi olarak beyan edilmiş olan nefisine arif olan rabbine arif olur ibaresindeki fail tecellisi, mevsuf tecellisi, mevcut tecellisi olan tecelligahtır.

Her insan aslında var oluşuyla kadındır ve kendi hakikatini doğurmalıdır.

Bizlerin kendimize nispet etme sonucunda, nispetimiz ile perdelediğimiz öz varlığımız mevcut. Bizler, nispetlerimizden ifna olunca öz varlığımızı aşikâr etmiş oluruz. Nispet efalimizden ifna, nispet sıfatımızdan ifna, nispet vücudumuzdan ifna olmak sonucu nefsimizi aşk ile Ruha secde ettirmiş oluruz. Buna mülkü sahibine teslim etmek de diyebiliriz.

Allah'ta fena bulmanın sonucunda hükmünü yitirmiş olan zandır, değişen anlayıştır. Bu anlayışa ermiş olan ister dişi, ister erkek olsun zan ve vehmi yok olmuştur, geriye içerisinde zan, vehim ve esfel sıfatlar bulunmayan, varlık iddiasından geçmiş, kendisi yaratılmış olan zahirlik kalır. İşte o zahirlikten kendisini murat eden bu murat doğrultusunda kendisinden kendisini beyan ediş olan vücutta mevcut, sıfatta mevsuf, fiilde fail oluş ile Allah'tır. O varlık ki kendisi gayrılık değil aynılıktır. Aynılık olan buna, birliği bozmayan ikilik tabiri de kullanılır. İşte o Hakk'ın Cemalinin görüldüğü perdedir. O perde suret cihetiyle ister dişi olsun ister erkek olsun kadındır. Bu sebeple kadına arif olan Rabbine arif olur. Kadından Rabbine arif olan, bu âlemde her nereye baksa Rabbinin güzelliğini seyran eder. Onun gördüğü yârinin Cemalinden gayrısı değildir. Tevhit üzerine olan bakış, Cenabı Resulullah efendimizin bildirmiş olduğu İslam üzerine yaşayış, ümmet olmak tamda budur. Ehlullah, bu hususun beyanında,

Güzeli görmek boylu boyunca sizde bir türlü bizde bir türlü

demişlerdir. Cenabı Resulallah efendimizin,

Allah güzeldir güzel olanı sever

beyanı, anlatmış olduğumuz Allah'ın muradı olanı Allah'ın kendisiyle ziynetleyerek kendi güzelliği ile güzelleştirmesi sonucu, güzelliğiyle ondan görülmeye başlamasıdır. Burada o denilen, kadındır. Nisa suresi 58 ayette,

Şüphe yok ki Allah emanetleri sahibine teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor.

denilmektedir. Emanet olan varlığı Allah'ın emri gereği Allah ile tevhit etmiş olan, aslına ermiş olandır. Aslına ermiş olan anlayışın dünyadaki bulunuş hali olan yaratılmışlıktır kadın.

Dembir

Kadın Allah'ın kendi nefisinden yine kendi nefisine tecelli edişindeki zahirlıktır. Nefis maddesel boyutta görülür haldeki suretin ismidir ve bu âlemde her ne görüyor isek görülür haliyle suret, suret olması itibarıyla nefistir. Cümlesi gayrılık olarak kendiliğinden var olmuş değil, Cenabı Allah'ın zatı ilmiyesinde batın iken zahire gelişidir. Bu sebeple kendisinden kendisine tecelli ediş denir. Tecelli ediş olan zahirlik yani nefis ismiyle zikrettiğimiz görülürlük, kadınla betimlenmiştir.

Soru:

Hz Resullullah'ın Ehlibeytimdir diye abasının altına alıp bütün insanlığa taktim ettiği dört büyük şahsiyet; Hz Fatıma, Hz Ali, Hz Hasan ve Hz Hüseyin. Bu dörtlünün içerisindeki tek kadın; Hz Muhammet'ten olma Hz Hatice'den doğma Hz Fatıma. Ehlibeyt'i Ehlibeyt yapan Kadın Hz Fatıma'nın, ehlibeyt içerisindeki yeri ve manası nedir?

Cevap:

Cenabı Allah'ın. Cenabı Resullullah efendimize Kevser suresi birinci ayette,

Biz sana Kevseri verdik

beyanında anlattığı Kevser, cümle mahiyeti ile birlikte Hz Fatıma validemizdir. Hz Fatıma validemiz, zahiri yönü ile ele alındığında, biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik ayetiyle ifade edilen âlemlere rahmet Cenabı Resullullah efendimizden olma, zahir batın tüm varlığını İslam'a hizmet ve Cenabı Resullullaha eş olarak feda eden Hatice'tül Kübra'dan doğma, ben Ali'denim Ali bendendir beyanıyla Haydar ve Ebu Türap namını almış velayet kapısı imam Ali efendimizin eşi, Peygamber efendimizin göz nuru, Risalet sahibi imam Hasan ve imam Hüseyin efendilerimizin annesidir. O müminlerin annesi Fatıma'tül Zehra Hayrünnisadır ki kadın ibaresinin dişilik ile ispatıdır. O kendisi içeri girdiğinde babası Hz Muhammed tarafından ayağa kalkılandır.

Şimdi, Hz Muhammed efendimiz nice padişahlar, nice hükümdarlar, nice beyler ve şan şöhret, makam mevki sahipleriyle görüşmüş hiç birisi için ayağa kalkmamış iken, Fatıma validemiz için ayağa kalkıyor oluşu, Fatıma validemizin kim olduğunu bir nebze olsun görebilmemize ışık tutmaktadır. İtibar surete değil o suretten tecelli edenedir.

Bir gün Cenabı Resulullah efendimiz kutlu hanesine teşrif ettiğiinde Fatıma validemiz Kur'an okumakta idi. Natıkayı Kur'an gelince yazılı olanı sırlayıp canından çok sevdiği babasının ellerini öpüp *"Hoş geldin babacım"* der. Güzel ahlak tamamlayıcısı Cenabı Resulullah *"Ne okuyordun kızım?"* diye sorduğunda, Fatıma validemiz *"Yusuf kıssasını okumaktaydım"* der. Peygamber efendimiz, *"Peki kızım ne gördün?"* diye sorar. O irfaniyet pınarı, Muhammedi irfaniyetin, Muhammedi görüş, Muhammedi işitiş, Muhammedi zikrin dışı bir beden ile tecelli ediyor oluşu olan Fatıma validemiz cevap olarak,

"Babacığım Yusuf'un güzelliğini görünce ellerini kesen kadınlar, seni görselerdi kalplerini keserlerdi"

diyerek cevap verir. O Fatıma'tül Zehra Hayrunnisa ki yere göğe sığmayanı gönül hanesine almış, o tevhit olan İslam adına, Allah adına her bildirileni, vahiy adına her söyleneni babası Hz Muhammet'te ispatta bilmiştir.

Bu ilmin, irfaniyetin, imanın kemal derecesinin, erliğin suret yönüyle değil siret yönüyle yaşanacağını göstergesidir. Eğer Fatıma validemiz olmasaydı bu gün insanlık, dışı suretindeki kadınlarda o irfaniyetin tecelli etmeyeceği kanaatinde olurdu. Nasıl ki imam Ali efendimiz ilk yaratılan Muhammedi nurun erkek sureti ile zahiri ise Fatıma validemizde dışı suretiyle zahiridir. Muhammed, Ali, Fatıma bir olan irfaniyetin farklı esmalarından ibarettir. Müsemmasına nazar kılanlar için üçü de birdir, üçü de hakikatin görülür halidir. Hu...

Meryem'im meydanda zikrime tabi
Kesildim dünyadan manastırdayım.

Rızkım tepemdeki mazgaldan gelir
Kesildim nefisten manastırdayım.

Anasır erbamla ruhlanıyorum
Kesildim benlikten manastırdayım.

Mananın zuhuru Dile geliyor
Kesildim kelimadan manastırdayım.

Cennet taamları ruhun gıdası
Kesildim kendimden manastırdayım.

Halil'le Fakir'e hamile kaldım
Kesildim adetten manastırdayım.

Hac

Cümle âşıkların maşuku benim
Zakiran ehlinden zikreden benim.

Ellerin açılıp dua ettiği
Yüzlerinin dönük olduğu benim.

İbadet ehlinin ibadetinde
Secde ettikleri kıblesi benim.

Arafat'a çıkmak haccın ilk farzı
İhramla çıkılan Arafat benim.

Bana kesilirler cümle kurbanlar
Halis niyetlerle adanan benim.

Haremi şerifte tevhit zikriyle
Tavaf edenlere Beytullah benim.

Talip olanların ikrar verdiği
El üstünde telkin edilen benim.

Kendimden kendime muhabbetimdir
Halil'im Fakir'den söyleyen benim.

Hac İslam'ın şartlarından birisidir. Bu şartlar,

1- Kelime-i şehadet getirmek

Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü demek. Anlamı şudur: Ben şehadet ederim ki, yani görüyorum ki Allah'tan başka ilah yoktur. Ve yine şehadet ederim ki, Muhammed Onun kulu ve resulüdür.

2- Namaz kılmak

Kelimeyi Şehadet getirmek için yapılması farz olan ibadettir. Namaz, bizim Allah'tan başka ilah olmadığına ve Hz Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resülü olduğunu görecektir. Olmamamıza mani olan zan perdelerini kaldıran ibadettir. Kişi namaz kılıyor ama zan perdeleri kapalı duruyor ise o Peygamberin kıldığı namazı değil, atadan görme taklidi adet namazını kılıyordu.

3- Zekât vermek

Zekât vermek, sahiplendiğimiz ve sahiplenme sonucunda egomuzun dayanağı olan dünyalıkları mülkün sahibine vermektir. Namaz kılma esnasında hakikat ile aramızda perde olan sahiplendiklerimizdir. Zekât olarak tüm bunları mülkün sahibine teslim etmez isek yani sahiplenmeyi terk etmez isek zekât vermiş olamayız.

4- Oruç tutmak

Oruç tutmak, halktan Hakk'a oruç etmektir. Halktan Hakk'a oruç etmek ise halk görmekten Hak görmeye başlamaktır. Kişi muhatap olarak Hak'tan gayri görüyor ise ki bu halk görmektir yani surette sureti görmek, görüleni gördüğümüz suret zannetmektir, muhatabı halk olur.

Dembir

Uruç, görülen surette yani halk yüzünde, diri, ilim sahibi, kudret, irade sahibi, gören, işiten, kelim sahibi olarak Hakk'ı görmektir. Muhatabımız yani gördüğümüz işittiğimiz Hak değil ise oruç zahirde aç kalmaktan öteye gidemez ki bu taklittir. Taklit ile tok olan Hakikatte aç gezer. İşte Hakikat cihetiyle oruç tutmayanlar, sahiplendiklerini mülkün sahibine veremezler. Bu sebeple namaz kılamaz, namaz kılmadan da kelimeyi şehadet getirmiş olmazlar.

5- Hac etmek

Hac yapmak, üç farz ve farzların arasında yapılması vacip olanların yerine getirilmesiyle Beytullah'ı tavaf etmektir. Hac ibadeti, bulunduğumuz yerde yapılan bir ibadet değildir. Hac ibadeti için bulunduğumuz yeri terk etmek gerekir ki bu hicrettir. Nedir hicret? Hicret, Bizim kendi zannımız ile yaşadığımız yaşantıyı, bu yaşantı sonucunda oluşan anlayışı terk etmemizdir. Zannımız üzerine şirk ederek yaşadığımız yaşantıyı değiştirmeden bu yaşantıyla oluşan sahiplenmelerimizi terk edemeyiz çünkü terk etmek, sahiplendiğimiz şeyi terk değil, sahiplenmeyi terk etmektir. Terk ediş ise benlikten geçmek, hiçliğe ermek ve varlığı gönül eylemek ile mümkündür.

İşte, tümü bizim kendimizde gayrı ilah görmememiz, kendimizde Rabbi bilmemiz yani kelimeyi şehadet getirmek içindir. Namaz da, Zekât da, Oruç da haremi şerifte Beytullah'ın huzurunda yapılan ibadetlerdir. Hac tüm ibadetlerin cem olduğu, cem oluşuyla tecellisine erildiği ibadettir. Bir gün Peygamber efendimize, "*Hac nedir Ya Resulullah?*" diye sorarlar. Şimdi, Haccın ne olduğunu görebilmek için geniş açıdan bakılmalıdır.

Din; kul ile Allah arasındaki sistemin adıdır. İman; kul ile Rab arasındaki görüşmenin, bilişmenin, sevişmenin adıdır. O sistemin içerisinde oluşacak olan iman ise; imanı mutlaktır.

Örneğin; bir mobilyacı kapı, çerçeve, masa, sandalye meydana getirebilmek için bir atölye kurmuş.

Bıçkısı, keseri, testeresi ne lazımsa hazırlamış. İşte bu atölye dini temsil eder. Şimdi bu sistemin eğitimini alacak, bu atölyede hizmet edecek bıçkıyla ne olur, nasıl kullanılır, testereyle ne olur, nasıl kullanılır bilen, atölyeyi tanıyan birisi lazım. Ondan sonra al bakalım bir çam kütüğü bana şu ebatta bir kapı, çerçeve yapıver.

Kişi şimdi o sistemin içerisinde çalışmaya başladı. Kesiyor, biçiyor, ölçüyor, ekliyor. Bir imani faaliyet başladı o dinin içerisinde. Bu dinle amel etmesi onda bir imanı oluşturmaya başladı. O sistemin içerisinde hizmet eden, amel eden bir anlayış olan iman çıktı meydana. Ve o dinle imanın birbirine muhabbetinden kapı çerçeve çıktı meydana. İman, bir şeyi ispat edecek o sistemin içerisinde. Ve meydana çıkan o şeye iman, âşik olacak.

Bu alt tespitler bizde bir şeyleri uyandırmak içindir. Allah bir sistem kurmuş adına **Din** demiş. Bu sisteme tabi olanlara da **Müslüman** denmiş. Buradan bir sonuca varanlara da **Mümin** denmiş. Kişi o sistemle muradını maksudunu hâsil edecek. Aynı sistemin içerisinde birisi gaflet ve delaletiyle bulunuyor, bir diğeri irfaniyetiyle bulunuyor ve o sistemle maşukunu zuhura çıkartıyor. Nasıl mı? Şöyle,

Hac ibadetini ele alalım. Ne olup bitiyor acaba?

Hac, dini sistemin içerisinde hem bedenen hem manen çok ayrı özelliği olan bir ibadet biçimidir. Namaz mı kılmak istiyorsun? Evinde dön kıbleye kıl. Ama hac öyle değildir. Hac ibadeti sanki Ahiret gününün, Mahşerin, Sırat köprüsünün, Allah'ın huzuruna çıkışın, Allah'a dost olmanın, Allah'a sevdalanmanın provası gibi. Bu nedenle hac ibadetinin dini sistemin içerisinde apayrı bir özelliği ve yeri vardır. Çok manalar gizlidir içerisinde. Daha evden çıkışla başlıyor. En çok sevdiklerini bırakıyorsun geride çoluğunu, çocuğunu, malını, mülkünü işini her şeyini ne varsa.

Dembir

Nereye gitmek istiyorsun?

Beytullah'a, Haremi Şerife, Arafat'a, Müzdelife'ye, Mina'ya, Merve sefaya...

Ben bu yerlere gitmek istiyorum diyorsun. Davet aldım Rabbimden, bu davet üzere çıktım yola. Hacca gitmeye niyet eden, evvela gidiyor ihramını hazırlıyor. En yakınlarıyla helalleşiyor yani, daha kapıdan çıkmadan bir nevi terki dünya oluyor. Sonra vardığın yerde başlıyorsun,

Allahümme lebbeyk

Ya rabbi sen huzuruna davet ettin ben geldim' diyorsun.

Lebbeyke la şerike Leke lebbeyk, innel hamde venni'mete leke vel mülk

şeriki olmayan ya rabbi hamt senin zatına mahsus, nimetinde sahibisin, sen evvelsin, sen ezelsin, senin davetin üzere huzuruna geldim.

Zahiri ahkâmda sisteme konmuş olan tüm bu şekli boyut manayı hakikati anlatmak içindir. Başka nasıl ne ile anlatacaktık manayı? O halde suret, siret için var. Peki, bir değeri yok mu suretin? Bir şeyi sembolize ettiği için, bizim idrakimize sunduğu için, bize gerçekleri buldurduğu için o da çok değerlidir. Yoksa ne ile bulacaktık, suretsiz siret olur mu? Siretsiz de suret olmaz. Biri mukayyet, biri mutlaktır. Suret geçicidir ama siret mutlaktır. O halde eşya dış görünümüyle bizi manayı hakikatle buluşturmak için var. Suretin asli görevi sirette olanı meydana çıkartmaktır. Çünkü siret kendisini suretle sırlamıştır.

O halde eşya dediğimiz kâinat, manayı, sireti ve hakikati ilan ve ispat etmektedir.

Âşıklar, Hak dostları, görmek istediğini bu âlemle gördü, işitmek istediğini bu âlemle işitti, sevmek istediğini bu âlemle sevdi. Âşık olmak istediğine bu âlemle âşık oldular. Bize bildirilen Allah, yedi kat gökyüzünde oturan bir Allah değil bu âlemle bir bütün olmuş olan Allah'tır. Bize bu âlemi bir kenara bırakarak gökyüzünde bir Allah arattırmadılar. Böyle bir iman telkin olunmadı. Şu kâinatta aradığını bulacaksın, onunla bu boyutta sevişeceksin dediler. Bizde ne aldysak onu bildiriyoruz. Hac yolculuğunun manayı hakikatte karşılığının ne olduğunu anlatıyoruz. Zahiri ahkâmda sisteme konmuş olan şekli boyut manayı hakikati anlatmak içinse, o halde bu zahir ahkâm Hak erenlerine manayı görmeye ışık tutmuş. Öyle bir sistem, öyle bir ahkâm kurulmuş ki aynı hakikat, ama kimin için?

Tabî ki ehli hakikat için. Ehli hakikat olmayan ne yaptığını, nereye gittiğini, ne olup bittiğini fark etmeden dönecek ve bir daha nasip olsa da gitsem diyecek. Hiçbir manaya tanık olmadan taş toprak görüp gelecek. Hâlbuki o sistem, o ahkâm bir manayı görmen bir hakikati keşfetmen içindi. Parmak bir yeri işaret ediyor. Sen parmakta kaldın işaret ettiği yere bakmadın, parmak gördün geldin.

‘İstersen bin kez hacca var hocam hepsinden iyicesi bir gönle girmektir’ bunun için söylenmiştir. Allah resulüne ‘Hac nedir ya Resulullah?’ diye sorulduğunda üç keresinde de **‘Arafat’tır’** diyor. Neden tavaftır, Müzdelife’dir, Mina’dır, Merve sefadır demiyor acaba? Neden her defasında **‘Arafat’tır’** diyor? Çünkü **Arafat Marifetullah makamıdır**. Bir insan marifetullaha ermedikçe oraların ne anlam taşıdığını, hakikatini hiç bir zaman göremez. İnsanın hac ibadetini kendi varlığında yaşaması lazım. Oraları seni sana bildirmek için semboldür. Eğer oraları seni sana bildirmiyorsa sen devenin hacca gittiği gibi gittin geldin. Eskiden develerle gidilmiş hacca. Mekke’ye, Arafat’a, Müzdelife’ye, Mina’ya ama deve Bursa’ya yine deve olarak döner hacı olarak değil. Hacı olarak dönmek ne manadır acaba? O hac ibadetini yerine getirmiş onu başarmış demektir.

Dembir

O nasıl bir ibadettir? O uruçtur, yükseliştir. İlahi boyuta, manevi esrara ve sırma mazhar oluştur.

Hac ibadetinin verdiği mesaj mülkün sahibi ile tanışmaktır.

Kişinin hiçliğini bulup mutlak olan Kudretullaha mazhar oluşudur. Mülkün sahibine, mal da senin, mülk de senin, evlad u hıyal de senin, ben de seninim ya Rabbi demektir. Yaşamda kendi namına bulunmaktan feragattir. Çünkü yaşam da Allah'ındır.

Allahü la ilahe illa hüvel hayyül kayyum.

Yaşamın sahibini tanımayan, onu Hakk'a veremeyen elimden gidecek diye korkar. Yaşamını kiminle daim kıldın, kiminle oluşturdun? Yaşamının merkezine kimi koydun? Kendimizi yaşamın merkezine koyduysak ölmekten korkarız. Ölümü inkâr da edemiyoruz, hazım da edemiyoruz. Neden? Çünkü yaşamı sahiplendik. Çocuğu, malı mülkü sahiplendiğimiz için elimizden alıverirler korkusunu, endişesini taşıyoruz. İman bunun neresinde? Hac ibadeti bir nevi her türlü nispetten, benlikten ve her türlü sahiplenışten feragattir. Mülkün sahibiyle tanışıp,

'Davet ettin ey rabbim, davetine icabet ettim, malımı mülkümü en çok sevdiğlerimi geride bıraktım ve senin huzuruna geldim'

dedin. Surette oraya gitmek gerekmeden bu gün burada bunları kafamızda gerçekleştirip hacı olalım. O idraki, o şuuru oluşturup, o gerçeği görmeye başlayalım. Giy o ihramı batınına. Kendi namına bulunmaktan feragat edip mülkü sahibine verip mülk senindir ya Rabbi diyebilmektir. Yaşama sahip çıkmaktan geçip hiç olmak yok olmaktır ihramı batınına giyinmek. İhramın içerisine hiçbir şey giyilmez, üryan anadan doğma bulunulur. Dışındakileri terk ettin içindikileri de terk et.

Huzura öyle bir çıktın ki yarın mahşer gününde ilahi huzura çıkmış gibi; nispetsiz, enaniyetsiz, bembeyaz pak.

Y

a rabbi, Halil'im, Halilullah dediğin o dostunun oluşturduğu bu ilahi sırları keşfetmeye geldim. Ta ki beni de dostluğuna kabul edesin. Allah'ın Halil'im dediği Hz İbrahim as'a yaptırdığı o kutsal yerlere dost olmak. Gerçekte oralar rumuzdur. Ama bu rumuzlar ve semboller hakikatte bir şey anlatıyor. Hüner, ne anlattığının şuurunu ve zevkini oluşturmaktır. Oraları bir suret olduğu gibi sen de beşeri görüntü itibarıyla bir suretsin. Sen de manada bir şey anlatıyorsun. Sen seni tanırsan göreceksin ki bu surette tanınmak isteyen, bilinmek isteyen birisi sende de var.

Cümle âlemde dolanan bir cemal Bir cemali bunca elvan eylemiş Anlayınca zatı hakkı zevk ile bu Niyazi nice seyran eylemiş.

Hac nedir diye sorulduğunda Allah resulü her seferinde 'Arafat'tır' diye cevap vermiştir. Neden Arafat? Çünkü Arafat Marifetullah makamıdır. Bir insan marifete ulaşıp o marifet ilmini tahsil etmeden orada kurulmuş olan hiçbir sistemin hakikatte, yaşamda neyi temsil ettiğini göremez. Marifetullah makamına Arafat'tır demesindeki maksat odur ki, o marifetullahta (Arafat'ta) güneş doğumundan güneş batımına kadar bulunma mecburiyeti vardır, Arafat'ın sınırı vardır, o sınırın dışında bulunursan hacı olamazsın. Hastada olsa, total da olsa, ölüm hastası değilse sedyeyle getiriyorlar Arafat sınırının içine. Arafat, sınırı telle çevrilmiş büyük bir alan. Resulullah çizmiş o sınırı, marifetullah sınırı. O sınırın dışında kalanlar sırrı esrara varamaz, hacı olamazlar ve kendileri kaybederler. Arafat, zahirde Uludağ gibi üstü düzlük bir dağ. Orası Âdem'le Hava'nın affolunduğu, tekrar Allah dostluğuna döndüğü yer olarak gösteriliyor. Neden orada buluştu ve affolundu Âdem'le Havva? Çünkü orası marifetullah makamıdır, marifetullah bir şeyleri barıştırır. Nefsiyle davacı herkese haddini bildiriyor. Bir marifetullahta nefis de ruh da haddini bilir, kâinatla barıştır.

Dembir

‘Biz gelmedik dava için bizim işimiz sevi için.’

Marifetullah sırrını tahsil edende haset, buğuz, kin, kibir, riya, inat, tamah olmaz. Çünkü sırrullahı tahsil eden her türlü benliğinden arınır. Mülkün sahibini tanır. Hangi mülke sahip çıkacak? Görmenin sahibi de sen değilsin, işitmenin sahibi de sen değilsin, gücün kudretin yaşamın sahibi de sen değilsin.

Neden sahiplendin sen bunları?

Bu anlayış ikilik hâsıl etmedi mi?

Şeriki olmayan Allah’a bir şerik hâsıl etmedin mi bu anlayışınla?

Bu sırrı tahsil eden, bu gerçeğe ulaşan, marifetullah kapısında bu esrara yakın olan bir insanın davası kalır mı?

Cümle âlemle barışır neden çünkü ona eşyanın hakikati bildirildi. Ona eşyadaki ilahi sır, ilahi güzellik açıldı. Artık oradan Müzdelife’ye müjdelenir o. ‘Müjdeler olsun sen o sırra, o gerçeğe, o esrara marifetullah kapısından erdin. Bir güneş doğdu Arafat’ta, yeni bir güneş, yeni bir idrak, uyanış. Doğdu ol hakikat güneşi bir dahi dolanmaz. Yeni bir idrak, yeni bir zevk, yeni bir nazar, yeni bir lisan, cümle âlemle barış. Dava yok, kin, kavga yok. Hoş görü, tevazu, tenezzül var. Şimdi Tavaf başladı, mülkün sahibi Allah’tır biz onun kulluktaki hizmetkârıyız. Sahiplenerek konuşmaz artık. Sahiplenerek düşünmez artık. Onun hizmetkârı, kölesidir. Allah namına al Allah namına ver. Kendi namına değil. Kulluk bilinci ile yaşa, kendinde Rabbi gör, işit, zikret.

İşte, bir insanın iç âlemi, ilahi davete muhatap ve mazhar olduysa o artık kendisini aydınlatacak irşat edecek bir Mürşid-i Kamil aramaya başlar. Birisi gitti diye değil kendisine lazım olduğu için bir Kamil aramaya başlar. Bir Kamile tabi olmak, bu büyük nimettir bilene. Kelamın değerini bilmezsen o kelam seni değerli kılmaz.

Çünkü Kelamullahın, Sırrullahın değerini anlayabilecek kapasiten yoksa sen o kelamı alır çelik çomak oynarsın onunla. Bak bende var sende de var mı dersin. Ama verilen Sırrullahın, yapılan Muhabbetullahın değerini bilecek kapasitedeyse, o cevher sende varsa sen o çıkacak kelamla arşı alaya fırlarsın her muhabbette.

Şimdi, Hac ibadetini görebilmek için bu ibadetin zahirine bakmalıyız çünkü zahir görülür haldir ve görülen zahir ile görülür hale gelen, hakikatidir. Hac ibadetinin zahiri,

1. Mikat denilen sınırlarda ihrama girmek

Tırnaklar kesilir. Koltuk altı ve kasık temizlenir. Gusledilir olmazsa abdest alınır. İhrama girilir. Baş açık ve ayaklar çıplak olur. Mikât sınırında, İhramın sünneti olarak iki rekât nafilâ namaz kılınır. Niyet ve telbiye yapılır. Böylece ihrama girilmiş olunur. İhramdan sonra, ihramdan çıkıncaya kadar ihramlıya yasak olan işlerden sakınılır. Tekbir, tehlil, salevat-ı şerife ve telbiye söylenerek yola devam edilir.

2. Selamlama tavafı

Tavafa niyetten sonra, doğruca Hacer-i Esved'in bulunduğu yere gidilir. Eller Hacer-i Esved üzerine konur ve taş öpülür. Sonra "Allah'ın adıyla... Allah en büyüktür. Allah'ım! Sana iman ederek kitabını tasdik, ahbine vefa ve Peygamberinin sünnetine uyarak..." denir. Bundan sonra Kâbe sol tarafa alınarak etrafında dönülmeye başlanır. Hacer-i Esved'den başlanıp yine Hacer-i Esved'e gelinen her dönüşü bir şavt denir. Bir tavaf, yedi şavttan ibarettir. Tavaf esnasında şöyle denir,

***Lebbeyk!... Allahümme Lebbeyk... Lebbeyke lâ şerîke leke
Lebbeyk... İnnel-hamde ven ni'mete leke ve'l-mülk lâ şerîke
lek...***

Dembir

Anlamı ise şöyledir, emret Allah'ım, emret. Senin ortağın yoktur. Bütün hamdler ve bütün nimetler senindir. Mülkün sahibi sensin. Senin ortağın yoktur.

3. Sa'y yapmak

Hacer-i Esved istilam edilerek Safa tepesine çıkılır.

“Allah'ım! Senin rızan için sa'y yapmak istiyorum. Bunu kolaylaştır ve kabul eyle.”

diye niyet edildikten sonra Kâbe'ye dönülerek tekbir, tehlil, salavat okunur ve içtenlikle dua edilir. Sonra Merve tepesine doğru yürünür. Sa'y esnasında herkes içinden geldiği şekilde dua eder. Yeşil ışıklı direklerin arasında, erkekler koşar adımlarla yürürler. Buna *“Hervele”* denir. Yeşil direkler arasında her gidiş ve geliş: *“Rabbim! Günahlarımızı bağışla. Bize merhamet et. Bize ikram et. Bizim bildiğimiz ve bilmediğimiz bütün kusurlarımızı biliyorsun, bunları affet. Çünkü Sen mutlak güç, kerem ve ihsan sahibi olansın.”* diye dua edilir. Merve'ye varınca bir şavt tamamlanmış olur. Burada da yine Kâbe'ye yönelerek tekbir, tehlil ve salavat-ı şerife getirilip dua edilir. Sonra Merve'den Safa'ya doğru yürünür. Safa'ya varınca ikinci şavt tamamlanmış olur. Diğer şavtlar da aynı şekilde yapılır. Yedinci şavt tamamlandıktan sonra Merve'de Kâbe'ye karşı dönülerek dua edilir.

4. Arafat'ta vakfeye durmak

Sabah namazı mümkün olursa Mekke'de kılınp Minâ'ya çıkılır. Arife günü sabah namazını müteakip Arafata hareket edilir. Arife günü her fırsatta telbiye, tesbih, tekbir, tehlil ve salevat okunur. Öğle ve ikindi namazları, öğle vaktinde cem-i takdim ile kılınır. Öğleden sonra vakfe yapılır. Güneş batmadan Arafat'tan ayrılmamalı. Güneş battıktan sonra, akşam namazı kılınmadan Müzdelifeye hareket edilir.

5. Müzdelife vakfesi

Müzdelife'de vakfe, arife günü güneşin batmasından kurban bayramının birinci günü güneşin doğmasına kadar ki zaman diliminde yapılır. Akşam ve yatsı namazları Müzdelife'de yatsı vaktinde cem-i tehirile kılınır. Gece Müzdelife'de kalınır. Şeytan taşlamalarında kullanılacak taşlar toplanır.

6. Mina'da şeytan taşlama ve kurban kesme

Bayramın birinci günü sabah namazı kılınca, Müzdelife'de Meş'aril haram'a gidilip orada vakfe yapılır. Ortalık ağarıp güneş doğmadan Minâ'ya hareket edilir. Mina, büyük, orta ve küçük cemreler şeytanlar buradadır, burada şeytan taşlanır sonra kurban kesilir. Mina gökyüzü anlamına gelmektedir.

7. Farz olan tavaf yapılır

Tavafa niyetten sonra, doğruca Hacer-i Esved'in bulunduğu yere gidilir. Eller Hacer-i Esved üzerine konur ve taş öpülür. Sonra "Allah'ın adıyla... Allah en büyüktür. Allah'ım! Sana iman ederek kitabını tasdik, ahbine vefa ve Peygamberinin sünnetine uyarak..." denir. Bundan sonra Kâbe sol tarafa alınarak etrafında dönülmeye başlanır. Hacer-i Esved'den başlanıp yine Hacer-i Esved'e geline her dönüşte bir şavt denir. Bir tavaf, yedi şavttan ibarettir. Tavaf esnasında şöyle denir,

*Lebbeyk!... Allahümme Lebbeyk... Lebbeyke lâ şerîke leke
Lebbeyk... İnnel-hamde ven ni'mete leke ve'l-mülk lâ şerîke
lek...*

Anlamı ise şöyledir: Emret Allah'ım, emret. Senin ortağın yoktur. Bütün hamdler ve bütün nimetler senindir. Mülkün sahibi sensin. Senin ortağın yoktur.

8. Mekke'den ayrılırken Veda tavafı yapmak

şeklindedir. Pir Seyit Muhammed Nurül Arabi Hz, Hac risalesinde zahiri ahkâmını yazdığımız Hac ibadetinin hakikat

Dembir

boyutunu açmıştır. Pir Hz bu risalesinde hakikatini şöyle anlatmıştır.

“Bismillâhirrahmânirrahîm”

Ey Talip! Bilesin ki, Allah’a ulaşmak iki şekilde olan yol alış ile mümkündür.

Birincisi “*Seyr-i ilallah*”tır. İkincisi “*Seyr-i billâh*” tır.

Seyr-ilallah, üç makam iledir.

Birinci makama, tevhid-i ef’al, İkinci makama, tevhid-i sıfat, Üçüncü makama, tevhid-i zat denir,

Tevhid-i ef’al makamı gereğince, Tevhid-i ef’al saliki olan mümin, kendisinde ve dışında görünen işlerde asılsız olan nispetini kaldırıp gerçek tevhit olan Hazreti Maşuk’a tevhit edip O’nu müşahede edip görünürde olan başkalığından yok olmuş olmaktır.

“Lâ faile illallah”

Tevhid-i sıfat makamı gereğince, bu makamın saliki, kendi nefsinde ve dışındaki nefislerde görünür olan yedi sıfat ki, Hayat, İlim, Kudret, İrade, Kelam, Semi, Basar’dır. Nefse nispet edilen bu sıfatları Allah’ın sıfatında yok etmiş olmakla kendisinden sıfat nispetini kaldırmış olmaktır.

“Lâ mefsufe illallah”

Tevhid-i zat makamı gereğince, bu makama eren salik, öncelikle kendinde ve dışında olanlara nispet etmiş olduğu vücudu, hakiki ve bir olan vücutta yok etmelidir. Yani, ikilik kabul etmeyen birlik olan vücudu eşyanın tümünden kaldırıp Hazreti maşuka nispet ile müşahede de olmaktır.

“Lâ mevcude illallah’u”

Bu üç makama; makam ehillerinin uruç, yükselme makamları olarak da isim vermişlerdir ki; varlık âleminde “Zat” huzuruna yükselmektir. Bu hakiki müşidin telkini ile zevk edilen, anlaşılabilen yükseliştir, ulaşmadır. Görünür olan çeşitli ibadetler, yapılmış olmasıyla ile sadece göz ucu bakma ile elde edilecek bir gerçek değildir. Onun için seçkin dualar üzerine olsun fahri kâinat efendimiz, Kâbe’ye varmadan evvel Mikat yerlerinde ihram giyilmesini vacip kılmıştır ki, **ihrama girmek**, fena-i e’âl, fena-i sıfat ve fena-i Zat’ın sınırlarıdır. Çünkü Kâbe birlik ile ilgili “Zat’a işaretidir. Kesret olan çokluk ile ilgili isimler ve sıfattan yok olmuş olmaktır. Aksi halde müşahede ve görmüş olma mümkün olmaz. Kâbe örtüsünün siyah olması; sonsuz derecede şüphesizlikte olmaktır. Ve O’ yüzü bir sefer görmek ve zevk ehli olma sırrına ermektir. Maksudumuzun ikinci kısmına gelince; baş tarafta değinilen “**Seyr-i billah**”tır. Allah ehli olanlar “Seyr-i mahbubi” dahi derler. Bu seyir üç makamdır.

Makam-ı cem, Hazretü’l-cem ve Cem’ul-cem’dir.

Makam-ı cem.

Hakk’ın vücudunu zahir ve eşyayı batın olarak müşahede etmektir. Hatta eşyadan soru sorulduğunda Hakk’ın vücudundan başka bir şey bilmemektir. Hz. Fahri âlem efendimiz:

“İşitti Allah kulun dilinden Hamd edenin hamdını”

demektedir. Kâbe’yi tavaf edenler: “*Ey Allah’ım*” sözünü ve “*Bütün noksanlıklardan uzak ve şanı yüce olan Allah’ım*” gibi sözlerle seslenmiş olmaları zat ile tekliğinin Kâbe’de meydana gelmiş olmasının sırrıdır. Onun için bazı Allah ehli zatlar,

“Bir kimse, Kâbe’yi taş gibi cansız varlık görmüşse hac etmemiştir”

Dembir

demişlerdir. Kâbe'ye gitmeden önce hayatı ve eşyayı, tarif ile anlaşılması ve zevk edilmesine vasıta olan bir kâmil mürşide gidilmesinin vacip olduğu konusunda da söz söylemişlerdir.

Burada anlaşılmış oldu ki, “*Cem*” makamını zevk etmeyen “*Kibirli*” kişiler sadece bir suret görme ile Kâbe'ye varıp Haccın maksadına ulaşmış olmadılar.

Hazretü'l-cem.

Bu makamda olan salık sıfatı kendinde müşahede edip şahit olmalıdır. Buna “*Kurb-i nevfîl*” de derler. Ki, cem makamına “*Kurb-i ferâiz*” dedikleri gibi. Fahr-i âlem hazretlerinin rivayet ettiği bir kutsi hadiste:

“Kulum Bana, Nevâfil ile yaklaştığında onu severim ve sevdiğim kulumun işitmesine kulak, görmesine göz, tutmasına el, konuşmasına dil ve yürümesine ayak olurum. Benimle işitir, benimle görür, benimle tutar, benimle yürür”

buyrulmuştur. “*Hacer- i esved*” tarafından başlayan tavaf; beyt-i şerifin teklik ile ilgili zatın evvel olarak yedi sıfat ile açığa çıkmasına ve batına işaretler. Çünkü yedi defa Kâbe'nin etrafından dolaşmak, teklik olan zat ile ilgili beytten zahir olur. Ve dahi zatta batın olur. Ve “*Mebde-i maad*” Başlangıç ve dönülecek yer sırrı meydana gelmiş olur. Böylece arif dahi teklik ile ilgili zatın kesret huzurunun mutlak olması ile şühud eder ve beytin sırrını kendinde görür. “*Ey Allah'ım! Zevkimi, rızkımı artır*” denilmiştir.

Bundan anlaşılmış oldu ki, Hazretü'l-cem makamını zevk etmeyenler tavaf etmiş değillerdir, her ne kadar tavaf etme ile yorulurlar ise de Niyazi Mısri hazretlerinin dediği gibi:

***“Savm u salât u hac ile sanma zahir biter zahit işin.
İnsan-ı kâmil olmağa lâzım olan irfan imiş”***

sözleriyle işaret ettiği sırrı zahir olur. Tavafta rumle, remel yani çalıklı yürüme vardır. Çünkü sıfat iki kısımdır, bir kısmı zahirdir “Mefatih-ül-gayıp” gayb, gizlilik anahtarları da derler. Kudret, Kelam, Semi, Basar zahir. Ve bir kısmı zahir olmayıp batındır. Hayat, İlim, İrade gibi. Onun için tavafın üç dolaşımı, şavtı rumle, yani çalıklı olarak yapılması uygundur.

Cem’u’l-cem makamı.

Ârif kişi bu makamda kesret ile ilgili sıfatı olduğu gibi kesret ile ilgili işleri, e’al’i de kendisinde şühut etmelidir. Bu makama “Kaâbe kavseyin” dahi derler. Necm suresi 8-9 ayetinde,

***“Sümme denâ fetedella. – Fekâne Kaâbe kavseyni ev ednâ.”
Sonra yaklaştı ve sarktı. – İki yayın beraberliği gibi, belki
ondan da yakındı.***

buyrulmuştur. Yani, ayetlerde geçen “Sümme denâ” kelimesi, Cem makamına işaretler. “Fetedella” kelimesi, Hazretü’l-cem makamına işaretler. “Fekâne Kaâbe kavseyni” kelimesi, Cem’u’l-cem makamına işaretler.

Ve “Ev ednâ” kelimesi, Zat ile ilgili Ahadiyyettü’l-cem makamına işaretler ki, Muhammed ile ilgili makamdır. Sadece Hz. Muhammed efendimize özeldir. Ve Muhammed efendimizin varisleri olan âlimlere miras yoluyla geçer. “Varislerden kıl bizleri Allah’ım” duası bu manaya işaretler.

Şimdi, Arafat’ta “Vakfe” “Cem” makamına işaretler ki, Muhammed’e uymuş olanların konakları olan Cem’i giyinin öylece vakfede vakıf olmasıdır. Ve kendi zatını “Hazerât-ı hamse” beş huzur yeri ile müşahede etmektir. Her şeyin sonunda Allah’ın açması ile üzerinize olacak yardımı neticesinde anılan makamlar ancak hakiki mürşit telkini ile zevk edilebilirler, başka yoldan mümkün değildir. Hakiki mürşit ile o makamların dedikodusunu yapmayla olmaz. Ve mürşidin yanında suskun olarak durma ile de olmaz. Görünür ibadetleri yapmış olma ile de

Dembir

olmaz. İbadetlerde aşırılıkta olma ile de olmaz. Hayranlık uyandıran alışkanlıklar ile de olmaz. Ancak söylendiği gibi hakiki mürşit telkini ile olur ki, o Allah ismi kılavuzluğu ile isimlenmiş olandır.

Allah onun sırlarını kutlu etsin Şeyh-i ekber hazretleri Fütuhat-ı Mekkiye adlı eserinde buyurmuştur ki, “Enallah” Allah benim diyen ikidir. Biri Enallah kelimesi özelliği olan bir araya getirilmişlikte Allah ismidir. Ve biri dahi İnsan-ı kâmil ki, Allah ismi kılavuzluk ettiği delil getirene delildir. Çünkü bu bir sırdır yüz yüze gelip karşılıklı konuşmaya ihtiyaç vardır. Kalem ile mümkün olmaz. Bundan bilinmiş oldu ki, harem-i şerif vücut ve imkânı içine alan ikisi arasında da berzah olan insan-ı kâmidir. İnsan-ı kâmil bulup gönlüne girenler harem-i şerife girmiştir. Bulmayıp girmeyenler Kâbe'nin dışında kalan kovulmuşlardır. Fecr suresinde, 29-30.

Gir kullarım arasına. – Gir cennetime.

Ayetleri buna işaretler. Bunu bilip anladın ise, Arafat ve Arafat'ta vakfe ve harem-i Şerif'in ne manaya geldiğini bilensin. Ve eğer salık olup gir emrini vücudunda müşahede etmedin ise, sadece Mekke'de bulunan kılavuzlarının Arafat burasıdır, tavaf şöyle yapılır, Allah'ın evi budur demiş olmaları ile en son maksada ulaştıracak kılavuz olmaz. Haccımız bu şerefli konuşma gibi olsun...

Pir Hz, üçüncü devre Melami Piri olması sebebiyle göstermiş olduğu seyri sulukün erkânını Hac ibadeti ile açıklamıştır. Talip, Fena meratiplerinde nispet varlığından arınınca İhrama girmiş olur, Cem makamının zevkine erince Arafat'a çıkmış olur. Hazretül Cem ve Cemül Cem makamlarının zevkine erince Kâbe'yi tavaf etmiş olur.

Cenabı Allah, bildirmiş olduğu Tevhit olan İslam üzerine bildirilen hakikatlerin tecellisine erenlerden olma gayretimizi

daim eylesin. Bilgiye âlim, hal'e derviş denir, hal ehli olma gayretimizi daim eylesin. Şehadet, işitmek ve işittiğimizi görmektir. İmanın şartı şehadettir, şehadet ehli olma gayretimizi daim eylesin.

Soru:

Hz Muhammed'in ebedileştirdiği ilahi davet, İbrahim'i Çağrı; HAC. Allah kendisine ilk daveti Hz İbrahim diliyle yapmıştır ve Hz Muhammet'le de ebedileştirmiştir. Hz Niyazi'nin,

*Hüda davet eder elhamdülillah,
Bu can dosta gider elhamdülillah
Hakikat şehrine çün rihlet oldu
Gönül durmaz uyar elhamdülillah*
dizelerinde de yer bulan bu davet kime ve nereden nereyedir?

Cevap:

Hz İbrahim as tevhit babasıdır. Hanifliğin kurucusudur. Tevhit üzerine yaşıyor olmak olan hanifliği yani Allah'tan gayri ilah olmayışın şehadetiyle sürdürülen yaşamı anlayabilmek için Hz İbrahim'in anlayışına ve bu anlayış ile sürdürdüğü yaşantısına bakmamız gerekir.

Hz İbrahim, genç yaşında kendisini ve bu âlemi yaratan düzenleyen, gördüğü ve algıladığı her şeyden daha kudretli bir yaratıcısı olması gerektiği düşüncesini benimsemiştir. Bu düşüncesinin kaynağı, seçilmişliğidir. Zahir babasının Nemrut'un başrahibi olmasından anlıyoruz ki doğup büyüdüğü ortam putlara tapılan, putlara ilahlık atfedilen sevilen, değer verilen, güvenilen sığınılan olarak putların görüldüğü bir ortamdır. Bu ortamda doğmuş, bu ortamda gelişmiş, bu ortamda bir anlayış geliştirmiş olmasına rağmen insan eliyle yapılan putların, insana ilah olamayacağı kanaatini getirmiş olması, seçilmişliğidir.

Dembir

Bir gün, mabedin boş olduğu zaman diliminde, eline bir balta alarak en büyük put haricindeki diğer putları kırar ve baltayı da büyük putun eline asar. İnsanlar mabede geldiklerinde putların kırılmış olduklarını görürler. Bu işi yapanın İbrahim olduğu akıllarına ilk gelendir,

Çünkü o, aykırıdır.

Çünkü o, kendileri gibi olmadığı için sapıtmıştır.

Çünkü o, onların ilahlarına tapınmayan ötekidir.

Kendilerinin her şeyden çok değer verdiklerini kıracak olan ancak onlara değer vermeyendir.

Kendisine neden putları kırdığı sorulunca Hz İbrahim,

- **Balta kimin elindeyse putları o kırmıştır.**

diyerek cevap vermiştir. Onlarda,

- **Ama o eline balta alıp bunları kıramaz ki.**

dediklerinde, Hz İbrahim,

- **Eline balta alıp diğerlerini bile kıramayacak, bunu yapmaya kudreti olmayan nasıl ilah olabilir.**

diyerek cevap vermiştir.

Hız İbrahim, yaşamın içerisindeki varoluşları gözlemlemiş, analiz etmiş ve tefekkür etmiştir. Hiçbir şeyin kudret eli olmaksızın kendiliğinden oluşmasının mümkün olamayacağını görmüştür. Acıktığında karnını doyurduğu ekmeğe bile, onu tarlada buğday halinde iken toplayacak, değirmende un haline getirecek, içine su ekleyip maya katıp hamur haline getirecek sonra belli bir vakte kadar ateş fırının içinde bekletip pişirecek olana muhtaçtır. Bu hizmeti yerine getirmeden ekmeğin kendiliğinden olabilmesi mümkün değildir.

İşte, bu ve bunun gibi düşünceler kendi varlığının bir murat doğrultusunda, tıpkı ekmeğe gibi kudret eli ile yaratılmış olması gerektiği sonucuna varmasına sebep olur. Bu yaratıcınsa, yaratılmış olanın kendi eliyle yapmış olduğu putlar olamayacağı kanaatine varır. O yaratıcı, yarattığından daha kudretli, daha bilgili, daha iradeli, olmalıdır.

Bu sebeple kendi anlayışına göre bu vasıfları barındırana aramaya başlar. Önce yıldızlara bakar çünkü yıldızlar bu tanıma uymaktadırlar olsa olsa benim rabbim bunlardır der.

Sonra ayı görür ay yıldızlardan daha büyük olduğu için benim rabbim bu olmalı der. Sonra sabah olup güneş doğar güneşin yıldızlardan ve aydan daha ala olduğunu görünce rab denilenin en ala olması gerekir kanaati gereği benim rabbim bu olmalı der. Sonra bu arayışların neticesinde fark eder ki güneş sabah doğup akşam batmaktadır.

Oysa rab doğup batan değil daimi olmalıdır.

Bulunduğu ortamı, dünyayı, gökyüzündeki yıldızları, ayı, güneşi kısacası görüp kavrayabildiği her şeyi müşahede ederek rab denileni anlamaya çalışan ve sonunda kendisine döndürülerek ilah olanın kendisiyle algılayacak, kavrayacak, bilecek, zikredecek, sevecek, muhabbet edecek olma özelliğiyle tecellide olduğunu keşfeder.

O rabdir ki yaratmıştır, kendi varlığı ile zuhurdadır. En yüce en ala olandır. O dilemedikçe herhangi bir şeyin onun iradesi dışında olması mümkün olmayandır. Ve insan bu yüce rabbi bilecek sığınacak, onun muhatabı olacak olandır.

İşte bu düşüncelerini etrafında sözünü duyurabildiklerine iletiyor olması, mevcut sistemde ilah olarak secde edilen putlara secde etmiyor oluşu sonucunda Nemrut kendisini helak etme düşüncesi ile çok büyük bir ateş yaktırıp İbrahim'i de o ateşin içine atabilmek için mancınığın kefesine koyar. Bu hal üzereyken Nemrut İbrahim'e şöyle seslenir;

- *Biraz sonra mancınığı tutan ipi keseceğim ve sen ateşin içine fırlayıp helak olacaksın, sapkın olan bu düşüncelerinden vaz geç, bizim atalarımızdan gelen öğretilerle kabul edip benimsediğimize inan ve ibadetlere küfür ve şirk demekten vaz geç yoksa helak olacaksın.*

der. İbrahim de Nemrut'a,

Dembir

- *Mademki çok az bir vaktim kaldı asıl sen putlara ilah diyerek secde etmekten vaz geç, bildirdiğime tabi ol ki helak olmayasın.*

diye cevap verir. Bu esnada, kendisinin içinde bulunduğu duruma üzülen melekler Allah'ın izni ile yardım etmek için yanına gelirler. Hz İbrahim'e,

- *Allah'ın izniyle sana yardım etmeye geldik, bu yardımı talep etmen yeterli, iste seni bu oluşumdan kurtaralım.*

derler. Hz İbrahim onlara,

- *Nemrut'un kendisine ait bir kudretimi var ki Allah'ın dilemediği bir şeyi yapabiliyor olacak.*

dediğinde melekler ona,

- *Böyle bir şeyin olması mümkün değildir*

derler. Hz İbrahim devamında,

- *Mademki Nemrut'un Allah'ın dilemediği bir şeyi yapabilmesi mümkün değil, o halde Nemrut'un şu anda yapabildikleri Allah'ın dileği değil mi?*

diye sorar. Ve kendisi şöyle devam eder,

- *Evet, bu Allah'ın dileği ve Allah'ın dileği benim kemalatım içindir. Siz aradan çekilin,*

der. Bu yaşanmışlıktan görüyoruz ki Hz İbrahim Allah'a olan eminlik makamındadır. Nemrut mancınığın ipini kestiğinde İbrahim as ateşin içine ilerlerken Cebrail yanına gelir.

- *Beni Allah gönderdi, yardım etmek için geldim.*
- *Rabbim benim ne hal üzere olduğumu biliyor mu?*
- *Evet, beni yardıma gönderdi.*
- *O halde sen aradan çekil.*

diyerek yardım teklifini kabul etmez. Cenabı Allah

“Biz onun son ana kadar kalbine nazar kıldık, zerre kadar şüphe olmadığını, bize olan eminlik ve teslimiyetinin, bize olan şüphesizliğinin bozulmadığını gördük ve ateşe emrettik. Yakma selamete çıkart.”

İşte ateş Allah'ın emri ile gül bahçesine dönmüştür. Nemrut'un helak etmek için yaktığı o koca ateş, İbrahim'in rabbine olan teslimiyeti ve eminliği neticesinde miraç kapısı olmuştur.

Allah'a olan sevgisini perdelediği için kendi öz oğlunu Allah ile arasından çıkartacak kadar Allah'ı seven, Allah'ı zikreden, Allah'ı muhabbet eden, Allah'ı yaşamında en değerli kılan ve bu sebeple Cenabı Allah'ın '**Halilim**' diye zikrettiği İbrahim'in, tevhit üzerine olan yaşantısıdır Haniflik. Cenabı Allah, kendisi için oğlunu kurban eden ve kendisi için kurban olunmaya rıza gösteren İbrahim ve İsmail'e, Âdem as'ın yapmış olduğu Kâbe temelleri üzerine Kâbe'yi tekrar inşa etmelerini istemiştir. Hz İbrahim Kâbe'nin inşasını tamamladığında Cenabı Allah kendisine,

- *Ey İbrahim, yüksekçe bir tepeye çıkıp, insanları Kâbe'yi tavaf etmeye davet et.*
- *Ya rabbi burası yerleşim yeri değil, kervan yolu da değil, İsmail ile benden başka burada kimse yok, beni kim işitecek?*
- *Sen seslen, benim işittirdiklerim gelecekler.*

demiştir. Hz İbrahim'in eminliği teslimiyeti, şüphesizliği, ilmi irfaniyeti 'Halilullahlığıdır' ve bu Halilullahlık Hz Muhammed efendimizin Hz İbrahim'den zuhur edişidir. Hz İbrahim'in davet edişi neticesinde, Allah'ın işittirmesiyle daveti işitip icabet edenler bu davetin tecellisinde Hz Muhammed'i görmüşlerdir. İşte Hz İbrahim ile yapılan davet, Allah'ın işittirdiklerinedir ki onlar Hz İbrahim gibi rablerini arayanlardır.

Onlar, içinde buldukları mevcut sistem ile rabbi sınırlandırmayanlardır. Onlar, bilme gayretinde olanlardır. Onlar, araştıran, soruşturan, tecellisine ermek isteyenlerdir.

İşte, Allah'ın işittirmesiyle kendileri davet edilenler, Niyazi sultanın diliyle beyan edilen, canın dostu gidişi olan yolculuğa

Dembir

başlarlar. Can ile tabir edilen, işittirilen taliptir, dost ile tabir edilen Halilullah ismiyle zikrettiğimiz tevhitir. Buna, kendimizden rabbi bilmeye yapılan yolculukta diyebiliriz. İkiliğin tevhide ermesidir.

Bildirilen ile bildirilenin tecellisine erenler tevhide ermeleri sonucunda Muhammedi irfanîyetin güzelliğine ermiş olurlar.

Soru:

Hac ibadeti deyince aklımıza ilk gelen Arafat'tır. Çünkü Hz Resulullah'a "Hac nedir?" diye sorulduğunda kendileri "Arafat'tır" buyurmuşlardır. Hz Resulullah cevaben ısrarla neden Arafat'ı vurgulamıştır?

Cevap:

Arafat, madde ve mana yönleriyle buluşma yeri olarak anlatılmaktadır. O buluşma yeri ki zahirinde yeryüzünde birbirlerinden ayrı bulunan, birbirlerini arayıp arzulayan Âdem ile Havva'nın buluştukları yerdir. Mana olan batını yönüyle ele aldığımızda da, Âdem esmasıyla zikrettiğimiz Muhammedi irfanîyet tecellisinin zahiri olan Mürşid-i Kamil, Havva ile zikrettiğimiz Allah'ın işittirdiklerinden olan taliptir.

Arafat, mürit ve mürşidin vuslat hanesidir.

Maddesel olan zahiri yönüyle, tıpkı Hz İbrahim gibi arayış içerisinde olan talibin yine tıpkı Hz İbrahim gibi tevhide davet eden Mürşid-i Kamil ile zahiren tanışıp, talibin Mürşid-i Kamile intisap edişidir. Mana yönüyle ise Arafat Pir Hz'nin hac risalesindeki beyanıyla cem zevkidir ki bu Mürşid-i Kamil'in cümleyi batınında cem edişi olarak da zikredilir. Mürşid-i Kamil talibe telkin ettiği zikrullahı kendi makamından bildirir. Sonra, cem'ül cem makamından tevhid-i efali bildirir. Sonra, hazret'ül cem makamından tevhid-i sıfatı bildirir. Sonra, cem makamından tevhid-i zatı bildirir. İşte bu bildiriş, talibin ölmeden evvel ölüm sırrının tahakkuk etmesi, fenafillahın nihayetinin gerçekleşmesi. Talibin zat-ı Hakk'a kendi zahirliğinde şahit oluşu, mürşit ve

müridin vahdet ismiyle zikredilen birlik makamında buluşup, vuslat etmeleridir. Arafat'a Mürşid-i Kamil'dir penceresinden bakarsak, Mürşid-i Kamil eşliğinde Mürşid-i Kamil hizmetiyle nefesine tabi kıldığı sıfatlarını Hakk'a tabi kılması olan Beytullah'ın tavafını gerçekleştirilmesi oluşunu görürüz. Muhammedi irfaniyet ile bizlerin insan diye anılır hale gelmesi için zuhur eden Muhammedi ilim Mürşid-i Kâmil'siz tahsil edildiğinde bizi Firavun yapar. Mürşid-i Kamil ile tahsil edildiğinde ise bizim varlığımızı Beytullah olan, gönül yapar. Bu sebeptendir ki Arafat'a çıkılmadan hac tavafının yapılamayacağı vurgusu, ***Hac Arafat'tır*** sözüyle verilmektedir. Kişi Mürşid-i Kamile tabi olup, ikiliğinden geçip, tevhide ermedikçe kendi bilişleri kendi anlayışı kendi şartlanmaları üzerine zahirde Mekke'ye gidip, Arafat dağına çıkıp, Kâbe'nin etrafında yedi kere dönerek geri dönmüş olması, görmediği yerleri görmüş olmakta, turistik bir ziyaret yapmış olmakta kalır. Hac ibadetinin temsil ettiği hakikatine kör olarak bulunur. Gönüller sultanı Efendi Babanın ***Arafat Marifetullah'tır*** beyanıyla işaret ettiği yer de tam olarak burasıdır. O Marifetullah ki bizim kendi varımızı Allah'ta yok etmek sonucu Allah'ın ziyetiyle ziyetlenmiş olmamızdır. Tavaf, sıfatlarımızı zata tabi kılmaktır.

Buradan şunu anlıyoruz ki, bizler Mürşid-i Kâmil'siz Allah'ta fena bularak, sıfatlarımızı nefse tabi olmaktan alamayız. Sıfatlarımız, nefse tabi kılmaktan almak, bizim varlığımız dediğimiz bu dünyada oluşturduğumuz dünyadan giyindiklerimizden soyunmaktır. İşte, soyunup üryan kaldığımız yer Hakk'ın zatıyla tecelli ettiği yer olan o vuslat hanedir. Buna Hakk'ın vücudunu giyinmek denir. Devamında Zat-ı Hakk'ın sıfatlarına tecelli ederek zuhura gelişidir, bu bizim ile kul esması alışı. İşte kulluk, zatin yaratılmışlığa tecellisi, varlığın esası, zatin zahirliği olduğu için sıfatlar zata tabi olmuş olurlar ki bu Arafat'a çıkıp devamında Beytullah'ın tavafı olan hac ibadettir.

Soru:

Dembir

Hac ibadeti diğer ibadetlerin aksine eda edeni kendi ismiyle şerefendiriyor, Hacca gidene Hacı sıfatı takılıyor, sanki insanı baştan ayağa yeniliyor ve eski ismini kaldırıp o mülkte kendisini zikrettiriyor.

Cevap:

Hac ibadeti, Cenabı Resulullah efendimizin bildirmiş olduğu tevhit imanını kendimizde oluşturmak ile kendimizde Muhammedi irfanıyetten hâsıl olan anlayışın oluşması için halktan Hakk'a uruç ve devamında Hak'tan halka nüzul olan seyri sülûğün bütünlüğünü içermektedir. Aslı itibarı ile diğer bütün ibadetlerin hakikati de hac ibadetinin hakikati içerisinde gerçekleşmektedir. Hac ibadeti, zahiri ve batınıyla hicrettir aslında. Mekke'den Medine'ye yapılan bir hicret. Cenabı Allah nisa suresi 100 ayette,

Her kim Allah yolunda hicret ederse yeryüzünde göç edilecek birçok geniş yer bulur ve kim Allah ile onun elçisine hicret etmek için evinden çıkar sonra da kendisine ölüm yetişirse artık onun mükâfatı Allah'a ait olmuştur Allah gafurdur rahimdir.

demektedir. Bu hicret, nasıl ki zahirinde mekân olarak içinde bulunduğumuz mekândan farklı bir mekâna yol alıp artık o yeni mekânda yeni mekânın şartlarıyla yaşamaksa, mana yönüyle de mevcut anlayışın terk edilmesi, yeni bir anlayışın oluşturulmasıyla, yeni anlayışa göre yaşamaya başlamaktır. Şimdi peygamber efendimizin hicret yaşanmışlığını incelediğimizde Mekke'nin şartlarını ve bu şartların hicreti nasıl gerekli kıldığını görmekteyiz. Mekke, cehalet ismiyle anlatılan şirkin, küfrün, gaflet ve delaletin zulmaniyetin bulunduğu bir yer. Mekke şehrini bu hal üzere yapan mekân olması sebebiyle Mekke'nin kendisi değil, Mekke'de yaşayanların içinde buldukları anlayıştır. Çünkü aynı Mekke şehri, feth edildikten sonra bu zulmaniyetin barınmadığı bir şehir haline geliyor. İnsan denilende bulunmaması gereken zulmani anlayış, kendisini

hükümsüz bırakacak olan tevhit anlayışına, kendisini şirkten küfürden, hayvandan daha aşağıda bir mesafede olan yaşamdan yok edecek olana, zulüm eziyet işkence hatta öldürme neticesinde varlığına son verme eylemi içerisine girer. Tevhit, bu ortamın içerisinde oluşamaz.

Şaşı olduğumuz için biri iki görüyor oluşumuz şaşılığımızı tedavi ettirmeden birliğe ulaşamaz.

İşte hicret, bu anlayış üzere bulunan yaşam tarzımızı, alışkanlıklarımızı, şartlanmalarımızı terk etmektir. Cenabı Resulullah efendimizin, yapmış olduğu üç mücadelenin ki bunlar Bedir, Uhut ve Hendek mücadeleleridir, Mekke’de ikamet ederken değil Medine’ye hicretten sonra gerçekleşmiş olması bu sebeptendir. Eğer bu mücadeleler Mekke’de ikamet ederken yapılsaydı galibiyetle sonuçlanamazdı. İnananlar Mekke’yi terk ederken arkalarında doğup büyüdüleri ortamı, mevcut yaşamlarını, örf, adet, töre, gelenek kavramlarını, akraba ve arkadaşlıklarını eski alışkanlıklarını bıraktılar. Bıraktıklarının tümü aslı itibarıyla onların ben ismiyle zikrettikleri benliği oluştururlardı.

Medine’de Muhammedi irfanıyetten zuhur eden iman üzerine bir yaşantıya başladılar. Bu yaşantı onlarda irfanıyetten hâsıl olan ala anlayışı oluşturdu. Sıfatları tevhide tabi olmuş oldu. Tevhide tabi olan sıfatların tecellisi olan fiiller güzel ahlak olan rahmet olan tevhide iman doğrultusunda tecelli etmeye başladı. Onlardan, İslam gözükmeye başladı. Medine’de imanı oluşturup kemalata erdirenler, devamında Mekke’yi feth ederek gönülleri feth etmiş oldular. Mekke’nin kılıç çekilmeden kan dökülmeden feth edilmesi bu sebeptendir.

Onlara bakanların tıpkı onlar gibi İslam üzerine olmak istemeleri. Beytullah, Mekke’dedir ve fetih ile Beytullah bünyesinde olmaması gerekenlerden arınmıştır. Şimdi Mekke bu fethin neticesinde haremi şerif haline gelmiştir. İşte, haç

Dembir

ibadetinde bu ibadete niyetlenenin bulunduğu ortamı terk etmesi, eşi dostu hısımları akraba çoluk çocuk tümünü geride bırakıp elbiselerinden soyunup ihrama girmesi ve devamında Arafat'a çıkması onun hicretidir. İhrama girip Arafat'a çıkan, artık haremi şerifteki Beytullah'ı tavaf edebilmektedir. İşte bu tavaf, bizim sıfatlarımızı varlığın esasına tabi kılışımızdır. Hicretimizi gerçekleştirdik, hicretin neticesinde bizde yeni bir görüş, yeni bir işitiş, yeni bir zikrediş oluştu.

Haremi şerifte Beytullah'ı gören göz, artık her nereye dönse o evin sahibini görmeye başalar.

Artık onun için haremi şerif Beytullah'ın etrafındaki sınırlı bir alan olmaktan çıkar, kainât ona harem-i şerif haline gelir. Bunu Beyazıt Bistami Hz'nin menkıbesiyle örnekleyebiliriz. Beyazıt Bistami Hz âlemi manada huzuru Hakk'a çıkınca yani hac ibadetinde Arafat'a çıkınca Cenabı Hakk'a yokluğunu getirdiğini beyan eder. İşte bu yokluk ihrama girmektir. İhramsız Arafat'a çıkılmayışının sebebi budur. Cenabı Hak'ta kendisine yokluğunu getirene, o halde benim varlığımla dön diyerek kendisiyle ziynetlemiştir. İşte bu ziynetlenme Arafat'tan inince Beytullah'ın tavaf edilişidir. Bu anlatılanların ışığında görüyoruz ki Mekke'den Medine'ye hicrette, halktan Hakk'a uruç da, yaşadığımız mekânı terk edip ihrama girmekte yeni bir doğumu simgelemek içindir. Nasıl ki zahirde doğan bir çocuğa isim veriliyor ve artık o isimle anılıyor ise hac ibadetine nispetle ikinci doğumunu gerçekleştirene de hacı esması verilmektedir.

Soru:

Hz Resulullah'ın kurmuş olduğu ahkâmı tadili erkâna baktığımızda; Arafat; Âdem ile Havva'nın buluşmalarının remzidir. Şeytan taşlama; Hz İsmail'in kurban edilmek üzere babası Hz İbrahim tarafından götürülürken üç yerde önüne çıkan şeytana kanmamasının remzidir. Merve Safa arasındaki Sa'y; Hz Hacer'in Hz İsmail için su arayışı esnasındaki koşuşturmasının remzidir. Kurban kesmek; Hz İsmail için Hak

katından gelen kurbanın remzidir, küp şeklindeki taştan bina; mümin kulun kalbi olan Allah'ın evinin remzidir. Yani kısaca Hac ibadeti bir rumuzlar bütünüdür. İsimleri zikredilen bu salih insanların nefislerinde bizatihi yaşadıkları bu olayları bizlerin bu gün "mış" gibi yaparak taklit etmemiz bizleri gerçekten hacı yapar mı?

Cevap:

Zahirde eğitimini almadan, aldığı eğitimin vasıflarına kendisini layık hale getirmeden, eğitimini aldığı kendisinde tecellisi gerçekleşmeden o alana ait kıyafetleri giymekle olmaz. Misal olarak, doktor önlüğü giymek, avukat cübbesi giymek gibi bizde doktorluk veya avukatlık ne kadar gerçek ise o Allah dostlarının haline bürünmeden sadece yaptıklarını taklit ederek şekil boyutunda kalmak da o kadar gerçek olur, turistik bir gezi bizi hacı yapamaz. İsmimiz hacı olur lakin içimiz mevcut anlayış ile doludur.

Hakikatte hacılık, o Allah dostlarının gördüğünü görür, işittiğini işitir, zikrettiğini zikreder hale gelmektir. Hac ibadetinden önce gördüğümüz işittiğimiz zikrettiğimiz ile hacı ismi aldıktan sonraki gördüğümüz, işittiğimiz, zikrettiğimiz aynı ise gönüller sultanı efendimin beyanıyla, sırtında yolculuk yaptığımız deveden farkımız kalmamıştır. Bu Nuh'un gemisine deve olarak binip deve olarak inmektir. Çünkü hac ibadeti bir nevi Nuh'un gemisidir. O gemi ki kendisine binen mahlûkları insan eylemek içindir. Hac ibadetine niyetlendiğimizde mevcut anlayışımız doğrultusunda dağ taş ağaç kuş ve hem cinslerimizi görmekteydik. Hac ibadetini yerine getirdikten sonra hala aynı şeyleri görüyor oluşumuz anlayışımızın değişmediğinin göstergesidir. Oysaki anlayışımız değişmeli, tevhit üzerine yeni bir anlayış oluşmalı, o anlayış ile bu âlem bize haremî şerif olacağından nerede bulunursak bulunalım yaşantımız Beytullah'ı tavaf etmek ile gördüğümüz hep Beytullah olmalıydı. Şimdi Hacer validemizin Merve Safa arasındaki sa'y yapışına bakalım. Hacer validemiz doğurmuş olduğu İsmail, su talep ettiği için su

Dembir

aramak adına Merve Safa arasında koşmuştur. Biz, İsmail olan tevhit üzere doğmuş idrakimiz için kendisini besleyecek olan hakikat ilmi tahsili ile Merve olan varlığımızla Safa olan huzuru Hak arasında tefekkür etmeye başladık mı? Nasıl ki Hacer validemizin koşuşturması esnasında İsmail topuğunu yere vurarak vurduğu yerden su çıktıysa, bizim idrakimiz de tefekkür neticesinde manadan beslenmeye başalar. Bu Meryem validemizin Cebrail as aracılığı ile Cennet taamlarıyla gıdalanması gibidir. Bahsi geçen tevhit imanı halini kendimizde oluşturmuyor isek zahirde iki tepe arasında koşup soluk soluğa kalma kısmında taklidinde kalırız. Âdemle Havva validemizin buluşma yeri olan Arafat dağına çıkmak bizim kendi zan perdelerimizi kaldırıp ikiliğimizin tevhit olmasıyla aslımızla buluşmamızdır. Arafat dağında aslımız ile kucaklaşmıyor isek zannımızın sebebi olan anlayışımızı terk edememişizdir. Bizimkisi beyaz kumaş olan ihrama girmekte kalmıştır. Anlayışımızı terk edemediğimiz için Arafat'tan sonraki kurban kesme ile anlatılan kendi nispet-i varlığımızdan Allah'ta fena bulamayız. Bizimkisi, eti ve kanı Allah'a ulaşmayacak olan canlı mahlûk olan kurbanı kesmekte kalmıştır. Bu sebeple Beytullahı tavaf etmek olan sıfatlarımızın Muhammedi irfaniyete tabi oluşu asla gerekleşemeyecek. Biz, taştan Beytullah'ın etrafında yedi kere dönüp geri geldiğimiz için görüşümüz değişmemiş olduğundan hala aynı Őeylere bakıp, aynı Şeyleri görmeye devam edeceğiz oysa haccın dönüşü aynı Őeylere bakıp Hakk'ı görmek olmalıydı.

Soru:

Kabe'nin örtüsü neden siyahtır?

Cevap:

nc devre Melami Piri Pirimiz, Seyit Pir Muhammed Nur'l Arabi Hz, hac risalesinde *“Kâbe'nin örtüsünün siyah oluşu, kesin Őphesizlik ifadesidir.”* buyurmaktadır. Bu beyandaki kesin Őphesizlik ibaresine bakarsak, ibarenin batınında eminlik, teslimiyet, ikiliksizlik, gayrılıksızlık görürüz.

Siyah renk, gecenin rengidir ve gece vahdet zevki olması sebebiyle tıpkı gece gibi, siyahın dünyaya hâkim olmasıyla nasıl ki dünya dediğimiz eşya, gece siyahlığında batın olup görülmez hale geliyor ise vahdette de eşya, batın olur, görülmezler. Cenabı Resulullah efendimizin, Allah âlemleri yaratmadan önce ne haldeydi sorusuna, “*Allah var idi Allah’la birlikte hiçbir şey yoktu*” cevabı burasını anlatmaktadır. Gecenin siyahlığı var o siyahlıkla birlikte hiçbir eşya yok. Buradaki yokluk, eşyanın ortadan kalkması değil eşyanın o siyahlıkta siyahlığın kendisini ihata etmesinden dolayı görülmez hale gelişidir. Bu, Zat-1 Hakk’ın zatı ile tecelli edişidir. Beytullah, Hakk’ın zatının simgesi olduğu için örtüsü siyahtır. Yani kendisinden gayrılarını, kendisinde batın oluşunu simgeler. Beytullah’ın etrafında tavaf olan yedi dönüşün gerçekleşmesi, bizim yedi sıfatı subutiyemizi zata tabi kılmamız sonucu, Zat-1 Hakk’ın bu sıfatlar ile yaratılmışlığa yani teşbihe çıkışını muhabbet eder. Bilinmekliğini isteyen Zat-1 Hak, bilecek olma yönüyle şahadet âlemine halk elbisesiyle teşrif etmiştir. Hac ibadeti sonucunda hacı esmasıyla zikredilenin nefsinin ilah olarak değil ilahı nefisinden görmeye başlaması bu sebeptendir.

Soru:

Evimizde hiçbir yere gitmeden yapabileceğimiz bir namaz ibadetini bile Allah altısı içinde altısı dışında olmak üzere on iki şarta bağlamıştır. Ama evimizden kilometrelerce uzakta yapılacak olan, yapanın bin bir zahmete katlanması gereken hac ibadetini yalnızca üç şarta bağlamıştır; İhrama girmek, Arafat’ta Vakfeye durmak, Kâbe’yi Tavaf-ı Ziyaret etmek. Bütün ibadetleri adeta kendisinde cem eden Hac ibadetinin sadece üç şarta bağlanması, elbette bu ibadetin değerini düşürmez ama farzlarına çok büyük anlamlar yükler. Bize buradaki hikmetin ne olduğunu lütfeder misiniz?

Cevap:

Allah bir şeyi murat eder, muradı doğrultusunda sebepler halk eder. Bizler halk ettiği sebepler ile murada erebiliriz ve Allah’ın

Dembir

muradı odur ki Mürit olanda kendisini var edip kendisini ilan ve ispat eder. İşte, hac ibadetinin üç şartı da bilinmeklik isteğinin gerçekleşmesi olan muradının sebepleridir. Bu sebepler ihrama girmek, Arafat'a çıkmak ve tavaf etmek olarak isimlendirilmiştir. Her ismin mahiyeti o isimle anlatılmak istenilen hal özelliklerinden oluştuğu gibi bu üç isimde kendisine ait mahiyetleri vardır. Bu mahiyetler İslam'ın şartı olan diğer ibadetlerin sebeplerini kendisinde cem eden mahiyetlerdir. Namazın dışındaki altı şart olan kendimizi namaza layık hale getirmek için yapılması gerekenler, hacı adayının kendi elbiselerinden soyunup ihrama girmesidir. O ihrama girmek ki bunların yanında bünyesinde namazın içindeki şartları da barındırır. Eğer aday ihram yasaklarına uygun davranarak, ihram giymenin getirisi olan, nispetlerinden arınmayı başarırsa, namaz ibadetinin bizde oluşturması gerekene ulaşmış olur. Aday, halktan Hakk'a uruç olan Arafat'ta kendi aslıyla kavuşmayı başarırsa, oruç ibadetinin şartlarını da yerine getirmiş olur. Burada namaz müminin miracıdır beyanı da zuhur etmiş olur ki uruç denilen de zaten budur. Aday devamında, kendi varlığından Hak için geçmek, Hak için yaşamak olan Müminliğe erdiğinde zekâtını vermiş olur. Öyle bir zekât ki varlığının küçük bir bölümünü değil, varlığının tümünü Hakk'a vermektir.

İşte tüm bunlar, beraberinde Beytullahı tavaf etmeyi getirir ki Beytullahı tavaf eden aday, ancak o tavafın nihayetinde kelimeyi şahadeti dil ile değil kalp ile getirmiş olur. O kendi varlığında nefsinden Allah'tan başka ilah olmadığına, ruhu ile kendisinde şahit olur.

Bu sebeple, az önce de beyan etmeye çalıştığımız gibi hac ibadeti öyle bir ibadettir ki diğer ibadetlerin tümü, aslı itibarı ile hac ibadetinin içinde yapıldığında Allah'a ulaşan ibadetler olur. Hu...

Halim Derviş

Seyit Pir Muhammed Nurûl Arabî
Atası Hüseyin Resul dedesi
Risalet sahibi nur tecellisi
Canlara canandır irfaniyeti.

Ulaşmayan zikri Hakk'a yücelten
Namazın içinden benliği çeken
Gayıp denileni mutlak bildiren
Canlara canandır irfaniyeti.

Edep Erkan ile meydan demini
Kurup talipleri miraç ettirdi
Elest hitabına beli dedirtti
Canlara canandır irfaniyeti.

Fakir'i kendine seçti lütfetti
Halil'de sırlanıp Cemal gösterdi
Aşığa gıdadır meşkin cezbesi
Canlara canandır irfaniyeti.

Talip, dervişlik gömleğini diline değil, gönlüne giydirmelidir. Bir meydana tabi olmaktan murat, bilmediğimiz yeni ve farklı bilgiler öğrenip, bildiğimizin değişmesi olmamalıdır. Hakikat meydanlarında dervişliğin muradı için,

Bu dervişlikten murat, ancak Cemal'i Yâre ermektir

denilmektedir. Bu beyanın içinde geçen yar ibaresini ve o yârin cemalini anlar isek, yoldan sapmadan Maksudullaha doğru ilerleriz. Meydanlarda, ilmen yakın, aynel yakın ve Hakkel yakın kavramları vardır ve bu kavramlar talibe muhabbetler ile öğretilir, gösterilir.

Şimdi, ilmen yakın olmadan yani neyin ne olduğunu ve nasıl yapılacağını bilmeden doğru yolda ilerleyemeyiz. Mesela, Bursa'dayız ve Ankara'ya, dosta gitmek istiyoruz. Ankara'nın nerede olduğunu, hangi yoldan nasıl gidileceğini bilmemiz gerekir. İşte aynen böyledir. Evvela bizim, “yar” ibaresini anlamamız gerekiyor. Yar, sevilen, değer verilen, istenilen, hizmet edilen anlamındadır. Bizim meydana gelmezden evvel de sevdiklerimiz, değer verip hizmet ettiklerimiz vardı, eğer yar sevilen ise. O zaman ne değişti ya da ne değişecek?

Evet, bizim sevdiklerimiz vardı. Bunlar, eşimiz, çocuklarımız, işimiz, nefsimiz, anne ve babamız gibi ve çok daha fazlası ama Allah sevgimiz yoktu. İşte bu ibaretti ki yar, Cenabı Allah'tır. Deniliyor ki sevginizi Allah'a yöneltin, sevgi Allah'a yönelince kalp sevgi mekânı olması ile sevilene mekân olmuştur. İnsan kalbindekini gördüğünden, bu âlemde nereye bakarsanız bakın kalpteki sevgiliyi gördüğünüzden, âlem yârin cemali olur.

Bildiğimizin değişmiş olması ama gördüğümüzün değişmemesi kavramına bu pencereden bir daha bakarsak, ne denilmek istenildiğini görür hale geliriz.

Dembir

Derviş, ilmen yakın olmanın verdiği cezbeden ileriye geçip, aynel yakınlığa girmelidir. Bizler, doğup büyüdüğümüz ortam ve yaşam tarzı ile kendimizde oluşturduğumuz bilgiler doğrultusunda bulunuruz. Benimsediğimiz hal, ben diye zikrettiğimiz egomuzdur. Nefsimizden yana olan her şeyin sahibi olmak ve korumak adına ve kendimizin ispatı için sürdürülen mahlûk sıfatların hâkimiyetinde bir yaşam. Nefsimizden yana hoş gelmeyen bir şeyi hoş görmek gerektiği, sabırlı olunması gerektiği anlayışından ve halinden uzaktık.

Şimdi, bildirildi ki hoş görmeliyiz, bize ne isabet ederse etsin ister güzel, ister nakıs anlayışımıza göre çirkin, fark etmez sabretmeliyiz. İşte bu ilmen yakınlıktır.

Hoş görmeye başlamak, nefsimize ne kadar zor gelirse gelsin verdiğimiz ikrara sadık kalmak, aynel yakınlık.

Canımız istemese de nefsimize zor gelse de sabredip hoş görmeye devam etmek bizi gerçek hoş görmeye götürecektir, sabrın kemaline. Sabır, gördüğümüz eza ve cefaya tahammül etmekten geçip, eza ve cefa görmemek ile oluşan kemalâttır. İşte bu kemalata Hakkel yakınlık diyoruz ki hal ehli olmak, halimizin derviş olması tamda budur; kendisinden Muhammedi yaşam ile birlikte Muhammedi irfaniyet tecelli eden, derviş gömleğini kalbine giydiren.

Kişinin bilgisi kendisini âlim, hali derviş yapar. Hal için ise bilgi gerekir. O halde derviş olmak için öğrendiğimiz bilgiyi yaşantımızda uygulamalıyız. Uygulanmayan bilgi aslı itibariyle zaten bilmek değildir.

Bilginin uygulanışı için eski bilgilerden vaz geçmek gerekir. Buna feragat-ı nefis denir. Eski bilgilerden vaz geçmek demek, o bilgiler doğrultusunda sürdürdüğümüz yaşam tarzımızdan vaz geçmek demektir. Zaten eski bilgilere göre olan yaşam tarzımız değil midir nefsimizin emmare boyutunda oluşu.

Bu sebeple eski bilgilerden vaz geçmek nefsimizden vaz geçmek olmaktadır. Nefsimiz bizim hakikatimiz değil, hakikatimizin zahirliğidir. Nefsaniyetimize göre yaşam ve bu yaşamda oluşan bilgiler hükmünü yitirmedikçe üzerine yeni bilgi oluşturmaktan öteye gidemeyiz. Halimiz, derviş hali olmaktan çok uzakta kalarak, yıkanmadan üzerimize temiz elbise giymiş oluruz. Uzaktan bakanlar bizi, üzerimizdeki elbiseye nispetle temiz zanner ama o elbisenin altı pak olmadığından yanımıza gelenler kokudan barınamaz bizden uzaklaşır. Biz kendimizi yalnızlığa haps ederiz, kal ehli oluruz.

Hal ismiyle anlatılan hakikatte Muhammedi yaşamdır. O halde nedir Muhammedi yaşam?

Cenabı Resulullah efendimiz insanları tevhide davet ederken, aynı anda onları sadece yeni bilgiler öğrenmeye değil, eski cahilane yaşamlarını terk etmeye davet ediyordu. Hz Muhammed, Cenabı Allah şefaatine layık olma gayretimizi daim eylesin, İnsanlığa tevhide bildirirken, tevhit ilmini muhabbet edip, muhabbet ettiği hali ile ispat ederek bildirmiştir. O'nun bildirdiğine, Kur'an'ı Kerim, Hadisi Kutsi, Hadis ve en önemlisi canlı Kur'an olan Ehlibeyt ile birlikte tevhit imanı diyoruz.

Bu bilgi, şariat ve hakikat olarak yani kendi hakikati ve yine kendi tafsilatı olarak bildirilmiştir. Tafsilat olan yani Allah'ın eşya üzerindeki hükmü olan şariat bugün hakikatin zahirliği şeklinde devam etmektedir. Namazın ritüel olan şekli boyutu, namazda okunan ayetler ve kaç vakit oluşuyla hangi vaktin kaç rekattan oluştuğu, bilgidir. Orucun ne zaman başladığı, ne zaman bittiği, sahur ve iftar vakitleri ve kaideleri, bilgidir. Bu bilgileri öğrenip öğrenmiş olmakla kalınsa ama uygulanmasa bilgi kendisine sahip olanı kendisiyle ziyetleyemez. Bu, dolapta elbise olması ama elbiseye sahip olanın giymek yerine çıplak dolaştığı için üşütüp hasta olması gibidir.

Dembir

Halk dilinde, “*Her şeyi biliyor bilmediği bir namaz ama onu da bilip yapmıyor*” şeklinde söylenen deyim, bildiğini yaşantısında uygulamıyor anlamında kullanılan deyimdir.

Hakikatin batın yönü ile ele alındığında durum farklı değildir. Tevhit bizim kendi ikiliğimizi birlemek içindir. Bunun yolu ise nefsimize verdiğimiz müstakil varlığın hükümsüz kalmasıdır. Hükümsüz bırakmak, nefsimizden Rabbimizi bilmek ile olur ki fail, mevsuf ve mevcut olarak Rabbi bilmek nefsimizin müstakillğine son verip Rabbimizde fena bulmaktır; nefsimizi aslımıza secde ettirerek aslına döndürmekle. Bize, yaşantımızda uygulayalım diye bildirilen varlığın esasını ve o esasa ait bilgileri nefsimizin ispatı için kullanırsak bilgi düzeyinde kalmış oluruz. Hakikat meydanına dâhil olmadan önce yaşantımız ne ise hala o ve bu sebeple nefsimize secde etmeye devam ediyoruz.

Oysa biz, dervişlik yoluna nefsimize secde etmekten kendimizi alıp, nefsimizi secde ettirmek için gelmedik mi?

Cenabı Resulullah efendimizin tevhibi bildirdiği insanların kendilerine ait bilgileri, örf, töre, adetleri vardı. Yaşamları vardı. Bu yaşamlarının içinde sevdikleri, değer verdikleri, hizmet ettikleri nefisleri vardı. Nefsaniyetten oluşmuş anlayışları, bu anlayışın içeriğinde her türlü zulmaniyet vardı. En değerli şeyleri nefisleriydi ve bu sebeple nefsin hoşnutluğu ve büyüklüğü adına nefis pazarında alışveriş yapılıyordu. Dünya, eşya, küfür, şirk alınıp satılıyordu. Kölelik geçerliydi. İnsanın değeri sahip olduğu ahlak ile değil sahip olduğu eşya ile ölçülüyordu. Bir de bu insanların dini ve bu dinin gereği olan ibadetleri vardı hatta dindardı bu insanlar. Peygamber efendimiz onlara,

“Bakın! Beni, sizi, dünyayı ve gördüğümüz görmediğimiz her şeyi yaratan bir Allah var. Allah’ın buyruğudur sizlere söylediğim ayetler. Doğru olun, dürüst olun, çalışkan olun. Tüm insanların ve hayvanların hakları vardır. İnsanlar eşittir, kimse bir diğerinden daha zengin diye üstün değildir.

Merhametli olun, rahmetli olun, sabırlı olun, affedici olun. Kadınlar analarımızdır, bacılarımızdır, kızlarımızdır onlara zulmetmeyin. Adaletli olun. Sevin, saygı duyun. Faize bulaşmayın, harama el uzatmayın, çalmayın, yetim malını gasp etmeyin, içki içmeyin, kumar oynamayın. Bir de, namaz var, şu şekilde kılınır, oruç var şu şekilde tutulur, hac var şöyle yapılır, zekât var şöyle verilir, şehadet var şöyle çekilir, ölüm var, öldükten sonra ahiret var, kabir suali var, mahşer var, cennet cehennem var. Kim neyi hak ederse oraya gidecek, cennette ırmaklar, köşkler, yeşil vadiler, huriler var. Cehennemde gayya kuyuları, ateşten gömlekler, azap var. Anladınız mı?”

Evet, anladık dediklerinde.

“Tamam, şimdi size tüm bunları bildirdim hadi gidin mevcut yaşantınıza devam edin,”

mi dedi? Onlarda

“Sana inandık bunları kabul ediyoruz bize bilmediğimiz şeyleri öğrettin hadi biz şimdi kaldığımız yerden devam edeceğiz,”

mi dediler. Tabi ki hayır. Eğer öyle olsaydı, Peygamber efendimiz, Kur’an’ı Kerimin Bakara suresi 90 ayetinde,

Ne kadar çirkindir o uğruna kendilerini sattıkları şey ki; Allah'ın kullarından dilediğine kendi lütuf ve kereminden vahiy indirmesine kafa tutarak, Allah ne indirdiyse hepsini inkâr ettiler. İşte bu yüzden de gazap üstüne gazaba uğradılar. Can yakıcı azap asıl kâfirler içindir.

der miydi? Peygamberimizin bildirdiklerine inanlar yani bildirilenlerin doğruluğunu kabul edenler, eski yaşantılarını, eski arkadaşlarına, eski bilişlerini, örf, adet ve törelerini, hatta akrabalarını ve ailelerini terk ettiler.

Dembir

Gösterilen yolda canları pahasına yürüdüler. Yaşanan müdahale savaşlarında görüyoruz bunu. Peygamber safında kendisi, müşrikler safında yani peygambere inanmayıp eski bildiği gibi yaşamaya devam edenlerin safında babası, amcası, abisi, kardeşi, oğlu olabiliyordu. Şimdi peygamber aileleri böldü de kardeşi kardeşe mi kırdırdı, yoksa o tevhidi bildirdi de inananlar inançları uğruna, imanları uğruna taviz vermek yerine tümüne göğüs mü gerdiler? Onlar öğrendikleri bilgi ile yaşamaya başlayıp yaşar hale gelerek, hal ehli oldular. Ya sen! Şunu iyi anlamalıyız ki hal ehli olmak nefis-i feragat olmaktır. Kal ehli denilerek tarif edilenler, nefislerini sevenler olup dolayısıyla onlar, nefislerinden olanı, nefis pazarını, nefislerinin sevdiğini, nefislerinin varlığını devam ettirenleri, dünyayı, parayı, eşyayı sevenlerdir. Hal ehlinin ise tek sevdiği ve değer verdiği Allah'tır. Onlar, Allah'ın sevdiklerini, Allah'ı sevenleri severler. Kal ehli olarak geldiğimiz hal meydanında bildiğimiz değişti ama sevdiğimiz değişmediyse kal ehli olmaya devam ediyoruzdur. Gönüller sultanı efendim bu hususun anlatımında Nuh'un gemisine mahlûk olarak bindin, insan olarak in derdi. Ey talip! Nefsin varlığının ilahi murat için zuhur olduğunu, fail, mevsuf, mevcut olanın bilinmeklik tecellisi olduğunu öğrenip nefsinin her istediğini yapmasına kılıf olarak kullanma, bildirenin güzel ahlakına bürün ki iman ehli olasın. Yunus sultan,

*Bu dervîşlik yoluna Aşkıla gelen gelsün
Ya dervîşlik neydügin bir zerre duyan gelsün
Hele biz iş bu yola gelmedik riyâyıla
Bu melâmetlik tonın bizümle geyen gelsün
Gözüyle gördüğünü örte etegiyile
Bu yol key ince yoldur yüregi döyen gelsün
Ulu kiçi erenler dimiş bizi sevenler
Kayıkmasun girüye Allah'ı seven gelsün
İş bu sözi eydenden bize nişân gerekdür
Söz muhtasârı budur cânına kıyan gelsün
Yunus söz ile kimse kabilyete geçmedi
Budur vücûd der-miyân ortaya koyan gelsün*

diyerek bizlere ışık tutmaktadır. Aşk ile gelen gelsin ibaresi, kal ehlinin ancak aşk ile hal ehli olacağını vurgulamaktadır. Şöyle düşünebiliriz. Elimizde kap var, kabın içinde su ve gerekli malzemeler var ama çiğ olarak bekliyor. Altına ateş yakmadan yemek pişer mi? İşte, insan da çiğliği olan kal halinden, pişmekliği olan hal haline altında ateş yanarak yani aşk ile ulaşabilir.

Hele biz bu yola gelmedik riya ile diyerek yola girmenin, yola ait bilgi öğrenip sonra yine bu bilgiyle yola taş atmak için olmaması gerektiğini anlatmaktadır. Gözün açılması, açılan göz ile kusur görmek için değil, bildirilen Hakk'ı görmek içindir. Bu sebeple kalbi masivadan yani nefsaniyetten arındırmak lazımdır. Sevgi, bilinmek isteyen Rabbin kendisini sevmesi dolayısıyla vardır. Sevgiyi aslına, var oluş amacına yönlendirmek gerekir. Bunu, bu yolda yapamıyorsan, başka yolda tek başına yapmak mümkün değildir. Tekillikinden, zan ve vehminden arınmalısın. Benliğin sana engeldir can ile kast edilen benlik engelini aşmalısın korkma, yokluk hali varlığının son bulması değil, varlığın aslı ile ziyetlenmesidir. İşte kardeş, bunları bilmek ile ulaşılmaz, bilmeden de ulaşılmaz. Bil ve bildiğine ulaş ki derviş olasın, Hakk'a varasın.

Huzuru Hak'ta olmak olan hal ile bizden tecelli edecek Muhammedi irfanियette, ali-cenab yani gördüğü Hak, işittiği Hak, zikrettiği Hak olanlardan olmak istiyorsan, hakikat meydanına dâhil olup bilgisini tahsil eden olmakta kalma. Sana yüz gösteren Mürşid-i Kamil'in gönlüne girmek için edep ve erkân yolundan ayrılma. Ancak, sıfatlarını maneviyata tabi kılarak yürüdüğü edep erkân yolunun nihayetinde, yere göğe sığmayıp Kamil Mürşidin gönlüne sığın Rabbine ulaşırsın. Eğer sen, dünyaya olan taleplerinden vaz geçmez isen hem dünya hem mana, bir kalpte iki aşk olmayacağından ulaşamazsın. Dünya zenginliğine ulaşma yolunu seçenlere bak! Ölüm gelince zenginle fakir arasında ne fark var. Gerçek zenginlik, nefsinden Rabbini bilmektir, senin zenginlik dediğini yaratan ile dost olup,

Dembir

dost kalmaktır. Nasıl ki, bindiğin gemi yol aldıkça karadan uzaklaşırsa, sende dâhil olduğun hakikat meydanına sarılmalı ve eski yaşantından, arkadaşlarından, alışkanlıklarından ve nakıs anlayışından uzaklaşmalısın. Nasıl ki, gemi hem limanda kalıp, hem de denizde ilerleyemez ise, sende eşiğe yatmadan, dergâha her şeyinle tabi olmadan, eskiyi terk etmeden hal ehli olamazsın. Telkin edilen zikre hizmeti bırakma sakın. İlim kalbindeki putları görmeni sağlayan ışıktır lakin kıracak olan ancak zikirdir. Putlarından arınma isteğinde samimi isen vur zikir tokmağıyla. Bu sözler, görülen surete ait sözler değildir anlamalısın. Bu sözler Kur'an'ı Kerim ayeti olan Cenabı Resulullah sözleridir. İmanın bu yönde olsun ki imanın mutlak iman ile kemalata erip hal ehli olasın. Mesnevi'den Sultanın Kuşu ne güzel anlatır bu gerçeği.

Eski zamanlarda yaşamış bir padişahın çok sevdiği bir doğanı vardı. Bir gün doğan saraydaki hayattan sıkılıp, daha özgür yaşayabilmek için saraydan kaçtı. Epey müddet gökyüzünde uçup bir dağın eteklerinde kurulmuş güzel bir köy görünce, oraya doğru süzüldü. İçinden de: *“İşte özgürlük bu, hayat bu!”* diyordu. Köy içinde o ağaçtan bu ağaca dilediğince uçan, bir dalda karar kılamayan doğan, en sonunda, un eleyen bir koca karının çadırına gitmeye karar verdi. Hayatının en büyük hatasını yaptığının farkında değildi. Kişinin başına ne gelirse zaten hep cahillikten değil midir? Çadırına misafir olduğu kadıncağız, ömrü sefaletle geçen, her öğün ne pişirip de çocuklarının önüne koyacağıının derdinde fakirin biri idi. Güzel kuşu gören yaşlı kadın, tutup ayaklarından bağlayıverdi. Kanadını kesip güdük bir hale getirdi. Tırnağını kesip kolunu kanadını kan revan içinde bıraktığı doğanın önüne yesin diye saman koydu ve bakın doğana neler söyledi,

“Ehil olmayan ellere düşmüşsün zavallı kuş, sana iyi bakamamışlar. Kanadın ne kadar uzamış bak! Tırnaklarını hiç kesmediler mi senin? Nâ-ehil kişiler seni hasta ederler. Anneciğinin kollarına gel ki sana iyi baksın!”

Daha neler neler... Arkadaş! Cahilin sevgisini de bu kadıncağızın kuşa olan sevgi ve merhameti gibi bil. Cahil, yolda daima çarpık, daima yampiri gider. Padişahın gecesi gündüzü doğanı aramakla geçti. Kendisini bırakıp yaban ellere kaçan vefasız kuşunu, en sonunda kocakarının çadırında buldu. Bir de ne görsün: çerezlerle kuş etleriyle besleyip okşamaya kıyamadığı vefasız kuşu, toza toprağa bulanmış, tırnakları kesilip âdeta kanatları yolunmuş, perişan bir halde değil mi? Merhamet Sultanı Padişahın gözlerinden birkaç damla süzülürken dedi ki,

“Lâyıktı bu sana, el-hak lâyıktı! Gördüğün bunca nimetin hakkı hâlbuki vefakârlıktı. Sen ise vefasızlık ettin. Ettiğini de buldun ya, doğrusu sana da bu lâyıktı! Cehennem ehliyle cennet ehli bir olur mu hiç? Sen ki, cennet gibi sarayımı terk edip bu cehenneme can attın! Bir Sultanın elinden kaçıp kendini bu kokuşmuş koca karının kollarına mı bıraktın? Lâyıktı bu sana, el-hak lâyıktı!”

Bir bir pişmanlıkla yüreği dağlanan doğan, yaralı kanadını padişahın eline sürerken lisân-ı hâliyle affını diliyordu:

“Hata ettim ben Sultanım, ben günah ettim; Ey kerem sâhibi, sen iyilerden başkasını kabul etmezsen, günahkârlar nereye varsın, hâlini kime arz edip ağlasın? Nankörlüğüme bakma ne olursun? Bütün kötülerini iyi eden lütfundan aldığım cesaretle buldum ben bu cüreti.”

Bu hikâyeyi anlattıktan sonra Mevlânâ Hazretleri şu nasihatlerde bulunuyor,

“Aman çirkin işlerde bulunayım deme! Zira bizim iyiliklerimiz bile o güzel Sultanın huzurunda çirkin görünmektedir. Hal bu ki sen, tâat ve hizmetlerinin ona layık olduğunu zannettin. Sen cürüm bayrağını onun için yücelttin. Allah’ı zikretmen, insanları onun yoluna davet etmen sana gurur mu verdi?”

Dembir

Zikredebiliyorsan, sana izin vermişler. İzin verilmiş ki sana, O'nun yoluna çağırabiliyorsun. Hal böyleyken bu gurur niye? Kendini Allah ile konuşur mu zannettin? Niceler vardır ki bu şüphe yüzünden ondan ayrı düşer. Sultanın seninle beraber yerde oturduğuna aldanma sakın! Sen kendini tanı, haddini bil de, daha iyi daha edepli otur! Bütün günahkâr doğan kuşlarının, Sultan'ın aff u mağfiretine nail olması niyazı ile.”

Hikâyede ki kuş senin dervişliğindir, koca karı nefsin, sultan, Mürşid-i Kamil'in. Eğer dervişliğini kal ehli olup nefesine teslim edersen, nefsinin sana izin verdiği kadar derviş olursun da sultandan mahrum kaldığın için cennet taamlarından uzaklaşır kendi kendine zulmedersin.

Soru:

Huzuru ilahiye kal ile değil hal ile gidilir. Hz. Resulullah'ın davet etmiş olduğu Allah'a giden aşk yolunda, imanın olmazsa olmazlardandır “Dil ile söylediğini kalp ile tasdik”. Dilde kalan sözün Hak katında neden değeri yoktur?

Cevap:

Cenabı Allah, insanın sevme mahalli olan kalbini mekân tutar. Kutsi hadiste;

“Yere göğe sığmadım, mümin kulumun kalbine sığdım”

denilerek bize bu gerçek işaret edilmektedir. Mümin, feragat-ı nefsi gerçekleştiren, Allah'ı seven kuldur. Bu sebeple, dilinden kalbine indirmediğin hiçbir şey Allah'a ulaşamaz. Dildekini kalbe indirmenin yolu ise dil ile kalp arasında yol yapmakla mümkündür. Sevgiliye giden, hali hazırda mevcut bir yol yoktur. Talip, sevgiliden gayrıları ayaklarının altına sererek, kendi yolunu yapacaktır. İşte yapmış olduğu bu yol, dildekinin kalbe gidebilmesi için kullanacağı yoldur.

Sevgili, bizim dışımızda, ötelerde değil, sevgili bize şah damarımızdan daha yakın olan kalbimizdedir. Kur'an'ı Kerimin Kaf suresi 16 ayetinde bu hakikat,

İnsanı biz yarattık ve onun kendi kendine neyi fısıldadığını iyi biliriz. Biz ona şahdamarından daha yakınız.

denilerek beyan edilmektedir. Feragat-ı nefis beyanıyla ifade edilen, sevgiliden gayrıları ayaklar altına sermek, varlığı toprak yol eylemektir. Feragat-ı nefis yaparak, dilimizdekinin kalbimize inmesine mani olanları ortadan kaldırmış oluruz.

Düşünün, Allah'a giden yolların başını, Allah ile olduğunda varlığı hükümsüz kalacak olanlar tutmuş. Onlardan izin istediğimizde o yola girip Allah'a ulaşabilir miyiz? Tabiki hayır. O halde yapmamız gereken, onlara rağmen azimle, gayretle, yılmadan, pes etmeden, onlardan izin istemeden, onların izin vermesini beklemeden yola girmektir.

Nefsimizin bize izin verdiği kadar derviş olmak, dervişlik gömleğini dilimize giydirmektir. Olması gereken, erkânı uygulamak ve o gömleği kalbimize giydirmektir. Bizler cehalet karanlığının içerisinde körlemesine yaşıyoruz. Bu karanlığın aydınlanabilmesi için yapılması gereken tek şey ateş yakmaktır ve kendimizden başka yakacak hiçbir şeyimiz yoktur. İşte bu sebeple, ***“Melamet gömleğini giyme yakar dediler, yanmayınca Mevla bulunur sanma”*** beyanı gereği o gömleği giyip yanmalıyız. Yanmanın neticesinde yol tutan eşkıyalar yok olacağı için dildeki kalbe inmiş olur ki kalp o zaman aslına döner.

Şimdi, karnın acıktı. Yapmasını bildiğin bir yemeğin hangi malzemeler ile nasıl yapılacağını anlat kendine. Karnın doydumu? Hayır, doymadı hala karnın aç. Tekrar anlat, tekrar tekrar anlat. Ne kadar çok anlatmış olsan da anlatmış olmakla karnın hiçbir zaman doymayacaktır.

Dembir

Karnının doyması için nasıl ki dil ile anlattığını uygulayıp, yemeği pişirdin, yiyip karnını doyurdun ise dildeki de kalbe inince, kalp ile tasdik gerçekleşir. Hoş görmek gerektiğini bilip hoş görmek gerektiğini söylemek başlangıçtır. Eğer nefsimizden yana olmayanları hoş göremiyor isek kalbimiz dilimizdeki tasdiklemiyordur. Oysa bizlere, hoş görmek gerektiğini, hoş görelim diye bildirdiler. Dilimizde ne var? Dilimizde kalbi ile tasdik etmiş olanların bize bildirdikleri, tevhit var. Tevhidin içerisinde mevcut bulunanlar bizde vücutlandığı zaman ancak kalbimiz tasdik etmiş olur. Kalbin tasdik etmiş olması,

Dilden aklın değil, kalbin muhabbet etmesidir.

Gözden aklın değil kalbin görmesidir.

Kulaktan aklın değil kalbin işitmesidir.

Soru:

Ben derviş olmak istiyorum, Hakk'a vasıl olmak istiyorum diyen bir kişinin atması gereken ilk adım nedir efendim? Dervişlik halini kitaplardan tahsil edebilir miyiz?

Cevap:

Doktor ismiyle zikrettiğimiz bir sıfattır. Bu sıfatın içerisinde doktorluğu yapan kişinin kendisi, tıp ilmi ve o ilmin uygulanışı ile oluşmuş görüş, işitiş ve muhabbet ediş vardır. Biz doktor derken bunların tümünü zikrederiz. Kendisinde bu vasıflar olmayana doktor diyemeyiz. Bu sebeple doktorluk, sadece tıp alanına ait bilgi ve o bilgiyle sınırlı değildir. Bir gün gönüller sultanı efendim şöyle bir misal vermişti:

“Eğer mevcut bilginin tahsili yeterli ise tıp fakültesine gidip profesörlere tabi olup hizmet etmenin ne gereği var? Fakültede tıp öğrencisine okutulan kitaplar piyasada mevcut, alalım o kitapları okuyup ezberleyelim, biz de doktoruz diye ilan edelim ama görüyoruz ki o kitaplardaki bilgiyi tek başımıza tahsil etmek mümkün değildir. Bu örneği diğer tüm meslek dalları için yaygınlaştırabiliriz.

Hiçbir zahiri alanda o alanın üstadı olmadan tahsil edilemiyor da dervişlik mi tek başına tahsil edilebilecek, yanlış içerisindedir. Kur'an'ı kerimde Cenab-ı Allah'ın; “Uyarıcıların davetine icabet edin” emri bu husus içindir.”

Bu örneğin ışığında, kendimizde oluşturmak istediğimiz dervişliği, kendisi derviş olandan ona tabi olarak tahsil etmek gerektiğini görebiliriz. Derviş, hal ehli olandır ve dervişliğin görüldüğü mahal de Mürşid-i Kâmindir. **“Ama o derviş değil o mürşit”** denilmesi, kelimenin mahiyetine yabancı oluşumuzdandır. Aslı itibariyle derviş de Mürşid-i Kâmindir. Mürşid-i Kâmil derviş olmasaydı ona tabi olanların derviş olması gerçekleşmezdi. Talipteki tüm manevi haller, mürşidinden ona yansıyan hallerdir. Bir gün Mevlana Hz'ine Bağdat'tan üç misafir gelir. Sohbet demi sırandıktan sonra misafirlerden birisi söz ister;

“Efendim biz Bağdat'tan geliyoruz, efendi hazretleri âlemini değiştirdi, yerine vazifeli birisini bırakmadı, eğer kabul ederseniz bize bir mürşit vazifelendirmenizi istiyoruz.”

derler. Mevlana Hz. misafirlerine bakar ve *“Çok şükür!”* orada sohbeti dinleyen talipleri göstererek, *“Bunların her birisi mürşit, hangisini beğeniyorsanız alıp götürün. Mürit isteseydiniz, kendim gelecektim”* der. Hal ile anlatılmak istenilenin ne olduğunu anlamamız gerekir. Hal, eğer zannedildiği gibi, hale ait bilginin kendisi olsaydı o zaman bu bilgiyi tahsil etmiş olmak yeterliydi ama hal, bilginin tecellisindeki irfanıyete ermek için yapılması gerekenlerin ismidir. Bunu şöyle örnekleyebiliriz; Herhangi bir yemeğin nasıl pişirildiğinin bilgisi başka bir şeydir, o yemeği pişirip, yiyip karnımızı doyurarak sıhhat bulmak başka bir şeydir. O yemeğin nasıl pişirildiğini bilmek, karnımızın doyup sıhhat bulması mıdır? Hayır. Hal denileni, halin bilgisini tahsil etmek zannedenlerin içinde buldukları durum işte odur ki yemeği nasıl pişireceklerini biliyorlar ama aç geziyorlar.

Dembir

Hal denilen, karnımızın doyup sıhhat bulmak olan irfaniyet için yemeği pişirmek adına gerekli olan erkân'ın uygulanaşdır. Kap var, su var, malzemeler var, altına ateşı yakınca yemek o ateş ile sabırla pişmiş olur. Tek başına kap olması veyahut su olması ya da malzemelerin olması yemeğın pişmesi için nasıl ki yeterli değılirse, halin oluşması için de tek başına bilgi yeterli değıldir. Bunların bir araya gelerek sabrın devrede olması gereklidir.

Bu gün kendilerini gönül ehli, ehlullah, evliyaullah olarak zikrettiğımız hal insanların tümünün, Mürşid-i kâmillerinin hallerine büründükleri için zikredildiklerini görmemek, görmek istemeyişimizdendir. Bu sebeple, o hal ehli olanların günümüze gelen beyanlarına baktığımızda karşımıza çıkan hakikat bu gerçeğı anlatmaktadır. Yunus Emre Hz'nin,

“Baba Taptuk manisini saçtk elhamdülillah”

beyanı, halin, hal ehline tabi olunup, onun haline bürünmeden oluşamayacağının ispatıdır.

Soru:

***“Kal ehlinin ahvalini terk eyle Niyazi
Şimden gerü hal ehlinin ahvali göründü”***

Niyazi Sultan bu beyitinde iki ehilden bahsediyor “Kal ehli ve Hal ehli”. Bunlar kimdir ve aralarındaki fark nedir?

Cevap:

Hanefi mezhebinin kurucusu Ebu Hanefi Hz, kendisi köyde ikamet eden imam Caferi Sadık Hz'ine teslim olduğunda ona derler ki “Sen ki ulemayı âlimsin, bilgide zirvedesin, ne buldun da o köylü parçasından ona gidersin?” Hanefi Hz'nin bu soruya vermiş olduğü cevap hakikatin ve ehlibeyt efendilerimizin gerçeğini ve aynı zamanda kal ehli ile hal ehlini net bir şekilde göstermektedir. Demiştir ki,

“Ben Allah'ın ilmını biliyorum, o sultan ise Allah'ı biliyor.”

Allah'ın ilmini bilene âlim yani kal ehli denir. Allah'ı bilene Arif yani Hal ehli denir. Allah'ın ilmini bilen, bu bilmeye Allah'ı bilmeye ulaşırsa, vardığı yer; Rabbini bilen nefsinin bilir, Nefsinin bilen Rabbini bilir irfaniyetidir. Bu, nefsinin ruh eylemektir. İlimle olmaz, ilimsiz de olmaz. İlim bineğine aşk binmelidir. Bu sebeple hal ehli olan ehlullah, İlla aşk! İlla aşk! Demişlerdir. Batınımızda insan olarak yaratılışımızdan gelen aşkı uyandıracak olan tek şey, zikrullahıdır. O zaman, İlla zikir! İlla zikir! Demek, hal bahçesinin kapısını çalın demektir. Cenabı Allah, Kur'an'ı Kerimin Rad suresi 28 ayetinde,

“Kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur”

demektedir. Kalbin mutmain oluşu, zikrullahın talimiyle, ilahi aşkla dolmasındandır. İsmail topuğunu toprağa vurduğu için zezem çıktı batından zahire. Şimdi, Niyazi sultanın beyanını görebilmek için bu beyanın geçtiği nefesin bütünlüğüne bakmak gerekir. O sultan ki Hak potasında zikrin körüklediği aşk ateşiyle, kendi varlığını eritip, irfaniyet kabına dökülerek “Niyazi” esması almıştır. Sultan, kal ve halin anlatımı için şu dizelerle dile gelmiştir;

***Dost illerinin menzili key ali göründü
Derd-i dile derman olan Elmalı göründü***

Bu dizelerdeki dost beyanıyla anlatılan, Mürşid-i Kamil'i Ümmi Sinan Hz'den kendisine görülen Cenab-ı Resulullah efendimizdir. Menzil beyanı, dost ili olan velayete ulaşılacak yoldur. İşte “key” ibaresi ile vurguladığı o yolun kapısıdır ve o kapıyı yüce, değerli ve sevilen olarak bilmiştir. Bir talibin efendisini bulması, onun “Dost illerinin menzili key ali göründü” ibaresine ulaşmasıdır. Beyitin devamında, derdi dile derman olan elmalı göründü derken, Mürşid-i Kamil'inin o velayet şehrinin kapısı olduğunu, ali olanın tecellisi olduğunu işaret etmektedir. Şeyhinden telkin almış olduğu zikrullahın,

Dembir

derdine derman olacak yani onu dost iline ulaştıracak olduğunu dile getirmiştir.

Tutilere sükker bağının zevki erişti Bülbüllere canan gülünün dalı göründü

Tuti, arayışı olan, derdine derman bulmak için bir Mürşid-i Kamil'e tabi olmuş olan anlamında kullanılır. Sükker ile tarif ettiği, şeker bağı ve bu bağın zevkine erişmek, tevhit neşesine ulaşmış olanların meydanına kabul edilmiş olmaktadır; zikrullahın telkini ile hakikat meydanına dâhil olup Mürşid-i Kamil'e teslim olmuş olmak. İşte, zikrullahı hizmet etmeye başlayan talip, hizmetinin neticesinde gül olan Mürşid-i Kamil'inin sohbetlerine iştirak etmeye başlar. Gülün dalının görölmesi, muhabbetullah ile kendisini tanımaya başlamasıdır.

Mecnun gibi sahraları ağlayı gezerken Leyli dağının lalesinin alı göründü

Talibin Mecnun gibi sahraları ağlayarak gezmesi, talibin sahra ile anlatılan kendi benlik, ego, şartlanmışlıklar, nakıs anlayış, yaşam tarzı ve alışkanlıklarından geçerek, edep ve erkân üzere yaşamaya başlamasıdır. Leyli dağının lalesinin alı göründü, işte bu edep erkân ile zikrullahı hizmet ve muhabbete iştirak ile maşuk tecellisi olan Mürşid-i Kamil'den bildirilenlerin güzelliğinin görölmeye başlamasıdır. Yukarıdaki bahiste de anlatılmaya çalışıldığı gibi Mürşid-i Kâmiller, muhabbetini yaptıklarının ve her bildirdiklerinin tecellisidirler. Bizim hal ehli oluşumuz, teslim olduğumuz mürşidimize benzeyişimizle mümkündür ancak.

Ten Ya'kub'unun gözleri açılrsa aceb mi Can Yusuf'unun gül yüzünün hali göründü

Ten Yakup'unun gözlerinin açılması, talibin nefsanîyetiyle perdelediği hakikatinin, nefsanîyetinin fena bulması sonucunda

zahire gelmesidir. Bu, için dışa çıkması olarak beyan edilir. Talip, buraya kadarki aşamalardan geçerek nefsini ilah görmekten, ilahı nefsinden görmeye ulaşmıştır; bildirilenlerin tecellisine erilme hali. Şimdi bildirilenlerin tecellisine ulaşırsak, bildirenle kucaklaşırız deyimi işte burada devreye giriyor. Can Yusuf'unun gül yüzünün halinin görülmüş olması, varlığının bütünlüğü gönül olan Mürşid-i Kamil'le kucaklaşmış olmasıdır.

***Kal ehlinin ahvalini terk eyle Niyazi
Şimden gerü hal ehlinin ahvali göründü***

Niyazi Sultan, bu dizelerde kal ehlinin ahvalinin terk edilmesi gerektiğini işaret etmektedir. Çünkü can Yusuf'unun cemalini seyir, kal ehli olmak olan Yusuf'a ait bilgileri öğrenmiş olmakta kalmayla görülebilecek bir şey değildir. Buna, sahiplendiğin şeyleri terk etmekten de geçip, sahiplenmeyi terk etmeyi başarmak gerekir diyebiliriz. Sahiplenmeyi terk etmem gerekir bilgisini aldım lakin sahiplendiğim şeyi terk ettim ama sahiplenmeyi terk edemediysem, kal boyutunda kalmış olurum. Bu sebeple Sultan, artık sana hal ehlinin ahvali göründü yani teslim olduğun Mürşid-i Kamil'inin kendisine görülmüş olduğunu beyan etmektedir. Sultan diyor ki; Mürşid-i Kamil'inin bildirdiğini bilmiş olmakla kalma, mürşidin ilmine değil mürşidin derdine talip ol. Mürşidinle ilim bağı değil, gönül bağını kur. Ey talip! Ey karanlığımı aydınlatmak için nispetlerini ateşe vermiş olan can! Hangi hal üzere olmaktan kaçınman, hangi hale yakın durman gerektiğini başarabilmen için bu halleri tanıman gerekir. Tanımadığını göremezsin. Kerpiç kazanına giren can!

• **Kal ayrılıktır**

Ayrılık, birlikte olmamız gereken ile birlikte olmama hali olarak zikrediliyor. Gönül insanı Allah dostunun, *“Ey cemaat! Sizi her daim Allah'ın zulmedecek olduğunu söyleyerek korkutmaktalar, korkmayın.*

Dembir

Lakin Allah soracak “Ben seninleydim, sen kiminleydin?” İşte bu soruya cevaben, “Ya rabbi! Ben de seninleydim” diyemeyecekseniz işte o zaman korkun ki bütün bahsedilenler sizin için gerçekleşecektir.” sözlerinden ayrılık ibaresiyle anlatılmak istenileni görebiliriz.

Ayrılık, Allah’ın bizimle oluşu ama bizim Allah’la olmayışımızdır. Allah nasıl bizimle ve biz nasıl onunla değiliz? Bizim varlığımızın var oluşu, sıfatlarımız, o sıfatların vücutlanması ve sıfatların o vücutla bir iş yapması ile mümkündür. İşte tüm bunlar Allah’a ait olup insan ile tecellidedir. Allah’ın bizimle oluşu, bizim bizliğimizin mümkün oluşudur. Bizim Allah ile olmayışımız, varlığımızda nefsimizi görüyor, nefsimiz doğrultusunda yaşıyor oluşumuzdur, nefsimizden nefsimizi bilmektir. Allah ile oluşumuz, ancak nefsimizden rabbimizi bilmemizle mümkündür.

- **Kal nefse uymaktır**

Evet, yukarıda bahsettiğimiz gibi Allah ile değil nefsimizle olma hali olan nefsimizden nefsimizi bilmek, nefsimiz ile bulunmuş olduğumuz fani olucu bu dünyada yaptıklarımızla, gördüklerimizle, işittiklerimizle, söylediklerimizle, irademiz, kudretimiz ve ilminizle nefsimizin istek ve arzularına tabi oluşumuz nefsimize hizmet edişimizdir. Nefsin varlığı yani onun emmare boyutunda bulunuşu fani olucular ve insanda bulunmaması gereken mahlûka ait vasıflar ile gerçekleşir. Bizim nefsimize uymamız, onun varlığını devam ettirecek olan mahlûka ait vasıflar doğrultusunda yaşıyor oluşumuzdur; Allah’ın bizden istediği gibi değil, nefsimizin bizden istediği gibi yaşıyor olmak.

- **Kal kendine göre yaşamaktır**

İşte, bizlerin ben dediğimiz, kendimiz dediğimiz nefsimizden nefsimizi bilerek nefsimize uyduğumuz haldir. Bizler, nefsin isteklerine göre yaşamayı, yaşamak zannetmekteyiz ve nefsin emmare boyutunu kendimiz zannettiğimiz için nefsin

sevdiklerini sevmek bizim sevmemiz haline gelmiştir. Hakk'a ait ilmi tahsil edip o ilmi de nefsanîyetimizden yana kullanarak mevcut yaşantımızın değişmemiş olması yani sevdiğimizimizin, istediklerimizin, hedeflerimizin aynı kalıyor oluşu kendimize göre, kendi doğrularımız, kendi şartlanmalarımız, kendi nakıs anlayışımıza göre bulunuyor oluşumuz kendimize göre yaşamamızdır. Misalen, sabretmek gerektiğini öğrenip nefsimize zor gelen hallerde sabretmek yerine, öfkelenmek, öfkeyle karşılık vermek, şikâyet etmek hala kendimize sığınmaktır, kendimize göre yaşamaktır. Oysaki sabrı devreye sokmuş olsaydık, Allah'a sığınıp Allah'a göre yaşamaya başlamış olacaktık.

- **Kal varlık ispatıdır**

Yukarıda ilmi nefsimizden yana kullanmak deyimini görmüştük. İlim, fitratında tevhit edilme ihtiyaçlığı taşıdığından kal ehli olmaya yani kendimize göre yaşamaya devam ettiğimiz için ilmi kendimiz diye zikrettiğimiz nefsimizle tevhit ederiz ki o ilimle nefsimizi ruha secde ettirmemiz gerekirken nefsimizin maneviyatımızı katletmesi için nefsinize vermiş oluruz. O ilmin güzelliğini nefsimizi ispat etmek için kendimizi yüceltmek, kendimizi meth etmek, kendimizi zikrettirmek için kullanmaya başlarız. Halimiz, eşeğe altın semer de vursan eşek yine eşektir deyimindeki hal olur. Eşek için değişen sırtındaki semerin altına dönüşmüş olmasıdır. Oysa o ilim bize semerimizi altına dönüştürelim diye değil eşekliğimizden geçip insan olalım diye verilmişti.

- **Hal bilginin yaşantısıdır**

Bir gün gönüller sultanı efendim, yaşadığı bir hadiseyi anlatmıştı. Deniz kenarında otururken sahile bir adam gelir. Adam, yanında getirdiklerini kumların üzerine bırakarak iskelenin sonuna kadar yürür. Efendim kendisini seyir etmektedir. Adam gelmiş olduğu iskelenin sonundan denize atlar. Çırpınmaya, denizin içine dalıp dalıp çıkmaya ve yardım istemek için haykırmaya başlar.

Dembir

Efendim koşarak adamın yanına gider, denize atlayıp yüzerek adamı kıyıya çıkartır ve adama sorar; “*Güzel kardeşim ne yapıyorsun sen?*” Adam da şu cevabı verir;

“Ben nasıl yüzülür, yüzmenin kaç çeşidi vardır, hangi metotlar yüzerken nasıl uygulanır okudum ve ezberledim. Artık bu ezberlediklerim neticesinde yüzmeyi biliyorum zannı ile atladım iskeleden denize. Onun için böyle yaptım”

dediğinde, efendim şöyle devam eder konuşmaya.

“Yüzmek kitaplardan ezberlenerek senin yaptığın gibi yapıp başarılacak bir şey değildir. Öğrendiğin bilgiyi denizin kıyısından yüzmeyi bilen birisinin gözetiminde uygulayarak başarabilirsin ancak.”

Buradan anlıyoruz ki hal ehli olmak bildiğimizi sabırla ve azimle bir hal ehli yanında yaşantımızda uygulamaya başlamakla gerçekleşir.

- **Hal için dışın bir olmaktır**

Buradaki için dışın bir olması dış olan bildiğimiz ve söylediklerimizin, yukarıda bahsedildiği gibi yaşantımızda uygulanmasıyla gerçekleşir. Bildiğimizin değişmesiyle birlikte gördüğümüzün de değişerek bildiğimiz olmasıdır. Mevlana Hz'nin bu husustaki,

“Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol”

beyanı, için dışın bir olsun beyanıdır. Şimdi sevilmesi gerekenin Allah olması gerektiğini bilmek, ama sevilenin nefsimiz olmaya devam edişi bizim ikiliğimizdir. Allah'ın sevilmesi gerektiğini bildin mi? o halde Allah'ı sev ki için dışın bir olsun. İnsanın dilinde her ne olursa olsun, dilindeki, daima kalbindekini görüyor olduğu hakikatini değiştirmez.

Dildekini kalbe indirmiş olmaktadır için dışın bir olması; dil ile zikrettiğimiz kalbimizi mekân tutması.

- **Hal dildekini kalpte taşımaktır**

Onun gördüğünü kalbi yalanlamadı beyanı kalp ile görür hale geldiğinin ifadesidir. Görmek, göz aracıyla yapılan bir olgudur ve görmek göz ile görülene yapılan yorumdur. Akıl ile tabir edilen bizim kendimize ait nakıs bilgiler doğrultusunda görülene yaptığımız yoruma akıl ile görmek denir, tabi olduğumuz meydana sunulan ilahi sırların bilişiyle yaptığımız yoruma kalp ile görmek denir. Gönüller sultanı efendim, “*Zikre hizmet ve erkânın uygulanışıyla kendinizde maneviyatı oluşturun ki kalp gözünüz açılsın, işte o zaman bildiğinizi görür hale gelirsiniz*” derdi.

Şimdi dilimizde Allah’ın zikri var, değerli olanın, ala olanın sevilmesi gerekenin, tabi olunması gerekenin Allah olması gerektiği var bunun yanında kalbimizde ise Mürşid-i Kâmilin huzuruna gelirken beraberimizde getirdiğimiz dünyaya ait sevgiler istekler var. Biz, dünyaya ait olan sevgi ve istekleri nefsanîyetimiz doğrultusunda yaşayarak oluşturduk. O sevginin oluşmasını sağlayan şey; o yönde zikrediyor, o yönde muhabbet ediyor, o yönde hizmet ediyor oluşumuz olduğu gibi şimdi bildirileni zikrediyor, bildirilene hizmet ediyor, bildirildiği gibi yaşıyor hale getirerek kendimizi zikrettiğimizi sevenlerden olarak dilimizdekini kalbimizde taşıyabiliriz. Maneviyat ile anlatılan değer, huzuru hakta olma halidir. Zikrimizi sever olduğumuzda bize şah damarımızdan daha yakın olanı kalbimizde taşımaya başlarız. Yere göğe sığmadım mümin kulumun kalbine sığdım kutsi hadisindeki mümin kul dilindekini kalbine indirip kalbinde taşıyan kuldür. Yunus Emre Hz’nin,

***Benüm bunda karârüm yok ben bunda gitmege geldüm
Bezîrgânam metâ‘um çok alana satmaga geldüm***

Dembir

Benim bunda kararım yok yani içinde bulunduğum mevcut durumda, kendimi müstakil görmekten, nefsimin sevdiğini sevmekten geçip Allah'ın Mürşid-i Kâmilimden bildirdiği gibi yaşayarak Allah'ı sevmeye talip oldum. Bu sebeple teslim olmaya geldim, gönül bağına kurmaya geldim. Dünyalık olan nefsanîyetimden oluşmuş hallerim çok lazım değil artık bana nispetlerimi sahibine vermeye, ilim bağına gönül bağına çevirmeye geldim.

Ben gelmedüm da'vîyiçün benüm işüm seviyiçün Dostun evi gönüllerdür gönüller yapmaga geldüm

Ben gelmedim dava için yani bildiğim değışsin ve bu bilgiyle kendimi ispat etme davasına gireyim diye değil Dost olan Cenabi Allah'ın mekânı gönüldür, zikri kalbe indirip gönül eri olmaya, sevdiğimle vuslata, Allah'ta fena bulmaya geldim.

Dost esriği deliligüm âşıklar bilür neligüm Değşürüben ikiligüm birlige bitmege geldüm

Dostun cemalinin muhabbetinin serhoşuyum, cezbedarıyım, kıblem cemaldır benim. Akıl sahipleri, ilminde kalanlar anlamazlar onlar hep daha çok ilim öğrenme peşindeler ben cemal cezbesindeyim. İkiliğim dostun cemalinin cezbesinde birlendi, kalmadı benliğim, kalmadı bilişlerim. Biliş cemale varmak içindi cemal seyrinde eridi bitti.

Ol hâcemdür ben kulıyam dost bâğçesi bülbülüyem Ol hâcemün bâğçesinde şâd olup ötmege geldüm

O sultandır ben kuluyum. Sultanın aşkıyla dolu kalbin taşkınyım. Gördüğüm O, işittiğim O, zikrettiğim O'dur. Kendimi değil, sultanı hamd etmeye, sultanı muhabbet etmeye, sultanı ispat etmeye geldim. Varım sultanın kendisine olan sevgisini muhabbet edişidir.

***Bunda bilişmeyen cânlar anda bilişimez anlar
Bunda bilişüp dostula hâlüm arz itmege geldüm***

Gayesi Sultanda yok olup sultan ile benliksiz varlığa ermek olmayanlar, gayesi kendisini zikrettirmek olanlar, aşkını değil aklını zahir kılanlar âşıklar ile beraber olamazlar sıkılırlar. Aşkın pazarında dolanmak zor gelir onlara. Oysa ben aşkın pazarında can vermeye geldim. Sultani aşığından görmeye geldim.

***Yunus Emre âşık olmuş ma'sûka derdinden ölmüş
Girçek erün kapısında hâlüm arz itmege geldüm***

Beni, benden geçiren, beni aşka dil eyleyen yine aşkın kendisidir. Gerçek er olan maşukunu aşkında bulmuş, sultan olmuşa tabi olmaya geldim, al benim benliğimi ver senin senliğini demeye geldim. Dervişlik olan kapısında eşik olmaya geldim. Çiğnenip toprakta fena bulmaya geldim beyanı kal ve hal ehlinin ne olduğunun anlatımıdır.

• **Hal irfaniyet kapısıdır**

İrfaniyet, sevgiliye ait özelliklerin neler olduğunu öğrenmiş olmanın ötesindedir. İrfaniyet, insanlığa ait ortak vasıfların ki o vasıflar; dürüst olmak, çalışkan olmak, adaletli olmak gibi rahmani vasıflardır bu vasıfların ötesidir. İrfaniyet, ilimle halin vuslatından doğan çocuktur. İrfaniyet, ilimle tanıyıp tanımış olmakla gördüğümüz sevgilinin cemalini artık her nereye yönelirsek yönelelim, varlığın varidatını muhatap almaktır. Bilinmek isteyen ve bu bilinmeklik için her eşyada her tecelliyle kendisini muhabbet eden rabbin muhatabı olmaktır.

Hal denilen, bildirilenin uygulanarak tecellisine ermiş olmak gerçekleşmeden irfaniyetin oluşmamasıdır. Halin irfaniyet kapısı olması, hal kapısından girilmeden irfaniyet bahçesine geçilemeyeceğindedir. Hal kapısı alçaktır, geçmek için toprakla aynı seviyede olmak gerekir. Niyazi sultanın;

Dembir

*Alçaktan alçak yürüye toprak içinde çürüye
Aşk ateşinde eriyen altın gibi sızmak gerek*

*Dervişlerin en alçağı buğday içinde burçağı
Bu Mısri gibi balçığı her bir ayak basmak gerek*

dizeleri irfanîyete ulaşabilmek için hal ehli olmak adına yapılması gerekenlerin ifadesidir. Cümle fiillerin failinin Allah oluşunun bildirilmiş olması neticesinde, nefsimize ne kadar zor gelirse gelsin her tecelliye eyvallah deyip sabır gösterişimiz ile hale bürünmüş olmanın neticesinde, fiilimizin faili olarak, sıfatımızın mevsufu, vücudumuzun da mevcudu olarak Rabbe arif olmuş olmak olan irfanîyet bahçesine girebiliriz. Fiilin failinin Allah olduğunu bilmek lakin bize isabet eden ve bizden tecelliye gelen fiilleri nefsanîyet ile tevhit etmek, fiilde fail olarak Rabbe arif olmak değildir.

Şimdi, bu ifadenin görülebilmesi için şöyle bir misal verebiliriz; biz, geçimimizi sağlayabilmek adına bir işte çalışıp yaptığımız hizmetin karşılığı olarak maaş almamız gerektiğinin farkına vardık ve bu fark edişin neticesinde bir iş yerine iş başvurusu yapmamızın gerektiğinin kanaatini oluşturduk. Kendisi bir iş yerinde çalışan bir zat, bize yardımcı olmak adına kendi çalıştığı iş yerinde eleman açığı olduğunu, işçi alınacağını çalıştığı iş yerine gelip başvuru yapmamız gerektiğini bildirdi. Biz ertesi sabah iş yerine gidip gerekli formları doldurup iş başvurusu yaptık. Başvurumuz kabul edilip bize yarın sabah erken saatte gelip çalışmaya başlamamız gerektiği bildirildi.

Şimdi, kendi çalıştığı iş yerine eleman alınacağını, kendisinin bize referans olacağını, iş yerine gelip başvuru yapılması gerektiğini söyleyen zat, bize, bilme boyutunu aktarmış oldu, artık biliyoruz. İş başvuru kabul edilmesi, belirtilen saatte işe gidip bizden istenilen hizmetin yerine getirilmesi ve bunun düzenli olarak aksatılmadan devam etmesi gerekliliği hal boyutudur.

Aksatılmadan sabırla elimizden gelenin en iyisini yerine getirerek yaptığımız hizmetin neticesinde aldığımız maaş ile ihtiyaçlarımızı giderebiliyor, yaşantımızı düzenli bir şekilde devam ettirebiliyor oluşumuz, irfaniyet boyutudur. Bize bildirilen, *“Yarın sabah erkenden gel çalışmaya başla”* sözünden sonra eve dönelim ve düşünmeye başlayalım.

Biz geç saatlerde yatıp geç saatlerde kalkmaya alışkınız. Sabah erkenden kalkmak bize zor geliyor. Birisinin buyruğu altına girmemişiz, canımız ne zaman, nerede, ne yapmak isterse onu yapmışız, kural ve kaidelere girmek zor geliyor.”

Bu düşüncelerin neticesinde çok zor biz bu işi yapamam deyip ertesi gün kalkıp işe gitmediğimiz için o iş yerinde düzenli bir şekilde kurallara göre çalışmadığımız için hiçbir zaman kendi geçimimizi sağlamayız. Geçimini rahatlıkla sağlayan, ihtiyaçlarını sıkıntıya düşmeden karşılayan, rahat yaşayan birisi olamayız. Yarı aç yarı tok, etrafımdaki insanları sıkıntıya düşüren birisi olarak yaşamaya devam ederiz. Bir gün, bize zor geleni kabullenip bu zorluğu, sabırla ve azimle sever hale gelerek kolaylaştıran, her ay sonu düzenli olarak maaş almaya başlar. Bu sebeple için rahat yaşayan birisi bu hale nasıl ulaştığını anlatırken bize, *“Falanca iş yerine yaptığım başvuru neticesinde çalışmaya başlayarak ulaştım”* dediğinde, *“Biliyorum ben orasını, benim de başvurumu kabul etmişlerdi”* diyen kal ehillerinden oluruz.

Soru:

Derviş kimdir, kim değildir?

Cevap:

Şimdi derviş, hakikat meydanına tabi olduktan sonra telkin edilen zikrullahla hizmet ile gösterilen erkân üzerine, feragat-ı nefis olandır. Kişinin bilgisine âlim, haline derviş denilir demiştik. Derviş ibaresinin görülür hale gelebilmesi için o esmanın içerisinde bulunması gerekenleri anlamış olmak gerekir.

Dembir

Ne bulunması gerekiyor neler bulunmaması gerekiyor. Bunu şöyle düşünebiliriz, üzerinde un yazan çuvalın içinin çöple dolu olduğunu var sayalım. Üzerinde un yazıyor diye evimizde mi tutarız, içi çöp dolu olduğu için uygun olan yere çöpe mi atarız? O çuvalı hanemizde barındırmak için içerisinde üzerinde yazan olmalıdır. Şimdi,

- **Derviş, sahiplenmeyi bırakandır**

Sahiplenmeyi bırakabilmek için neyi sahiplendiğimizi ve nasıl bırakılabileceğini anlamamız gerekir. Sahiplendiğimiz, evimiz, arabamız, eşimiz, çocuklarımız, paramız, malımız mülkümüz olmasının yanında aslı itibarıyla tüm bunları sahiplenmemizin asıl nedeni olan varlığımızdır. Bizler, varlık dediğimiz, kendisi tecelli olanı sahiplendiğimiz için varlığın esasını tecelli edenin kendisi zannederiz. Allah, bilinmeklik muradı neticesiyle bilinmek isteğine meyl ederek kendisine ait sıfatlara esma ve suret giydirecek o sıfatlar ile şهادet âleminde zahir olmuştur. Bu zahirlik beraberinde, bilecek olma özelliğini de getirmiştir.

İnsan iki yönlü bir varlıktır. Bu iki yönden birisi bilinecek olma yönü diğeri bilecek olma yönüdür. Bu sebeple insan, bilinecek olan zahirliğinden Rabbinin zahir olduğu idrakine varıp ki bu idrak batınındaki bilecek olma yönüdür, Rabbine arif olmalı. Şimdi, Cenabı Resulullah efendimizin Rabbinin adıyla kendisinde Rabbinin okuyarak bu okuduklarını tevhit olarak bizlere bildirmiş olduğunu anlamalıyız. Bizlerin sahiplendiğimiz varlığımız, kendisinden Rabbe arif olunacak olandır. Bu sahiplenmenin terki ise onu var görmemizin sebebi olanlar ile kendimizi değil Rabbi var görmektir. Nasıl mı? Yaptığımız işlerde, sıfatlarımızda ve vücudumuzda mülkü, mülkün sahibine teslim edersek sahiplenmeyi bırakıp emanete zulmedenlerden olmaktan kurtulmuş oluruz.

- **Derviş, taş toprak yapandır**

Taş ibaresiyle işaret edilen, bizim nefsi emmaremizi seviyor olmamız neticesinde oluşan egomuzun kalbimizi katılaştırmasıdır. Allaha mekân olan kalbin kendi ellerimizle yaptığımız putlarla dolmuş olmasıdır. Bu âlemde nefsimizden yana her şeyi seviyor bir tek Allah'ı sevmiyor oluşumuzdur.

İlahi aşktan mahrum kalan kalp katılaştır.

Şimdi, taşı toprağa çevirmek için yapılması gereken zahiriyle de batınıyla da aynı işlemdir. Zahirde taşın etrafına odunları dizerseniz ve odunları ateşe verip ateşi de hava ile desteklerseniz taş ateşin içinde yanarak kavrulur ve taşlığından erir işte erimiş olan bu taş toprak denir. Taşı toprağa çevirmenin yolu ateşle yakmaktır. Şimdi, taşlaşmış kalbi toprağa çevirip gönül haline getirmenin yolu da batınımızda mevcut olan ilahi aşkı zikrullah ile uyandırıp zahir kılmaktır. İlahi aşk, zikrullah ile zahir olduğunda kalp hanesinde Allah'tan gayrı var olan tüm putları yakar helak eder, kalbi Allah'a layık hale getirmek için paklar, kalbin buzlarını eritir. Nasıl ki buz eridiğinde aslı olan suya dönüşüyor ise kalp de ilahi aşk ile aslı olana dönecek, artık kendisine gönül denilecektir. Anlıyoruz ki derviş, batınını zahir etmek için zahirini fena kılandır.

• **Derviş, içi dolu başaktır**

İçi dolu başaklar, doldukça toprağa bakarlar. Bunun sebebi başağın varidatı olan toprağa aşkıdır. Başağın içindeki doluluk, bu aşktır. Bu sebeptendir ki başağın içi ne kadar doluyorsa toprağa yakınlığı o kadar çok olur. Yani aşkı ne kadar çoksa maşukla arasındaki mesafeler o kadar azalır. Dervişlik tıpkı içi dolu başak gibi aşk dolmaktır. Yunus emre hazretlerinin,

***Aşkın aldı benden beni bana seni gerek seni,
Ben yanarım dünü günü bana seni gerek seni***

Dembir

dizleriyle ifade ettiği gibi dervişlik aşkın benliğimizi alıp kendisiyle doldurmuş olmasındır. Bu sebeple Niyazi sultan, Aşkın kime yar olur diyerek dervişliğe talip olanın aşkı yar ve yoldaş edinmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ey gönül gel gayrıdan geç aşka eyle iktida beyanı bunun ispatıdır.

- **Derviş, karanlığını aydınlatandır**

Karanlık, talibin kendi aslına gafil oluşu olan ve aklın körlüğünü anlatmak için kullanılan ifadedir. Karanlığı aydınlatmanın yolu ateş yakmaktır ve aydınlanmak isteyenin kendisinden gayrı yakacağı bir şey bulunmamaktadır. İçinde bulunduğu karanlık aydınlansın ve o aydınlıkta aslımı göreyim istiyor isen kendini yakmalısın. ***İşte asıl denilen, yanmanın sonucunda geriye kalandır.***

Az önceki taş toprağa çevirme örneğinde yakmak için kullanılan odunlar, bizim sahiplendiklerimiz olup sahiplendiğimizi yakmadan ayamayız. Bir gün cenabı Allah Musa As'a "*Elindeki nedir ya Musa?*" diye sorduğunda, "*Asa ya Rabbi*" diyerek cevap verir. "*Peki, ne yaparsın onunla?*" "*Koyunlarıma yüksek dallardan yaprak düşürmek için kullanırım, karanlıkta yolumu bulmak için kullanırım, yorulduğumda dayanırım*" diye cevap verdiğinde, Cenabı Allah, "*Senin benden başka dayanağın mı var? At onu elinden göstereyim sana neye dayandığını*" dediğinde Musa asasını yere atar. Asa o anda yedi başlı ejderhaya dönüşür ve Musa'yı katletmek için hamle yapar. Musa As ejderhayla mücadele etmeye başlar. Kestiği her başın yerine iki tane çıktığını gördüğünde aman diler. Cenabı Allah ateşi uyandırıp kestiği başları ateşin içinde atmasını söyler. Musa As ateşi uyandırıp kestiği başları ateşin içinde yakmaya başladığında artık yerine yenilerinin gelmediğın görür ve böylece her kestiği başı ateşin içine atarak ejderhaya galip gelir. İşte karanlığımızı aydınlatarak aymak ve ejderha olan nefsaniyetimizden arınmak istiyorsak karanlığımızın sebebi olan kendimiz dediğimiz egolarımızı, aşk ateşiyle yakmamız gerekir.

- **Derviş, hamdı Allaha olandır**

Hamd tecelli eden anlamındadır ve tecelli sıfatların görülür halde aldığı isim olan fiillerdir. Fatiha suresinin ikinci ayetinde Elhamdülillahi Rabbil Âlemin derken Hamd Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur demiş oluyoruz. Yani, görülen görülmeyen, bilinen bilinmeyen, işitilen işitilmeyen cümle işlerin sahibi Allah'tır diyoruz. Bu sebeple Allah'ın kendisini muhabbet edişi olan cümle işlerde Allah'ı işitmek, o işlere Allah'ın işi nazarıyla bakıp her oluşumda Allah'ı görmektir. Derviş, nefesine hoş gelen veya gelmeyen tecelliler anlayışından kendisini arındırdığı için kendisine isabet edenlerin cümlesini bir bilir, kahrın da hoş, lütfun da hoş beyanıyla dile gelir. Kendisinden vücutlanan cümle işlerde de Allah'ın rızasını gözetir. O cüzünü küle tabi kıldığı için kesret olan bu işlerde birliğe ermiştir.

Bir gün Mecnun, Leyla'nın evinde çalışan amelelerle birlikte vazifesini yerine getirirken yemek vakti geldiğinde Leyla ellerindeki kaplara sırayla yemek koymaktadır. Sıra Mecnun'a geldiğinde Mecnun'un kabına yemek koymak yerine elindeki kepeçle kaba öyle bir vurur ki kap mecnunun elinden fırlayıp gider. Yanındakiler Mecnun'a dönüp, "*Seni sevmiş olsaydı herkesten çok yemek verirdi, oysa sana yemek vermek yerine elindeki tası da yere düşürttü*" derler. Mecnun onlara cevaben "*Bana size davrandığı gibi mi davranmasını bekliyorsunuz, bu şekilde hareket ederek sizinle aramdaki farkı göstermiş oldu*" deyip akıl sahiplerinin içerledikleri olaya o sevinerek karşılık verdi. İşte, derviş odur ki yaşamın her alanında maksudu olan yar cemalini gördüğü ve muhatabı Hak olduğundan dolayı hamdı Allah'a olandır. Eğer işlerin cümlesini bir bilmeyip kendi değerlerimize göre yargılıyor, eza cefa olarak yorumluyor isek hamd dilimizde kalmıştır.

Dervişlik, hamdı kalbiyle yaşamaktır.

Dembir

İbrahim As'ın kendisine yardıma gelen meleklerle söylemiş olduklarından hamdın nasıl Allah'a olduğunu açık ve net bir şekilde görmekteyiz. İbrahim As meleklerle,

“Nemrut'un kendisine ait varlığı mı var ki Allah'ın dilemediği bir şeyi yapabiliyor olacak, bu mümkün müdür? Tabi ki mümkün değildir o halde Nemrut'un şu an ki yaptıkları Allah'ın dileği ki yapabiliyor, o halde tüm bu işler benim kemalatım için lüzumlu” demiştir. Kur'an'ı Kerimin Saffat suresi 96. Ayeti hamdın nasıl Allaha mahsus olduğunu,

Sizi ve yaptıklarınızı yaratan Allah'tır diyerek anlatılmaktadır.

- **Derviş, kendisini tanıyandır**

Bizlerin kendimiz diye hitap ettiğimiz zahiriyle ve batınıyla bir bütün olan yaratılmışlıktır. Bizler, yüce yaratıcının iradesi dışında kendiliğinden oluşmuş varlıklar değiliz. Bu hakikat tüm evren için geçerlidir. Tek bir zerre dahi yoktur ki rabbin iradesi dışında kendiliğinden var olmuş olsun. Rab yüce Allah'ın yaratan olma özelliğinin esması olup Kur'an'ı Kerimin Araf suresi 172 ayetinde,

Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini izhâr etmişti de kendilerini kendilerine tanık tutarak ben, Rabbiniz değil miyim demişti; onlar da evet, tanığız, Rabbimizsin demişlerdi. Bu da kıyâmet günü bizim bundan haberimiz yoktu dememeniz içindir.

denildiği gibi, Rab bizlere hitaben ben sizin rabbiniz değil miyim buyruğunda, yaratılmanın Rabbin yaratması olduğunu anlatmaktadır. İşte, Rabbin yaratması yaratılmış her zerrenin Rabbin iradesi olması, o iradenin, bilinmeklik muradı olmasından gelir. Bunu şöyle örnekleyebiliriz, şu an okuduğunuz bu satırlar yazılmadan önce batınımızda mevcut idi. Biz bilinmeyi irade ettiğimiz için batınımızdan satır olarak çıktı.

Nasıl ki bu satırlardan, satırı değil yazanı görüyorsanız, kendinizden de Rabbinizi görmelisiniz çünkü bizlerin kendimiz dediğimiz Rabbin zahirlîğidir.

Rab, kendisinden gayrı bir ikinci yaratmamıştır, yaratılmışlığa çıkmıştır.

Avam ismiyle zikrettiğimiz bu hakikatlerden uzak, kendi bilişleriyle nefsanîyetlerini yaşayanlar, satırlardan satırı görenler, okuduğu satırla o satırı yazanı ayrı zannedenlerdir. Derviş, kendi bilişlerinden kendisini kurtardığı için iki değil tevhit nazarıyla baktığından, satırdan yazanı görür. İşte bu örnekten bakıldığında satır, dervişin kendisidir ve derviş kendisini tanıyarak Rabbinî tanıyanlardandır. Mısıri Niyazi sultanın,

***Hak ilmîne bu âlem bir nüsha imiş ancak
Ol nüshada bu âdem bir nokta imiş ancak
Ol noktanın içinde gizli nice bin derya
Bu âlem o deryadan bir katre imiş ancak
Âdem demîni her kim bulduysa odur âdem
Yoksa görünen suret bir gölge imiş ancak
Bu zevke yeler herkes bulmaz velî her nakes
Eren ana âdemde bir fırka imiş ancak
Kim ol deme buldu vasl oldu Niyazi ol
Naci denilen fırka bu zümre imiş ancak***

dizeleri dervişin dediğimizin ne olduğunu anlatmaktadır.

- **Derviş, sadece bildiği değişen değildir**

Buraya kadar anlattığımız dervişin ne olduğuydu. İşte bu hallerin oluşumu için dervişliğin içerisinde edep, erkân, zikir, saygı, sevgi, samimiyet, teslimiyet, eminlik ve ilim bulunur. Diğerlerini yok saymak sadece ilim ile meşgul olmak, bilgimizi arttırmak yönünde amellerde bulunmak bizi noksan yapar. Bunu kendi vücudumuzla örnekleyebiliriz. Saydığımız her vasıf

Dembir

vücudumuzun bir organıdır. Nasıl ki kalp ve damarlar olmasa kanın bulunmasının bir hükmü kalmıyor ise sadece ilim boyutunda kalmanın da dervişlik açısından bir hükmü yoktur. Mürşid-i kâmile tabi olup hakikat meydanına dâhil olmaktan murat, bilmediğimiz bilgilere sahip olmak ise şayet, o zaman amacımıza giden yolda kendimize engel çıkartmış oluruz. Çünkü Mürşid-i Kamil, dervişi derviş yapan tüm vasıfların kendisine tabi olanda bulunmasını ister, şart koşar, bu yönde hizmet eder. Özü itibariyle Mürşid-i Kâmil muhabbeti talibe değil telkin ettiği zikrullahı yapar. Bu sebeple dervişliğin sadece ilmi boyutunu amaç edinenler, umdukları gibi ilerleyemezler. Mürşidi kâmilin nazarında makbul olan ne kadar çok bildiğimiz değil ne kadar amel ettiğimizdir. Eğer araç olan bilgi amacımız ise bilgiyi Mürşid-i Kâmil hizmetinde aramamak gerekir. Bilgiyi gayrılardan tahsil etmek bizi daha çok bilgi sahibi yapar. Derviş olmanın ameli ile bilgi sahibi olmanın ameli bir değildir.

Yunus Emre Hz,

*İlim ilim bilmekdür ilim kendin bilmekdür
Sen kendini bilmezsin yâ nice okumakdur
Okumakdan ma'nî ne kişi Hakk'ı bilmekdür
Çün okudun bilmezsin hâ bir kurt emekdür
Okudum bildüm deme çok tâ'at kıldum deme
Eri Hak bilmez isen abes yere bilmekdür
Dört kitâbın ma'nîsi bellidir bir elifde
Sen elif dersin hoca ma'nîsi ne demekdür
Yunus Emre'dir hoca gerekse var bin hacca
Hepisinden iyice bir gönüle girmekdür*

diyerek bizlere bu hakikati beyan etmiştir.

- **Derviş, kendisini ispat eden değildir**

Tahsil edilen her bilgi bünyesinde ispat edilmeyi barındırdığı için beraberinde getirir. Sahiplenmiş olduğumuz emanet olan mülkün

sahibine ait ve nasıl sahibi olduğu bilgisinin tahsili, mülkü sahibine teslim etmek içinse, bilgi bizi kendisiyle ziynetlemiş olur. Eğer biz, o bilgi ile mülkün sahibi biziz anlayışını oluşturursak o zaman bilgiye zulmetmiş oluruz. Şimdi, varlığın ne olduğunu nasıl gerçekleştirdiğini ve arkasındaki muradı tahsil edip kendimize vermiş olduğumuz müstakillığe tövbe etmek yerine o halde varlığın varidatı denilen benim diyerek nispetimizi perçinlersek Firavun denilen oluruz. Çünkü Firavun bir şahsın ismi değil bir özelliğin ismidir ki bu özellik, kendimizi ilah gördüğümüz özelliktir. Derviş, dili ile Lailaheillallah derken kalbi ile tasdik edendir. Dili ile Lailaheillallah deyip ilaha ait bilgiyle kendisini ispat ettiği için haliyle Lailaheillaene diyenlerden değildir. Ne kadar çok biliyorum, her konuda malumatım var, her konuya vakfım niyetiyle bilgiyi nefsaniyeti için, kendisini zikrettirmek kendisini yüceltmek için kullanana derviş denmez.

- **Derviş, nefsine secde eden değildir**

Secde, zikretmek, sevmek, muhabbet etmek, kıblemizdekine hizmet etmek anlamları taşır. Secde edenin varlığı kıblesine ayna olduğu için secde edenden kıblesindeki görünür. Kişi neyi zikrediyor, neyi seviyor, neyi muhabbet edip neye hizmet ediyorsa kıblesinde o vardır, ona secde ediyordur. Mesela birisini düşünün ki sürekli anlattığı arabası olsun. Bulduğu her fırsatta onu yıkayarak, onu süsleyerek ona hizmet ediyor olsun ona bakanlar onda arabasını çok sevdiği için arabasını görürler. Şimdi bu adamın kıblesinde arabası var, arabasına secde ediyor dersek o kişi için gerçektir. Bu örneği çoğaltabilirsiniz. Sonuç hep aynı olacaktır. Hakikat meydanına tabi olmuş bir kişi nefsaniyetinden kaynaklanan eski sevdiklerini eski bildiklerini eski muhabbetini ve alışkanlıklarını, eski arkadaşlarını ve yaşam tarzını terk etmediyse, ona bakanlar onda hala süfliyata ait vasıfları görüyorsa onun bildiği değişmiş lakin kıblesi değişmediği için nefsine olan secdesi devam ediyordur. Secde varlığın aynasıdır, aynada kıbledeki görünür.

Dembir

- **Derviş, isimden ibaret değildir**

Dervişlik, tıpkı az önceki örnekteki gibi şahsa ait bir isim değil bir sıfatın ismidir. O sıfat ki içerisinde Cenabı Allah'ın peygamber efendimiz için buyurduğu ben seni âlemlere rahmet olarak gönderdim beyanındaki rahmeti barındırır. O sıfat ki peygamber efendimizin ben güzel ahlakı tamamlamaya geldim beyanındaki güzel ahlakı barındırır. O sıfat ki İslam'ın özü olan tevhidî barındırır. O sıfat ki Muhammedi yaşamın güzelliğini barındırır. Eğer ben dervişim diyende bu vasıflar yok ise o kişi içi boş bir isimden ibarettir. Gördüğü, mahlûkla aynı işittiği mahlûkla aynı ise henüz dervişliğin içini dolduramamıştır. Derviş, gördüğü Hak, işittiği Hak, zikrettiği Hak olandır. Gönüller sultanı efendim, “Ben dervişim demeyin, yolundayız deyin” diyerek dervişliğin ulaşılması gereken ulaşabilmek için azimle sabırla sadakatle yılmada pes etmeden ilerlenmesi gereken bir değer olduğunun belirtmiştir. Âşık Yunus Hz,

*Ben dervîşim diyene bir ün idesüm gelür
Tanyuban şimdiden varup yitesüm gelür*

*Sırât kıldan incedür kılıçdan keskinedür
Varup anun üstine evler yapasım gelür*

*Altında gayyâ vardur içi nâr ile pürdür
Varup o gölgelikde biraz yatasım gelür*

*Ta'n eylemen hocalar hâtırınız hoş olsun
Varuban o Tamu'da biraz yanasım gelür*

*Andan Cennet'e varam cennet'de Hakk'ı görem
Hûri ile Gilmân'ı bir bir kuçasım gelür*

*Aşık Yunus bu sözi egri bügri söyleme
Seni sıgaya çeker bir Mollâ Kâsım gelür*

diyerek dervişliğin, Hakk'a varmak, Hakk'ın muhatabı olmak olduğunu anlatır.

- **Derviş, başıboş değildir**

Kur'an'ı Kerimin Ankebut suresi 2 ayetinde.

Siz inandık deyip başıboş bırakılacağınızı mı zannedersiniz

denilmektedir. Başıboş bırakılmamak başımıza jandarma koyulması demek değildir. Başıboş bırakılmamak telkin olunan zikrullahı hizmet edilmesinin, eski alışkanlıkların terk edilmesinin, meydandaki âşıklarla görüşülmesi gerekliliğinin, yaşantımızın erkâna göre değişmesi gerektiğinin bizden isteniyor oluşudur. Az önce amacımız ilim tahsili ise meydanda olmaya gerek yok yanlış yerdeyiz demiştik. İşte, ilim tahsili için kendi bildiğine hizmet edenler başıboşturlar çünkü onlardan tahsil ettikleri ilmin ispatı istenmez. Bir meydana dâhil olmak maneviyatı oluşturmak içindir ve biz maneviyatı oluşturmak için meydanda isek o zaman o maneviyatın sahibinin bildirdiğinin ispatını talep etmesi ve kendisinin bildirdiğinin ispatı oluşuyla başımız doludur.

Şimdi, bu anlatımlar konun özü için olmazsa olmazlardır. Olurları gerçekleştirdiğimizde ancak konunun özünü kendimizde tecelli eder hale getirebiliriz. Öz, odur ki baş ile kast edilen idrak, idrak ile kast edilen kalptir. Başın boş olması kalbin boş olmasıdır. Tahsil ettiğimiz ilmin tanıttığı Mevla'nın sevgisi kalbimizde oluşmadıysa kalpte gayrılara olan sevgiler mevcutsa batınımızda mevcut olan ilahi sevgi kalbimizde zuhura gelmediyse, bildiğimiz ayrı sevdiğimiz ayrı olduğu için başımız boş olur. İnsanın bildiği her ne olursa olsun gördüğü kalbindeki olduğundan dolayı bildiğimiz ayrı gördüğümüz ayrı olur. Kelimemiz vardır ama şahadetimiz yoktur. İşte, bildiğimizin şahadeti olmayışıdır başıboşluk. Derviş, bildiğinin tecellisine ulaşandır, bu sebeple başıboş değildir, başı hep doludur. Cenabı Allah, Araf suresi 179 ayetinde,

Dembir

Ve ant olsun ki; cehennemi, insanların ve cinlerin çoğuna hazırladık. Onların kalpleri vardır, onunla idrak etmezler. Onların gözleri vardır, onunla görmezler. Onların kulakları vardır, onunla işitmezler. Onlar hayvanlar gibidir. Hatta daha çok dalâlettedirler. İşte onlar, onlar gâfillerdir.

diyerek, başıboşluğun ne olduğunu anlatmaktadır. Niyazi sultan,

*Bir göz ki anın olmaya ibret nazarında
Ol düşmenidir sahibinin baş üzerinde*

*Kulak ki öğüt almaya her dinlediğinden
Akıt ana kurşunu sen deliğinden*

dizeleriyle dervişim deyip de başıboş olanlara içinde buldukları hali göstermektedir. Derviş, Allah'ı gayıp bilen değildir. Hu...

Ramazan

Cemaline niyet ettim seherde
Sırlar açılıyor başladı uruç.

Senden gayrı ilah olmadığına
Şehadet edicem başladı uruç.

Zikrin tecellisi iftar vaktidir
İftara ericem başladı uruç.

Benlik hükümsüz kalacak aşkla
Maşukla sohbettir başladı uruç.

Kalkacak perdeler kendi gözümden
Yer gök nur olacak başladı uruç.

Fakir gayretli ol sakın pes etme
Halil'in deminde başladı uruç.

Ramazan ayını mübarek yapan, içinde mübarek olanları barındırmasıdır. Bunlar, Oruç, Kadir Gecesi ve Bayram'dır.

Çok önemli olan bu kutsiyetler Ramazan ayı içinde olduğundan dolayı Ramazan ayı kutsaldır, ismi başka bir ay olsaydı mesela ismine Ramazan değil de nazamar denilseydi, kutsal olan nazamar olurdu. Ramazan ayının İslam'dan öncede var olan bir ay olduğunu ve bu ayda insanların aynı şimdiki gibi oruç tuttuklarını da göz ardı etmeyelim. Buradan anlıyoruz ki Ramazan ayı İslam'dan önceki anlayışlarda da çok önemli bir aydı ve oruç tutmak inanılan Rab için kendimizden bir şeyler feda etmek adına çok değerliydi. Şimdi, Ramazan ayı Hicri takvimde belirtilen,

1) Muharrem, 2) Safer, 3) Rebiülevvel, 4) Rebiülahir, 5) Cemazilevvel, 6) Cemazilahir 7) Receb, 8) Şaban, 9) Ramazan, 10) Şevval, 11) Zilkade, 12) Zilhicce.

şeklinde belirlenmiş on iki ayın dokuzuncu ayıdır. Bu ayda oruç tutulur. Oruç, İslam dininin beş şartından birisidir. Yılda bir ay, Rabbe kulluk ve ibadet amacıyla, tanyerinin ağarmağa başlamasından güneş batmasına kadar, niyetlenerek bir şey yiyip içmekten ve orucu bozan diğer hallerden nefsi uzak tutmak suretiyle tutulur. Orucun Arap dilindeki karşılığı “**savm**” kelimesi olup, bu kelime “**Bir şeyden uzak durmak, kişinin kendini tutması ve engellemesi**”

manalarına gelmektedir. Dikkat edilmesi gereken, sadece aç kalmış olmak değildir. Karnını doyuracak imkâna sahip iken, su içecek imkâna sahip iken yiyip içmemek de kendimizi bir şeylerden uzak tutmanın içindedir lakin asıl olan nefsin tabi olup şirk bataklığından kendimizi uzak tutmaktır. Kendimizi nefsimize tabi olmaktan engellemektir. Nefsin isteklerini istemekten, nefsin sevdiklerini sevmekten, nefsin gördüklerini görmekten, işittiklerini işitmekten, zikrettiklerini zikretmekten kendini engelleyip uzak tutabiliyor musun?

Dembir

Cevabın hayır ise kendini sadece aç bırakmakla oruç tutulmuş olunmaz. Orucun hakikati halk görmekten Hak görmeye uruç etmektir. İşte bunun başlangıcıdır nefsi emmare boyutundan uzak tutmak ve kendimizi emmare boyutuna düşmekten engellemek. Bizi halk görmek boyutunda tutan yaşamdan, anlayıştan, muhabbetten, zikirden, sevgiden kesilmektir oruç. Çünkü içinde bulunduğumuz anlayış değil mi bize, her nereye baksak kendisinin görüldüğünü beyan Rabbi görmek yerine görülen sureti var zannı ile gösteren?

Evet, görmek, baktığına yapılan yorumdur ve bizler dünyadan, nefsimizden yana oluşturduğumuz anlayış ile yorum yaptığımız için ve nefsimiz ikincil varlığın temeliyle ilahlığını yaşadığı için her gördüğümüzü de iki gösteriyor yani görülene müstakillik anlamı yüklüyor. Bu sebeple iki bakıp iki görüyoruz.

Şimdi, halka bakıp halk görmekten, halk denilenin Hakk'ın zahirligi olduğu idrakiyle halka bakıp Hak görmektir oruç. Bu görüşe erdiğimizde, Rab diye zikrettiğimiz yaratıcıyı halk olan kendi nefsimizde bilmeye başlarız ki bu nefsimizden Rabbi bilmek olan şahadet imanına ermemiz olur.

Devamında, iki sevgilinin buluşması olan nefsinden Rabbi bilmenin neşesi oluşur ki buna bayram denilmektedir. Âşık ve maşuk, aşkta buluşup bir olurlar. Bu birliktelik vuslat zevkini doğurur. İşte buna kadrine ermek de denir. Kadir gecesi, Kur-anı kerimde Bakara Suresi 185,

Ramazan ayı ki, insanlar için hidayete erdirici ve beyyineler ve Furkan olarak Kur'ân, Hüda tarafından o ayın içinde indirildi. Artık içinizden kim bu aya şahit olursa o zaman onu, oruç tutarak geçirsin. Ve kim, hasta veya yolculukta olursa, o takdir de diğer günlerde tamamlanır. Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez. Sayıyı tamamlamanız ve sizi hidayet erdirdiği şeye karşılık Allah'ı tekbir etmeniz içindir. Umulur ki böylece siz şükredersiniz.

Ramazan ayı ki insanlar için, gerçeği açıklayarak, imanı küfürden, ihlası riyadan, tevhidi şirkten, hakkı bâtıldan, doğruyu eğriden, hayrı şerden, iyiyi kötüden, helalı haramdan ayırarak, Hakka ve hakikate davet edip, bu davetin icabının nasıl olacağını gösteren Kuran, hidayet edici Allah tarafından bu ayda, Muhammedi irfaniyet olarak anlayışlara sunulmuştur.

Artık, kendisine bu davet ulaşan, bu davete uyup, kendisine sunulan irfaniyete uyup, kendisini nefis olarak ilahlaştırarak var görmekten arınma gayretinde olsun. Ve kim, Hakkı görmek yerine, Hakkı zikretmek yerine gaflete düşer de kendisini zikrederse, tövbe edip kendisine bildirdiğimiz zikre dönsün ve sıkı sarılsın. Siz zikrinize hizmet ile yaşantınızı sürdürürseniz, Allah'ın zikri, sizi nefsi emarenize esir olmaktan alı koyar. Allah'ın zikri, sizi Allah'a ulaştıracak olan değerli ve en zevkli ikramdır. Allah'a varmak, yaratılan için kendisine ikram edilen kuranı kerimin şükrüdür.

Ayeti kerimeden, Kur'an'ın Ramazan ayında, inzal olduğunu anlamaktayız. Ramazan ayı oruç ayıdır ve oruç uruç etmek, uruç etmek ise halk görmekten, Hak görmeye yücelmek anlamına gelir.

Halk görmek,

Halk görmek, halkı Hak'tan ayrı müstakil varlığı var zannıyla bulunmaktır.

Halk görmek, kendimize varlık nispet etmektir.

Halk görmek, kendimizde ki ikilik ile bulunmaktır.

Halk görmek, nefsimizin esaretinde emanet olan değerleri sahiplenmektir.

Halk görmek, mahlûk gözüyle bakmaktır.

Halk görmek, şirkte ve küfürde ikilik ile yaşamaktır.

Halk görmek aslımızı nefsi emmaremizin hâkimiyetinde köle yapmaktır.

Dembir

Hak görmek,

Her nereye nazar kılsak, suretin siretini görmektir.

Esmanın müsemmasını görmektir.

Varlığın varidatını görmek.

Hak ile Hak'ta olmaktır.

Şirkten, küfürden, ikilikten arınıp, tevhidi yaşamaktır.

Mülkü, sahibine teslim etmektir.

Köle olan aslımızı hür bırakmaktır.

Nefsimizi, gönlümüze secde ettirip nefsimizi gönlümüzün zahiri yapmaktır.

Nefsimizi aslımızdan ayrı tutup, dünyadan bulaşan esfel sıfatlardan ve ilahlık iddiasından, dünyanın gelip geçicilerine sevgi ve muhabbet beslemekten alıp paklayıp, ruhumuzun zuhuratı haline getirmek ise ancak uruç etmek olan esfelden alaya yücelmek ile olur. Bizler geldiğimiz dünya boyutunda her ne kadar boş ve duru olarak gelmiş olsak bile yine bu dünyadan edindiğimiz esfele ait sıfatlar ile zahiri insan görünümlü ama batını, nefsi emaresinin hâkimiyetinde köle olan canlı varlık olarak, emanetleri sahipleniriz. Ahzab suresi Ayet 72:

Muhakkak ki Biz, emaneti göklere, arza ve dağlara arz ettik. Onu yüklenmekten çekindiler ve ondan korktular. Ve insan onu yükledi. Muhakkak ki o çok zalimdir, çok cahildir.

denilmektedir. Nedir bu emanetler? Emanetler, varlık denilen bütünlüğün içini dolduran unsurlardır. Varlık, Efal dir, bir işi yapabilmektir. Varlık Sıfat tır, bir işin yapılabilmesi için o fiil ile çalışan sıfatlarımızdır ve varlık vücut tur, sıfatlarımızın zuhur ettiği vücudumuzdur. Şimdi bir insan kendisini var edip, ilan ve ispat ettiği şeyleri gözlemlersek, ya da bir insana ben dediğin kendini anlat diye sorarsak bize, yaptığı işi, bilgisini, gücünü, görmesi gibi sıfatlarını ve vücudunu anlatacaktır. Ben dediğimiz bunlardır. Oysa bunlar bize, yaratan Allah'ın emanetleridir. Bu emanetlerin, göklere ve dağlara arz edilmesi, gökler ve dağlar

olarak yaratılan eşya zikredilmektedir, Allah'ın kemal sıfatlar ile tecelliye gelişinde tecelli mahalli olmak için yaratılmamış olduklarına vurgudur. Ve insan onu yükledi derken, insanın yaratılışının zat mazharı, tecelligahı olarak gerçekleştiğinin belirtilmesidir. Mısri Niyazi Hz. bir beyitinde burasını şöyle anlatır.

*Hüsnünü izhar eder bunca sıfat
Zatına insanı burhan eylemiş.
Hakk'ı istersen yürü insana bak
Şems-i zat yüzünde rahşan eylemiş.
Hak yüzü insan yüzünden görünür
Zat-ı Rahman şeklin insan eylemiş.*

Allah insandan tecelli eder, bu tecelli ise, efali, sıfatı, vücuduyla gerçekleşir. İşte insan, bu tecelli etme özelliği yani varlık olan değerleri sahiplenip, bu değerler ile kendisini tecellide görür ve kendisini ispat ederse, yine kendisine zulmetmiş olur. Zulüm, varlığı Hak ile mümkün iken, varlığım dediği ben, Hakk'ın tecellide aldığı esma ve giydiği beden iken Allah bize, biz olduğundan dolayı şah damarımızdan daha yakın iken bizim ondan ayrı zannı ile nefsi emmaremizin boyunduruğu altında yaşamamızdır. Kendimizi var zannından ve esfel sıfatlardan ilahi Aşk ile arınmadıkça, şirk te, ikilikte yaşarız ve bu hal ile yaptığımız ibadetler bile taklit ibadet olmakta kalır ve hatta bu ibadetler ile kendimize varlık verip kibirlenirsek, küfür aracı olurlar. Onların ibadetleri yüzlerine paçavra gibi vurulacaktır. Bizler, Mürşid-i Kamil nezaretinde hizmet ehli olup, Telkin edilen zikrullah ile katılmış kalbimizi yumuşatıp,

*Tevhidi efalde, nispet efalimize tövbe edip efali efali hakka
tevhid edip, Tevhidi sıfatta, nispet sıfatımıza tövbe edip sıfati
sıfati hakka tevhid edip, Tevhidi zatta, nispet vücudumuza
tövbe edip vücudumuzu vücudu hakka tevhid edip,*

Dembir

Kendimizi var görmekten, Allah'ta fena bulmaya ve yokluğumuzu tatma sonucu, nefsimize ölümü tattırmak ile Allah'ta yok olduğumuz için Allah'ın değerleriyle ziynetlendiğimizden, alaya yücelmiş oluruz. Her şeye kadri yeten Rabbim, kedisine doğru yaptığımız yolculukta, bizdeki dünyadan bulaşan gayrıları helak ederek, bizim zannımızı ortadan kaldırmış olur. Bu ise kendimizde tecelli edenin Allah olduğunu, ben dediğimizin Allah'ın tecellisi olduğunu idrak etmemize ulaştırarak, bizim kendi kıyametimizin kopması gerçekleşmiş olur. Ben dediğimiz varlık hükümsüz kalır. İşte o zaman cenabı Allah yine bizden sorar. Mümin suresi Ayet 16:

O gün onlar meydana çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir? Kahr olan tek Allah'ındır.

Cevap verecek bir ben kalmadığı için yine kendisi bizden cevap verir. İşte şimdi salık, sadakat ile teslimiyet ile sabır ile verdiği ikrara bağlı kalıp, eski alışkanlıklarını terk ederek, mahlûk gözüyle bakmayı bırakarak, her tecelliye eyvallah diyerek yürüdüğü seyri sülûk yolunun nihayetinde kadrine ermiş olur. Kadir gecesinin zevkini yaşıyor olur. Daha farklı yönleriyle açmak anlayışımızı genişletmek olur ki, anlayışımız genişledikçe, zevkimiz artar. Kur'anı kerimde Kadir suresi bize bu gerçeği bildirmek içindir.

KADR SURESİ

1. Şüphesiz, biz onu Kadir gecesinde indirdik.

Cenabı Allah Kur'anı Kerimi Kadir gecesinde indirdiğini beyan ediyor. Kur'an'ı Kerim ise, Allah'ın varlığının delili olup, insana kendisini yaratanı bildiren ve tanıtan bir kitaptır. Kur'an'ı Kerim, Muhammedi irfaniyetin kelim olarak tecellisidir. Dünyada ne var ise Kur'an'ı Kerimde belirtilmiş olup, insanın, insanca yaşamasının rehberidir.

Din ve imandan yoksun olarak yaşayan insan, Allah'ı tanımadan yaşayan insan, cahilce, şirk ve küfür içerisinde yaşıyordur. Kur'an'ı Kerimi okuyup anlamak ve yaşamak, bizi ikilikten arındırıp tevhit üzere yaşatacak olandır. Kitabın indirilmesi ise, Muhammedi irfaniyetin o insana sunulmasıdır. İnsan ancak sunulan irfaniyet ile aslına dönebilir. Bu cihetle bakıldığında Kur'an'ı Kerim ismiyle tanımladığımız aslında âdem'dir, Kadir gecesinde inen Âdemiyettir.

2. Kadir gecesinin ne olduğunu sen nereden bileceksin!

Bu ibarede gece ile anlatılmak istenen vahdet zevkidir. Vahdet idrakimizde hâkim olduğunda, daha önce ayrı müstakil varlık verdiğimiz isimler ve suretler görülmez, suretin sireti ispata çıkmış olur. Zahir, batının yansıması olur. Nasıl ki, gece olduğunda karanlık gelir ve her eşyayı örter, akıl gözüyle görülmez kılar, işte aynen öyle. Vahdet akıl gözünü hükümsüz bırakıp, gönül gözünü açar ve kendisine tecelli eden Aşk ile âşık vasfını alan âşık, gönül gözüyle görmeye başlar. İşte bu görüş, bakılan eşyanın müsemmasını görmemize vesile olur hatta kelimizi bile göremeyiz, bizim aslımız ile kâinatın aslı tek olduğundan birliğe ulaşmış, batın olan aslımıza nazar kılındığından yaratılmışlık görülmez olur. Bu vahdet görüşü olan gönül görüşünü, kendisini var zannıyla bulunanlar göremezler ve vahdet zevkini bilemezler. Eşya gören, şekil suret görüp gördüklerine itibar edenler, gördüğü zahirin batınını ancak hayal tevhide ile zikrederler ki bu sebeple zikirleri Allah'a ulaşmaz.

3. Kadir geci bin aydan daha hayırlıdır.

Bin aydan maksat 83 yıl olup, bir insanın ortalama ömrüdür. Burada ki, daha hayırlıdır beyanı, ömrümüzü vahdete eremeyip her nereye nazar kılsak Hakk'ı göremeyip iki görerek, kendi ilahlığımızı yaşayarak geçirmemizin sonu hüsrân olmasıdır. Bu şekilde dünyanın zevki, sefası ve zenginliği, makamı, şöhreti üzerine yaşamaktansa sevgi ve muhabbetimizi, masivaya gelip

Dembir

geçici olanlara yöneltmektense, ilahi âşk ile âşık olup, ölmezden evvel ölüp vahdet deryasına dalmanın, Allah'ta fena bulmanın yaratılmış insan için en hayırlısı olmasıdır. Sen Allah'ta fena bulup yok ol ki Allah seni kendi varlığıyla ziynetlesiyle, en şerefli mahlûk olasın.

4. Melekler ve Ruh o gecede, Rablerinin izniyle her türlü iş için iner de iner.

Melekler diye kast edilen âşığın sıfatları olup, ruh ile kast edilen Hak tır. Kişi kendi varının acziyetini, varlığın kendisi olan Allah'ı tanımak sonucu keşfedip, Hakkın tecellisi olarak yaratıldığı idrakiyle bulunmaya başladığında, vahdet zevkine ermiş, Hak zahir, kendisi Hakta batın olmuş olarak, Hak ile değerlenmiş olur ve sıfatlarından Hak tecelliye gelir. Hak ile olduğundan nazarında Hak olur, Hakk'ı müşahede eder. Daha önce kendisinde esfel olan mahlûk sıfatlar görülürken şimdi, ala sıfatlar görülür ve o kişi Hakk'a delil olur, ayet olur. O âşık, aşkın ete kemiğe bürünmüş hali olur.

5. O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.

Bu batınlık ise urucun tamamlanması ile yaşanmaya başlanan vuslatın neticesinde, nüzul olarak devam eder ve Hak o âşıktan halk olarak, âşığı kendisine elbise yapıp zahire çıkararak tecelliye gelmiş olur. Artık o bizim nazarımızda yine esma ve suret sahibi olarak görülür ama onun zahiri ruhunun yani maşuk Allah'ın görülür halidir ve o her daim Hak ile huzurdadır. Onda esfele ait değerler bulunmaz. Hu.

Şimdi bizler kadir gecesini anlamak ve yaşayarak hakikatte kadrine ermek istiyorsak önce bize sunulanların kadrini bilmeliyiz. Ciddiyetinin farkında olup hak ettiği değeri vermeliyiz. Kutsal kitap olan Kur'an'ı Kerim, inanan her insan için baş tacıdır ve değerlidir, bu sebeple değerine layık şekilde özen gösterilmelidir.

Kuran kerimi anlayacağımız bir dilde okumak ve bize sunduklarını, kendimizi yetiştirip anlar hale getirmek inananlar için farzdır. İnsanın kendisini yaratanı tanınması ve yakınlaşma sonucu dostluğuna ulaşması için lüzumludur. Yarattılanın, kendisini yaratana dost olmasından daha ala daha büyük zenginlik olamaz, kişi Kur'an'ı Kerim önderliğinde yaşamını düzenlediği vakit kendisi de yaşayan Kuran, Kuranı kerimin tecelli mekânı olur.

O halde anlamamız gereken şudur ki, Kur'an'ı Kerim neden kutsaldır, onu kutsal yapan nedir? Şimdi sağ elimize Kur'an'ı Kerim alalım, sol elimize de başka bir kitap, size, hangisi kutsal, hangisi sıradan diye sorsam, hiç şüphesiz Kur'an'ı Kerim dersiniz ve öyledir zaten. O halde, her ikisi de kitap olduğu halde, Kur'an'ı Kerimi kutsal yapan nedir? Kur'an'ı Kerimi kutsal yapan içerisinde Hak kelamı olan, Hakkın delili olan ayetler bulunmasıdır. Diğer sıradan kitap ta yazılı olanları silip o kitaba da ayetleri yazsak, daha önce sıradan olan kitap, kutsal olur mu? Tabi ki kutsal olur. O halde karşımıza şu sonuç çıkıyor, bir kitabı kutsal yapan içeriğinde Hak oluşudur. Araf suresi Ayet 172:

Hani Rabbin Âdemoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” demişti. Onlar da, “Evet, şahit olduk (ki Rabbinizsin)” demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, “Biz bundan habersizdik” dememeniz içindir.

Şimdi, insan bezm-i elest te verdiği, Ben sizin Rabbiniz değil miyim sorusuna cevaben, evet sen bizim Rabbinizsin hitabını, geldiği dünyevi boyutunda dünyanın getirisi, gelip geçici güzelliklere aldanıp, heves edip nefsini ilah edinerek esfelde yaşayarak unuttuğu için yaratılışında mevcut olan zat mastarı olarak halk edilmiş oluşunu hükümsüz kılmıştır. İnsan aslından uzaklaşıp tecelligahı oluşunu heba edip kendisini dünya ile

Dembir

doldurmuştur, bu hal üzere iken de hakikatte şirk ve küfür içerisinde bulunmaktadır. Oysa insan,
“ Nefsini bilen Rabbini bilir”

hadisine göre, Hakk’a en büyük delil olduğundan bu hale, ilmen ve hal cihetiyle sadece suret olarak değil iç âleminde batın olan aslına ulaştığında gerçekte insan olacaktır. Bu ise kendimize nispet ettiğimiz bizdeki tecelliyi mülkün sahibi olan Allah’a teslim edip, ölmezden evvel ölmek sonucu Allah ta fena bulup, Allah’ın varlığıyla nüzul edince olur. Nedir insan? Kıyamet suresi Ayet, 37-38-39:

Kendisi, akıtılan meniden bir damla su değil miydi? Sonra bir alak oldu, derken Allah, onu yarattı ve bir 'düzen içinde biçim verdi. Böylece ondan, erkek ve dişi olmak üzere çift kıldı.

denilerek insanın bu dünyadaki beden mülkünün yaratılışını anlatmaktadır. İnsan bu dünyanın şartlarına göre bu dünyada ki mevcut olan unsurlara göre yine bu dünyadan yaratılan beden ile halk edilmiştir. Yaratılışımızda ki ihtiyaçların giderilmesi için lazım olanları da hazır bulmuştur ve kullanmaktadır. İnsanın nefes almadan yaşaması mümkün değildir ve dünya soluduğumuz hava ile doludur, solumak için de ayrı bir çapa göstermemiz gerekmez o kendiliğinden olan bir olgudur. Yemek yiyip ve su içmek ihtiyacımız vardır ve yine dünya bu ihtiyacın giderildiği unsurlarla doludur, burada ise sadece çiğneyip yutmak yeterlidir gerisi metabolizmanın kendisini ayarlamasıdır. Şimdi düşünmek lazım, aslında insan beden mülkü olarak, metabolizma olarak dünyada ki diğer canlıların içerisinde en zayıf ve en aciz olanıdır, hatta bu o kadar öyledir ki nakıs anlayışımızla bakıp küçümsediğimiz bir canlı bile incelendiğinde bizden çok üstün olduğuyla karşılaşıyoruz. Tin Suresi 4-5 ayetlerinde,

Biz insanı en şerefli biçimde yarattık, sonra onu aşağıların aşağısına indirdik.

Ayetinden de anlaşılıyor ki, insan yaratılmış en şerefli, en üstün varlıktır. İnsan denilenin görünen suret değil o suretten zuhur eden bir sıfat olduğunun idrakine varmamız ve bu idrak doğrultusunda kendimizi, insanlığımıza ulaştırmamız gerekiyor, ancak o zaman insan oluruz. Aksi halde insan görümünde bir canlı olmaktan hatta Araf suresi, 179 ayette,

İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.

buyurduğu gibi olmaktan kurtulamayız. Evet, insan bir sıfatın ismidir ve içi Rahmaniyyetle dolu olan bir sıfattır. Ancak o zaman insan yaratıcı Cenabı Allah'ın tecelli mekânı olur. İşte en şerefli olan Cenabı Allah olduğundan ve tecelli ettiği yeri kendisiyle donattığından şerefendirir. Kişi yıllarca ben diyerek kendisini zikretmesi sonucu oluşan varlığını, Mürşid-i Kamil önderliğinde ona teslim eder, Allah'ı zikretmeye başlayarak, kendisini var ettiği sıfatları ve vücudunu sahibine teslim eder, bu dünyadan almış olduğu benliğinden arınır ve yokluğuna ulaşırsa, yaratının huzuruna yokluğuyla çıkmış olur.

Bu yolculuğun devamında o insan halkiyete nüzul ederken artık kendisi olarak değil, Hakk'ın halkiyetlenmesi, Hakk'ın kulu, Hakk'ın tecellisi olarak nüzul eder. Hak kendisinde fena bulan yokluğunu getiren bu aşığı giyinir, artık o kulluğa ermiş, batındaki Hakk'ın zahirdeki esması olmuş, onun varlığından tecelli eden Hak, hali, kelamı halk için Hakk'a delil olmuştur. Ondan vücudlanan, sıfatlanan, fiile gelen Haktır. Her kim ondan yansıyan bu cemel tecellisinden dolayı gerçekleşen ışığı izlerse, o da Hakk'ı tanımış, anlamış, yakınlaşmış olur. İşte bu kulun kandili yanmış, Kadir gecesi o kulda şahadet âleminde ispat olmuş olur. Bu durum Mekke'den Medine'ye yapılan hicret ve devamında Mekke'nin feth edilmesi gibidir.

Nedir Mekke den Medine ye hicret?

Dembir

Mekke'den Medine'ye hicret edilmesi ve devamında Mekke'nin feth edilmesi ile Kabe'nin putlardan temizlenip örtüsünün değiştirilmesi hadisesinin zahiri boyutunun yanında batini boyutu da vardır ki, Hakikat meydanına gelen bir kişinin bu hadiseyi batini yönüyle anlayıp kendi varlığında uygulaması sonucu irfaniyetine ermesi farzdır. Aksi halde ilmen yakın olmakta kalınır ki buda bizi esfelden kurtaramaz, canlı mahlûk olmaya devam eder, nefsi emmaremizle bulunarak ilmi nefsimize elbise yapıp kendimizi ispat etmeye başlar, Firavun oluruz. Şimdi bu hadisede zikredilen esmaların Batini yönlerini ve yaşamda ki uygulayışını kavramak gerekiyor.

Mekke:

Feth edilmeden önce ki Mekke, zulmaniyetin, cehaletin ve karanlığın, kısaca nefsi emmarenin hâkim olduğu anlayış ve yaşam yeridir. Bu hal üzere olunan yerde, imana ve Rahmaniye aیت olan vasıflar, nefsi emmarenin kendisine ait olan zulmani sıfatlarını kullanarak hor görülür, zulme uğrar, eziyet edilir ve sindirilemez ise katledilerek yok edilmeye çalışılır. Nefsi emmarenin hâkimiyetine yaşayan kişide Rahmaniye aیت görülmemesi bu sebeptendir.

Medine:

Zulmaniyetin, esaretin olmadığı, Rahmaniye aیت üzere hür olarak yaşandığı, kardeşliğin olduğu, imanın en değerli olduğu, iman üzere yaşanan, Allah sevgisiyle, Muhammed As. sevgisiyle yaşanan yerdir ve Medine'de ilim tahsili ile tahsil dilen ilim, yaşamlarda uygulanır, irfaniyet mahallidir, Medine'de olanlarda Rahmani sıfatlar, saygı, sevgi, tevazu, hoş görü, kusurları örtmek, bağışlamak gibi zuhur eder. Medeniyetten kasıttadır zaten. Şimdi bizler, esfelde nefsi emmaremiz ile şirk içerisinde zulmaniyetin esaretinde aslımızdan uzak, canlı bir mahlûk olarak yaşıyorduk.

Cenabı Allah'ın bizi kendisine seçmesi sonucu, cehalet karanlığımıza geceyi yararcasına doğan güneş gibi, irfanıyetiyle, kelamı ve hali ile numuneyi misal olarak doğan Mürşidi Kamil vasıtasıyla, kanaat sahibi olarak, kendisine ulaşma yolunu buldurması sonucu, hakikat meydanına yolumuz uğradı ve Mürşidi Kamile intisap ettik. Bunun neticesinde bize Mayayı Muhammed olan Zikrullah telkin edildi.

İşte artık bizler yıllarca nefsi emmaremizi zikrederek varlığını ve hâkimiyetini pekiştirmemizin en büyük sebebi olan nefsimizi zikrederek ben demeyi bırakıp, Allah'ı zikretmeye başladığımızda, nefsi emmare bizdeki oluşmaya başlayan maneviyatı ve oluşturan zikri, kendi hâkimiyetini kaybetmemek ve köle ettiği Ruh esaretten kurtulmasın diye katletmeye yok etmeye başlar. Bunun için elinden geleni ardına koymaz, çünkü varlığı zulmaniyete dayandığından ve zulmaniyetle beslendiğinden hiç bir merhamet göstermez. Burada Musa as elindeki asayı atması sonucu asanın ejderhaya dönüşüp Musa as saldırması hadisesini örnek gösterebiliriz. Araf 107 ayetinde,

Bunun üzerine Musa asasını yere attı. O hemen apaçık bir ejderha oluverdi!

denilmektedir. Nefsi emmaremize, nefsi emmareye tabi aklımızla bakıp onu en güzel en ala en doğru görüyorduk ya işe şimdi nefsi emmareye, aklımızı manaya tabi kılarak bakmaya başladığımız için onun Gerçek yüzünü görmeye başlıyoruz. Şimdi, bizim zikrullahı korumak, zikrullahı hizmet etmek ile nefsin istediğini değil de edep, erkân ve güzel ahlak üzere, yaşantımızı, alışkanlıklarımızı ve arkadaş çevremizi, gittiğimiz ortamları değiştirmeye, yaşantımızda sabrı devreye sokmaya başlamamız bizim hicretimizin başlamasıdır. İşte bu hicret esnasında teslimiyetimizi devreye sokup, zikrimizin yanına verdiğimiz ikrara sadakatimizi de alırız. İşte bu vesile ile hicret yollarında Medine'ye doğru ilerlemeye, ilerledikçe nefsi emmaremizden arınmaya, Ruhumuzu Özgür kılp, Tevhidi efal'de nispet

Dembir

efalimizden arınmak, tevhidi sıfatta nispet sıfatımızdan arınmak, tevhidi zatta nispet vücudumuzdan arınmak neticesiyle, nefsimize ölümü tattırması, Allah'ta fena bulmayı gerçekleştirmiş oluruz. Enbiya suresi Ayet 35 ayette şöyle denilmektedir,

Her nefis ölümü tadacaktır.

“Bir mağarayım hicret yolunda, zikrimin sadakatle nefsimin sıfatlarından sığındığı bir mağara. Meydanımın edebi sardı yaşantımı, samimiyet halimde maneviyatı doğuracak. Zulmaniyetin uğrayıp geri döndüğü bir mağarayım ben hicret yolunda. Mayayı Muhammed'e mekân olan, şeref bulan.”

Zulmaniyetten arınmış, ilahlık iddiasından arınmış, şirki, küfrü kalmamış, dünyadan kendisine bulaşanların temizlendiği, mutmain olunan, demine rıza gösterilen, kendi varlığından soyunmuş olunan yerde huzurda oluruz. Kedimize ait nakıs akıl yerini Külli akla bırakmış, cüzzi irade, Külli iradeye tabi olmuş olunan yer. Hakk'ın zahir olup halkın batın olduğu, nehrin okyanusa, aslına kavuştuğu yerdeki gibi artık bizden söz edilmez. Artık geldiğimiz yerde, zulmaniyet yok, yerine Rahmaniyyet zuhur etmiştir, nefis arınmış paklanmış olarak manaya tabi ruha secde etmiştir ve nefis ruhun elbisesi olmuştur, vücudu olmuştur, artık orada, Hak batın halk zahirdir ve Hak halk elbisesi giymiştir yani Hak halk olarak şahadet âlemine çıkmış halk olarak esma alıp vücudlanmıştır.

Nefislerimiz ruhlarımız, ruhlarımız nefislerimiz haline gelmiştir ki Mekke olan nefis feth edilmiştir, savunma yapmadan, kendi rızasıyla teslim olmuştur. Telkin edilen mayayı Muhammed olan zikrullah tecelliye çıkmış yanında ledün ilmi olan velayet ile gönül hanesine dolmuştur, sevgi mahalli olan, ilahi aşkın mekânında Allah'tan gayrıya sevgi ve muhabbet kalmamıştır. Artık bizler zikrettiğimiz zikrullah'ın tecelligahı, Allah'ın muradı olarak bu âlemde bulunmaya başlarız.

Bu Beytullah'ın örtüsünün değişmesi olup, Beytullah'ın sahibi bizdeki nefis elbisesini giyip sıfatlanmış olarak zuhura gelip, fiileri ile tecelliye çıkmıştır.

“Medine’den gelen, güneşin kışkandığı, nur yüzlü hoş geldin. Geçem güne döndü, Hakk’a mekân gönüllü, Kâbe’nin örtüsü, hoş geldin. İrfaniyet saçılıyor her halinden, ruhlandım sözlerinle. Eşfelimi ala, nefsimi ayna, batınımı zahir kılan hoş geldin. Senin Âdem’liğin kulluğumun varı, yüzümden yansıyansın. Şereflemdim gelişinle, insan diye anılır kılan hoş geldin. Zikrimin muhatabı, güzelliğin kaynağı, iki eline hayran hoş geldin. Seviyorum candan öte, fîtnemi ziynet yapan hoş geldin.”

Cenabı Allah'ın **EL-KADİR**, **Sonsuz güç ve kudret sahibi olan, her istediğini, istediği gibi sonsuz güç ve kudretiyle yapandır** anlamına gelen esması vardır. Bu esma da, Kadir gecesine ışık tutar. El-Kadir esması anlamak gerekir. Bakara suresi Ayet 109'da

Allah muhakkak her şeye gücü yetendir

denilerek, cümle fiillerin faili Allah'tır diyerek, fiil tecellisi ile şahadet âlemine çıkan Allah'tır denilmektedir. Alem denilen cümle eşya, Allah'ın isim ve suret giyerek fiil tecellisi ile sıfatlarını ve Zatını zuhura getiren, eşya ile zahir olmasıdır. Kadir gecesini, cümle âlemin her zerresinin Allah'ın vücudu olduğunu bu sebeple kendimiz dediğimiz Allah'ın fiil tecellisi ile şahadete çıkması olduğunu idrak edip, Allah'ı kendimizde bilmemiz, sevmemiz, kendimizde şahit olmamız gerektiği anlamını taşır. Hal böyle olunca, tecellide olanın Allah olduğu idrakine varınca, nefsimizi nispet etmeyi bırakıp şahadet imanı ile yaşamaya başlarız. İşte biz hakikat anlamında Kadir gecesini idrak etmiş oluruz ki o zaman bir ömürden hayırlı geçmiş olur.

Dembir

Kandillerin sıralaması da bize bu gerçeği bir kez daha göstermektedir.

Mevlit kandili-Regaip kandili-Miraç kandili-Beraat kandili-Kadir Gecesi'dir.

İnsan olma yolculuğu olan seyri suluk yolunda sırasıyla ulaşılan idrak boyutlarıdır. İdrakimize Muhammedi irfanîyetin doğması ve zikrullah telkini ile iç âlemimize mayayı Muhammed olan zikrullah'ın ekilmesi. Fena meratipleriyle gaybın anahtarlarının verilmesiyle nispetlerimizin ifna olması. Ölmezden evvel ölüp gönül oluşunda sıfatuyundan, zatuyuna geçiş, aklın sınırlarından âşk'a eriş yaratılmanın bittiği yerden öteye geçmek huzuru ilahiye varıp miraç etmek sonucu Zat tecellisinde batın olmak, tenzih etmek. Devamında kulluğa ermek, Hakk'ın halkiyetlenmesiyle arınmış olarak Hak ile dünyaya nüzul ve kul olarak acziyet içerisinde bulunmak neticesinde, Beraatını Mürşid-i Kamil'den alıp, sıfat tecellisi ile teşbihe çıkmak, zahir olmak ve Ademiyete ermek sonucu Fiil tecellisi olmaktır. Tecelligahı olmak, kesret ve vahdetin bir olması, nedir Hak odur halk ile zat tecellisi ve sıfat tecellisini şahadet çekip kendinde bir görmek, tevhit etmektir.

Soru:

Üç ayların sonuncusu olan Ramazan ayı diğer iki ayın aksine içerisinde kendisine has bir ibadet, Kur'an'da bin aydan daha hayırlı olduğu belirtilen Kadir gecesi ve bir de bayram barındırmakta. Bize bunun hikmetini açabilir misiniz?

Cevap:

Ramazan ayı İslamiyet'le birlikte gelmiş bir ay değildir. Ramazan ayı çok daha eskilere dayanan ve bu ay içerisinde yine bu günkü gibi oruç tutulan, on iki Arabi ayın dokuzuncusudur. Ramazan ayı hilal ayın doğmasıyla başlar, tekrar hilal ayın doğumuna kadar geçen bir süreyi kapsar. Bu iki doğum arasındaki geçen süreye Ramazan ismi verilmiştir. Cenabı

Resulullah efendimizin, âlemi, tevhit olan kendisiyle şereflemezden önce de bu ay içerisinde yapılan ibadetler atadan, babadan, dededen görme bir dindarlıkla yapılmaktaydı. Ramazan ismiyle zikredilen bu ayın kutsiyeti, bünyesinde barındırdıklarının kutsiyetinden gelir.

Ramazanı özel yapan, özel olanı taşımasıdır.

Cenabı Resulullah efendimizin babası Hz Abdullah'ın aşığı olan bir kadın varmış. Bu kadın sürekli Abdullah efendimizin peşinde dolaşır, ona methiyeler düzer, aşkını ilan edermiş. Abdullah efendimiz peygamber efendimizin annesi Hz Âmine anamızla evlendikten sonra bu kadın, Abdullah efendimizin peşini bırakır. Bir gün Abdullah efendimizle bu kadın karşılaştıklarında Abdullah efendimiz kendisine, “Hayırdır, sen bana çok âşıktın, peşimde dolaşırdın, şiirler yazar methiyeler düzerdin ne oldu bana olan aşkın bitti mi? diye sorunca kadın şöyle cevap verir,

“Benim sana olan aşkım, yüzünden yansıyan nurdan dolayıydı. Amine ile evlenince o nur, ona geçti, aşkım nura olduğu için senden alındı.”

Bu olayın ışığında Ramazan ayına baktığımızda, ramazan ayının özelliği ve güzelliğinin, içerisindeki oruç ibadeti, Kadir Gecesi ve devamındaki bayramdan kaynaklandığını görürüz. Misal; oruç ibadeti, Kadir Gecesi ve bayram Ramazan ayında değil de günümüz takvimine göre Mart ayında olsaydı, bizim için kutsal ve özel olan Ramazan ayı değil Mart ayı olurdu. Ramazan ayı da diğer aylar gibi sıradan bir ay olmakta kalırdı.

Bir gün gönüller sultanı efendim “Kur'an-ı kerimin kutsal kitap oluşuyla, her hangi bir konuyu içeren bir kitap arasındaki farkı, Kur'an-ı kerimin içerisinde Hak ayetleri oluşundandır, eğer sıradan dediğimiz bir kitabın içerisine de Hak ayetlerini yazarsak o da kutsal bir kitap haline gelir” diye buyurmuştu.

Dembir

Ramazan ayının, hilal ayın doğmasıyla başlaması ve tekrar hilal ayın doğmasıyla bitmesini, bize bir idrakin doğumu ve o idraki kendimizde doğurmak olarak yorumlamalıyız. İşte bize doğan idraki kendimizde doğuruncaya kadar, o idrak doğrultusunda yaşantımızı değiştirmek uruç olarak isimlendirilmiştir. Bize bir idrak doğuyor, o idrakin aydınlığında hakikatleri görmeye başlayarak kendi idrakimizi doğurarak kadrine ermiş oluyor, erdiğimiz kadrin neşesiyle de bayramı yaşıyoruz.

Bayramı, aşığın maşukuna ulaşması, ulaştığı yerde vuslatı ve vuslatın zevki olarak düşünebiliriz.

Üç ayların melamet irfaniyetindeki temsil ettiği zevkleri görmek gerekir. Bu pencereden bakıldığında, Ramazan ayının önemini ve kutsiyetini daha iyi anlamış oluruz. Üç aylar Recep, Şaban, Ramazan diye zikredilmektedir. Recep ayı fiillerin tecellisini, Şaban ayı sıfatların tecellisini, Ramazan ayı ise zatının tecellisini ifade eden anlam taşımaktadır. Cenabı Resulullah efendimizin

“ Recep Allah’ın ayı, Şaban benim ayım, Ramazan da ümmetimin ayıdır”

hadisi şerifi bu hakikate ışık tutmaktadır. Ramazan ayını özel yapan ümmetin ayı olmasıdır çünkü fenafillahın nihayeti Melami seyri sulukunda tevhidî zatın ikmalîyle gerçekleşmektedir. Talip, Recep ayında fiillerin tevhidine ulaşır yani fiilini Allah ile tevhit eder. Şaban ayında sıfatların tevhidine ulaşarak sıfatlarını Allah ile tevhit eder. Ramazan ayında ise vücudunu Allah ile tevhit ederek Cenabı Resulullah efendimizin

“Ölmezden evvel ölünüz”

sırrına ererek Allah’ta fenaya ulaşır. Ramazan ayının ümmetin ayı olmasının sebebi de budur. Yani vücut birliğine erilmesi; ümmet esmasıyla çoğulun bizlenmesi.

İsimlerin, suretlerin, yaşamların, dünyalık mevki ve makamın, ırk ayrımlarının kalmadığı, tüm bu özellikleri kendisinde barındıranların ümmetliğin içerisinde cem olmasını anlatmaktadır. Âşık, maşukundan gayrı nesi var nesi yoksa arınıp maşukuna varmış olur. Maşuk da kendisinden gayrı bir varlığı kalmayan aşığını, kendisine mekân yapar. İşte, artık âşık maşuk bir olduğundan, âşık maşukunu kendinde görür, kendinde işitir, kendinde zikreder, kendinde sever, o maşuk dediğinde kendinden gayrıya değil kendi hakikatine nazar kılarak her daim maşukuyla muhabbetinde olur. Aşkın tecellisi ile talibin âşıklığı başlar.

Âşık, kendisine tecelli eden maşuk diye zikrettiği aşka niyetlenir.

Maşukuna doğru yolculuğa başlar. Maşukuna ulaştığı yerde maşuk olan aşkı kendisinde tecellide bulur. Artık, o aşığın gözünden gören, kulağından işiten, dilinden söyleyen, aşk olur. O âşık, aşkın ete kemiğe bürünmüş zahirliği haline gelir. Âşık, kendisinden aşkı bilenlerden olur.

Soru:

Ramazan ayı oruç tutmak için mi yoksa bayrama ermek için midir?

Cevap:

Ramazan ayı, bayrama ermek içindir. Oruç bizi bayrama götüren, bayrama layık hale getiren ibadettir. Bayram; kavuşmak, buluşmak, o kavuşmanın sevincini neşesini yaşamaktır. Orucun zahiri yönünü ele aldığımızda, hakikatteki karşılığını görmemize pencere olur. Bakara Suresi 183. Ayeti kerimede Cenabı Allah,

“Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılınmıştır”

demektedir. Oruç ibadeti, imsak ismiyle zikredilen tan yerinin ağarmasıyla başlayan, yine tan yeri olan güneşin batışına kadar

Dembir

geçen zaman içerisinde, kişinin kendisini uzak tutması gereken hallerden uzak tutup, korumasıyla gerçekleşen bir ibadettir. Yiyip içmemek, cinsi münasebette bulunmamak gibi kendimizi, yapabiliyorken yapmayarak uzak tuttuğumuz hallerin bütünlüğüne baktığımızda, karşımıza nefsin isteklerine uymayışımız çıkar. İnsan, nefsinden gelen taleplere boyun eğmeyerek nefsinin doğrultusunda yaşamayı bırakıp Rabbin taleplerine göre yaşamaya başladıysa, o kişi oruçludur aslında. Çünkü

Oruç, karnın acıktığı halde önünde yemek varken yememek, susadığın halde önünde su varken içmemekle sınırlı olamayacak kadar büyük ve kutsal bir olgudur.

Karnın acıktığında yemek yememek, susadığında su içmemek, nefsin isteğini yerine getirmemektir. Anlaşılmalıdır ki orucun merkezinde nefsin isteklerini yerine getirmeyerek nefse secde etmeyip nefsi rabbe secde ettirmek vardır. Her kim nefsinin rabbine secde ettiriyorsa o oruçludur. Hakikatte oruç, **uruç etmek** olarak zevk edilir ki uruç etmek halktan Hakk'a yücelmektir. Halktan Hakk'a yücelmek halk görmeyip Hak görmektir. Bizim içinde bulunduğumuz nefsimize secde eder haldeki cehalet karanlığının içerisinde geçen yaşantımızda, iman üzere oluşmuş Muhammedi irfaniyet tecelligahı olan Mürşid-i Kamil'in muhabbetiyle bizi bize göstermesi olan hilal ayın doğumu ile imsakin gerçekleşmesi neticesinde biz, halk görmek olan nefsimizi görmekten Hak görmek olan hakikatimizi görmeye kanaat getiririz. İşte bu kanaat, niyet etmek olup Mürşid-i Kamile tabi olmakla neticelenir. Artık bizim için uruç yasakları başlamıştır. Öz tanımı ile nefse secde etmeyi bırakıp, nefsimizi secde ettirmek. Burada halk görmek nedir Hak görmek nedir kısımlarını iyi anlamak gerekir.

Halk görmeye devam ettiğimiz sürece urucumuz kazaya uğrayacağı için nihayetine ulaşamayız.

- **Halk görmek, kendimize müstakil varlık vermektir.**

Halk görmek benim kendimi görmem kendimi nefisten ibaret zannetmemdir çünkü ben kendimi, esmadan, etten kemikten, istek ve ihtiyaçlarımdan, dünyadan ibaret zannettiğim için, varlığı nefsimle tevhit ettiğim özünü tanımadığım, gözümü dünyaya açtığımda gördüğüm ilk nefsimdir.

Anne baba çevre faktörleri böyle öğrettiği, kendimi kalıplara sıkıştırdığım için nefisten ibaret zannediyordum. Kendimi nefisten ibaret zannedişim, Hak ve hakikatten uzak olduğumdan, nefsimin istek ve arzularına cevap vererek beslediğimden, araştırmadan soruşturmada ezberle yaşadığımdandır. Görmemin işitmemin anlayışımın dünyaya açık olmasından, yaşamın yemekten içmekten süslenmekten gezmekten tozmaktan ibaret olduğunu zannettiğimden, nefsimin sevdiğini sevdiğimden, çıkar ve menfaat merkezli yaşadığımdan, henüz özümdeki hakikatle tanışmadığımdan, dolayı devam etmektedir. Halk görmem, tüm bunların bende oluşturmuş olduğu bir anlayış ile bulunduğumdan dolayı kendimde ve bu âlemde, halk ismiyle zikrettiğim görünürlüğe müstakil bir varlık vererek zan ve vehim içerisinde bulunmamdır.

- **Halk görmek, iki bakıp iki görmektir.**

Benim iki bakışım, yukarıda anlatılmaya çalışıldığı gibi kendimi nefisten ibaret zannetmemden dolayı oluşan nakıs anlayışımla bakıyor oluşumdur. Kendi ikiliğime tabi olan görüş, bire tabi olmadığımın, zikrimin tecellisine ermediğimden, gördüğümü görülenin ayırdığımdan, görüleni tanımadığımdan, kendi doğrularımın geçerli olduğundan, maddeye kayıtlı anlayışımı terk edemeyişimden kaynaklanır. Efendimin bildirdiğine henüz iman etmeyişiğinden, görülenin bildirilen olduğu kanaatini oluşturamayışığın, bildirileni gayıpla tevhit etmeye çalıştığımdan kaynaklanır. Suretin siretine nazar edemediğimden, zan ve vehimde bulunmaya devam ettiğimden, zikre hizmetsizliğimden, meydanımın derdiyle

Dembir

dertlenmediğimden, yerimi terk ettiğimden, nefsanîyetimin beni hala cezp edişinden, bana görelerimden geçemeyişimden, yaşamımın merkezinde dünya olduğundan, yüzümü tövbe ettiğim hallerden çeviremeyişimden dolayı baktığım yerde iki görmeye devam ediyorum. Bu, hakikatte şaşılıktır.

Bir ayakkabı ustasına bir çocuk çırak olur. Bir gün ustası çıraktan raftaki ispirto şişesini getirmesini ister. Çırak hangi şişeyi iki tane var ustam diye sorduğunda, ustası ne ikisi rafta bir tane şişe var der. Çırak ısrarla iki şişe olduğunu iddia eder. Ustası çocuğun şaşu olduğunu anlar ve birisini kırıp kalanı getirmesini söyler. Çırak şişeyi kırınca geriye bir şey kalmadığını görüp şişe kalmadı usta der. Ustası hani iki şişe vardı gördün mü iki değil birmiş der.

İki bakan baktığı her şeyi iki görür. Kendi şaşılığımızı tedavi ettirmeden gördüğümüz iki şişeyi birleyemeyiz. Çünkü şişe zaten iki değil ki birlensin. Yapmamız gereken dışımızla uğraşmak değil şaşılığımızı tedavi ettirmektir.

- **Halk görmek, emanete zulmetmektir**

Cenabı Allah Kur'an'ı Kerimin Ahzab suresi 72 ayetinde,

Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.

demektedir. Bu ayeti kerimede geçen emanet, hayat, ilim, irade, işitme, görme, kudret, kelim olan sıfatlardır ki varlık denilen de zaten bu sıfatlardır. Dolayısıyla emanet varlıktır. Varlığın emanet olması Allah'ın kendi beyanıyla varlığın kendisine ait olmasından dolayıdır. Varlığın Allah'ın kendisine ait oluşunu, varlık olan sıfatlara dilediğimiz gibi hükmedemeyişimizden, dilediğimiz kadar yaşayamayışımızdan yani hayatın sahibi olan Allah'ın dilediği zaman onu çekip almasından biliriz. İrade

sıfatına hükmedemeyişimden yani dilediğimiz her şeyin olmamasından, görmeme işitmeme, konuşma sıfatlarına hükmedemeyişimden biliriz. İmam Ali efendimizin Allah'ı isteklerimin olmayışından bildim beyanında isteğin kendisine değil Allah'a ait olduğunu vurgulayışından, Allah'ın kendisinden başka ilah olmadığını beyan edişinden, hamdın kendisine ait oluşunu bildirişinden biliriz. Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz beyanından, sizi ve yaptıklarınızı halk eden ancak Allah'tır ayetinden, her şey fani ancak Allah'ın zatı bakidir ayetinden. Nereye dönerseniz Allah'ın veçhi oradadır ayetinden biliriz. Bir insan için en önemli olan nerede ve kimden doğacağına cinsiyetine şekline şemailine ismine kardeşlerine bile kendisinin karar veremiyor oluşundan, varlığımızın bir başlangıcı ve sonu oluşundan, varlığın esasına muhtaç oluşumuzdan görüyoruz.

Oysa varlık o varlıkla var olanı bilmek içindir.

Bu sebeple Cenabı Resulullah Efendimiz ***“Nefsini bilen rabbini bilir”*** diyerek kendimize zulüm etmekten kendimizi nasıl kurtaracağımızı göstermiştir. Bizler kendimizi nefisten ibaret zannettiğimiz için ikilik anlayışıyla bakıp nefsimizden Rabbi bilmek yerine nefsimizden nefsimizi bildiğimiz için kendimize zulüm etmiş oluruz. Cenabı Allah Kur'an-ı Kerimin Ali İmran suresi 182 ayetinde,

Ben size zulüm etmem ancak siz kendi yaptıklarınızla kendinize zulüm edersiniz. buyurmaktadır.

- **Halk görmek, esfelde mahlûk olarak bulunmaktır**

Esfel; dünyadır, yaratılmışlıktır, nefsaniyettir, bu âlemin kendisidir, kesrettir, tecellidir, soluduğumuz havadır, yediğimiz yemektir, kuştur, ağaçtır, gözümdür, kulağımdır, dilimdir, çocuğumdur, eşimdir, malım mülkümdür, arabamdır. Mahlûk; canlıdır, içgüdüleriyle yaşayandır, temel ihtiyaçlarını giderendir.

Dembir

İşitendir, söyleyendir, görendir, hayatiyetini devam ettirendir. Üreyerek neslini devam ettirendir, seçimleri olandır, ihtiyaç sahibi olandır, varlığı hak ile kaim olduğunun farkında olmayandır. Baktığında suret görendir, işittiğinde suret işitendir, aşksız olandır, egosuyla yaşayandır, görmesinin işitmesinin söylemesinin muhatabı Hak olmayandır, kin kibir haset buğuz öfke gibi zulmani sıfatları barındırandır. İnsan; Hak ile Hakk'ı görendir, Hak ile Hakk'ı işitendir, Hak ile Hakk'ı zikredendir, siretle muhatap olandır, Âdem'e tabi olandır, mahlûk sıfatlarından arınandır, özüne uyanandır, bilinmeklik muradına erendir, Aşkullah'ı uyandırandır, fitneyi ziynete çevirendir, Allah'ı bilendir, varlığında tecelli edeni tanıyandır, hizmet edendir, Allah ile yaşayandır, güzel görendir. Şimdi yukarıdaki açıklamaların ışığında bakarsak, insan olarak gelip mahlûk olarak bulunmak, Hakk'ı görmeyen bir göze, Hakk'ı işitmeyen bir kulağa, Hakk'ı zikretmeyen bir kalbe sahip olmak, kendimize bir varlık vermek, rahmani sıfatlar yerine zulmani sıfatlarla bulunmak, sırf madde için yaşamak, esfelde mahlûk olarak bulunmaktır.

- **Halk görmek nefse secde etmektir**

Bu beyanda nefis diye tabir edilen, ilahlık iddiasında olması, kendisini mutlak zannetmesi, kendi isteklerinin olması için her şeyi yapmayı mubah görmesi, kendini kirleten ortamlarda bulunması, yaptığı bütün güzellikleri kendinden bilmesi, her yaptığını güzel görmesi halleridir. Bu haller üzere yaşıyorsak halk görüp nefsimize secde ediyoruzdur. Nefse secdesi olanın Allah'a secdesi yoktur.

- **Halk görmek, şirkimize devam etmektir**

Şirkimize devam ediyor oluşumuz kendi anlayışımızı terk etmemiş olmamızdır. Allah'ı yedek ilah yapmaktır, kal ehli oluştan hal ehli oluşa geçemeyişimizdir, bildiğimizin değişmiş ama yaşantımızın değişmemiş olmasıdır, varlığımızın devam

ediyor oluşudur, edep erkân üzere yaşantımızı düzenleyemeyişimizdir, telkin olunan zikrullahı hizmet etmeyişimizdir, talebimizde samimi olmayışımızdır, her yüzde Allah'ın şan alışıını göremeyişimizdir, ilim boyutundan aşk boyutuna geçemeyiştir, mürşidin gönlüne giremeyiştir. Buraya kadar anlatılan haller üzerine bulunarak şirke devam ediyor oluşumuzdur halk görmektir.

- **Hak görmek, suretin siresini görmektir**

Suret; eşyadır, maddedir, elbisedir, varlığın görülür halidir, tecellidir, zahirlidir, halktır, perdedir, benliktir, maddenin beş duyusuyla hissedilendir, nefistir, varlığı kendinden olmayandır, dünyadır, masivadır. Bu tanımlamalar bize suret ismini zikrederken o ismin içeriğindeki mahiyeti göstermektedir. Tüm bunlar kendilerine ait varlığının dayanağı olmayan bağımsız olgular değildir. Tümü esas olanın zahirliğidir. Esas olan varın varidatı olarak zikrettiğimiz özdür. Bunu buz ile örnekleyebiliriz. Buz kendisine ait maddesellik olan görünürlüğü, şekli olandır. Ama varlığının esası sudur. Buza bakıldığında suyun görülmesi gerekir. Buzun içinden suyu alırsak geriye hiçbir şey kalmaz. İşte Hakkı görmek buza bakıp suyu görmek olan siret görüşüdür ki idrak görüşü denilen de budur; buzun aslının sudan ibaret olduğu bilgisiyle bakmak.

- **Hak görmek, esmanın müsemmasını görmektir**

Müsemma, varlığın esasını tanımlamak için kullanılan bir deyimdir. Buzdaki suyu, elbiseyi giyenin kendisi oluşunu tanımlamak için kullanılır. Varlığın esası aynı olan bir olduğundan, müsemma da birdir. Esması ise özellik ve niteliklerin isimleridir, Allah'ın çeşitliliğidir, sıfatların elbisesidir, kesrettir, fiillerdir, tenzihte olanın teşbihe çıkışta aldığı isimdir, aynadır. Şimdi ben görülmek isteğim ile sokağa çıkarken üzerime elbise giyiyorum çünkü benim elbisesiz üryan halim tenzihliğimdir bana mahsustur. Benim üryan halimi yine ancak ben görebilirim.

Dembir

Dışarıya çıkarken giymek adına çeşit çeşit renk renk bir sürü elbisem var. Bir gün mavi gömlek giyerim, bir gün siyah gömlek, diğer bir gün sarı, yeşil, kırmızı, desenli, desensiz, elbiselerimde sayı ve sınırlama yok. O elbiselerle dışarıya çıktığım için o elbiselerden görülen benim. Elbise surettiler özelliğinin tanımlandığı ismi esmadır. Şimdi, o elbisenin kendisine ait bir varlığı mı var, ben giydiğim için mi görülür hale geldi? Elbisenin görünürlüğü bile ben görülmek istediğim için giydiğimdir. Elbisenin kendisine ait görünürlüğü dahi yoktur eğer içinde ben yoksam. İşte ben elbiselerin çokluğuyla çoğalmam her zaman birimdir. O elbise de benimdir, o elbiseyi tanımlayan isim de benimdir. Sizler hangi elbiseyi görüp hangi ismi zikrediyor olursanız olun görülen ve zikredilen benimdir. Benim esmam birdir cümle esmalar birliğimin tafsilatıdır. Tafsilatım gayrım değil aynımdır. Mavi de desen beyaz da desen kareli de desen çizgili de desen beni zikretmiş olursun. Esmanın müsemmasını görmek olan Hakk'ı görüş, suretin görünürlüğünde aldığı isimle, benim görülüyor oluşumdur.

- **Hak görmek, tevhide ermektir**

Tevhit; birliğin hakikatini keşfetmektir, huzuru Hak'ta olmaktır, Allah ile olmaktır, kendi ikiliğimizi birlemektir. Öze nazar etmektir, varlığa Allah'a nispet ederek bakmaktır, nefsinde ilah olarak Rabbini görmektir, insanlığa ulaşmaktır, kendinde ve bu âlemde Hakk'ı zahir görmektir, Allah'ın boyasıyla boyanmaktır, dost ile dost olmaktır, aşktır, şaşılıktan kurtulup birliği zevk etmektir, kâinatın var oluş sebebidir, kesrette vahdeti yaşamaktır, anı daima ermektir. Bu tanımların tümü ikilikten geçerek ulaşmış olduğumuz şehadettir. Çünkü tevhit, suretin siresini, esmanın müsemmasını görerek Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmektir. Görünürlüğü ortadan kaldırmıyoruz, görünürlüğü ortadan kaldırırsak görülmek istenenin, şahadetine erilecek olanın görülür haliyle birlikte kendimizi de ortadan kaldırmış oluruz. Bu sebeple tevhit sadece vahdettir değil, kesrette vahdet zevkidir.

- **Hak görmek, mülkü sahibine teslim etmektir**

Mülk; Allah'ın sıfatlarıdır, benim dediğim vücudumdur, eşyadır, emanet diye zikrettiklerimizdir, esmadır, surettir, kesrettir.

Mülkü sahibine teslim etmek, ölmezden evvel ölümdür yani nispetini terk ederek varlığı sahibine teslim etmektir. Şimdi bizler, dil ile **Lailaheillallah** derken yani mülk olarak tanımladığımız bu özelliklerde bilinmesiyle görülmesiyle tecellide olan ispat olan Allah'tır derken, hal ile tanımladığımız bu özelliklerde kendimizi görüp kendimizi ispat ederek varlığı nefsimizle tevhit etmek sonucu **Lailaheilleene** diyerek mülkü sahiplenmiş oluyoruz. Fiilimizde kendimizi, sıfatlarımızda kendimizi, vücudumuzda kendimizi görüyoruz. Fiilin failinin Allah, sıfatın mevsufunun Allah, vücudun mevcudunun Allah olduğu idrakiyle bakmadıkça fiilde sıfatta ve vücutta Allah'a şahit olmadıkça mülkü sahibine teslim edemeyiz. Mülkü sahibine teslim etmek mülkte Allaha şahit olmaktır, ne ben varım ne sen varsın ne bu âlem vardır hakikatte var olan ancak Allah'tır gerçeğine ermektir. Bu hususta Mısri Niyazi hazretlerinin,

*Sevdim seni hep varım yağmadır alan alsın
Gördüm seni efkârım yapmadır alan alsın
Aldın çün beni benden geçtim bu can u tenden
Aklım dahi her varım yağmadır alan alsın
Ben varlığımı attım dost varlığına yettim
Her assılı pazarım yağmadır alan alsın
Geçtim ben ad u sandan çıktım ben o dükkândan
Hep ırz ile vakarım yağmadır alan alsın
Geldi dile dildarım buldum gül-i gülzarım
Şimden gerü hep varım yağmadır alan alsın
Sen gaib ü hazırsın her halime nazırsın
Ahval ile etvarım yağmadır alan alsın
Çün buldu gönül yârim terk eyledim ağyarım
İman ile zünnarım yağmadır alan alsın
Mısri'ye vücub imkân bir oldu kamu ayan
Taat ile ezkarım yağmadır alan alsın*

Dembir

dizeleri mülkün sahibine nasıl teslim edileceği gerçeğini anlatır. Feyzullah ağa kıssası da mülkü sahibine teslim edilmesini anlatmaktadır. Bir gün topal atıyla âlemi dolaşmaya çıkan bir adam varmış. Adamın yolu sayısı belli olmayacak kadar çok olan küçükbaş hayvan sürüsüne çıkar. Sürünün büyüklüğünden etkilenip çobanın yanına giderek sorar,

- *Kolay gelsin, sayısı belli olmayacak kadar çok olan bu sürü kimin?*
- *Sağ olasın beyim, bu sürü Feyzullah ağanıdır. Hatta bu gördüğün sürünün otladığı mera da onundur.*

Adam, Feyzullah ağanın ne kadar zengin olduğunu düşünerek, “Kolay gelsin” deyip oradan uzaklaşır. Yoluna devam ederken bu sefer önüne, sayısı belli olmayacak kadar çok olan büyük baş hayvan sürüsü çıkar. Sürünün büyüklüğünden etkilenip çobanın yanına giderek sorar,

- *Kolay gelsin, sayısı belli olmayacak kadar çok olan bu sürü kimin?*
- *Sağ olasın beyim, bu sürü Feyzullah ağanıdır. Hatta bu gördüğün sürünün otladığı mera da onundur.*

Adam, tekrar Feyzullah ağanın ismini duyunca daha da hayreti artar, Feyzullah ağanın zannettiğinden daha çok zengin olduğunu düşünerek, “Kolay gelsin” deyip oradan uzaklaşır. İlerlemeye devam ederken bu seferde yolu, sayısı belli olmayacak kadar çok olan at sürüsüyle çakışır. Sürünün büyüklüğünden etkilenip çobanın yanına giderek sorar,

- *Kolay gelsin, sayısı belli olmayacak kadar çok olan bu sürü kimin?*
- *Sağ olasın beyim, bu sürü Feyzullah ağanıdır. Hatta bu gördüğün sürünün otladığı mera da onundur.*

Adam bu sürünün de Feyzullah ağanın sürüsü olduğunu duyunca total atından inip tekrar çobana dönerek

“Al bu total atı da sürüye kat”

der. Çoban atı alıp sürüye katar, adam yürüyerek yoluna devam etmeye başlar. Akşam olduğunda tüm çobanlar Feyzullah ağaya sürülerin durumu hakkında bilgi verirlermiş. Küçükbaş hayvan sürüsü çobanı “Beyim artan eksilen yok” dediğinde büyük baş hayvan sürüsünün çobanı söze devam ederek “Beyim artan eksilen yok” dediğinde, at sürüsünün çobanı

- *Beyim eksilen yok ama artan var,*
- *Neden doğuran mı var?*
- *Yok beyim doğuran olmadı.*
- *Nasıl arttı o zaman?*
- *Beyim, total atıyla birisi geldi yanıma, bu sürü kimin diye sordu bende Feyzullah ağanın deyince, al bu total atı sürüye kat o da onun olsun dedi ve gitti.*
- *Anladım. Gidin o adamı bulup getirin.*

Adamlar, Feyzullah ağanın emriyle adamı bulup getirirler. Feyzullah ağa şanına yakışır şekilde adamı misafir eder. Yemekler yenilip, içecekler içilir, sohbetler edildikten sonra istirahate çekilirler. Sabah olunca Feyzullah ağa adama genç ve sağlıklı bir at verip “Hadi şimdi, madem total atından vaz geçip onu da benim sürüme kattın o zaman benim âlemimde benim atımla, benim namıma dolaşıp seyran et” der.

- **Hak görmek, aşka ermektir**

Aşk; ilahi güzelliğin tecellisinin oluşturduğu cezbedir. O cezbe girene aşık cezbe mahalline maşuk denir. Aşk haliyle anlatılır tıpkı Allah’ın sıfatlarıyla anlatıldığı gibi. Aşk kişiyi kendisinden alandır, Aşk dünya ile davayı ortadan kaldırandır, aşk kendine ayık gezmekten kurtarandır, aşk varlığı ifna edendir, aşk

Dembir

noksanlığı tamamlayandır, Aşk Halil İbrahim Bakidir, aşk maşukundan gayrı bırakmayandır. Şimdi ilahi güzelliğin cezbesi olan aşka kapılmış âşık, aşkın hallerini kendisinde oluşturduğunda kendiliği olan perdeler gözünden kalkar. Perde, Hakk'ın görülmesine mani olan olduğundan perdesiz bakışta kılınan nazar her yüzde Hakk'ın görüldüğü nazardır. Niyazi sultanın, Hak'tan ayan bir nesne yok beyanı aşkın haliyle dile gelmiş beyandır.

- **Hak görmek, nefsi gönül eylemektir.**

Nefsini gönül eylemek nefsinin Hakk'a mekân eylemektir, mülkü sahibine teslim etmektir, çünkü gönül varlık denilen bütünlüğü oluşturan unsurlardan herhangi birisi değil varlık denilen bütünlüğün kendisidir. Kutsi hadiste,

Yere göğe sığmadım mümin kulunun gönlüne sığdım

beyanı, gönül ismiyle zikrettiğimiz Hakk'ın mekanı olduğunu göstermektedir. Gönül denilen odur ki orada Hak'tan gayrı hiçbir şey yok Hakk'a ait vasıfların tecellisiyle yalnız Hak vardır. Ona bakan Hakk'ı görür, onu işiten Hakk'ı işitir, onu zikreden Hakk'ı zikreder. Kişinin nefsinin gönül eylemesi, varlığını nefsiyle değil Allah ile tevhit etmesi sonucu Allah'ta fena bulup Hakk'ın vücudunun, sıfatının ve fiilinin tecelligahı olmasıyla mümkündür. O, bu âlemde Hakk'ın zahirliğidir. Yaşam Allah'ın kendisini muhabbet edişidir, eşya bu muhabbetin kelimesidir, insan muhatabıdır. İşte gönül, Allah'ın kendisini muhabbet edişinin muhatabı olan insan denilendir. Şimdi, bayram diye zikredilen halktan Hakk'a uruç etmek sonucu talibin yaradılış fitratına ermesiyle, Cenabı Resulullah efendimizin beyanıyla işaret ettiği, nefsinden rabbine arif olunduğu haldir. Gönüller sultanı efendim “İnsanın yaradılış gayesi, tahsil-i kemal seyr-i cemal” buyurmaktadır. Uruç ve nihayetinde kadrine ermek, tahsili kemaldir, bayram seyri cemaldir.

Soru:

Kadir Gecesinde ifade ettiği anlam nedir ki Kur'an'da bin aydan daha hayırlı diye övülmüştür?

Cevap:

Kur'an-ı Kerimin Kadir suresi 1-2-3 ayetinde,

Şüphesiz biz onu Kadir Gecesinde indirdik, Kadir gecesinin ne olduğunu sen nereden bileceksin, bin aydan daha hayırlıdır

denilmektedir. Kadir Gecesinde indirilen ve bin aydan daha hayırlı olan Âdemiyettir. Kişinin kendi Ademiyet'liğini oluşturup kendisinde zahir etmesidir kadrine ermesi. Kadir gecesinin ramazan ayı içerisinde bulunmasının hikmeti bu yüzdendir. Şimdi, Âdemiyet ile isimlendirilmiş olanı anlamak gerekir. Âdemiyet, Muhammedi irfaniyetin zuhurunda alınan isimdir. O Âdemiyet ki Hakk'ı görür, Hakk'ı işitir, Hakk'ı zikreder. Âdemiyet ki cümle esmaların tecellisidir. Âlem, Cenabı Allah'ın bilinmekliğinin zuhurudur ve bu zuhurat Allah'ın sıfatlarıyla tecellisidir. Bu âlemdeki her zerre Allah'ın bir sıfatıdır ve hangi sıfatı ise o esma ve suret ile zahirdir. Her sıfat yalnızca kendiliğidir ve yalnızca kendisinin muhabbetçisidir. Her sıfat kendisini bilir kendisini ispat eder. Bir sıfat aynı anda kendiliğinden başka bir sıfatı ispat eden ve muhabbet eden değildir. Lakin cümle sıfatlar zata tabidir kendiliğini ilan ederken zatın muhabbetçisidir. Oysa Âdem, Cenabı Allah'ın Kur'an'ı Kerimde Bakara suresi 31 ayette,

Allah, Adem'e her şeyin ismini öğretti. Sonra onları meleklere sunup: "Dedikleriniz doğruysa, haydi bu şeylerin isimlerini bana söyleyin bakalım" dedi.

beyanıyla ifade ettiği gibi isimler ile zikredilen cümle sıfatların cem olduğu tecellisidir. Bunu, içinde Beytullah'ın bulunduğu haremi şerifle örnekleyebiliriz. Haremi şerifteki binlerce insanın her birisi kendiliği olarak bireydir. Ama haremi şerifin içerisinde

Dembir

cem olmuş bir bütünlüktür. Her birey bir sıfattır, o bütünlüğün merkezi olan Beytullah ise zattır. Binlerce insanın Beytullahı tavaf edişi her bir sıfatın kendiliği olarak zatı muhabbet edişidir. İşte o Beytullah ademiyettir. Allah'ın Âdem'in dili ile kendisine secdeye davet edişi bunun ispatıdır. O Âdem ki kendisinden bildiği, kendisinden gördüğü, kendisinden işittiği, kendisinden zikrettiği, Rabbidir. Şimdi, kadrine ermek Âdemiyete ermektir ve ramazan ayı içerisinde gerçekleşir ibaresini görebilmek için Âdem as'ın halk edilişini görmek gerekir. Âdem as'ın toprağı dünyadan alındı Hak katına çıkartıldı arınma işlemlerinden geçti, şekil verilip kulağından ruh olan Muhammedi irfaniyet üflendi. Bu irfaniyetin üflenışıyle Âdem ayaklandı, gören işiten ve söyleyen oldu.

İşte, talibin dünyadan toprağının alınışı yani talibin nefsinden nefsini biliyor olduğu, nefsine secde ettiği yaşamdan alınarak Mürşid-i Kamile tabi oluşuyla Hak katına çıkartılmış olması. Hak katında o toprağın dünyadayken bulaşanlardan arınması, nispetlerinin ifna oluşu, şekil verilmesi, edep erken ve güzel ahlak üzere yeni bir yaşantının kendisinde oluşması, kulağından ruhlanması nefsinden Rabbini bilecek, görecek, işitecek, zikredecek idrakin onda oluşmuş olmasıdır.

Hilal ay doğdu, imsak vakti niyetlendi, Rabbe uruç ederek Rabbiyle ziyetlendi, ziyetlenmiş olduklarıyla Rabbin muhatabı olup bayramına erdi. Eğer insan kuranda bin ay diye ifade edilen ömrü içerisinde kendi ademiyetini zahir edememiş ise diğer canlı mahlûklardan hiçbir farkı olmadan mahlûkça yaşamış demektir. Niyazi sultanın,

***Mahlûk gözüyle bakma mahlûk görürsün
Halik gözüyle bakarsan semme vechullah andadır”***

beyanındaki halik gözünü kendimizde oluşturmuştur olmaktadır kadrine ermek. Oluşan bu gözle her nereye baksak vechullahı görmektir bayrama ermek. Bu sebeple uruç ederek kadrine

veremeyenler için bayram üç günlük şeker bayramıdır. Kadrine erenler için bayram bir ömür sürecek fitir bayramıdır. Âdem as bir gün arşta gördüğü nurun ne olduğunu Cenabı Allah'a sorunca Cenabı Allah kendisine *"Bu nur Muhammedi nurdur, o olmasaydı seni de yerleri ve gökleri de yaratmazdım"* demiştir.

Soru:

Tutulan oruç ve erilen Kadir gecesinden sonra erilen bayram Fitir Bayramıdır. "Fitir" kelimesi yarmak, yaratmak, ilk yaratılış durumu gibi manalara geliyor. Fitir Bayramı hakikatte ne anlam ifade etmektedir?

Cevap:

Fitir bayramına ermek insanın fitratına erip fitratı doğrultusunda yaşamaya başlamasıdır. Bu fitratın ne olduğunu anlayabilmemiz için Cenabı Allah'ın kutsi hadisinde

"Âlemi senin için seni kendim için yarattım"

beyanını görmemiz gerekiyor. Şimdi, âlem denilen bilinmekliğini isteyen Cenabı Allah'ın bilinecek olduğu özellikleriyle esma ve suret giyerek yaratılmışlığa çıkışıdır. Bu sebeple bu âlem sıfatlar âlemidir. Hiçbir zerre yoktur ki o Allah'ın zuhuru olmasın. Her zerre yani her sıfat, Allah'ın yaratılmışlığa çıkışıyla zuhurudur. Herhangi bir zerrenin Allah'ın zuhuru olmaması için o zerrenin külli irade dışında, kendi iradesiyle kendisini var etmiş yani kendiliğinden oluşuma gelmiş olması gerekir ki iman ve itikata göre bu mümkün değildir. Eğer bunun mümkünlüğünü kabul ediyorsak bu kabulleniş Allah'ın varlığını yok edipmiştir. Bu âlemden varsa, Allah yaratmıştır henüz yoksa daha yaratılmamıştır. Yaratılmış ise o yaratanın zuhurudur. Bu sözlerin içerisindeki cümle harfeler heceler kelimeler ve dahi cümleler söylemiş olmaklığımla vardır. Tümü benim zuhurumdur. Bu cümlelerin içerisinde var olan tek bir harf dahi benim söylemekliğim dışında kendiliğinden var olamaz. Varsa ben söylemişimdir yoksa henüz batınımdadır

Dembir

söylememişimdir. Bu pencereden âlemin bütünlüğüne bakıldığında her nereye bakıyor olursak olalım her ne görüyor olursak olalım bakıp gördüğümüz yarattığı ile yaratılmışlığa çıkan Allah'ın bilinmekliğidir. Özü itibariyle her nereye bakarsak bakalım Allah'a bakıyoruz. Bu cümleleri okuyorken gördüğünüz her harften bana baktığınız gibi. İşte, Cenabı Allah'ın kutsi hadisinde

“Âlemi senin için yarattım”

beyanı burayı anlatmaktadır. Allah şöyle hitap ediyor kendisini arayanlara *“Âlemi senin için yarattım yani bu âlem benim zahirliğimdir, benim bilinmekliğimdir, benim bir özelliğimin esma ve suret giyişidir, bu âlemden her zerresiyle bilinen görülen işitilen zikredilen benim”* demektedir. Allah'ın bilinmek isteği ile zahire gelişi yani yaratılmışlığa çıkışı bilmekliğini de zahir etmiştir.

Bilinmek isteği beraberinde bilecek olanı zahir eder. Bu sebeple Cenabı Allah seni de kendim için demektedir. Allah seni de kendim için derken bize sen benim kendimi bilecek olan görecek işitecek zikredecek olan yönümün zahirliğisin. Benim bilinmekliğim olan bu âlemden beni bilecek olansın. Bilecek olan yönümle teşbihe çıkışımın, bilmek, görmek, işitmek, zikretmek benim kendime ait olan özelliklerimdir. Benim kendime ait olan bu özelliklerimle tecellimsin. Adına cüz dediğin sendeki irade benim kendimi bilmek için külli irademle tecelli edişimdir. Sendeki bu irade ile kendini bilme kendini görme kendini işitme kendini zikretme kendini var etme sonucu kendini ilah zannetmen bu irade ile mümkün olan olgulardır. Ey insan! Bu özelliklerin merkezinde ben olmalıyım çünkü seni kendim için var ettim sen benim kendiliğimsin. Bu irade ile bu âlemden beni bilmelisin” demektedir. İşte insanın fitratı yani yaradılış gayesi, âlem diye zikredilen nefsinden rabbini bilmesidir. İnsan uruç etmek olan zan perdelerinden kurtulup nefsinde Rabbini bilecek iradeyi kendisinde oluşturarak kadrine erdiğinde

nefsinden Rabbini bilmenin huzuruna ve neşesine ermiş olur. Fitrat bayramı denilmesinin hikmeti budur. Ben söyledim ben işittim, söyleyen benim söz benim, işiten benim.

Soru:

Zahir ahkâmda vakit namazlarının kazası olur ama Bayram namazı kazası olmayan, muhakkak vaktinde kılınması gereken bir namazdır. Bunun hikmeti nedir?

Cevap:

Bayram namazı isminden de anlaşıldığı gibi sadece bayrama ermiş olanın kıldığı bir namazdır. Çünkü bayram namazı bayrama ermiş olmanın şükrüdür. Az önce bayramın insanın fitratını kendisinde zahir etmiş olduğunu ifade etmeye çalışmıştık. İşte bu zahirlik fitratı olan Allah'ı idrak edecek kalbe, Allah'ı görecek göze, Allah'ı işitecek kulağa, Allah'ı zikredecek dile ulaşmış olmasıdır. Ulaşma bayrama ermektir, şükür ise ulaştığımız o gözle görmeye, kulakla işitmeye, dille zikretmeye başlamaktır. Şimdi, tüm bunlara irfaniyet denir ve irfaniyet Muhammedi irfaniyettir. Bizim fitratımıza ulaşmamız kendi aslımız olan hakikati Muhammediye'ye ulaşmamızdır. Namaz ise bu hakikati Muhammediye'nin tafsilatındaki kulluğu yaşamaktır. Şükretmek bize verilenle bulunmak yani o kulluğun gereğini yerine getirmektir. Zahiri ahkâmda bayram, namazı kılındıktan sonra başlamaktadır. İnsanların birbirleriyle bayramı kutlamaları bayram coşkusu ve sevincini hep birlikte yaşamaları ve bayrama ait diğer tüm güzellikler hep o namazdan sonra gerçekleşmektedir.

İşte bunlar, oluşan irfaniyetin kulluğu ile yaşamaktır. Cümle fiillerde Rabbi bilmek, cümle sıfatlarda Rabbi bilmek, cümle vücutlarda Rabbi bilmektir. Bu âleme Allah'ın her an bir şan alışı olduğunu görecek irfaniyetle nazar kılmaktır. Kendi kulluğumuzun acziyetini terk etmeden bu âlemin cümlesinde Allah'ın cemali olan Hakikat-i Muhammediye'yi yani kendi aslımızı seyran etmektir. Cenabı Allah, nereden nereye uruç

Dembir

edilmesi gerektiğini, o urucun neticesinde erilen kadrin ne olduğunu, ulaşılan bayramın ve yapılan şükürün kişinin kendi varlığında tecellisinin nasıl olacağını Araf suresi 179. Ayetinde,

Ant olsun ki biz cinlerin ve insanların çoğunu cehennem için yarattık. Onların kalpleri vardır onunla idrak etmezler onların gözleri vardır onunla görmezler, onların kulakları vardır onunla işitmezler. Onlar hayvanlar gibidir hatta daha aşağıdadır. İşte onlar gaflette kalanların ta kendileridir.

diyerek bize bu hakikati beyan etmektedir. Uruç etmek, yücelmek anlamına gelir ki yücelmek için bir yerden başka bir yere gitmiş olmak gerekir. Bulunduğun yerde durmaya devam ederek yücelmiş olamazsın. İşte terk etmemiz gereken halin ne olduğunu Cenabı Allah bizlere kendisini idrak etmeyen, kendisini görmeyen, kendisini işitmeyen hal olduğunun bildirmektedir. Terk etmemiz gereken yer burasıdır. Ayet bize aynı anda yüceleceğimiz yani kendimizde oluşturmamız gereken hali de bildirmektedir; kendisini idrak eden kendisini gören kendisini işiten hal. Şimdi mevcut halimizden Allah'ın istediği hale ulaşma yolculuğuna uruç denir. Ulaştığımız yerde onu idrak edecek kalbe, görecek göze, işitecek kulağa ermemiz kadrine ermemizdir çünkü idrak da, görmek de, işitmek de Allah'ın idraki, Allah'ın görmesi, Allah'ın işitmesi olduğundan birdir. Bir olana varmak kendimizi layık hale getirmektir. Bizde de oluşması biri iki yapmaz birin tecellisidir. O birliğe ermekle görecek gözün işitecek kulağın tecellisiyle görenlerden ve işitenlerden olmak bayrama ermektir. Hak ettiğimiz bu özelliklerle görüp işitmeye başlamak o bayramın şükürüdür. Hu.

Anasır-ı Erbaa

Ektiğın tohumlar filizleniyor
Toprakta kalanlar yüz gösteriyor
Suyla buluşanlar çiçek açıyor
Sende yok olanlar kokun saçıyor

Kalplerde aşk oldun dillerde zikir
Gözlerde fer oldun idrakta fikir.
Aşka Cemal oldun görenler erir
Bunca elvan oldun kendini seyir

Pak gönüllerdesin doğdun yeniden
Gülümsemektesin cümle yüzlerden.
Zahir olan sensin sevdiklerinden
Kendi bilmekliğin bahçe denilen

Fakir secde etti **Halil**'ullaha
Hak oldu kiblesi alını toprakta.
Kulluğuna erdi şimdi tavafta
Cemal ve Celali bir Beytullahta

Anasır-ı Erbaa Türkçe karşılığı olarak dört ana sır anlamına gelir ki bunlar, Hava, Su, Ateş ve Topraktır. Bunlar, genel adıyla dünya ve yaşam dediğimiz yaratılmışlığın temeli olduğu için ana ismiyle zikredilirler. Ana, doğurgan olduğu için varlık sebebi anlamında kullanılır. Ana olmasaydı yaratılış ahkâmında varlık olmazdı. Her varlığın var oluşu varlığın esası olan varidat ile mümkündür. İşte bu varidat ana esmasıyla zikredilir. Bizi anamız doğurmasaydı var olmazdık gibi... Şimdi, şöyle düşünebiliriz.

Yaşamın içinden havayı çekip alırsak ne olur?

Hava, canlıların yaşamsallığı için büyük öneme sahiptir. Hava olmadığına yaşamsal gereksinimlerine ulaşamamış olur. Lambanın yanması için elektrik gerekir, elektriği keserseniz lamba bulunduğumuz ortamı aydınlatamaz. Bizim yaşamsallığımız canlı metabolizma olan bedenimizin gereksinimlerinin karşılanmasıyla mümkündür tıpkı lamba gibi...

Yaşamın içinden suyu çekip alırsak ne olur?

Su varlığın ve yaşamsallığın gereksinimidir. Tüm canlı cansız varlıkların suya gereksinimleri vardır. Varlığın temel taşları su ile mümkündür. Suyun bulunmadığı ortamlarda yaşamsallık yani hayat olamaz. Örneğin, dünya dışında yaşam ararken aranılan şey orada su olup olmadığıdır. Eğer su varsa yaşam da vardır, su yoksa yaşam yoktur. Kendi bedenimizde bunu çok net görebiliriz.

Yaşamın içinden ateşi çekip alırsak ne olur?

Ateş yaydığı ısı sebebiyle yaşamsallık için vaz geçilmez bir olgudur. Yaşamın devamlılığı adına gerekli olan ısı miktarı sağlanamıyorsa orada soğuma ve donma gerçekleşir. Lamba örneğinden devam edersek aydınlık lambadaki ısının zuhurudur, lambada ısı yoksa aydınlık olamaz. Isıyı güneşle mukayese

Dembir

ederek algılayabiliriz. Güneş aydınlatırken aynı anda ısıtır. Isınınca dünyada buzlar erir soğuktan zahir olamayan yaşam zahire gelerek var olur. Güneşin ısısı dünyaya ulaşamazsa yaşam biter. Bizim bedenimizin de ihtiyacı olan ısı oranı mevcuttur. Bu ısı azalırsa beden fonksiyonları yavaşlayıp biter ve ölüm gerçekleşir.

Yaşamın içinden toprağı çekip alırsak ne olur?

Toprak, dünyada biz de dâhil var olan en küçükten en büyüğe kadar tüm varlığın ham maddesidir. Toprağın çekilmesi görülenlerin çekilmesi olur ki maddesellik kalmaz. Bizler bu dünyada her ne görüyor isek toprağın farklı hallerini görüyoruz. Yaşam toprağı kök salmış, varlığı toprakla mümkün olan olgudur. Bir bardak suyun varlığı, içinde bulunduğu bardağı bağlıdır, işte bardak topraktır. Şimdi, yaşamın varlığının dört elemente bağlı oluşunu şu örnekle anlayabiliriz. Elimizde tohum var, bu tohumu ekip tohumun batınında mevcut bulunan yaşamsallığı zahire getirmek istiyoruz. Bize, saksı lazım, toprak lazım, hava lazım, su lazım, güneş yani ısı lazımdır. Şimdi soruyorum size, bunlardan birisi dahi eksik olsa o tohumun içinde bulunan yaşamsallık zahir olabilir mi? Bu pencereden bakıldığında neden dört ana sır denildiğı daha net görülebilir. Cenabı Allah,

“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmekliğimi diledim. Onun için bu halkı ve âlemleri yarattım”

demektir. İşte bilinmekliğin zuhuru olarak varlık âlemindeki oluş, bilinmek isteyen Rabbin bilinecekleğiyle zahir oluşudur. Bu zahir oluş Cenabı Allah'ın “Kün” emri ile meydana gelmiştir ki Kün emri Allah'ın kendiliğinde mevcut olan kendi hakikatinin ilk zuhurudur, cümle varlık Kün'ün içinde mevcut idi, kün zuhurun ilkiydi yani hakikatin batından zuhur edişinin ilki... Cenabı Resulullah efendimiz bu hususun anlatımında “Cenabı Allah ilk benim nurumu yaratmıştır” demektedir. Nur ibaresi

Cenabı Allah'ın hakikati anlamında kullanılan esmadır. “*Cümle yaratılmışlığı da benim nurumdan*” diye devam etmiştir. Bu sebeple âleme,

Hakikat-i Muhammediye, Tafsilat-ı Muhammediye

denilmektedir. Anasır-ı Erbaa diye esma giydirilen varlığın var oluş esasını ele aldığımızda, tüm âlemin bu dört sır ile mevcut olduğunu görürüz. Bu âlemde her ne var ise bu sırlar ile vardır. Bir şeyin kendiliğinden, kendi iradesiyle kendisini var kılması mümkün değildir. Eğer böyle bir şey mümkün ise yani her hangi bir şey kendi iradesiyle kendisini var kıldığı için bu âlemde mevcut olarak bulunuyor ise o zaman ona eşya değil Allah dememiz gerekiyor ki bu imana aykırıdır. Eğer ben kendi varlığımı kendim var kılmış olsaydım şuan ben olmazdım. Şimdi, varidat olan hakikati görmek için tafsilat olan varlığa bakmak gerekir. Varlık dünyadır ve dünyanın varlığını mümkün kılan ise dört temel elementtir. Bu temel elementler toprak, hava, ateş ve su elementleridir.

Dünya, çekim güçlerinden doğan enerjiyle kendi etrafında dönen gaz bulutu şeklindeydi. Dönüş esnasında bir müddet sonra aşırı sıcak olan atmosfer soğumaya başladı. Moleküller aşırı sıcaklık altında maruz kaldıkları basınçtan dolayı etkileşim halinde dağınık bulunur halden, soğumayla birlikte dünya, bizim bildiğimiz dışı katı, içi sıvı ateş olan haline büründü. Katılaştan gazların içerisinde bulunan moleküller serbest kaldı. Bu moleküller bizim soluduğumuz havaya, içtiğimiz suya, toprağa dönüştü. İşte, dünya dediğimiz gezegenin varlığı toprakla, havayla, ateşle ve suyla mümkündür. Şimdi, dünya topraktan ibarettir, toprak ile anlatılanı üzerinde yürüdüğümüz hamurumsu bölgeye göre renk farkı olan, içine buğday ekilen kısımla sınırlamamalıyız tabi ki. Toprak, tüm bunların yanında dünyanın merkezinde yanmakta olan erimiş demirden tutun da katı toprağın içindeki madenlerden, yüce dağlara kadar olan her şeydir.

Dembir

Dünyada toprak olmasa yaşamın olması mümkün değildir. Toprak olmasa ürün olmaz, ağaç olmaz, sebze olmaz, ot olmaz, bunlar ile yaşamsallığı mevcut olan canlılar olmazdı. Dünyada su vardır. İçinde su olmayan gezegenlerle dünya arasındaki fark yaşamsallıktır lakin aslı itibariyle sudur. Su sadece içebildiğimiz hali ile sınırlı değildir. Denizler de sudur hatta sıvı olan her şey su ile anlatılmaktadır. Tüm canlılık suyun sunduklarıyla vardır. Suyun oluşumu yaşamsallığın oluşumunu beraberinde getirmektedir. Yağmur yağmasa toprağa ekilen ürün kurur, ağaç kurur, ot kurur, yaşamı bunlara bağlı olan canlılar yok olur.

Hava dünyanın her yerinde mevcut olan bir elementtir. Havanın olmadığı yer yoktur. Biz havayı kendi soluduğumuz şekliyle kısıtlarsak yanılırız. Misal, bizler denizin içinde nefes alamayız ama bu denizde hava olmadığı anlamına gelmez. Eğer denizin içinde hava olmasaydı denizde yaşayan canlılar olmazdı. Deniz içinde yaşam olmayan su kütleli olarak kalırdı. İçinde bulunduğumuz ortamda hava var, toprağın içinde hava var, suyun içinde hava var hatta ateşin içinde de hava var. Ateş hava olmayan ortamda barınamaz söner. Hava ile anlatılan dünyadaki tüm gazlardır. Ateş ise dünyanın içinde merkezinde var, yüzeyinde var, yaşamsallığın kaynağı olan güneş ateşten ibaret bir yıldızdır. Ateş dünyanın varlığında çok önemli bir yere sahiptir. Enerji ateştir, elektrik ateştir, şimşek ve yıldırım ateştir. Toprağın oluşumu ateş ile mümkündür. Toprağın bünyesindeki sıcaklık tohumun patlamasına uygun değilse tohum zayi olur. Şimdi, toprağa tohumu ekeceksin, sulayacaksın, havalandıracaksın ve ısıtacaksın ki tohum başak olsun, başak buğday olsun, buğday un, un ekmek olsun ki sen var olmaya devam edesin. Toprak olsun, toprakta ısı ve hava olsun, toprağa su değsin içine işlesin, topraktan ot çıksın ki o otu kuzu yesin gelişsin bize gıda olsun. Biz de hem etinden, hem sütünden, hem kürkünden istifade edelim. Dünya ve üzerindeki yaşam, anlatılmaya çalışıldığı gibi toprak, hava, ateş ve su ile mümkündür. Eğer biz varsak, dünya varsa, yaşam varsa bu dört ana sır ile vardır. Dört anasır olmasa dünyada biz de olmayız.

Bunu şu şekilde de ifade edebiliriz, toprak, hava, ateş ve su var olduğu için biz varız. Bizim bizliğimizin zahirliği olan bedenimizi incelediğimizde karşımıza dört element çıkar. Beden kendisi topraktır, sudur, havadır, ateştir aslında. İşte bu dört ana sır yani dört element ilk yaratılan Muhammedi nurun tafsilatıdır. Muhammed esmasıyla zikrettiğimiz Cenabı Resulullah efendimizde mevcut olduğu için vardılar. Tafsilat hakikatinden gayrı değil hakikatin batınında mevcut iken zahir olandır. Bu dört ana sıranın hakikati Muhammediyede bulunuyor oluşu, dünya ve bizim varlığımızın esasıdır. Şöyle bir örnek verebiliriz. Elimizde bir araya getirilerek yapılar inşa edilen küçük parçaların bulunduğu bir torba olsun. Bu parçaları torbadan çıkartıp bir ev yapalım. Bu ev iki katlı, bahçesi havuzu olan, bahçesinde ağaçlar bulunan, evin içinde salonu, mutfağı, banyosu, yatak odası ve çocuk odası bulunan bir ev olsun hatta banyosunda lavabosu bile bulunsun. Şimdi, bu ev, elimizde tuttuğumuz torba halinde torbanın içinde batında mevcut muydu? Evet mevcuttu. Hatta banyosundaki lavabosuna kadar torbada mevcut olduğu için ev olarak zahire gelebilmiştir. Evi oluşturan parçalar torbada bulunmuyor olsa biz evi görebilir miyiz? Hayır, torbada olmayanı zahirde göremeyiz. İşte varlık dediğimiz dört element ile vardır ve bu dört element hakikati Muhammediyede mevcut olduğu için vardır. Burada batındaki ve zahirdeki hallerinden bahsetmek gerekir.

Toprak; gönüldür ve biz gönlün zahirliğine toprak deriz. Latif halden kesif hale gelince esma giyişidir.

Hava; zikirdir ve biz zikrin zahirliğine hava deriz. Latif halden kesif hale gelince esma giyişidir.

Ateş; aşktır ve biz aşkın zahirliğine ateş deriz. Latif halden kesif hale gelince esma giyişidir.

Su; ilimdir ve biz ilmin zahirliğine su deriz. Latif halden kesif hale gelince esma giyişidir.

Şimdi, ilk yaratılan nur olan yani hakikatin ilk zuhura gelişte Muhammedi nur esması alışıında, henüz kesif hale gelmemiş

Dembir

halde, sırf nur varlığının batnında gönül olduğu için toprak maddeselleşmiştir, zikir olduğu için hava maddeselleşmiştir, aşk olduğu için ateş maddeselleşmiştir, ilim olduğu için su maddeselleşmiştir.

Aşk zikri, zikir gönlü, gönül muhabbeti doğurur.

Bizlerin nasıl ki bedensel varlığımızın sağlığı için dört ana sırrın tamamının bünyemizde bulunması ve dengeli olması gerekiyor ise mana varlığımızda da bu dört sırrın dengeli bir şekilde bulunması gerekir. Aksi durumda ne madde ne de mana varlığımızda, sağlıktan söz edebiliriz. Bizim batınımızda dört ana sır olan gönül, aşk, ilim ve zikir ile yoğrulup, kendimizde dengelememiz, tafsilatı olduğumuz Hakikat-i Muhammediye'ye ulaşmamızdır yani aslımıza dönmemizdir. Bu sebeple ana doğurandır yani varlığı var eden unsurdur lakin baba olmadan bu mümkün değildir. Bizi anamız doğurup dünyada var kıldı ama babamız döllediği için. Baba döllemese ana tek başına hiçtir. Cıvciv yumurtadan çıkar, yumurtayı tavuk yumurtlar, tavuk anadır cıvciv sırdır lakin horoz görmemiş yumurtadan sır çıkamaz... Anasır-ı Erbaa diye zikrettiğimiz varlığın var oluş esasının babası Cenabı Resulullah efendimiz Hz Muhammed'dir. Bizler Muhammedimizi bulup, Onun Allah'ın kulu ve Resülü olduğuna şahit olmalı, onun tarafından döl lenip aslımızı kendimizde doğurarak zahir kılmalıyız. Cenabı Allah, Cenabı Resulullah efendimize şöyle seslenmektedir,

Sen olmasaydın âlemi yaratmazdım.

Âlem, Allah ile Muhammedin birbiriyle muhabbetinden hâsıl olan sohbetir. Âlem Allah'ın Muhammed esmasıyla tecelli edişidir. Hz Muhammed ruhtur, gönül, aşk, ilim, zikir ruhun çocuklarıdır, bizler çocukların zahiriyiz.

Soru:

İçinde yaşadığımız âlem ve canlı mahlûkatın yani bitki, hayvan ve insanın madde vücudu dört unsurdan meydana gelmektedir; Hava, Su, Ateş ve Toprak. Bize bu dört unsurun yaratılışından bahsedebilir misiniz?

Cevap:

Her şey rağbetle başlar. Oluşmak istediğimiz ne ise ona rağbet etmekle dönüşüm gerçekleşir. Mesela, ben berber olmak istesem bu istek bir rağbettir. Sonra o isteğin doğrultusunda berber olmam için gerekli olan erkânı uygulayarak berberlik mesleğinin bende de tecelli etmesini sağlayarak berber olurum. Dikkat edersek berberlik mesleğini kendimde tecelli eder hale getirdim, berberlik benimle çoğalmadı. İşte bu mesleğin oluşabilmesi için uygulanacak olan erkânın yanında o mesleğin icrası için gerekli olan araç gereçleri de kullanmaya ve ehil olmaya başladım. Şimdi benim berber oluşum bir rağbetle başlamıştı. Rağbetin kaynağına inerek, görmüş olduğum berberlik mesleğinde o mesleğe âşık olmamdır. Aşk, beraberinde zikri doğurduğu için rağbetimle beraber berber olma isteğimi dile getiririm. Bir ustaya tabi olup dükkânda bulunmaya başlayarak onun öğretileri eşliğinde âşık olduğumu icra edişin neşesini ve sevincini yaşarım. Neşe ve sevinç mesleğin muhabbetini doğurur. Şimdi ne yaptık rağbet ettik, mesleğin icrası için gerekli olanları oluşturup hizmet ettik, muhabbetine erdik. Şimdi benim o mesleği gerekli araç ve gereçlerle icra edişimin her anı kendimi zikredişim, kendimi muhabbet edişim, şân alışımıdır. Cenabı Allah, bilinmekliğe rağbet etti. Onun rağbeti kendisinden gayrılığa değil bilakis kendisinedir. Allah'ın kendisine olan aşkının tecellisi de diyebiliriz. Bu sebeple aşkın muhatabı kim olursa olsun varlığı ilahidir. Aşkın doğurduğu rağbet Kün emrini beraberinde getirmiştir. Kün emri esnasında rahmanın nefesi zuhur edip zahire gelmiş olur. Bu nefes, beraberinde zatı ilmiyesinde batın olan âlemi şehadet olan maddeselliği zahir kılmıştır. İşte zahir olan bu âlem rahmanın nefesinin maddeselliğidir ve bu maddesellik yani yaratılmışlık Cenabı Allah'ın kendisini muhabbet ettiği sahnedir.

Dembir

Aşkın yaratılmışlık âlemindeki tasviri ateştir, aşkın doğurduğu nefesin yani zikrin tasviri havadır, zikir olan ol emriyle oluşumu gerçekleşen gönlün tasviri topraktır, muhabbet yani ilmin tasviri sudur. Şimdi bu pencereden baktığımızda ateş, hava, toprak ve su ile varlığın gerçekleştiğini görmekteyiz. Bu sebeple bu dört olguya Anasır-ı Erbaa denilmektedir. Tümü yaradan rabbin kendisine rağbet edişin zuhura gelişidir. Bu sebeple yaşam Allah'ın kendisini muhabbet edişidir demekteyiz.

Soru:

Bu dört unsur dünyadandır, kesiftir ve içinde can olmadan bir hiçtir. Kesif ve halk olunmuş olan madde, latif ve halk olunmamış mana ile şereflenmeden aslı olduğu madde âlemine bile dirilemez. Maddenin dört unsurunun terkihi olan beden kendi aslına dirilmek için manaya muhtaçtır. Madde manasız bir hiçtir desek yerinde olur mu?

Cevap:

Madde yaratılmışlık diye zikrettiğimizdir. Ve yaratılmışlık kendiliğinden var olmuş değildir. Mana ismiyle zikretmeye çalıştığımız ise Cenabı Allah'tır. Bizler Cenabı Allah'ın kendisine ait olan özelliklerine mana demekteyiz. Bunlar, aşk, zikir, gönül ve ilmidir.

Aşk, Cenabı Allah'ın zatında mevcut ve Allah'a ait olmamış olsa idi yaratılmışlıkta aşk olamazdı.

Zikir, Allah'ın zatında Allah'a ait olmasaydı yaratılmışlıkta zikir olamazdı.

Gönül Allah'ın zatında Allah'a ait olmasaydı yaratılmışlıkta gönül olamazdı.

İlim Allah'ın zatında Allah'a ait olmasaydı yaratılmışlıkta ilim olamazdı.

Gönül aşkla yapılan zikirle oluşması sebebiyle, aşkın ve zikrin mekâmıdır.

Şimdi, Allah'a ait olan aşkın yaratılmışlıktaki tecellileri farklı farklı görülebilir. Mesela, dervişin Rabbine olan ilahi aşkı, beşerin birbirlerine olan aşkı, annenin ve babanın evlatlarına olan aşkı, canlı mahlûkların birbirlerine olan aşkı, hatta kişilerin kendileri için yaratılmış olan eşyaya olan aşkı dahi Cenabı Allah'ın kendisine ait olan aşkla kendisine âşık olmasından başka bir şey değildir. Çünkü aşk da kendiliğidir, âlem de kendiliğidir, âlemedkiler de kendiliğidir. Allah kendisinden kendisine tecellidedir.

Aynı husus zikir için de geçerlidir. Dervişin Allah'ı zikri, avamın nefsinin zikri, sevenin sevgilisini zikri, annenin çocuğuna çocuğun annesine olan zikri, güneşin kâinata olan zikri, deryanın balığa balığın deryaya olan zikri kısaca kâinattaki yaşam dediğimiz oluşumun her anındaki zikir olan yaşamsallık Allah'ın bütünden kendisini zikretmesidir. Gönül aşkla yapılan zikirle oluşması sebebiyle, aşkın ve zikrin mekânıdır. Nerede bir aşk ve aşka ait vasıflar görüyorsak nerede zikir ve zikre ait vasıflar görüyorsak aslında gördüğümüz gönüldür. Aşkın görünürlüğü olan tecelligaha verilen isimdir gönül. Gönül ibaresini mekân içinde bir mekâna, zaman içinde bir zamana sığdıramayız. Gönül mekânın ve zamanın bütünlüğüdür. Yaratılmışlığın tümü yaratıcının tecelligahı olması sebebiyle gönüldür. Bunu şöyle örnekleyebiliriz, âlemde güneş sistemi, güneş sisteminde dünya, dünyada Mekke, Mekke'de siyah örtülü Kâbe var. Kâbe budur diye sınırlayamayız, hakikatte âlemin bütünlüğü Kâbe'dir. İlim, bir konuya ait bilgi değildir. Bilgi ilme ait bir unsurdur. Kâinatta yaratılmış olan her zerrenin kendisine ait bir bilgisi mevcuttur. Maden bilgisi, deniz bilgisi, uzay bilgisi, anatomi bilgisi, tarım bilgisi, dil bilgisi gibi âlemdeki tüm bilgiler ilimdir ve ilim tecelligah olan dünyada Allah'ın ilmidir. Hangi bölüme ait ilim olursa olsun o ilim ile keşfedilen Allah'ın bilinirliğidir. Bu sebeple ilim Allah'ın kendisini muhabbet edişidir. Şimdi madde mananın şekle bürünmüş halidir ve mana o madde ile kendisini muhabbettedir. Maddenin içinden manayı alırsak madde kalmaz.

Dembir

Bunu şöyle örnekleyebiliriz, madde buzdur mana sudur. Buzun içinden suyu alırsan geriye ne kalır? İşte aynen bunun gibi maddenin içinden manayı alırsan geriye hiçbir şey kalmaz. Maddeyi madde yapan manadır. Eğer bir insan mana olan aşk, zikir gönül ve ilimden yoksunsa eşya mesafesindedir. Tabi buradaki ifade edilenler Allah'a duyulan aşk Allah'a yapılan zikir, Allah aşkına ve zikrine mekân olarak Allah'a mekân olmuş gönül ve Allah'ın muhabbetidir. Bunlar bizde Hakk'ı görmeyi, Hakk'ı işitmeyi, Hakk'ı zikretmeyi, Hakk'ı sevmeyi, Hakk'ı fikretmeyi oluşturarak bizi ruhlamış olurlar. Bunlar yoksa ruh yoktur ve insan ruhlanana denir. Dirilik varlığın suretsel boyutta bulunuyor oluşu değildir. Dirilik var oluş gayesi doğrultusunda yaşıyor olmaktır mesela, çok güzel, çok kaliteli çok pahalı bir buzdolabı düşünelim ama bu buzdolabı çalışmıyor olsun. Buzdolabının var oluşu onun diri oluşu değildir, diriliği çalışıyor içine koyulanları soğutup muhafaza ediyor oluşudur. İnsan da böyledir. Bedensel boyutta bedenlenmiş olması onu diri kılmaz, diri olabilmesi için sıfatlarının kiblesinde Hak olması gerekir. Sıfatlarının kiblesinde nefsaniyeti olan henüz canlı mahlûk boyutundadır, insanlığa dirilmediği için insan diyemeyiz.

Soru:

Mana vücudu da madde vücudu da dört unsurun terkididir. Maddede bu dört unsur can ile tamamlanır, manada bu dört unsur ruh ile tamamlanır yani aslında ikisinin de tamamı beştir. Varlıktaki asıl olansa bu beşincidir aslında. Varlıktaki beşincinin sağlığı ise bu dört unsurun itidal üzere, olmaları gereken oranda eksiksiz ya da fazlasız olarak bulunmasıyla mümkündür. Manada bu dört unsur neyi remz etmektedir ve mana vücudunun sağlığı için dikkat edilmesi gerekenler nelerdir?

Cevap:

Yukarıdaki açıklamalarda anlatmaya çalıştığımız gibi yaşamsallığın maddesel boyutu ve mana boyutu vardır. Maddesel boyutunun oluşumu ateş hava toprak ve su ile mümkün olduğu

gibi mana varlığı da bu elementlerin manasal boyutuyla var olabilir. Şimdi varlığın maddesel boyutunu oluşturan elementlerin maddesel kısmını şöyle ifade edebiliriz.

TOPRAK

Toprak, üzerinde yaşadığımız kara parçası olmasının yanında dünyadaki yaşamın ihtiyaçlarını temin eden elementtir. Toprak gerekli şartların oluşumu ile bağrındakileri açığa çıkartıp hayat sunuyor olmasının yanında,

Sabırlıdır

Toprak kendisine gerekli özen ve erkân gösterildiğinde bünyesine ekilene zahire getirerek ürün vermiş olur. O faydalı faydasız ayrımı yapmaksızın yapılan hizmetin karşılığını verir. Biz toprağı ihmal edip yıllarca ekmesek bile ihtiyacımız olduğunda sen yıllardır beni ihmal ettin, şimdi ben de sana ürün vermiyorum demez, ektiğimiz ürünü misliyle bize sunar. Toprak sabırlıdır, bağrına ekilene hizmet ederek, tohumun batınındaki filizi açığa çıkartmasını bekler. Toprak için sabır onu toprak yapan erdemlerden birisidir.

Tenezzül sahibidir

Toprak zemindir yani en aşağıda olandır. Varlığı toprağına bağlı olan insanlar, canlı mahlûklar ve toprağıın bağrından çıkan bitkiler dağlar taşlar da dâhil tümü toprağıın üstündedir.

Toprağıın üstünde gezerler, toprağıı ezerler, hiçe sayarlar görmezler ama toprak bunların hiç birisine sırtını dönmez. Her kes ağaçtaki meyveyi ağaçtan bilir toprağıı görmez ama toprak o ağaçtan o meyveyi vermeye devam etmektedir. Niyazi Mısri Hz bu hususu,

*Derviş olan âşık gerek yolunda hem sadık gerek
Bağırı anın yanık gerek can gözleri açık gerek
Alçaktan alçak yürüye toprak içinde çürüye
Aşk ateşinde eriye altın gibi sızmak gerek*

Dembir

*Zikri Hak'la meşgul ola yana yana ta kül ola
İsterse kim makbul ola tevhide boyanmak gerek
İven kişi yol alamaz maksudunu tiz bulamaz
Yok olmayan var olamaz varını dağıtmak gerek*

dizeleriyle anlatmaktadır. Âşık Veysel'in, “ *Ey toprak iyi ki körmüşüm yoksa ben de seni görmeyip üstüne basıp geçecekmişim.*” sözü ve

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi Yemek verdi ekmek verdi et verdi

Kazma ile döğmeyince kıt verdi Benim sadık yârim kara topraktır

*Ademden bu deme neslim getirdi Bana türlü türlü meyva yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü Benim sadık yârim kara topraktır*

*Karnın yardım kazmayınan belinen Yüzün yırttim tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen Benim sadık yârim kara topraktır*

dizeleri toprağın tevazu özelliği taşıdığını tevazünün toprağı toprak yapan bir erdem olduğunu anlatmaktadır.

Sırlayandır

Toprak hiç kimse kendisine değer vermediğinde bile ayırmaksızın bünyesine alıp kucaklayıp sırlayandır. Kimsenin kabul etmediğini kabul edip saklayandır, en çok sevdiklerimiz ölünce gidip ona teslim ederiz. Sır oluşuyla sırlayan toprak, en kötü kokulu şeyleri bile gömsek içine tek bir koku sızdırmayandır afaka. Bu sırlayış ile sırladığını ve diğerlerini koruyandır. Eksik ve kusurları açığa çıkartan değil örtendir.

Üretkendir

Bağrına ekilenlere ihtiyaçlarını temin etmek sonucu hizmet ederek yüzeyine çıkartarak yaşam sağlar. Ana gibi rahminde taşıyıp besleyip büyütüp doğurur, sonra o doğurduğunu sırtında

taşıyarak beslemeye devam eder. Yüzeyindeki yaşamsallığın devamlılığı da kendisine bağlıdır. Bir buğday eker bin hasat alırsın.

SU

Su yüzeyde bulunan sıvı bir elementtir. Yüzeyde bulunuşu özü itibarı ile toprağın bünyesinde bulunuyor olduğundan gelmektedir. Ve su yaşamsallığın kaynağı olması sebebiyle yaşamın devamlılığı için de en büyük gereksinimlerden birisidir.

Paklayandır

Paklanmak sonradan bulaşanlardan arınmaktır. Kirin çamurun temizlenmesidir. Bunlar su ile gerçekleşir. Su temizlemenin yanında ferahlama ve fazlalıklardan kurtulmanın hafifliğini getirir. Bizde, görüşümüzün, işitişimizin, söylemlerimizin değişikliğini doğurur. Bizi arındırmış olmasıyla aslımıza döndürür.

Hayat verendir

Yaşamsallığın temelinde su mevcuttur. Yaşam, suyla başlar, *“İnsan kendisini bir damla sudan yarattığımızı görmedi mi?”* ayeti bunun ispatıdır. Su Toprağın bünyesine dâhil olmazsa o topraktan yaşam çıkması toprağın hayat sunması gerçekleşemez. Toprağa ekilen ürün yağın yağmur neticesinde batınındakini zahire getirir. Su varlığı kendisinden olanın içinde taşıdığını açığa çıkartma özelliği taşır. Su denizde yaşayan canlılara hayat verir buhar olur göğe yücelir bulut olur yağmur olur toprağa düşer havadaki ve topraktaki canlılara hayat verir, göl olur göl olmasıyla hayat verir dere olur nehir olur etrafına hayat verir.

İçinde bulunduğu kabın şeklini alandır

Su sıvı bir elementtir. Kendisine ait rengi kokusu tadı şekli olmayandır. Su hangi kabın içine koyarsak içinde bulunduğu kabın şeklini alarak o kabı ispat eder.

Dembir

HAVA

Hava, atmosferde bulunan atmosferi oluşturan yaşamsallığın devamlılığı için gerekli olan bir elementtir. Suyun da toprağın da hayatın devamlılığını sağlaması hava ile mümkündür. İçerisinde hava olmayan bir ortamda yaşamın olması mümkün değildir.

Ateşi besleyendir

Ateşin söndürülmesi için yapılması gerekenlerin tümünün ortak özelliği hava ile irtibatını kesmektir. Hava olmayınca ateşte olamaz hava ne kadar çoksa ateş o kadar kuvvetli olur.

Eskiden demircilerin demiri pişirdikleri ateşi körüklemeleri ateşin içerisindeki hava miktarını arttırarak ateşi kuvvetlendirmek içindir.

Yaşamı devam ettirendir

Bütün canlı mahlûk yaşayabilmek için hava teneffüs etmek zorundadır. Havasız kalınan bir ortamda en küçüğünden en büyüğüne hiçbir canlı yaşayamaz. Buna bitkiler de dâhildir. Ekilen bitkinin toprağının havalandırılması gerekliliği bunun içindir.

Dünyayı şekillendirendir

Hava bünyesindeki sıcaklık farklarından doğan etkileşimle rüzgâr ismini verdiğimiz hale bürünür atmosferde rüzgârın sürekliliği toprağı dağları bitkileri ağaçları kısacası var olan her zerreyi etkileyerek kendisine uyumlu hale getirmek sonucu şekil verir. Mesela günümüzde ova olan yerler rüzgârın eserek dağları ve tepeleri etrafa saçmasıyla oluşmuş bölgelerdir.

Yaşamı dölleyendir

Bitkiler âleminde dölleme için gerekli olan ortamı sağlayarak bir ağaçtan bir ağaca polenleri taşır, olgunlaşmış tohumları ağaç dallarından alıp toprağı serpiştirir.

ATEŞ

Ateş sıcaklık olmasının yanında aynı zamanda enerjidir de ve ısı enerji ile birlikte yaşamsallıkta olmazsa olmaz bir konumdadır. Sıcaklığın olmayışı soğukluğun hâkim gelerek canlı mahlûkların yaşayamayacağı ortamları oluşturur.

Ateş ısıtır

Her canlının yaşayabilmesi için uygun bir sıcaklığa ihtiyacı vardır. Kışın bitkilerin toprağın bağrında saklı iken toprağın yüzeyine çıkışları ateşin bulunduğu ortamı ısıtmasıyla gerçekleşir. Eğer uygun sıcaklığa ulaşamazsa doğa uykusundan uyanamaz. Aynı şey insan badeni için de geçerlidir. Bedenimiz olması gereken sıcaklıktan mahrum kalıp soğursa yaşamsallığımız devam edemez.

Ateş pişirir

Tarladaki ürünü olgunlaştıran ağaçtaki meyveyi olgunlaştıran çiğ olanı yenilir hale getiren ateştir. Gıdalarımızı bünyemize alabileceğimiz hale getiren ateşte pişmesidir. Ateşte pişmeden bünyemize alınan gıdalar bizim için tehlikelidir.

Ateş temizler

Ateşin temizlemesi iki türdür. Birincisi su ile oluşan adına pas dediğimiz kiri yakarak temizlemesi, tarlayı ekilecek hale getirebilmek için yabancı otların yakılarak temizlenmesi, çer çöplerin bir araya toplanıp yakılarak temizlenmesi şeklinde olduğu gibi pişirdiğimiz yemeklerin içerisindeki zararlı bakterilerin temizlenmesi şeklindedir.

Bu dört elementin yaşamsallığın kaynağı ve devamlılığı oluşunun yanında yaşamsallığı bitiren olumsuz tarafları da vardır. Bunlar; toprak kayması veya toprak çökmesi helak eder. Sel felaketi helak eder, fırtına helak eder, yangınlar helak eder gibi. Şimdi madde varlığının temeli olan bu dört elementin mana varlığı için karşılığı olan manevi boyutlarını kendimizde oluşturmadıkça insanlığa dirilemeyiz.

Dembir

Toprak, gönüldür ve gönül maneviyat için olması gerektir. Talep edenin gönül sahibi olabilmesi için toprağı toprak yapan sabır, tenezzül ve tevazu, sırlama ve üretkenlik erdemlerini kendisinde oluşturması gerekir. Toprak lisanı hal ile şunu demektir. Ey gönül sahibi olmak isteyen talip! Bana bak beni örnek al benim gibi ol.

Suyun manadaki karşılığı ilimdir. Bilgi, suyu su yapan paklama, hayat verme ve şekilsiz olma erdemlerini kendimizde oluşturduğumuzda ancak bizi kendisiyle ziyetler. Su bize lisanı hal ile benimle ziyetlenmek istiyor isen benim gibi olmalısın demektir.

Havanın manadaki karşılığı zikirdir. Bizler zikir ehli olmak istiyorsak havayı hava yapan erdemleri kendimizde oluşturmalıyız eğer bu erdemler ile yaşayamazsak zikrimiz dilden öteye geçemez. Dildeki zikir hiçbir zaman zikredeni tecellisine ulaştıramaz. Hava bize lisan-ı hal ile beni örnek al kendini bana benzet ki zikrin kaynağına ulaşsın demektir.

Ateşin manadaki karşılığı aşktır. Aşkın varlığı ateşin varlığının karşılığıdır. Ateşi ateş yapan erdemler ısıtmak pişirmek ve arındırmak bizim iç âlemimizde oluşup çalışmıyor ise aşkımız zahir olamaz. Bir talip toprak gibi olup gönül, su gibi olup ilim, hava gibi olup zikir, ateş gibi olup aşk oluşturunca ruhlanmış olur. Çünkü bu dört element ruhun vasıflarıdır. Bu dört elementin maddesel karşılığı nasıl nefsi oluşturuyor ise maneviyatı da ruhu oluşturur ve öz olan ruhtur. Bunu şöyle örnekleyebiliriz, düğme varsa, lamba varsa, düğme ile lamba arasında kablo varsa, elektrik varsa ancak bunların birlikteliği aydınlığı doğurur. İşte o aydınlığa ruh diyebiliriz. Bunlardan birisi dahi noksan olsa o odada aydınlanma gerçekleşmeyeceği gibi maneviyatta da herhangi birisinin eksik olması bizi insanlığa diriltemez çünkü insan ruhlanmış olandır. İnsan Allah'ın muhatabı olandır. Bizi, muhatap kılan ruhlanmış olmandır. Âdem as ruhlandıktan sonra Allah'ın muhatabı olmuştur.

Eğer bizler maneviyattaki bu dört unsuru nefsimizden arınmak için değil de nefsimiz için kullanırsak o zaman bu unsurların helak eden yönü devreye girer ki yine biz kendimizi helak etmiş oluruz. Şimdi Anasır-ı Erbaa'nın maneviyatını kendimizde oluşturarak ruhlanmak istiyor isek ruhlu olana tabi olmak gerekir. Bir evvelki sorunun cevabına verdiğimiz örneğe geri döner isek ne denilmek istendiği daha net anlaşılır. Elimizde son sistem bir buzdolabı var, buzdolabının motoru var, gazı var, kablosu var, fişi var, takıldığı priz var ama elektrik yoksa buzdolabı yaradılış gayesi doğrultusunda hizmet edemez yani dirilemez. Dirilemediği için ruhsuz ceset mesafesindedir. İşte elektrik ruhtur. Meydana seçilen talibin meydana alınışı, batınında yaratılışından gelen ilahi aşkın sebebiyledir. Meydana dâhil olmakta sorumluluk bitmez aksine yeni başlar çünkü Mevla “*Bildirmediğimle imtihan etmem*” demektedir. Şimdi, Allah Allah'lığını yapıyor sen kulluğunu yapmalısın dersek doğru tanımlama olur...

Talip, kendisine telkin edilen zikre hizmet edecek, zikre hizmet yoksa mana oluşamaz. Var olan aşkı zahir edecek olan zikirdir, zahire getirip besleyecek. Zikre hizmetle sohbeta devamlılığa, edep ve erkânın uygulanışı eklenince bu birliktelik talipte gönül oluşturur yani talibe bakan onda meydanını görmeye başlar. Bu halin devamlılığı beraberinde muhabbeti halden kale ulaştırıp talip hal ve kal cihetiyle Hakk'ın muhabbetiçisi olur ki buna, mümin veya İnsan-ı Kamil demekteyiz.

Zikirsiz bilgi nefisle tevhit olur ki firavun denir.

Bilgisiz zikir tecellisine götürmez.

Bilgi aracına aşk binerse maşuka gidilir nefis binerse gayrıya.

Aşk olmadan bilgi çiğ kalır, irfaniyet bilginin aşkla pişmişine denir.

Gönül ilahi aşka kaptır ve varlığın bütünüdür. Gönülsüz şahadet mümkün değildir.

Hu...

Dembir

İnsan

İnsanın kendisi kitap
Okumayı bilenlere.
Yüzüdür kişiye mihrap
Bakmasını bilenlere

Sıfatlarıyla donattı
Görmesini bilenlere.
Söylenenler Hak kelamı
Duymasını bilenlere

Hüda'dır semiül baser
Esmaları bilenlere.
Tecelliler hep bir eser
Müessiri bilenlere

Zatına delildir insan
Kendisini bilenlere.
Fakir, **Halil** Haktır inan
Zikretmeyi bilenlere

Dembir

İnsan, iki ayağının üzerinde yürüyen, eliyle tutan, gören, isteyen, bilen, gücü olan, söyleyen ve işiten canlıdır dersek noksan olur. Bu özellikler insanın canlı mahlûk oluşudur ki buna tüm diğer canlılar da dâhil olup canlı metabolizma denir. İnsanı insan yapan canlı metabolizma oluşu olsa idi diğer canlılardan farkı kalmazdı. Mahlûkla arandaki farkı koy ortaya denildiğinde, ortaya koyacak farkımız yoksa henüz biz insanlığımıza ulaşamamışızdır, çünkü insanlık ulaşılmaması gereken değerdir ve değeri değerli yapan değerli olanla ziynetlenmektir. Kur'an'ı Kerim'in Tin Suresi 4 ayetinde,

Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık

denilerek bu gerçek anlatılır. En güzel biçim ibaresiyle anlatılan suret güzelliği anlamından çok daha fazlasını içermektedir. Buradaki güzelliği, Allah'ı bilecek idrak olarak anlamalıyız. Peygamber efendimizin Hadisi şerifinde,

Şüphesiz ki Allah güzeldir, güzeli sever

beyanı da güzelliğin Allah'a ait olduğunu belirtir. Şimdi, insan en güzel biçimde yaratılmıştır ve güzel olan Allah ise o halde yaratılan insandaki güzellik Allah'ın güzelliğinin tecellisidir diyebiliriz. Bu öyle bir tecellidir ki Allah'ın tecelli ettiği yerde kendiliği zahir olur. Nasıl mı? Görmesiyle, işitmesiyle, zikretmesiyle, fikretmesiyle, bilmesiyle. Artık o talip sıfatlarını aslına tabi kılmış olur ki sıfatlar aslına tabi olunca asıl olan ile asıl olana secde ederler. İşte bu hal insan denilendir ve Hak etmek gerekir. İnsanın kendisini Hak edişi yaratılış gayesine ermesidir ve bu gaye bilinmek isteyeninin insanı beni bilsin diye yaratmış olmasıdır. Tevhit bize yaratılmanın, yaratanın kendisinin dışından bir yerden alıp yaratılmışlığa çıkartması ve kendisinden gayrıyı zahir etmesi olmadığını, her yaratılanın yaratanın kendisinin batınından zahir olduğunu hatta zahir oluşun gayrılık değil bilakis kendiliği olduğunu göstermektedir.

Gönüller sultanı Melami Mürşid-i Kamil'i namı Damperli, Halil İbrahim Baki Hz insanın yaratılışı için, “**Tahsil-i Kemal, seyr-i Cemal**” demiştir. İnsan, Kemal tahsil edip, bu âlemde her nereye bakarsa baksın Cemal seyredendir. Kemal tahsili sadece bilgi tahsili değildir, bu tahsilin içinde elbette bilgi de var ama Kemal sadece bilgi değildir. Kemal, edep, erkân, ahlak, meşk, zikir, mana, arınma bütünlüğüdür. Yani mevcut olanı sahibine vermektir. Ver ki seni kendisiyle ziynetleyip sana Cemal seyredecek irfaniyet versinler. Tevhit gerçeği itibariyle âlemde Cemal'den gayrı bir şey yoktur. İnsanlığına eremeyende olmayan, Cemali görececek görüştür. Olanı vermeden olmayanı almak gözümüzdeki perde sayısını çoğaltır. Bu sebeple Tahsil-i Kemal demiştir sultan. İnsanın ne olduğunu görebilmek için Mısri Niyazi Sultanın bizi diyerek bizin ne olduğunu anlattığı dizelere, bizi ibaresini insan olarak yorumlarsak farklı bir bakış açısı kazanmış oluruz. Ne diyor O yüce sultan,

*Zat- ı Hak'da mahrem-i irfan olan anlar bizi,
İlm-i sırda bahr-ı bi-payan olan anlar bizi
Bu fena gülzarına talib olanlar anlamaz,
Vech-i baki hüsnüne hayran olan anlar bizi
Dünya vü ukbayı ta'mir eylemekden geçmişiz,
Her taraftan yıkılıp viran olan anlar bizi
Biz şol abdalız bıraktık eğnimizden şalımız,
Varlığından soyunup uryan olan anlar bizi
Kahr u lütfu şey'-i vahid bilmeyen çekdi azab,
Ol azabdan kurtulup sultan olan anlar bizi
Zahida ayık yürürken anlamazsın sen bizi,
Cür'a-i safi içip mestan olan anlar bizi
Arifin her bir sözünü duymağa insan gerek,
Bu cihanda sanmanız hayvan olan anlar bizi
Ey Niyazi katremiz deryaya saldık biz bugün,
Katre nice anlasın umman olan anlar bizi
Halkı koyup la-mekân ilinde menzil tutalı,
Mısriya şol canlara canan olan anlar bizi*

Dembir

Şimdi bu dizelere insan esmasıyla baktığımızda karşımıza şu dizeler çıkmaktadır.

*Zat- ı Hak'ta mahrem-i irfan olandır insan
İlmi sırda bahri bi-payan olandır insan
Bu fena gül zarına talip olan değildir
Veçhi baki hüsnüne hayran olandır insan
Dünya ve ukbayı tamir etmekten geçmiş
Her taraftan yıkılıp viran olandır insan
Şol abdaldir bırakır eğninden şalını
Varlığından soyunup üryan olandır insan
Kahrı lütfu şey'-i vahit bilmeyip azap çeken değil
Ol azaptan kurtulup sultan olandır insan
Zahida ayık duranlar değil
Cür'a-i safi içip mestan olandır insan
Arifin her bir sözünü duymağa insan gerek
Bu cihanda sanmayın hayvan olandır insan
Ey Niyazi katresin deryaya salandır
Katre nice anlasın umman olandır insan
Halkı koyup la-mekân ilinde menzil tutalı
Mısriye şol canlara canan olandır insan*

Şimdi Niyazi Sultanın insanın tarif ettiği bu dizelerinin içeriğini gördüğümüzde, insan denileni görmeye başlarız. Ne diyor Sultan,

- ***Zat- ı Hak'ta mahrem-i irfan olandır insan
İlmi sırda bahri bi-payan olandır insan***

Hakk'ın Zatinin mahreminde irfan olandır insan çünkü Mahrem ibaresi, herkese açıklanmayan sadece Hak etmiş olanların ulaştığı sır olarak kullanılıyor. Hakk'ın zatına ulaşanın erdiği sır ile sırlanmasına da irfan deniliyor, bunu şöyle anlatabiliriz. Aşık maşuka giden zorlu ve çetin yolda aşkıyla yana yana ilerlerken ben dediği varlığından arınır. Bu arınma, girdiği yolda karanlığını aydınlatmak için kendi varını yakmasıyla oluşur.

Varlıkla girilmeyen aşk deryasına varını yakıp girmektir. Cenabı Resulullah Efendimizin “*Yanarsam ben yanayım*” beyanı bize bu hakikati işaret etmektedir.

İşte, âşık benliğinden, nefساني beklentilerinden arınma sonucu soyunduğunda, maşuk zahire gelir ki buna âşık ve maşukun vuslatı denir. Burada ki vuslat beşeri anlamda değildir. Beşeri anlamda vuslatta âşık ve maşuk ikidir ama hakikatte varlık tek olduğundan vuslatta ikilik olmaz, vuslat yine aşığın kendisinde maşukun zahire gelmesiyle gerçekleşir. İkinin buluşması değil, birin zahire gelmesidir.

İşte vuslat hali yani benliğin kalmadığı ben denilende maşukun zahirliği, mahrem olarak ifade edilir ki tekliğin zahir olduğu yerde Hakk’ın zatının tecellisi gerçekleşir. Cenabı Resulullah efendimiz Miraç mucizesinde kendisinden gayrı tecellisi olan Hak’la değil kendi aslının kendisinde zahire gelişiyile buluşmuştur. Bu buluşma Niyazi sultanın deyimiyle Zatı Hakk’ın mahremi olarak ifade edilmektedir.

İşte âşık maşukuyla vuslat ettiğinde yani maşuk âşıkta zahir olduğunda aşığın görmesi, işitmesi, zikretmesi maşukun aşığından kendisini görmesi, işitmesi, zikretmesi olur ki aşığın iradesi maşukunun iradesine tabidir ve sıfatlar maşukun iradesiyle maşukuna hizmete başlarlar. Âşık, maşukunu kendisinde zahire getirip maşukuyla ziynetlenmiş olur da diyebiliriz. Fark edilmesi gerekir ki burada âşık ibaresi maşukun aşıktan zahirliği anlamında anlatabilmek için kullanılır. İrfan olmak, maşukun tecelligahı olmakla mümkündür.

İşte bu ilimden malumat sahibi olan değildir insan. Bu ilimle sınırsızlaşan, kalıplarını yıkanır. İnsanın egosu onun kalıplarını Allah kalıplara sığmaz, Allah’a varmak için Allah’ı kendi kalıplarımıza sığdırmaya çalışmak kendimize zulümdür, kendi kalıplarımızı kırıp kalıpsızlaştığımızda ancak Allah’a varmış oluruz.

Dembir

Bunu derya ile örnekleyebiliriz. Biz kovayız ve deryayı almak istiyoruz bu mümkün değildir. Olması gereken kovanın deryada batın olmasıdır yani deryanın içinde kaybolması... Bu sebeple sınırsız olan ledün ilminde sınırsız kalandır insan. Sınırları oluşturan kendi bilgilerinden ve şartlarından kurtulmak gerekir. Zaten Sidretül münteha denilen varlık sınırı ile anlatılan benliği oluşturan bilgilerdir. Bilgilerinden geçince benlik kalmaz. Bizler benliğimizden geçebilelim diye verilen yeni bilgiyi mevcut bilgilerimize ilave etmekten geçmedikçe insanlığımıza ulaşamayız. Bizler eskileri terk ile yeni bilgilerin sınırsızlığına ulaşabiliriz. Denize gitmek kıyısında dolaşmak için değil soyunup içine dalmak olmalıdır. Dalgıç kıyıda gezene değil, içine dalıp içinde gezene denir.

- ***Bu fena gül zarına talip olan değildir
Veçhi baki hüsnüne hayran olandır insan***

Fena gül zarı yani fani olucu gül bahçesinin gülü de fanidir bu, bizim için bize hizmet etsin diye var olan eşyadır. Evet, dünya eşyadır ve varlığı bizim içindir. Biz dünya için değiliz. Kutsi Hadiste,

Her şeyi senin için seni Kendim için yarattım

demektedir yüce Mevla. Her şey yani eşya yani dünya denilen insan için yaratılmıştır insan ise yaratıcısı için. İşte bizim için yaratılan eşya fena gül zarı olup eğer biz eşyanı talep ediyorsak yani eşyayı seviyor, eşyayı zikrediyor, eşyaya hizmet edip eşyayı biliyorsak henüz canlı mahlûk seviyesindeyiz, insanlığımıza ulaşamamışızdır. Varlığımızın eşya için olmadığını varlığımızın eşyadan Allah'ı bilmek olduğunu bilmek bizi varlık sınırına getirir ama varlık sınırından ileride bulunan insanlık ile ziyetlemez. Bu beyanı kendi yakınımıza ta kendimize kadar getirdiğimizde bizim nefsimiz fanidir bir gün ömrü dolunca maddesel olan dünyadaki maddeselliği bitecek. Bu sebeple Niyazi sultan fani olucu nefesine tabi olursan mahlûktan aşağıda

diye tabir edilen boyutta kalırsın asla melekten üstün olan insan olmazsın demektedir. Şimdi bizim nefsimize talip oluşumuz, yaşantımızda nefsimizi varlığın sahibi zannetmemizdir yani kendimizi nefsimizden ibaret sanmamızdır. Bu sebeple kendimizi nefsimizle kayıtladığımız için nefsimizin istekleri isteklerimiz, sevdikleri sevdiklerimiz, zikrettikleri zikrettiğimiz, nefsimizin kendisi için yaptığı her hizmet bizim hizmetimiz olur. Biz Allah'ı nefsimizden bilmek için nefsaniyet giydirildik ama nefsimizi bildik, işte şirk budur zaten. İnsan şirkinden arınandır. Tabi ki nefisle biz ayrı değiliz, nefsi için bizden ayrı ikinci bir varlık gibi söz edişimiz anlatabilmek içindir lakin aynı da değiliz. Biz nefsimizle varız dersek aslımızı tanımıyoruzdur, tam tersine nefsimiz bizimle var olabilir.

Biz, nefis olmadan da biziz ama nefis biz olmadan nefis değildir. Olmaması gereken nefis değil nefsin bulunduğu emmare boyutudur. Nefsi bize Hakk'a olan hizmetimizde, zikrimizde, muhabbetimizde hizmetkârdır, biz nefsin kendisine olan hizmetinde hizmetkâr değiliz. Nefsimizin kendisine olan hizmetinde hizmetkâr oluyorsan henüz sen insan değilsin diyor Sultan. Bu sebeple Baki olan Hakk'ın tecellisinde ki güzelliğe hayran olandır insan diyerek ne yapmamız gerektiğini anlatmaktadır. Tecelli ibaresini anladığımızda o tecelliden Hakk'ın güzelliğini seyranı başlarız. Tecelli kavramını anlamadıysak ledün ilmini zannımıza göre yorumlayıp olmayan bir şeyi görmeye çalışarak hayal tevhidini yaşayanlar oluruz ki hayal tevhidini yaşayan da insan değildir, sadece bilgisi değişmiştir yani denizin kıyısında ayaklarını ıslatıyor ama üzerinde elbiseyle duruyorlardır.

Tecelli, Allah'a ait zahirliğin yeni bilgiler öğrendikten sonra yoktan varlık âlemine çıkışı değildir. Yani, bu güne kadar gördüğümüz ve adına kendimiz dediğimiz nefsimiz dışında bir varlık daha varlık âlemine çıkacak görülür olacak işte o zaman Hak tecelli etmiş olduğundan bizde o tecellide Hakk'ın güzelliğini görmeye başlayıp hayran olacağız şeklinde değildir.

Dembir

Tecelli nefsimizdir, nefsimiz Hakk'ın varlık âlemindeki tecellisidir. Hak tecelli etmiş zaten, o tecelliye nefis diyoruz. Nefsinden başka tecelli bekliyorsan yanılırsın. Nefsini Ruh eyle ki Hakk'ın tecellisi olduğunu görüp nefsinden ona hayran olasın yani nefsinden Hakk'ı bilesin. Nefsinden Hakk'a hayran olan insanlığına eresin.

- ***Dünya ve ukbayı tamir etmekten geçmiş
Her taraftan yıkılıp viran olandır insan***

Dünya ve ukbayı tamir etmek, dünya için yani nefsin için nefsinin isteklerini yerine getirmek, nefsanî çıkarların doğrultusunda yaşarken ölümün gerçeğine ve Allah'a inanıp, Allah için yaptığımız ibadetleri de aslında yine kendimiz için yapıyor oluşumuzdur. Oysa yaşam, nefsinle birlikte nefsin ihtiyaçlarını giderecek kadar dünyalık olmalıdır.

Nefsimiz dünyadan dünya için yaratılmıştır ve dünyada olanlara ihtiyaç sahibidir. Onun ihtiyaçlarını gidermekte bizim sorumlüğümüzdür. Bu sorumluluk, yaşamsallık için gerekli olan kadarını içerir. Lakin fazlası içimize yani gönlümüze girerse put olur. İbadetler de, Allah'ı sevdiğimiz için sevgiyle sevgiden yalnız Allah'ın rızasını gözetmek için olmalıdır. Beklentimiz, Hakk'a vasıl olup Onun güzelliğinin hayranlığı dışında olmamalıdır. Amacımız varlık sınırına kadar gelmek değil sınırdan öteye geçmekse, sınırdan öteye geçilince yanacak olanları sınırda bırakmak olmalıdır. Benliğimizle, benliksiz olunca bulunulacak mahreme giremeyiz. Bir şey olma sevdası taşıyanlar kendilerine eziyet ederler. Bir şey olmak yoktur yokluk meydanında. Olanda fena bulmak gerekir bu sebeple her taraftan yıkılmak tabiri kullanılıyor. Viran olmak, yıkılıp harap olmak anlamına gelir ki burada ki yıkılmak nefsin ilahlığından yıkılıp ruha secdesi anlamında kullanılıyor. Yık, gururunu, kibrini, benliğini. Yık ki ilahlığı son bulsun. Cenabı Resulullah efendimiz Kâbe'nin içindeki butları yıktığı için Kâbe aslına döndü. Sende yık gönül hanende barındırdığın seni şirkte tutan

nefsani özelliklerini viran ol yani benliğinden egondan geriye hiçbir şey kalmasın. Nefsine verdiğin varlık esaslarını al onun elinden. Nefsini fail, mevsuf, mevcut görme. Nefsinden Fail olanı, mevsuf ve mevcut olanı gör. Unutmamalıyız ki yeniden doğum bizim biz olarak var oluşumuz değildir, Hakk'ı zahirliğimizde tecellide görüp hayran oluşumuzdur. İşte insan budur.

- ***Şol abdaldır bırakır eğninden şalını
Varlığından soyunup üryan olandır insan***

Şol abdal olmak, irademizi Külli iradeye teslim etmek olup benlikten, ilahlıktan geçmektir. İradesini Külli iradeye teslim edenin kendi iradesi olmaz. Bu sebeple Pir Efendimiz “*Müminin kendisine ait iradesi olmaz*” demektedir. İşte, mümin diye tabir edilen ile şol abdal tabiriyle anlatılan aynı idraktır. Şol abdal olanın kendiliği, mülkü sahibine teslim etmekle aslına ulaşmıştır. Eğninden şalını bırakması budur zaten. Üzerimizde taşıdığımız şal zikirdir ve bırakmak abdal olmakla yani nefsimizi değil Allah'ı zikretmekle mümkündür. Varlığı Allah ile tevhit etmek...

Hayatıyette, bilgide, iradede, kudrette, görme, işitme ve kelamda nefsimizi değil Hakk'ı zahir görmek. Nefsin ilahlığına secde etmeyi bırakmaktır. Varlıktan soyunmak ifadesi tamda budur. Nefsimize secde etmekten geçip nefsimizi kendimize secde eder hale getirmek. Nefse hizmeti terk edip nefsimizden Rabbi bileme hizmetinde nefsi hizmetkâr yapmak. Fark etmeliyiz ki varlıktan soyunmak varlıksız kalmak değildir.

Varlığı yok edersek tecelliyi ortadan kaldırmış oluruz ki bunu yapmamız zaten mümkün değildir. İstesek de tecelliyi ortadan kaldıramayız. Bilinmek isteyen Rabbin bu istekle tecelli edişinden söz ediyoruz, nasıl kaldırılabilelim. Kaldırmaya çalıştığımız varlık, varlığın var oluşu değil o varlığı yani tecelliyi sahiplenmedir. Varlıktan soyunmak sahiplenmeyi terk etmektir. İşte, ama şol abdal olsun ama mümin olsun anlatılan irade,

Dembir

sahiplendiğini terk etmekten geçip sahiplenmeyi terk eden iradedir. Sahiplenmeyi terk ettiğimiz an, varlıktan soymak sonucu eğnimizden şalımızı çıkarttığımız an olup yokluğumuzdan geriye kalan varlığa, zahirliğimizde şahit olmaktır insan olmak.

- ***Kahrı lütfu şey’-i vahit bilmeyip azap çeken değil
Ol azaptan kurtulup sultan olandır insan***

Kahrı, lütfu cümle tecelliyi bir bilemeyen yani kendisine göre güzel, çirkin diye ayırıp eziyet, eza, cefa gördükleri yüzünden kendisine eziyet eden insan değildir. İnsan cümle tecelliyi Hak’tan bilip Hakk’ın kendisiyle muhabbeti olarak görür. Hak tecellisinden görülür. Tecellisi ayrı kendisi ayrı olarak görülmez çünkü Hakk’ın kendisine ait bu güne kadar hiç görmediğimiz bir sureti yoktur. Görülenlerin tümü Hakk’ın suretidir, tecellisi ise Hakk’ın kendisini muhabbet edişidir yani kendisinde bulunan özellikleri zahir edişi...

Şimdi bizler, Hakk’ın kendisinde mevcut olan özellikleri zahire getirişi olan tecellilerinde, Hakk’ın yüz gösterişi olarak bulunmuyorsak, bu bizim anlayışımızın dünyadan nefsaniyetimize göre oluşan anlayışla tecellileri yorumladığımız halimizdir ki ikilik budur zaten. Hak’ta eksik, kusur, noksan olmaz. Vahit yani bir bilmek yaşamsallıkta her tecelliye secde etmektir. Gönüller Sultanı efendim, namı Dampirli İbrahim bir gün,

“Kâinatın her zerresine secde etmedikçe hakikatte Hakk’a secde etmiş olamayız. Kâinatın her zerresini sevmedikçe Hakk’ı sevmiş olmayız”

demişti. Çünkü kâinat ve her zerresi diye ifade ettiğimiz Hakk’ın halkiyeti yani zahirliğidir. Bizler nereye bakıp ne görüyorsak bu her ne olursa olsun, bize göre çirkin ve ya noksan olsun değişmez, baktığımız Hak’tır. Beğenmediğimiz, kabul

etmediğimiz, şikâyet ettiğimiz Hakk'ın kendisini anlatışıdır. Bu sebeple Hak'tan bilmek sonucu bir bilmeye başladığımızda azap biter. Azaptan kurtulmak, bizim kendi iki görüşümüzden kurtulmamız olup iki görmekten geçip birliğin içinde bir olana şahit olmak olan insanlığımıza erişimizdir. Her gördüğümüz surete ayrı ayrı anlam yüklemekten geçip her surette görülür olanın Hak olduğu idrakine ermek. Allah hiçbir surete benzemez lakin bütün suretler Allah'a benzer.

- *Zahida ayık duranlar değil
Cür'a-i safi içip mestan olandır insan*

Zahida ayık durmak ibaresini, gûnahtan kaçan, Allah korkusuyla dünya nimetlerinden el çeken olarak yorumlarsak ifade edileni net bir şekilde göremeyiz. Anlatılmak istenen, Allah'ı atadan, babadan, hocadan duyma şekliyle bilip, ötelere ötesinde gayipta bir Allah'a inanıp, O Allah için gösterildiği şekliyle ibadet edip, yasakladıklarından uzak durarak cennetini talep edendir. Bunların olmasının yanında tüm bunları yaparken kendisi yani kendisine müstakil varlık verip yaptıklarıyla da kibirlenen, varlığının dayanağı olarak kullanandır. O ibadet eder ama yaptığı ibadette kendisi vardır, o secde eder ama secdesinde kendisi vardır. O Allah'a secde ettiğini sanır ama secdesinin arkasında kendisi dışında yaratılan her zerrenin kendisine secde etmesi gerektiği anlayışını taşır.

Kişi, Allah'ı bildiğini zannediyorsa, zannetmek diyoruz çünkü Allah'ı bilen benliği olmaz, kendisini en üstün canlı olarak görür ve her yaratılışa tepeden bakıp küçümser. İşte, her şeyin kendisine secde etmesi gerektiği anlayışını taşımak budur. O, aslında kendisini biliyordur ama Allah'ı bildiğini zannederek, kendisine ilahlık veriyordur. İşte zahit ibaresi bu anlamda kullanılıyor. Bizler kendimize müstakil varlık veriyor ve bize değer verilsin, bizi sevsinler, bizi yüceltsinler, bizde bizi bilsinler istiyorsak, yaratılış gayemizden uzak yaşıyoruzdur çünkü insan, Allah bilinsin diye vardır. Hem biz hem Allah biliniyorsa bu

Dembir

zahitliktir ki insan denilen değildir. Cür'a-i safi içmek, varlığın esasının ve yaratılış gayesinin hakikatte ne olduğu muhabbetinin işittirilmiş olmasıdır. Bu muhabbeti işiten, işittiği hakikatlar karşısında kendisini tanıdığına artık kendisinin nefis olmadığına, nefsinin kendi zahirliği, kendisinin de Hakk'ın tecellisi olduğuna şahadet ederek mestan olur. Mestan olmak aklın değerlerinden geçmektir ki aklın değerlerinden geçen kendisini en üstün, en yukarıda değil en aşağıda görür. O kişi, bana secde edilsin derdinden geçmiş, her zerreye secde etme derdine düşmüştür. Varlığın esasını tanıyan, baktığının Hak olduğunu gören, kendisini en aciz, en aşağıda görür. Böylece o, her tecelliye eyvallah der, her gördüğünü hak bilir, her zerreye secde edenler olarak insan denilen olur. Onun için bu âlemde, aklın değerli hükmünü yitirdiğinden, tevhide ulaşıp tevhit penceresinden baktığından, ikilik kalkar, birlik neşesinde huzuru Hak'ta yaşamaya başlar. O, Hakk'ın tecellisinin cezbedarı olur.

- ***Arifin her bir sözünü duymağa insan gerek
Bu cihanda sanmayın hayvan olandır insan***

Arif, kendi aslına ulaşmak sonucu Hakk'a varmış, Hakk'a tabiliğinden dolayı kendisinden Hakk'ın kendisini muhabbet ettiğiidir. Onların muhabbetinde Hakk'ın kendisini ispat edişinden, anlatışından gayrı başka bir şey olmaz. Onlar kendiliklerini Hakk'a teslim ettiklerinden kendileri için konuşmazlar. Onlar kendileri için Allah'tan bir şey istemezken herkes için iman niyaz ederler. İşte bu sebeple Ariflerin sözleri iman ve hakikatten yana olur. Onların sözleri ruha dokunur. O sözleri duymak için sözün işaret ettiği yerde bulunmak gerekir. Mesela, aşçılıkta usta bir zat yemek yapımı hakkında söz söylüyor olsa o sözü duyacak bir aşçı gerekir. Çünkü sözü duymak anladım buymuş demek değildir, duyulan sözle amal etmektir. Aşçı olan duyduğu yemek tarifini uygular. İşte, arifin Hakk'ı anlatan sözünü insan denilen benliğinden, egosundan geçmek sonucu varlığından geçmiş olan duyar yani o sözle tevhit neşesine girer sözün hak ettiği değerini ancak o verir. Yaşamı

nefsaniyeti üzerine olduğundan, kalbiyle Hakk'ı fikretmeyen, gözüyle Hakk'ı görmeyen, Kulağıyla Hakk'ı işitmeyen, diliyle Hakk'ı zikretmeyen sadece canlılık boyutunda yaşayan, insanlığını Hak etmemiş kişi, arif sözlerini yani Hakk'ın kendisini muhabbet edişini duysa da nefesine tabi akıl ona o sözleri çirkin gösterir. O sözlere tabi olup söylenen şekilde yaşamaktan uzak tutarak gerekli değeri vermez. Arif esmasıyla Hak kendisine beni gör demekte o nefisini görmekte, Hak kendisine beni işit demekte o nefisini işitmekte, Hak kendisine beni zikret demekte o nefisini zikirde olduğundan, benlikleriyle bulduklarından, henüz insan denilmez. Arif sözünü duymak, sözle sözleşip devamında evlenip vuslatına girmektir. Arif sözünü duymak sözün tecellisine ermektir. Arif sözünü duymak, sözün haline ermektir. Arif sözünü duymak, sözü sözün eylemektir.

- ***Ey Niyazi katresin deryaya salandır insan
Katre nice anlasın umman olandır insan***

Niyazi sultan, katreyle bizim kendimizi var zannımızı anlatmaktadır. Bizler kendimizi var zannıyla bulunuyor ve her yaptığımızda varlığımızı ispat ediyorsak, varlık giydiğimiz yaptıklarımızı cilalıyorsak, kendimize Hak'tan ayrı varlık veriyoruzdur. Bunu, deniz ve denizde bir damla olarak ifade etmiştir. Denizin bütünlüğü içinde bulunan damla, kendisine denizden ayrı müstakil varlık veriyor...

Damla kendisini gördüğü sürece denizi göremeyecek, kendisini işittiği sürece denizi işitemeyecek, kendisini zikrettiği sürece denizi zikredemeyecektir. Hem damlanın kendisi hem de deniz bir arada olmaz. Damla zahirse deniz batın, deniz zahirse damla batın olur çünkü... Damlanın var oluş gayesine dönmesi, kendiliği olarak bulunurken denize dâhil olması değildir, zaten damla damlalığıyla bile denizden ayrı değildir ki dâhil olsun. Damlanın var oluş gayesine dönmesi, deniz denileni kendisinde görmesi, işitmesi, zikretmesidir, kendisini görmeden, işitmeden,

Dembir

zikretmeden... Damla damlalığından geçerek denize dâhil olduğu gerçeğine erebilir ancak, salmak ibaresi işte tam da budur. Şimdi, damlanın kendisini denize salması sonucu, denizin damladan kendisini seyran etmesi olan damla ile denizin muhabbetini, damlanın denize dil oluşunu, göz oluşunu, kulak oluşunu, kendi dili, gözü, kulağı olanlar nasıl anlasın, anlayamazlar. O damlar için deniz gayıpta, ötelere ötesinde, görülmez, işitilmez, bilinmez iken görüp kendileri gibi damla zannettikleri, ben denizim demektedir... Damladan denizin muhabbetini yine ancak damlalığından geçip denizin varıyla ziyaretlenenler işitirler. Onların, cümlesi birdir. Onlar birbirilerine denizi seyrettikleri ayna olurlar. Onlar muhabbet eden deniz bildikleri için muhabbeti denizden işitirler. İşte, insan kendisini Hakk'ın muhabbeti olarak gören ve kendisinden Hakk'a muhatap olandır. Bilmeliyiz ki içimizdeki boşluk, o boşluğa kendimizi bırakmadan dolmayacak.

- ***Halkı koyup la-mekân ilinde menzül tutalı
Mısıriye şol canlara canan olandır insan***

Halkı koymak, halk görüp halk için yaşamaktan geçmektir. Halk mekândır yani zahirliktir, görülürdür, duyduğumuz, işittiğimiz, dokunduğumuzdur ki kısaca tecellinin kendisidir. Tecelliyi tecelli edenden ayrı zannından arınıp tecelliyi tecelli eden görmektir halkı koymak. Halka hizmet Hakk'a hizmettir. Burada koymak ibaresi, alıp bir yere koyup ayırmak değil, asıl değerini vermektir. La-mekân ili ile anlatılarda budur. Halka asıl değerini verdiğimizde Hakk'ın birliğine ereriz. Halkın görünüşüne, yaptıklarına, sözlerine bakmadan cümlesini bir bilmek, halkın suretinde batını görmek, halkı kendi aslımızın Hakk'ın yani kendimizin tafsilatı olarak seyran etmektir. Bizde bu görüşü var kılan Muhammedi irfanîyet ile tafsilatı Muhammediyeyi keşfetmek... İşte, canan ile ifade edilen bu irfanîyet olup irfanîyetin tecelligahı olandır insan demektedir sultan. O tecelligah ki ona bakan Hakk'ı görür, onu işiten Hakk'ı işitir, onunla muhabbet eden Hak'la muhabbet eder. O taliplerini,

kendisine ulaştırarak yolu tarif edip kendisine davet eder kendiliği olmayarak. O meydanına gelip can olanlara canan olur. Unutulmamalıdır ki ancak insan, insanlığa göz olur. Bizim insan olmamız insanlığımızı kendimizde zahir etmemizdir.

Soru:

İnsan, Allah'ın kendisini idraklere sunmak için seçtiği başrol oyuncusu. İnsan, bilinmeklik muradı üzere vücuda gelmiş olan şehadet âleminde yani bu kâinatta en şerefli mahlûkat olarak sahneye çıkmıştır. İnsana hangi pencereden bakalım ki en şerefli mahlûk olarak görebilelim?

Cevap:

İnsanın zahiri ve batını olarak iki yönü vardır. Gönüller sultanı efendim, “*İnsan iki zıttı bünyesinde barındıran canlıdır*” derken burayı anlatmaktadır. Bu iki zıt fani olucu zahirliği ve baki olucu batınlığıdır. Fani olucu zahirliği yönüne nefis, baki olucu batın yönüne ruh denir. İnsanı en şerefli yapan ruhsal yönüdür çünkü bu ruh cenabı Allah'ın kendisinden bahsettiği, Allah'ın kendisini bilecek olma yönüdür. Eğer insan ismiyle zikrettiğimiz, kendisini sadece zahiri yönünden ibaret zannediyorsa, algıları da sadece suret boyutundadır. Canlı mahlûk olmak, algılarımızın suret boyutunda oluşu, en şerefli ibaresinin muhatabı oluşu için yeterli değildir. Unutulmamalıdır ki Cenabı Allah insanı yarattığında diğer yaratılmışlık ve dahi melekler mevcuttu. Buradan anlıyoruz ki insanın yaradılış gayesi diğer canlı mahlûklar gibi, hatta melek seviyesinde olmak değildir. İnsanın yaradılış gayesi melekten de üstün olmaktır. Gönüller sultanı efendim bu hususta,

“İnsanı hayvandan aşağı yapan da melekten üstün yapan da nefsidir”

diyerek bizlere bu gerçeği işaret etmektedir. İnsanı melekten de üstün olan insan denilen yapacak, yine nefsidir beyanındaki nefis ibaresini anlamamız gerekiyor.

Dembir

Buradaki nefis, canlı mahlûkluk seviyesinde emmare boyutunda kalmış yaşamsallığını devam ettirme gayesinde olan, ilahlık iddiasındaki nefis değildir. Anlatılmak istenilen, bilecek olan, görecek, işitecek, zikredecek, sevecek olan, bu özelliklerle muhatap olacak olan irade kastedilmektedir. İnsan, bu iradesiyle neyin muhatabı oluyorsa muhatabı olduğu şey kadar da değerlenmektedir. Allah'ı bilecek olma yönünün kıblesindeki ne ise kendisi de o olur. Şimdi, yaratılış gayesi Allah'ı bilmek olan insan Allah'ı bilmeye başladığında ancak en şerefli olmuş olur. Bilme özelliğini kendisini var etmek için kullanan insan, hayvandan daha aşağıdadır. İnsan nefisinden nefisini bilmesi kendisine zulmedişidir, en aşağıda olmaktır. Nefisinden rabbini biliyorsa en şereflidir. Nefis, Rabbin bilindiği mekân, Rabbin görüldüğü ayna haline geldiğinde gönül ismini alır.

Soru:

Allah insanı kendisine ait bütün özelliklerle donatmıştır, dolayısıyla da bütün mahlûkatın en üstünde ve ona hükmedebilecek özelliklerde yaratılmıştır. Peki, insan kendisine sunulan bu tasarruf hakkını, yaratıcısının istediği doğrultuda mı kullanmaktadır?

Cevap:

Cenabı Allah, “Her şeyi senin için seni kendim için yarattım” diyerek bize bu gerçeği anlatmaktadır. Her şeyin insan için yaratılmış olması, insanın ise yaratıcısı için var olması... Allah, bilinmek isteğiyle batınındaki özellikleri yine batınındaki esması ve sureti ile zahire getirmiştir. Her şey tabiriyle anlatılan âlem, Allah'ın bilinme yönünün zahirliğidir. Bu sebeple bu âlemde her neye bakıyorsak, görünürlüğü ile Allah'ın bir özelliğine bakıyoruzdur. Âlem için ressamın çizdiği resim diyebiliriz. Her eşya, her tecelli istisnasız yaratıcısının zahirliğidir.

“Lailaheillallah, Ne ben varım ne sen varsın hakikatte var olan ancak Allah'tır.”

İnsan bu zahirlikte ve kendi zahirliğinde yaratıcısına erme istidadı taşıyandır. İşte Cenabı Allah'ın insan esmasıyla teşbihe çıkışı beraberinde insan denilende muhataplığı getirmektedir. İnsanın kendisini bilmesi, var etmesi, zikretmesi, yüceltmesi, sevmesi yaradılışında Allah'a ait bu özellikleri taşımasındandır. Buna Allah'ı bilme iradesi deriz ki iradeyi Allah'ı bilmekten yana kullanandır insan. İnsan dışındaki diğer canlı mahlûklarda kendilerine varlık vermek, kendilerini yüceltmek, kendilerini ilahlaştırmak olmayışı, Allah'ı bilecek istidatta yaratılmamış oluşlarındandır. Bu hususun anlatımında Niyazi sultan şu dizelerle dile gelmektedir;

*Bahr içinde katreyim Bahr oldu hayran bana
Ferş içinde zerreyim arş oldu seyran bana
Dost göründü çün ayan kalmadı bir şey nihan
Tufan olursa cihan bir katre tufan bana*

*Surette nem var benim sirettedir madenim
Kopsa kıyamet bugün gelmez perişan bana*

*Kaf-ı dil Anka'sıyım sırrın aşinasıyım
Endişeler hasıyım ad oldu insan bana*

*Niyazi'nin dilinden Yunus durur söyleyen
Herkes için can gerek Yunus durur can bana*

- ***Bahr içinde katreyim Bahr oldu hayran bana
Ferş içinde zerreyim arş oldu seyran bana***

Bahr ibaresi yaratılmışlığın tümü anlamında kullanılıyor. Biz bu kelimeyi daha net anlaşılır olması için deniz olarak değiştirdiğimizde görüşümüz de netleşir. Deniz, sadece suların bir araya geldiği su topluluğu değildir. Bizler deniz derken aynı anda denizin içinde varlığı denizle oluşmuş ve bu sebeple denize bağlı olan tüm deniz canlılarını ve denizin içinde kumuyla, taşıyla, bitkisiyle birlikte gerçekleşen yaşamsallığı zikretmiş

Dembir

oluruz. Sadece su denizdir diyemeyiz, deniz tümüdür. Bu birlik anlayışıdır ki görüşü birliğe tabi olan balık da görse, yosun da görse, kum da görse gördüğüm deniz der çünkü gördükleri denizin batınından görülür hale gelenlerdir, denizden ayrı değildir. Deniz kendisiyle var olanı çepe çevre kuşatandır. İşte, Bahr içinde katre olmak, deniz misali yaratılmış tüm âlemin içinde yaratılmış olmaktır lakin yaratılış gayesi insan farkını doğurandır. Bahr oldu hayran bana derken, yaratıcının yarattığına olan hayranlığı zikrediliyor.

“Allah güzeldir güzel olanı sever”

hadisi bu gerçeği anlatmaktadır. Allah güzel olanı sever ile Bahr oldu hayran bana aynı ifadenin farklı sözle anlatımıdır. Allah’ın insana olan hayranlığı, insanı yaratışındaki hikmette gizlidir.

“Ben insanı en güzel biçimde yarattım”

ayeti bunun delilidir. Allah en güzel biçimde yarattığına hayran oluyor çünkü insanın yaratılış gayesi kendi bilinme isteğinin bilme yönüdür de ondan. Allah, insanın kendisini bilecek olmasına yani bilinme isteğine cevap verecek oluşuna hayrandır.

Şimdi, yaratılan her zerre Allah’ın batınından zahire geldiği için insan da yaratıcısının yaratmasıyla zahire gelişidir. Allah kendisinden ayrı hiçbir şey yaratmamıştır. İnsan dışında yaratılan her zerre yani eşya, bilinme isteğinin zahiri, insan bilecek olma yönünün zahiridir. Allah kendisini bilecek olarak teşbihe çıktığında insan ismini aldı demek en doğrusu olacaktır. Bu sebeple Allah insana yani kendisini bilme yönüne hayrandır.

Ferş içinde zerreyim yani bir yönüm dünyadır benim ve o yönüme nefis demekteyim. İnsan nefsanîyetiyle eşyadır ve eşya Allah’ın bilinme yönü olduğundan nefis Allah’ın bilinecek olan yönüyle zahirliğidir.

Bu hakikatten bakınca, Ferş olan yaratılmışlığın maddesel yönüyle insanın yaratılışı da farklı değildir lakin Arş oldu seyran bana denilmektedir. Arş gökyüzü olarak ifade ediliyor ki gökyüzü insanın batını yönüdür biz buna Ruh diyoruz ki Ruh aslı itibariyle Hakikati Muhammediyedir. İnsan nefsiyle tafsilatı Muhammediye, Ruhuyla Hakikati Muhammediyedir. Ruh nefse bakıp nefiste kendi tafsilatı olan zahirliğini görünce, hayran olduğu yine kendisidir. İşte o zaman nefis ve ruh bir olur ki zaten insan tam da budur.

- ***Dost göründü çün ayan kalmadı bir şey nihan
Tufan olursa cihan bir katre tufan bana***

Dost ibaresi ile anlatılan Hak'tır ve dost göründü çün ayan derken, Hak görüldü çün ayan demektir Mürşid-i Kamil'i Ümmi Sinan Hz'ne bakarak. Ayan göründü yani apaçık perdesiz olarak Fakirden kendisini gizlemedi demektir. Dostu gören göz oluşunca o gözle artık nereye baksak dostun tafsilatını yani Cemalini seyrederek deniliyor. Nihan ile kast edilen gizli oluşu beyanı, görünürlüğüne suretlerle olmasından kaynaklanmaktadır. Eşyanın suretinde kalırsak, suret o suretle görüleni perdeler. Apaçık ortadayken gizli olmak tamda budur...

Şimdi, bizler kendi aslımız olan Hakk'ın bize tecellisi olan Mürşid-i Kamil'i siretiyle gördüğümüzde nefsimizden de onu seyretmeye, bilmeye başlarız ki nefsimiz Hakk'ı gizlerken ayna oluverir.

Tufan olursa cihan ibaresi, insan namzeti kişinin kendi nefsinde aslına gafil olarak sürdüğü yaşam şeklinde beyan ediliyor ki o yaşamı tufan yapan nefsin emmare boyutunda perde olarak bulunuşunun sebebi olan zulmani sıfatlardır. Kişi tecelliye nefsinde göre yorumladığı sürece tecelli onu helak edecek tufan görünür de kişi kendisini helak eder. Sultan diyor ki, bize ne isabet ederse etsin biz suretin siretine muhatabız bu sebeple tufan yani eziyet gelmez. Biz dostu ulaştık dostun gemisindeyiz...

Dembir

İnsan, dostun gemisinde dostu benzemektir. Yaratılış gayemize Hak meydanında ulaşmak... Nefsin ruh, ruhun nefis olması kişinin kendi ikiliğini tevhit etmesi sonucu insan denilen haline gelmesidir.

- ***Surette nem var benim sirettedir madenim
Kopsa kıyamet bugün gelmez perişan bana***

Suret yönüyle insan diğer canlı mahlûklardan farklı değildir. Eli, ayağı, gözü, kulağı ve dahi tüm organları ile canlılığı ile işlevselliği hep aynıdır. İstekler yaşamsallığın devamlılığı için içgüdüsel olarak devrededir. Güzellik ya da en şerefli olmak suret yönüyle değil, idrak yönüyledir. Az önce de dedik, yaratılış yönüyle gelen insan farkını kendimizde zahir etmediyse insan değildir. İşte siret ismiyle ifade edilendir O... İnsan namzeti olanın iki ayağının üstünde yürümesi, kuyruğunun olmaması, akıllı kullanması suret yönüyle üstünlüğü değildir.

İnsan siretine ulaştınca sureti olan nefsinin aslına secde ettirendir ki Cenabı Resulullah efendimiz olması gereken bu hakikatin nasıl gerçekleşeceğini “*Ölmezden evvel ölünüz*” diyerek belirtmiştir. Kişi kendisini nefisinden ibaret zannetmekten geçmeyi ancak nefisine ölmek sonucu gerçekleştirir de ondan. Terk etmek istediğin alışkanlığına ölmedikçe terk edemezsin misali. Nefisine ölmek ya da nefisine ölümü tattırmak nefsin emmare boyutunda oluşunun sebeplerini terk etmektir.

Buna kişinin kendi kıyametinin kopması denir ki sahiplenmenin terki de denir. Mülkü sahibine teslim eden onu kaybetme korkusu taşımaz. Âşık maşukuyla vuslatın, varlığından geçmekle mümkün olduğunu anlayınca yokluk deryasına dalar, deryaya dalmak âşık için helak olmak değil yârine varmaktır. O yokluktan perişanlık duymaz yokluğun neşesinde seyran eder. İnsan suret kaydı olan nefis kaydından geçip aslına ulaştığı için nefsin hâkimiyetinde sürdüğü perişanlık olan yaşamdan arınandır.

- ***Kaf-ı dil Anka'sıyım sırrın aşınasıyım
Endişeler hasıyım ad oldu insan bana***

İkisi de ismi olup cismi olmayan varlıklar olup denilmek istenen, sır olan Muhammedi irfaniyetin tecelligâhının sırla kayıtlanmayacağıdır. İnsan denilenin tarifi olan Kaf-ı dil Anka'sı bir suret değildir denilmek isteniyor. İnsan bir şahsın ismi değil bir idrakin ismidir. Bu idrak, Hakk'ı bilen, gören, işiten, zikreden idrak olduğundan yaratılış gayesine ulaşmış olan kast edilmektedir. Allah'ın insanı kendi ziynetleriyle ziynetlemesidir. İnsan muhatabı Hak olandır. İnsanın kendisine ait cüzi iradesi Külli iradeye tabi olduğundan sıfatları da küle tabi olurlar. Endişe burada düşünce olarak kullanıldığından endişeler hasıyım derken, düşüncem nefsaniyetten yana değil Hak'tan yana oluştu deniliyor. İnsan düşündüğünü keşfeder ve keşif şehadeti, şahadet imanı oluşturur, iman Arifliği. İşte insan kendisini düşünerek varlığın esasını oradan Hakk'ı keşfedip arif denilendir. Bu sebeple ismim insan oldu deniliyor.

- ***Niyazi'nin dilinden Yunus durur söyleyen
Herkes için can gerek Yunus durur can bana***

Niyazi'nin dilinden Yunus durur söyleyen derken burada Yunus ile tabir edilen Muhammedi irfaniyete ulaşmış nefsinin gönül eylemiş olan İnsan-ı Kamil zikredilmektedir. Yunus as bindiği gemiden o gemidekilerin inanmadığına inanıp onlar gibi ibadet etmediği için atılmıştı da onu denizde bir balık yutmuştu. Balığın karnında Allah zikriyle ve tefekkür ibadetiyle elbiselerinden arınıp üryan kaldıktan sonra tekrar kıyıya çıkıp zikrettiğinin şahadetine ermişti. Ben insanlığuma ermek, insan-ı Kamil olmak için Yunus as'ı örnek aldım. İçinde bulunduğum gemiden yani mevcut yaşantımdan o yaşamın içindeki insanların kalıplaşmış ezbere, irfaniyetsiz, tevhitsiz, şahadetsiz bilgilerinden yana olmadım. Beni dışladılar bana sapık dediler. Sonra, beni Mürşid-i Kamil'im aldı meydanına o meydanda Allah'ın zikrine hizmet, muhabbetullah ve tefekkür ile nispetlerimi terk ederek şirkimden

Dembir

arındım şirksiz kalıp kendi ikiliğimi tevhit ettim de zikrimin tecellisine erip Hakk'ın şهادetine ulaştım. Sen de aynı yoldan gidip balığın karnında yani Hakikat meydanında nispetlerine tövbe etmeden, görüşünü, işitişini, zikrini Hakk'a tabi kılmadan yaratılış gayene eremez, insan denilen olamazsın. Diye uyarmaktadır sultan. İşte insan dizelerin şerhinde izah edilmeye çalışıldığı gibi kendi hakikati Muhammediyesine erip nurlanandır. Bu nur, Allah'ın insana kendisini sırlamasıdır.

Soru:

“İnsan ve Yaratıcısı” derken aslında ne demiş oluyoruz, neyi zikrediyoruz?

Cevap:

İnsan ve yaratıcısı derken, yaratıcı olan Rabbin yaratılmışlığa çıkışını zikrediyoruz. İnsan ve yaratıcısı derken birliği bozmayan bir ikiliği zikrediyoruz. Nasıl ki buz suyun bir özelliğinin maddesel âleme esma ve surat giyerek çıkışı ise insan da Allah'ın bilme özelliğinin maddesel boyutta esma ve surat giyişidir. Cenabı Allah'ın *“Ben sizin Rabbiniz değil miyim?”* sorusu bu hakikatin beyanıdır. Allah'ın Rab olması yaratması olup yaratması ise yarattığıyla tecelli etmesidir. Bu sebeple insan varlığıyla, varlığı yaratanın tecellisidir, bir birinden ayrı değildir. Cenabı Allah'ın *“Sizi bir tek nefisten yarattım”* beyanı cümle varlığın kendi nefsiyle zahir oluşu olduğunun ispatıdır. Varlığın esasını anlamaysa başladığımızda insan denilen kendi aslımızı da anlamaya başlarız çünkü insan varlığın esasının zahirliğidir. Ayeti kerimede insanın yaradılışı ancak bana ibadet etsinler olarak beyan edilmektedir. İşte, buradaki ibadet bizim var zannımızla yapmış olduğumuz şekiller değil, zannımızın fenası sonucu Allah'ın bizden kendisini zikredişine ermektir. İnsan, Allah'ın zikriyle zikrinin tecellisine varıp zikrettiğini kendisinde seyran edendir. Yunus Emre Hz bu hakikatin beyanı için,

*Sanırdım kendim ayırırım dost gayrıdır ben gayrırım
Beni bu hayâle salan bu sıfat-ı insan imiş*

*İnsan sıfatı kendi Hak insandadır Hak doğru bak
Bu insanın sıfatına cümle âlem hayran imiş*

diyerek insanın hakikatine işaret etmiştir. İnsanın kendisini yaratıcısından ayrı zannetmesi sadece zandan ibarettir ayrılık yaratılışın hakikatine aykırıdır. Balığın kendisini denizden ayrı zannetmesi gibidir insanın kendisini Allah'tan ayrı zannetmesi. İşte, bu zan insanın kendisini dünyadaki elbisesi olan nefsanîyet zannetmesinden kaynaklanmaktadır. Oysaki insan, Allah'ın ispatta Hak ismini alışının esmasıdır. İnsan kendi hakikatine ulaştığında, hakikati Hak olduğundan, kendisini Hak etmiş olur. Mansur Hz'nin "*Ene Hak*" beyanı hakikatinden söylenmiş beyandır. İşte bu sebeple, insanın batını Hak zahiri nefistir ki buna halk deriz. Cümle âlem, insan kendilerinden Hakk'ı bilsin diye var olduğu için kendilerinden bilen ve bilinene hayranlık taşır. Hasan Fehmi Hz'nin,

*Mazharı tam oldu insan Mirat-ı numayı Hakû
Beyt-i Hak'tır kalbi onun Onda Allah gizlidir*

dizeleri de insan ve yaratıcısının birliğini ifade etmektedir. Allah'a ulaşmayı, Allah'ı sevmeyi, Allah'ı zikretmeyi isteyen yedi kat gökyüzüne değil, bu istekleri insana yöneltmelidir.

Soru:

Melami Mürşid-i Kâmilî, gönül insanı Damperli Halil İbrahim Efendi, insanı "İnsan-ı hayvan, İnsan-ı Nakıs ve İnsan-ı Kamil" olmak üzere üç aşamada tarif etmiştir. Bu mertebelerdeki insanın özellikleri nelerdir?

Cevap:

İnsanın bu dünyadaki bulunuş hali olan canlılık kısmı görme, işitme, irade, kelam gibi sıfatlarıyla yaşamsallığının devamı için gerekli olanları karşılayarak sürdürdüğü yaşantısının içinde, nefsi emaresinin istek ve talepleriyle, zulmani sıfatların hâkimiyetinde yaşadığı hal, onu İnsan-ı Hayvan denilen yapar. Kendi istekleri

Dembir

doğrultusunda insani değerleri hiçe sayan, her yaptığıyla kendisine zulmeden bir yaşam şeklidir ki buna nefsin ilahlığına secde edilen hal diyebiliriz. Kişi kendisini bu halden kurtarır, zulmaniyetten arınır, kendisinden hiç bir canlıya zarar gelmez hale gelince ve Allah inancını benimseyip bu inancın gerekleri olan ibadetleri yerine getirince, melek seviyesine ulaşır ki bu İnsan-ı Nakıstır yani noksan insandır. Allah'ı biliyor, Allaha inanıyor, ibadetlerini de yerine getiriyor ama gördüğü hala insanı mahlûk boyutundayken gördükleridir. Bu sebeple İnsan-ı Nakıs denilir. Oysa insan, cümle yaratılmışlıkta Hakk'ı gördüğü için, bu görüş onu her zerreye secdeye ulaştırdığı için, secde halinde yaratılmışlığın efendisidir.

İnsan, bildiği Hak, gördüğü Hak, işittiği Hak, sevdiği Hak, kendi Hak olandır. İşte buna İnsan-ı Kâmil denir. O İnsan-ı Kamil ki Hakk'ın muhabbeti olan kendi varlığında Hakk'ın muhatabı olandır, daim huzurda bulunandır. Kur'an'ı Kerimde ki "Ey insan aslına dön" emri insanı, İnsan-ı Kamil'liğe davettir. Gönüller sultanı efendim, İnsan-ı Kamil olarak zikrettiğimiz evliyaya ulaşır, o İnsan-ı Kamil'in gönlüne girmeden kendi insanlığımıza ermiş olamayacağımızı beyan etmektedir. Bu hususta şu dizelerle dile gelmektedir,

*Halil ibret al evliyai kiramdan
Sakın uzak kalma zatı ikramdan
Tecelli edince hak insandan
Açılır sana sırlar perdesi
Açılır sana ehlullah neşesi*

İnsan, kendisini açılacak sırlar perdesine layık hale getirdiğinde yine efendimin,

*İki kalmaz birlik kaplar cihanı Hüsnüne şahit eyler insanı
Halil yanmaktır derdin dermanı Bayram olur âşıklara dü cihan*

beyanıyla işaret ettiği tevhit neşesine, aşk bayramına ulaşır. Şimdi, insan-ı hayvan dünyada bulunmaktadır, insan-ı nakıs Sidret-ül Müntehaya varandır, insan-ı kâmil miracını yapandır.

Soru:

Cenabı Allah ancak İnsana hitap etmiş ve insanı kendisine yakıştırmıştır. Örneğin; Musa As'a Kelamullah yani kelimam, İsa as'a Ruhullah yani ruhum, İbrahim as'a Halilullah yani dostum, Hz Resulullah'a da Habibullah yani sevgilim demiştir. İnsanı kendisine "YAR" seçmiştir Allah. Bu sıfatlar sadece ismi zikredilmiş olan bu insanlara mı özeldir, yoksa insan suretinde olmak bu sıfatların namzeti olmak mıdır?

Cevap:

Şimdi, Cenabı Allah'ın ancak insana hitap edişi, ancak insanı hitabını işitecek, işittiğini anlayacak, tefekkür edecek ve tefekkür neticesinde hitaba cevap vererek, kendisine muhatap olarak yaratmasından gelmektedir.

"Biz emanetlerimizi dağlara, taşlara teklif ettik, kabullenmekten korktular. Ancak insan kabullendi"

ayeti bu gerçeğin delilidir. İnsan dışındaki diğer yaratılmışlığın emanet olan muhataplık iradesini kabul etmeyişleri, o istidatta yaratılmayışlarından. Ancak insanın kabul etmiş oluşundan, sadece insanın o iradeyle var olduğunu yani yaratıldığını beyan etmektedir Cenabı Allah. Biz buna cüz demektediriz. Buradaki cüz yine külden gayrılık değil, külün zahirliğindeki esmasıdır. Şimdi, Cenabı Allah'ın eşya üzerindeki hükmü olan şariat dediğimiz yaratılmışlık ahkâmını dile getirişinin ve anlatışının yani suretlerdeki düzen ve intizamın tertip edilmişinin tecellisi olan Musa as, bu sebeple Kelamullah esmasını almıştır.

İsa as suretlerdeki intizamın neticesinde, suretin siretini, varlığın siretin zahirliği olduğunu muhabbet edişi cihetiyle, sırf kendiliksiz mana tecellisi yönüyle Ruhullah esması almıştır.

Dembir

İbrahim as ise tevhit babası olması nedeniyle, sureti kayıtsız bırakmadan manaya tabi olarak her görülende Rabbisini muhatap aldığı için Halilullah esması almıştır. Cenabı Resulullah efendimiz ise tevhidin kendisi ve ilk yaratılan nurun yani hakikati Muhammediyenin zahirliği olduğundan, kendisini kendisine telkin ettiğinden, tenzihi ve teşbihi yani Allah'a ait cümle tecellileri kendisinde tevhit ettiğinden Habibullah esmasıyla zikredilmektedir.

Şimdi, bir insan kendi yaşantısını, yaratılış ahkâmı üzerine şeriata göre düzenlediğinde kendisinden suretin tertibi görülmeye başlar, o insan Kelamullahtır. Sonra kendisinin zannettiği gibi nefisten ibaret olmadığına, kendisinin gördüğü nefsi giyinen olduğuna, varlığın esası olan Hakk'ın tecellisi olduğuna ulaştığında, İsa Ruhullahlığını hak etmiş olur. Bu hak ediş, beraberinde ikinci doğumu gerçekleştirir ki buna kulluk deriz. Kul, Hak ile Hakk'ı işitir, Hak ile Hakk'ı görerek gören ve görülenin Hak olduğunu idrak eder. Kendisinin ve bu âlemin Hakk'ın tecellisi olduğuna ulaşır Hakk'a kendisinden arif olur. İşte bu, tevhit üzere yaşamaktır ki o kişide Halilullahlık tecelliye gelmiştir. Tüm bunların neticesinde o, yere göğe sığmayana mekân olarak varlığında hakikati Muhammediyeye şahit olduğunda zatına ve sıfatına delil haline gelir. Muhatabı kendinden kendine olmaya başlar ki buna Muhammedi irfaniyet tecellisi denildiğinden kendiliksiz, nispetsiz, teberrüken tecelligah oluşuyla insanı kâmindir.

İnsan, zeytinin yenilebilir haline denir ki zeytin yenilebilir olmak için Muhammed tezgâhından geçmelidir. Hu...

Canlı Kurandır insan
Hakka ayet olunca
Kelamullahtır lisan
Gönül'e Aşk dolunca.

Ene Hak taşar dilden
Varlık fena bulunca
Haktır ispata gelen
Kıyameti kopunca.

Delildir cümle azan
Benliksiz kalınca
Görülür olur insan
Hakikatle bakınca.

Oku **Halil** kitabın
Gözlerin açılınca
Daim Fakir kalasın
Tafsilata çıkınca.

Kurban

Dil şehadetinin yoktur ispatı
Can kurban etmenin çoktur cefası
Cemale ermenin budur lokması
Kınalıdır yüzü gerçek aşığın

Nefsinden feragat yiğidin karı
Secdeyi hakikat rabbin rızası
Maşukun mahremi mahbubun bağı
Kınalıdır gönlü gerçek aşığın

Nam-ı Mürteza'dır toprak babası
Fatıma-tül Zehra şahlar anası
Muhammed evinin can kurbanları
Kınalıdır eli gerçek aşığın

Elest hitabını duydun **Halil**'den
Zehra arın sende nispetlerinden
Hakk'ın ihsanıdır cümle görülen
Kınalıdır sözü gerçek aşığın

Dembir

Kurban ibadeti avam mesafesinde kısaca, bir yaşını geçmiş bir koçun kurban bayramı sabahı bayram namazından sonra kesilip kendimize kalan kısmıyla kavurma yapılıp yenmesi ve dağıtılacak kısımlarının konu komşuya dağıtılmasıyla gerçekleşen bir ibadettir. Bu oluşum tamamlandığında avam *“Tamam, ben kurban ibadetini yaptım”* der. Oysa kendimize sormalıyız *“Allah’ın beni insan olarak yaratmasıyla benden istediği kurban ibadeti bu mu?”* Yüce Mevla Hacc suresi 37 ayetinde,

“Onların etleri ve kanları asla Allah’a ulaşmaz. Fakat O’na sizin, Allah’a karşı gelmekten sakınmanız ulaşır. Böylece onları sizin hizmetinize verdi ki, size doğru yolu gösterdiğinden dolayı Allah’ı büyük tanıyasınız. İyilik edenleri müjdele.”

denilerek bizlere bu gerçek vurgulanmaktadır. Biz sadece kurbanın Koç kısmında kalıp yaşantımızda ilah olarak nefsimize secde etmeye devam edersek, yaptığımız Allah için değil nefsimiz için yapılan olarak kalacaktır. Nefsimiz için namaz kılmak, nefsimiz için oruç tutmak, nefsimiz için hacca gitmek, nefsimiz için kurban kesmek...

Nefsimiz için yapılan her şey bizi aslımızdan uzaklaştırır. İnsanın yaptıkları nefsi için değil Allah için olmalıdır ki Allah için yapılanlarda bizzat Allah’ın kendisi ispat olur. Allah’ın ispat olduğu yerde ispata gelişi bizim Allah’ın tecellisi olduğumuz gerçeğine ermemizdir. İşte farz olan yakınlık budur. İnsanın kendi varlığının aslını tanıyarak kendisiyle aslı arasına girenleri, aslına ermek için feda ederek aslına yakınlaşması. Bu hakikatin gerçekleşmesi ancak uzaklaştığımız yoldan tekrar geri dönüp ilerlemeye devam etmekle gerçekleşir. Bizler nasıl uzaklaşmıştık yakın olmamız gereken hakikatten? Yaşamsallığımızda varlığımız dediğimiz tecelliyi tecelli edenden ayırıp, varlığı yani kendimizi nefisten ibaret zannederek, nefsimizi ilah yapıp, nefsimiz için yaşayarak. Yaptığımız işlerde, sıfatlarımızda ve vücudumuzda nefsimizi görerek.

Buna şirk olan anlayışı sonradan giyinmekte denir ki bu sebeple varlık iddiasından soyunmakla aslımıza dönmüş oluruz. Nefsini ilah görme, ilahı nefsinden gör... Kevser suresi 2 ayette Mevla,

“O halde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.”

Diyerek bunu anlatırken namaz kılmayı kurban kesmenin önceliği yapmaktadır. Namaz kılmak, nefsin için değil Allah için yaşamak olup, kurban kesebilir hale gelmektir ve bizlere Hakikat kurbanının en güzel örneğini Şehadet şerbeti içen Ehlibeyt efendilerimiz göstermektedir.

Zahiren içinde bulunduğumuz şu kurban günleri ne anlatıyor bize acaba? Katliam yapılmış, onun yerine para verilmiş, şart mıymış kan akıtmak derler lakin geçelim bunları. Bunlar hep akıl pazarının sözleridir. *“Horoz kessem olur mu?”* diyen var alay eder gibi. Bunlar, gerçekte iman zafiyeti olan kişilerin söyleyeceği sözlerdir. Bu sözlerde iman yok. *“Melamiler çok kolayını bulmuşlar, kurban buna işaret, şu buna işaret derler”* denir. Hayır, bu kadar ucuz değil. Hz İbrahim ve Hz İsmail hadisesinde olup bitenin ne olduğunu kavrayan, onun vahametini gören hangi horozdan bahsedecek. O iman boyutuna giremediyse felsefe yapacak. Hiç aslı astarı olmayan sözler söyleyecek. Neden mi? O, Nemrut’un yaktığı ateşten kurtulan, selamete çıkan Hz İbrahim...

İmtihanlar bir kat daha artıyor. Şu söyleyeceklerimde herkes kendisini bir gözünün önüne getirsin. Kurban hassasiyetini öyle anlayacaksınız. Özetleyeceğim, gözünüzün önüne getirip oraya kendinizi koyun ama Dede Korkut masalı gibi dinlemeyin. Hz İbrahim’in seksen sene çocuğu olmuyor. Etrafında herkesin bir çocuğu var, İbrahim mahzun... Allah’a niyaz ediyor *“Benim de bir evladım olsun ya Rabbi”* diye. Allah seksen yaşından sonra bir evlat nasip ediyor. Nasıl sevinmez, havalara uçuyor. Seksen sene evlat hasretiyle yanmışsın, bir tane ihsan oluyor. Onu kucağından indirmiyor. Sirtında taşıyor İsmail’i. Tam onunla

Dembir

oynaşacak, güreşecek, sevişecek çağa geliyor İsmail, bir emri ilahi, *“İsmail ve annesini al Kudüs'ten, götür çöle bırak”* Bu günkü Mekke, Merve sefa tepelerinin yamacına. Hz İbrahim o zaman Kudüs'te.

Daha yeni bulmuş çocuğu. İsmail yedi yaşlarında, bindiriyor develere, çöle... Bir tane ağaç yok, ev yok... Hacer validemiz, *“Ya İbrahim, sen burada bizi bırakıp gideceğini söylüyorsun. Biz bu ıssız çölde ne yaparız? Yiyeceğimiz, suyumuz kısıtlı, bitince ne yer ne içeriz? Sen bizi kime emanet ediyorsun?”* diyor. *“Ben sizi, bizim ve kâinatın rabbi olan Allah'a emanet ediyorum”* diyor. Bırakıyor orada arkasına bakmadan dönüyor.

O emri ilahiye uymak, Allah'ın takdir ettiğine şikâyet etmeden Allah eyvallah demek her babayığide nasip olmamış. O nedenle iman basit, hafif değil, oyuncak hiç değil diyorum sizlere. Yaşanan hadiseler, zezem çıktı, İbrahim de emirle geri döndü oraya. Ve nihayet, *“Ya İbrahim oğlun İsmail'i bize kurban et!”* Tevilini yapma hemen, şu şuna işaretler falan... Bir gör bakalım önce ne olup bittiğini, Allah'a teslim olmanın ne olduğunu gör önce. Allah'a iman etmenin ne olduğunu... Allah katında samimi ve ihlaslı olmanın ne olduğunu... Sen bunları bir oluştur da sonra ararsın tevilini, bu neye delalet olduğunu. Bir oluştur bakalım şunu, bir görelim. Ruhuna intikal etmeden, Kur'an'ın ruhuyla tanışmadan, Kur'an'ın ruhuyla bütünleşmeden, burada bu buna işaret, burada şu şuna işaret, burada bunu anlatmak istiyorlar demek çok isabetli olmaz. Önce Kur'an'ın ruhuyla tanışacaksın. Kur'an-i ruhu oluşturacaksın. Abdülaziz Mecidiye Efendiye, Hamiş Efendi *“Ruh ol oğlum, ruh ol!”* dermiş hep. Bir şeyin özü, bir şeyin hakikati, mutlak değer ve mutlak cevher demektir. O mutlak olan değer, cevher, o hakikatle tanışmadan bu anlatılan kıssa ve menkıbelerin neye işaret ettiğin kavramak, görmek, yerli yerine koymak mümkün değildir. Kurban hadisesinde gerek Hz İbrahim'in gerekse oğlu İsmail'in ve dahi Hacer validemizin büyük bir imtihanı var. Maldan geçmek kolay yüz keçi ver dese verir, yüz deve ver dese verir. Ama seksen sene çocuk hasretiyle

yanmışsın, o seksen seneden sonra Allah bir tane evlat nasip ediyor sana, onu da kurban edeceksin. Yüce Kur'an'ı Kerimde Ankebût suresi 2 ayette Mevla,

“Siz inandım ve iman ettim deyip, başıboş bırakılacağınızı mı zannedersiniz”

diyor ya hayır, başıboş bırakılmayacaksınız. İşte hem üçünün imtihanı hem de gelecek bütün insanlığa bir şey anlatmak içindir bu hadise. Şüpheye ve vehme düşmeden, acaba demeden, hiç itiraz etmeden, *“Ya rabbi sana kurban olsun”* diyebilmek. İmandaki bu teslimiyeti, imandaki o samimiyeti, o ihlası koy ortaya görelim derler. Hiç tereddüt etmedi, onun kalbi hiç bozulmadı. Üzülmedi mi? Üzüldü. Ama emri ilahi karşısında hiç itiraz etmedi. İsmail babasını düşünceli görünce,

“Ey canım babam, günlerdir seni sıkın, seni üzen nedir söyler misin?” dedi. *“Senin, benim ve bu kâinatın rabbi olan Allah buyurdu ki “En çok sevdiğin İsmail'i bize kurban et” Beni günlerdir sıkın budur oğlum, bunu sana bir türlü söyleyemedim”* dedi. *“Babacığım, benden şüphelen mi var ki söyleyemedim. Ya itiraz ederse diye endişe mi duydun, ya kaçmaya kalkarsa diye mi düşündün de söyleyemedim. Rabbimizin emrini yerine getir. Bu baş onun için feda olsun. Asla elin bile titremesin”*

dedi. İsmail'deki teslimiyete bak! Saffat suresi 102 ayet.

“Bu oğul, İsmail, babasının tutum ve davranışlarını anlayıp, Onunla çalışabilecek bir olgunluk ve yaşa gelince, babası şöyle dedi: “Yavrucuğum, rüyamda seni kurban ettiğimi gördüm, bir düşün ne dersin? Oğul: “Babacığım” dedi. “Sana emredilen neyse onu yap, inşallah beni her türlü sıkıntıya göğüs gerebilenlerden bulacaksın.”

Biz iman ettik zannı içerisinde toplu iğnemiz zayi olsa kıyameti kopartıyoruz. Kurbanın neye delalet olduğunu bırak, şurayı bir

Dembir

anla hele önce sen! Şu imani ruhu bir oluştur kendinde, cin olmadan şeytan olma derler.

“Hadi öyleyse beraber annene de söyleyelim” dedi. Gittiler, Hacer validemize durumu izah edip “Sen ne diyorsun?” diye sordu. “Rabbimiz bir emri ilahiyle böyle bir şeyi murat ettiyse İsmail feda olsun. Bu akşam ben onu kınalayacağım, ellerine ayaklarına kına yakacağım, en güzel elbiselerini giydireceğim ve yarın öyle götüreceksin onu” dedi. O gece İsmail’i kınaladı, en güzel elbiselerini giydirdi ve “Sen al götür ben buradan öteye takat getiremem” dedi.

Hz İbrahim İsmail’in elinden tuttu, Mekke’nin dışında bir yere, aşağı yukarı bir kilometre uzaklığa gittiler. Niyet halis, samimiyet, teslimiyet halis...

Şek ve şüphesi yok. Onun emrine uydum, onun her buyruğuna uydum çünkü o kudret sahibidir... İşte bu teslimiyet içerisinde, imani ruh içerisinde, ihlas ile *“Baba belki yüzümü görünce kıyıp bıçağı sürtemezsin, yüzümü ört. Candır tatlıdır belki elim ayağım kıpırdar senin işine mani olurum, ellerimi ve ayaklarımı da bağla”* dedi. Ellerini ayaklarını bağladı, yüzüne de örtü örttü ve Hz İbrahim *“Bismilla hu Allah hu ekber”* tekberiyle hiç tereddüt etmeden, acaba demeden bıçağı öyle bir sürttü ki evladı, ciğerparesi bir seferde acı duymadan, debelenmeden, rahat gitsin... O sürtmeye bir manda devrilirdi diyor. Hz İbrahim bedenlen de çok güçlü kuvvetliydi. O bıçağı sürttürdü oğluna... Allah halisane bu niyet karşısında İsmail’i kesilmiş olarak kabul etti. *“Eğer bir nebze şüphe olsaydı kalbinde, bir nebze acaba olsaydı o bıçak İsmail’in başı kesecekti”* diyor. Ateşe girerken bir nebze şüphesi olsaydı yanacaktı dediği gibi. *“Öyle bir imanla, öyle bir teslimiyetle sürttü ki o bıçağı boğazına, kesilmiş olarak kabul edildi Hak katında”* diyor.

Şimdi herkes elini vicdanına koyup kendisini onun yerine bir koysun bakalım. Biz iman için, Allah için ne yapabiliriz?

Halilullah! Kolay olunmuyor. Habibullah! Kolay olunmuyor. Evliyayı kiramı dinliyoruz. Oralara kolay gelmemişler. Nerelerden geçtiler de oralara geldiler. İçte oruç da bunu tarif ediyor, her şey var ama sen o yemeği yiyemezsin. Bir emri ilahinin, Allah'ın muradının özüne girmedikçe, o ruha ulaşmadıkça, oradaki sırrı esrarı keşfetmedikçe o alanda amel etmekte güçlük çekersin. Amel etmekte çekilen güçlüklerin arkasında, oradaki o özü, o cevheri, o hakikati görememek yatıyor.

Kesilmiş olarak kabul ettim, Allah katından gönderilen o koçu kes, hanendekilerle ye bir kısmını, bir kısmını eşine dostuna yedir, bir kısmını da fakir fukaraya dağıt. Ve mükâfat olarak bir bayram... O kurtuluşun, o nefsinden geçişin, candan geçişin neticesinde sana sunulan, iltifat edilen o imkânların değerini anlayarak bayram yapar hale gel. Bir yerden geçmeden bayram yaptırmazlar. Başkasının namına bayram yapmak kişiye fayda sağlamaz. Sen neyi aştın, neyi geçtin neyi kutluyorsun derler. Özetle bu.

Bu olayın, bu işin ruhu, özü taze tutulup bütün insanlığa aktarılabilmesi için her sene tekrarlanıyor. Bir insan hayatında bir kere kurban keser. Hep taze tutulması için her sene kesiliyor. O gerçek o hakikat, oradaki ruh, teslimiyet, sıddıkiyet, Allah'a imanın ne olduğu hep taze tutulup nesilden nesile aktarılsın diye. Bir insanın kurban kesmeden evvel bunların üzerine durması ve kendisine o imanı sergileyenden bir iman çıkartması, kendisini kontrol etmesi gerekir. Ben bu Allah'a imanın neresindeyim, hangi samimiyetinde ya da hangi samimiyetsizlik içerisindeyim demeli. Muhakeme etmeli, muhakeme yeteneği olmayan hayvandır insan değildir zaten. İnsanı hayvandan ayıran özellik, muhakeme yeteneği oluşudur insanda. Kendisini sorgulamayan, yargılamayan bir insan, insan değildir, hayvandır. Başkalarını yargılamakla, başkalarını sorgulamakla, başkalarını muhakeme etmekle ömrünü tüketmiştir. Kendisine dönüp bir kez bile ben nasıl biriyim diye soramamıştır. Küçülürüm

Dembir

korkusundan. Hasetin, kinin, kibrin dorukta olduğu yerler böyledir. İnsan kendisini masaya yatırıp eksiğini kusurunu bulmalı. İnsan o zaman tekâmül eder, olgunlaşır, o zaman gerçek manada imana ulaşır. Yoksa birileri hep bizim eksiğimizi gösterecek diye beklersek yarım yamalak bir şey olur.

İşte o mülkün sahibi olan Allah'ın kendisine dost ettiği kullar var. Ama nasıl dost oldular acaba onlar. İşte Halil'im dedi. Bakıyoruz hayatına bir sürü imtihanlardan geçmiş. Ona en acı olanı da tattırmiş, evlat... Bana iman ediyorsan sürt bıçağı, yap göreyim diyor. Ateşe atılırken meleklerini gönderiyor. Mancınıkta, ateş göğe çıkıyor.

- *Ya İbrahim ben yağmur meleğiyim yardım talep ediyorsan yardım edeyim. Nemrut'un ateşinin üstüne yağmur bulutlarını çevireyim, ateşi söndüreyim.*

- *Seni kim gönderdi bana?*

- *Senin, benim ve kâinatın rabbi olan Allah emir verdi.*

- *Rabbim benim ne hal üzere olduğumu biliyor mu?*

- *Tabi ki biliyor.*

- *Çekil aramızdan.*

diyor. İmandaki teslimiyete bak şimdi. Bu teslimiyeti gösterebilmiş olanlar mükâfatlandırılmış, Allah katında bir değer olmuş. Bizler hala, o değerleri kendimize bir numune, bir örnek olarak dile getiriyoruz. Hz Niyazi'yi mi örnek alıyorsun kendine; ömrü sürgünden sürgüne geçmiş. Yunus Emre'yi mi değer alıyorsun kendine, hayatını iyi anlamamız lazım. Bunlar Allah katında değer bulmuş, kendilerine Allah değer vermiş, sevgilim dostum demiş. Ama bunlar yatıyorlardı da Allah bir gün dürttü gel benim dostumsun demedi. O alanda gayret ettiler, hizmet ettiler, fedai can oldular, aşması gereken ne varsa aşılar o yerlere öyle geldiler. Gönül satılmıyor ki alalım cebimize koyalım. Onlara sunulan imkânı iyi değerlendirdiler, bir gönül oluşturdular. Birisi Taptuk Emre Hz'nin meydanında o gönlü, o aşkı oluşturdu, birisi Somuncu Baba'nın meydanında o velilik

sırrına erdi, Mevlana Şemsi Tebrizi meydanında o gönlü o aşkı oluşturdu. İmkân sunuldu onlara. Ruhun koordinatları verildi, ruh bu koordinatlarda yolculuğuna devam edecek, seyri sefer yapacak. Ruh aslına bu koordinatlarda ulaşacak. Merkez üssünden kalktı, miraç yolculuğu gibi ruh inkişaf etmeye başladı, belalara sabır, cümle tecelliye sabır göstererek... Hasetten, buğuzdan, kinden, kibirden, nefretten, inattan, tamahtan arınarak pakin pak olarak...

Mevlevilerin siyah cübbeyi çıkartıp beyaz tennureyle dönmeleri gibi... Pak bembeyaz...

O beyaz tennure ruhu temsil ediyor, dönmek Hak'la Hak için yaşamayı işaretler. Ruhun aslına urucu, ruhun Hakk'a ve hakikate mazhariyeti. Siyah cübbe bedensel alana ait zevkler, anlayışlar, yaşantılar, istekler, talepler, o siyah cübbeyi çıkartıyor. Öyle semaha kavuşuyor. Semahın bitiminde onu tekrar giyecek ama. Ruhun bedene bağımlı yaşamdan kendisini kurtarması, azat olması ve ruhun aslına uruç etmesi. Koordinatlar o bize bildirilen meratip ve makamlardır. O koordinatlarla ancak hedefe ulaşılır, koordinatlarda şaşırma olursa başka yere gidersin. Sülük ü tevhit meratip ve makam cihetiyle ruhun aslına kavuşması, vuslatı, o idrakin inkişaf etmesi, o zevkin, o muhabbetin, o neşenin, o aşkın, o gönülde tecelli etmesi. Maksut olan budur işte, gerçek iman, mutlak iman budur, bunu başarmak. Bunu başarabilmek için de fedai can olmak gerekir.

Rabbim cümlemizi muvaffak kılsın inşallah, sülükü tevhitte başarılar ihsan etsin inşallah, hak erenler cümlemizin yardımcısı olsun inşallah. Allah eyvallah.

Soru:

Kurban öyle bir ibadettir ki, bütün insanların biraz empatiyle derinden etkilenebileceği bir tarihi başlangıca sahiptir. Toplumun temel taşı olarak ifade edilen çekirdek ailenin hep birlikte yaşadığı ve idraklere sunduğu bir

teslimiyet numunesi. Baba, anne ve çocuk... İstisnasız her biri tam teslimiyet içerisinde. Hz İsmail için Hak katından indirilen Koç ve o aşamaya kadarki yaşananlarla, en temelde Allah idraklere neyi sunmak istemiştir?

Cevap:

Kurban, yaratılanın kendisini yaratana, bir canlıyı boğazlayarak adamasının taşıdığı “*Manadır*” aslında. Bunu şöyle ifade edebiliriz; sevilen için değerli olan sevenin ona vermiş olduğu hediyein kendisi değil, o hediyeyle işaret edilen hediyein verilmiş sebebidir. Kurban da aslı itibarı ile yaratılanın yaratıcısını, kendisinden daha çok sevdiğinin, değer verdiğinin, önemseydiğinin göstergesidir. Buna feragat etmek denilir. Karşılık ve menfaat beklemeden, kendinden bir şeyler verebilmek. Kişi kendisini yaratıcısından daha çok seviyor, kendisine daha çok değer veriyorsa, yaratıcısına adadığı kurban içi boş olmaktan öteye gidemez. Kurbanın Allah’a ulaşması, içinin dolu olmasıyla mümkündür.

İşte, içini dolduracak olan, yaratıcıya kendimizden daha çok değer verip seviyor oluşumuzdur. Kurban ibadeti, Âdem as’dan başlayan ve insanlık var oldukça yerine getirilecek olan bir ibadettir. Allah’ın insanı yaratmasının arkasındaki gayenin yaratılan tarafından anlaşılmış ve yerine getiriliyor oluşunun göstergesidir. Allah’ın görünürlüğünde kendimizi görmeyi kesmek... Bizim için Allah’tan daha değerli olan her ne var ise ona verdiğimiz değeri kesip değer verme özelliğimizi Allah’a yöneltmektir.

Şimdi, Allah’ın teşbihe çıkışı tenzihliğini hükümsüz bırakmaz bu sebeple Allah insandaki ihtiyaçlığı taşımaz. O yaratılmamıştır, doğurulmamıştır, evveli ve sonu olmayandır, varlığının hiçbir dayanağı ve muhtaçlığı bulunmayandır. O Allah’tır ve Allah olduğu için vardır. Varlığı kendiliğinden daim olandır. İnsanın ihtiyaçlığı vardır. İhtiyaçlık, Allah’ın bilinmeyi istemesinden gelmektedir. İhtiyaç duyduklarımızın tümü yine Allah’a ait

özellikler olup onların keşfi Allah'ın bir özelliğinin keşfidir. Yemek yemeli, su içmeli, barınmalı, giyinmelidir. Bunları sağlayabildikleri ise yaşamsallığının devamlılığı için önem arz ettiklerinden, insan için değerlidir. İnsanın kendisi için değerli olanlar, onlara muhtaç olmasındandır. Allah yemek yemez, su içmez, uyumaz, uyuklamaz, hastalanmaz. O halde insanın kendisindeki bu özelliklerin giderilmesi için gerekli olanları Allah'a adamasının arkasındaki niyete bakmak gerekir. Bu sebeple Cenabı Allah Kur'an'ı kerimde,

“Kurbanlarınızın ne etleri ne de kanları bana ulaşamaz, ancak niyetiniz bana ulaşır”

buyurmaktadır. Kurbanın arkasındaki gerçek, *“Ya rabbi! İnsan olmam ile bana vermiş olduğun anlama, bilme, sevme, fikretme, zikretme, sığınma, muhabbet etme gibi kendine yöneltilmesini istediğin bu vasıfları sana yöneltiyorum. Seninle arama girenleri aradan çıkabilsinler diye sana feda ediyorum. Nefs-i feragat yapıyorum”* demektir.

Şimdi Hz İbrahim, Hz Hacer validemiz ve Hz İsmail as'a baktığımızda tam olarak bu ifadenin vücutlanmış halini görmekteyiz. Allah'ın kendilerinden istedikleri şeyi Allah'a olan eminlik ve samimiyetleriyle yerine getirmiş olmaları.

Soru:

Hz İbrahim'in iki tane sıfatı vardır; Halilullah ve Tevhit babası. Bu iki kavramı bize açabilir misiniz?

Cevap:

Halilullah ibaresi Allah'ın dostu demek olup, burada dostun ne demek olduğunu anlamak gerekir. Dost, dostun haliyle hâllenendir. Dost, dostundan her gelene iyi, güzel ve kendisi için en değerli gözüyle bakandır. Şimdi, kendisinden emin olduğumuz, kendisine güvendiğimiz, sevdiğimiz, şüpheye düşmediğimiz, bize her ne yaparsa ve bizden her ne isterse

Dembir

bunun bizi üzmemek, bize eziyet etmek için değil bizim güzelliğimiz için, iyiliğimiz için olduğuna şeksiz şüphesiz emin olduğumuzdur dost. İşte İbrahim as Nemrut'un kendisine yapmış olduklarının tümüne Nemrut'u görmeyerek, dostundan gelen tecelliler nazarıyla baktığı için rızalık göstermiştir. Kendisine yardım için gelen melekelere *"Nemrut'un kendisine ait varlığı mu var ki Allah'ın dilemediği bir şeyi yapabiliyor olsun?"* diye sorduğunda, meleklerin *"Hayır, bu mümkün değil"* cevabına *"Nemrut şu an bunları yapabiliyorsa, o zaman bu Allah'ın dileğidir. Eğer Allah böyle dilediyse benim kemalatım içindir."* eminliğinden görmekteyiz. *"Kendine bir dost mu istiyorsun, o zaman dost ol"* sözü bize dostluğun nasıl kurulacağını göstermektedir. İşte, İbrahim as Allah'a olan samimiyeti, eminliği ve teslimiyetiyle Allah'a dost olmuştur.

Bu sebeple Halilullahlık ziynetle ziyetlenmiştir. Kendisinden şüphe ettiğin, güvenmediğin, emin olmadığınla dost olamazsın. Babaysa, çocuğu olana verilen bir isimdir ki sıfattır. Tevhit babası tevhidin irfaniyetini oluşturmuş olmakla gerçekleşir. İşte bu irfaniyetin oluşabilmesi, irfaniyet sahibiyle arandakileri feda etmekle mümkündür. Şimdi, babanın çocuğu onun batınındayken, onu bir anayla zahire getirir. Bizde de tevhit irfaniyeti olan, Allah'ın tecellisi olan kendimizde, kendimizden onu bilecek, görecek, işitecek, zikredecek, fikredecek olma özelliğimiz, insan namzedinde yaratılmış olmamız sebebiyle, batınımızda mevcuttur. Buna, kalp çocuğu denilir. Gerekli olan hizmeti yerine getirerek bu özellikleri gayrılara yöneltmekten kesip Allah'a yönelttiğimizde görmeyen gözümüz görür, işitmeyen kulağımız işitir, fikretmeyen kalbimiz fikreder, zikretmeyen kalbimiz zikreder hale gelince yani kalp çocuğu olan tevhit irfaniyeti doğunca ve o irfaniyetle Allah'ın muhatabı haline gelince, tevhidin babalığına ermiş oluruz. Tevhit babasının nazarında Allah'tan gayrısı olmadığı için o Allah ile sever, Allah ile zikreder, Allah ile fikreder.

İbrahim as'ın İsmail as'ı kurban edişi, İsmail'e olan sevgisini Allah'a yönelterek İsmail'i Allah ile İsmail'den Allah'ı sevmesidir.

Soru:

Kurban edilme hadisesine kadar olan kısma baktığımızda; Hacer validemizin kucağında bir bebekle çöle bırakılması ve acıkınca bebeğine su bulabilmek için koşuşturması, İsmail as için tepindiği yerden su çıkması, Hz İbrahim'in "İsmail'i kes" emrini alması, yolda giderken İsmail'in önüne üç yerde şeytanın çıkması, İsmail'in bazı uzuvlarının bağlanması, bıçağın kesmemesi ve nihayetinde de Koç indirilmesi tecellilerini görüyoruz. Bu tecelliler hakikatte neyi ifade etmektedir?

Cevap:

Bu yaşanmışlığın talipler için enfüsü yani kendisine ait olan manasını anlayabilmek için Esmalarla zikredilenlerin temsil ettiklerini görmek gerekir.

İbrahim talibin kendiliğidir, **Hacer** talibin bedenidir, **İsmail** ise mürşide biatıyla doğan idrakidir.

Nasıl ki İbrahim'in İsmaili Hacer'den oluştuysa talibin de idraki mürşidine gelip biatıyla oluşmaktadır. Şimdi, İbrahim as'a Hacer ve İsmail'i daha sonra İsmail'le birlikte üzerine Beytullahı inşa edecekleri yere götürülüp bırakılması emredilmişti. Hz İbrahim'in Hacer ve İsmail'i buraya götürüp bıraktığında Hacer validemizin, "Ya İbrahim! Burası yerleşim yeri değil. Burada bizden başka kimse ve yiyecek, içecek hiçbir şey yok. Kime güvenip kimin isteğiyle bizi burada bırakıyorsun?" diye sorduğunda, Hz İbrahim "Bu rabbimin isteği ona güveniyorum" cevabını verince, Hacer validemizin Hz İbrahim'e olan güveni, emniyeti ve teslimiyeti bu oluşuma rıza göstermesini beraberinde getirmiştir.

Dembir

Bu hadisede, buldukları, yaşadıkları ve her türlü isteklerini yerine getirebildikleri ortamdan, yokluğun olduğu yere hicret edildiğini yani terki dünya olunduğunu görmekteyiz. Alışıla gelmiş alışkanlıklar üzerine kurulu, isteklerini elde edebildikleri ortamın kendilerinden terk edilmesi istenilmesi ve isteyene ölünün ölü yıkayıcısına teslim olduğu gibi tam bir teslimiyet gösterilerek rıza gösterilmesi... Talibin, Hakk'a yani kendi aslına ulaşma yolculuğunda, aynı terki dünyayı gerçekleştirmesi gerekir. Bu terk nefsinin varlığını oluşturan, nefsin istek ve arzularının yerine getirildiği, nefis için yaşanan ortamdan, alışkanlıklardan, istek ve arzulardan, Hakk'ın rızası olan dervişlik yaşantısına hicret etmesidir.

İbrahim Ethem Hz'nin derviş olmak uğruna sarayı ve tahtını terk edişi gibi. Bu terk hicrettir ve İbrahim Ethem Hz Allah adına terk ettikleriyle arasında ki bağı kesmiştir. Nefse göre yokluk olan bulunduğu dervişlik ortamında, salik, telkin olunan zikrullahın hizmetiyle hakikat ilmini talep etmeye başlar. Bu talep doğrultusunda salik dervişlik ortamlarını dolaşmaya, muhabbetullahı iştirak etmeye, bildirilenleri, anlatılanları kendisinde aramaya başlar.

Bu arayış, idrakin hakikatleri keşfetmesini oluşturur. Salikin idrak cihetiyle yapmış olduğu keşifler Allah'a ulaşmasının aracı iken amaç haline dönüşürse tıpkı Hz İbrahim'in İsmail'e olan sevgisinin Allah'a olan sevgisini perdelemesi gibi, salikin de ilmen yaptığı keşifler, ilminde kalınırsa amaç olur ve hakikati perdeler. Bu perdeler aşılması gereken nurani perdelerdir. İbrahim as'a benim için İsmail'i kurban et emrinin verilmesi; salike cemali yâre ulaşmak için bu nurani perdelerden geç, bilmiş olmayı kes emri verilmesidir. Bunu şöyle örnekleyebiliriz, sevgiliye gitmek için verilen aracı sevmek, o araçla dolaşmış olmaktan keyif almak sevgiliye ulaşmayı perdeler. İşte o zaman bize rahmet olması adına o aracı terk et, o araç seninle benim aramıza girdi, ikilik çıkarttı denilir. Sahiplendiğin şeyi terk etmek yetmez, sahiplenmeyi terk etmek gerekir.

Hız İbrahim'in Allah'ın isteğine rıza gösterip çok sevdiği oğlunu kesmeyi kabul etmesi, sevgisini tekrar rabbine yöneltmesindedir. Yolda üç yerde karşılına iblisin çıkması; İblis İbrahim'e değil İsmail as'a göründü. Nefsin edinilen bilgileri giyinerek o bilgilerle varlığını devam ettirmek istemesidir. Tahsil edilen her bilgi, bilginin lezzetinde kalınır tecellisine ulaşılmazsa, nefsin de gıdası olur. Bu üç yer fiillerin failinin Allah olduğunu bilmiş olmak, sıfatların mevsufunun Allah olduğunu bilmiş olmak, vücudun mevcudunun Allah olduğunu bilmiş olmaktır. İşte İsmail olan idrak faile ait bilgiler, mevsufa ait bilgiler ve mevcuda ait olan bilgilerle gelişip olgunlaşmıştır.

Bunları biliyor, bunları muhabbet ediyor olmak salık için sevilen, değer verilen, hizmet edilen ve en önemlisi varlık giyinen haline dönüştüğü için bilmiş olmaktan geçmesi istenilmektedir. Geçemezsek yani İsmail'i Allah için kurban etmeye rıza gösteremezsek, bildiğimiz değişmiş ama görüp işittiğimiz değişmemiş olarak kalırız ki başımızı kesmeye geldik iki başlı olduk gittik demektir.

İsmail'in uzuvlarının bağlanması; tafsilat bilgisine olan isteklerinin onu amaçtan uzaklaştırdığının gösterilmesidir. Salık daha çok ilim öğrenmeyi bırakıp, zikre hizmetine ağırlık verdiğinde, İsmail'i bağlamış olur. Salık sahip olduğu bilgiyle kendisini görüp, kendisini var etmeyi keser. Talibin oluşan bu manevi varlığını kesmek istemesi teslimiyetinden vücutlandığı için bıçak olan aşkının kesmemesi, manevi varlığın hakikate ait oluşundandır. Kesilen, manevi varlığın, nefse tabi kılınma isteğidir. Bıçağın kaya olan nefse tabi edilmek isteğini kesmesi ama İsmail'i kesmeyişi bundandır. İşte salık, idrakinde oluşan hakikat ilmini nefesine tabi kılmaktan kesip, Hakk'a tabi kıldığında failinin failine, sıfatının mevsufuna, vücudunun mevcuduna şahit olur. Bu şahadet onda kulluk bilincini oluşturur. Salık, nefsinden rabbini bilen müminlerden olur.

Dembir

Artık kendisinde ve bu âlemde sureti değil, o suretle tecellide olanı seyretmeye başlar. İşte bu seyir gökten inen koç olan irfaniyetle gerçekleşir ki koçun kesilip yenilmesi, o irfaniyete tabi olan sıfatların her nereye nazar kılsa Muhammedî nuru görmesi, işitmesi, zikretmesi anlamına gelmektedir.

Soru:

Hak ve Hakikate, yaşarken vasıl olan bütün Allah dostları beyitlerinde kurban konusuna değinmiştir. Yunus Emre Hazretleri de iki ayrı beyitinde kurban hadisesine,

*

**İsmail'e çaldım bıçak bıçak ana kâr etmedi
Hak beni azat eyledi koçıla kurbândaydım**

*

**Kurban olmayınca İsmail gibi
Kimse için gökten koç indirmeye**

dizeleriyle dem vurmuştur. Bu beyitlerin kısaca ihtiva ettiği manaları açabilir misiniz?

Cevap:

Şimdi, kurban hadisesindeki kesmeyi anlamamız gerekiyor önce.

- **Kurban, nefisle nefis için yaşamayı kesmektir.**

Bizlerin, bu dünyadaki bulunuş hali olan vücudumuz, sıfatlarımız ve fiilerimiz bütünlüğüdür. Bu bütünlük cihetiyle baktığımızda insanla diğer canlı mahlûk birbirinden farklı değildir. Mahlûkun da vücudu vardır. Bu vücutla çalışan sıfatları vardır, canlıdır, kudreti vardır, iradesi vardır, görür, işitir, zikreder ve bunlarla işini işler, insan da öyle. İşte insanı diğer mahlûklardan ayıran yaşamsallıktaki bedeninin taşıdığı nefsaniyettir. Nefsaniyet idrak olup, içeriğinde bilmekliği barındırdığı için vardır. Mahlûklarda nefsaniyetin olmayışı, yaratıcıyı bilme özelliklerinin olmayışıdır. İnsan bedenselliğiyle beraber sahip olduğu bilme idrakini bedeninden kendisini bilme

olarak gördüğünde, buna nefsin emmare boyutunda oluşu diyoruz. İnsanın nefsinden rabbini bilmesi, bilme iradesiyle kendisinden rabbini bilmesidir. Kendisinden kendisini bilmesi, onun şirkidir. Şimdi, nefsiyle nefsi için yaşamak kısmı, kendisini var ederek ikilik çıkartması, kendisini ilah edinmesi ve nefsin talepleri olan dünyalık taleplerle ömrünü harcamasıdır. Bu yaşamın içerisinde, zulmaniyet olduğundan kişi nefsiyle nefsi için dünya taleplerini yerine getirirken, aslında kendisine zulmetmiş olur. İnsan için asıl kesilmesi gereken kendisine yaptığı zulmün kesilmesidir. Bizler bu dünyaya nefsimizle kendimizi var etmek için değil, nefsimizden rabbimizi bilmek için vücutlandık.

- **Kurban, nefisle nefsi görmeyi, işitmeyi, zikretmeyi kesmektir.**

Görmek, işitmek, zikretmek sıfatlarımız olup, sıfatlar bilme idrakine tabidirler. Bilmeyi nefsimizi bilmek için kullanıyorsak, sıfatlarımız nefsimizden yana hizmet ediyor demektir. Nefsin kendisini görmesi, nefsin kendisini işitmesi, nefsin kendisini zikretmesi ortaya çıkar. Bu âlemde gördüğümüz, işittiğimiz, zikrettiğimiz nefsimiz olur. Dikkat edilmesi gereken husus şudur ki, görmeyi kesmiyoruz, görmeyi nefsimizi görmek için kullanmayı kesiyoruz, işitmek ve zikretmek için de böyledir. Bunu yapmanın yolu ise sıfatları nefse tabi olmaktan yani bilme iradesini kendimiz için kullanmaktan alıp, rabbi bilmek için kullanmaya başlamaktır; baktığımız şeyde gördüğümüzün değişmesi denilir. Çünkü değişim bakılında değil görüşümüzde gerçekleşmektedir.

- **Kurban, nefisle nefsi sevmeyi kesmektir.**

Nefsi sevmek, nefsin varlığının sebeplerini sevmektir. Bunlar genel ismiyle zulmani sıfatlar olup kişi nefsinin seviyorsa zulmani sıfatları ve o sıfatlar üzere bulunmayı seviyordur. Onun talebi nefsinin sevdiği için fani olucu dünyanın fani olucu

Dembir

güzellikleridir. Parayı sevmek, malı mülkü sevmek, kendini sevmek olarak örnekleyebiliriz. Kişi sevdiğiyle birlikte bulunduğundan sevdiğiyle varlık giyer. Bu sebeple nefsini sevenlerin varlığı nefsinden rabbini sevenlerin varlığı rabbinden yana tecellidedir. Kesmemiz gereken nefsi sevmek olup sevmeyi rabbe yöneltmektir. Şimdi bu anlatılanların ışığında baktığımızda Yunus Emre Hz'nin,

İsmail'e çaldım bıçak, bıçak ana kâr etmedi Hak beni azat eyledi koçıla kurbândayıdum

Dizelerinin açılımı şu şekildedir: İsmail, rabbi bilme idraki olup içerisinde ilim, irade, hayat, kudret, görme, işitme, kelam, sevme, zikir, muhabbet, samimiyet, teslimiyet, sadakat barındırır. Bıçağın İsmail'i kesmemesi, bu vasıfların rabbin kendisini bilmesiyle tecelliye gelişi olduğundandır. Bilmeyi yok etmiyoruz, nefsi bilmeyi kesiyoruz, görmeyi yok etmiyoruz, nefsi görmeyi kesiyoruz, zikretmeyi yok etmiyoruz, nefsi zikretmeyi kesiyoruz. İşte talip bilme idrakini rabbinden yana kullanmaya başladığında, tecelli olan kendisinde rabbini görmeye, rabbini işitmeye, rabbini zikretmeye başlar ki buna Allah'ın kendisini muhabbet edişine, muhatap olmak denilir.

İşte,

Kurban olmayınca İsmail gibi Kimse için gökten koç indirmeye

Sözleriyle oluşan bir başka dizelerinde de bu hakikati işaret etmektedir. Çünkü İsmail'in kurban olması, talibin bilme idrakini Rabbine yöneltmesidir. Talip, bilme idrakini rabbine yönelttiğinde, ancak o zaman kendisinden Rabbisini bilenlerden olur ki bu bilme onu Muhammedî irfanıyetle ziyetler. Bunu başaramamış olanlar hiçbir zaman insanlığa ve rabbin rızalığını kazanmış gerçek kulluğa ulaşamayacaklardır.

Aşk bayramına erdim
Aklımı kurban ettim.
Benliğimden de geçtim
Mübarek oldu şimdi.

Nefsimi zikretmekten
Sevmekten iştikten.
Kesildim, ben görmekten
Mübarek oldu şimdi.

Bağlandı fiillerim
Aktı tüm bildiklerim.
Fena buldu benliğim
Mübarek oldu şimdi.

Fakir **Halil**'e erdi
Görünen aşkın hali.
Taşıyor vuslat zevki
Mübarek oldu şimdi.

Dembir

Ezan

İki yaratmadım kendiliğimdir
Yaratılma denen halkiyetimdir
Cümle görülenler fiillerimdir
Eşya şهادette esma giyişim.

Kün emrime beli demekte âlem
Zerreden Kürreye zuhur ederim
Yaşamın her anı ayrı şendeyim
Bütünden kendimi tesbih edişim.

Yerlerin göklerin tek nuru benim
Sıfatta zatımla tecellideyim
Vahdetin kesreti bilinmekliğim
Varlıklar varımı seyir edişim.

Âdem'den secdenin davetindeyim
Halil'den sırrımı bildirmekteyim
Fakir suretinde muhabbetteyim
Tenzihî teşbihi tevhit edişim.

Dembir

Muhammedi çağrı olan ezan, insanları taştan yapılmış bir binaya davet etmekten çok öte bir olgudur. Daveti sadece camiye ve o camide namazın ritüel olan şekli boyutunu yerine getirmekle sınırlarsak işte o zaman kendimizi dünyayla sınırlamış olur, yaratılış gayemize gafil kalırız. Unutmamalıyız ki, insan, dünyanın gelip geçici sahte güzelliklerine sahip olsun ama bu arada da Allah'a inandığının göstergesi olarak Allah'ı camiye hapis edip ritüel kısmıyla yetinmesini beklesin diye var edilmemiştir.

“Âlemi senin için, seni kendim için yarattım”

kutsi hadisi beyanı gereği insan Allah için yaratılmış olduğundan, davet Allah'tan gayrıya olamaz. Bu sebeple ezana Allah'a davet olarak bakmak gerekir. Ezan okundu, insanlar camiye geldi ve işi bitti diyemeyiz. Peygamber efendimiz,

“Allah bize âlemi mescit yaptı”

demektedir. Bu beyan ışığında bakıldığında, âlem Müslümana mescit ise davetin binaya çağrı olarak değerlendirilmesi hükmünü yitirmektedir. Ezanın camiye davet olarak kabul görmesi ezanın Muhammed'i davet oluşu gerçeğini perdeler. İnsanlarda, ezanın hakikatinden uzaklaşıp davetin ritüle olduğu görüşünün hâkim olmasının sebebi, zamanla nefsanîyetlerine düşerek varlık kavramını nefisleriyle tevhit edişleridir. Davet Muhammedi çağrı olduğundan, davetin çağırıldığı yer tevhit. İçinde insanın kendisinin olduğu hiçbir şey tevhit üzerine değildir. Cenabı Resulullah efendimizin daveti, bizim kendiliğimizden geçip varlığımızı Allah ile tevhit ederek kendisinin,

“Nefsini bilen Rabbini bilir”

beyanına ulaşır, Allah'a kendimizden şahit olmaktır. İşte davet bu tevhidedir.

Namaz nispetlerimizden geçip nispetsizliğimizde Rabbe şahit olunacak ibadettir. Bu ibadetin gerçekleşmesi ancak namazı Allah ile birlikte kılmaktır. Nefsimizle birlikte nefsimiz için kılınan namaz bizim şirkimize son vermeyecektir. Ezan, varlığımızı Allah ile tevhit etmeye davettir. Yani ezan bize şunu söylemektedir.

*Nefsinizi değil Allah'ı zikredin.
Nefsinizi değil Allah'ı fail görün.
Nefsinizi değil Allah'ı mevsuf görün.
Nefsinizi değil Allah'ı mevcut görün.*

Ancak bunu başardığımızda siz “Ben Allah’tan başka varlık olmadığına, varlığın Allah’ın zuhuru olduğuna görerek şahit oldum” diyebilirsiniz. İşte, varlığın esası Allah’ın kendisini zahir kılışı olduğundan, yaşamın bütünlüğü doğumla ölüm arasında namazdır. Yeni doğmuş çocuğun kulağına ezan okunuşunun sebebinin bu anlatımdan görebiliriz. Niyazi sultan bu hususta şöyle demektedir,

“Hakikat şehrine çün rihlet oldu, gönül durmaz uyar elhamdülillah.”

Şimdi ezanın,

*Allah’u Ekber
Eşhedü en la ilâhe İllallah
Eşhedü Enne Muhammeden Resulullah
Hayye ale's-salâh
Hayye ale'l-felâh
Allah-u Ekber
Lâ ilâhe İllallah*

Sözlerinden oluşmaktadır. Bu sözleri tekrar edildiği adetler kadar açıklayıp ne anlatıldığına bakmak gerekir.

Dembir

Allah 'u Ekber Allah 'u Ekber Allah 'u Ekber Allah 'u Ekber

Allah birdir	Allah birdir	Allah birdir	Allah birdir
Ateş	Hava	Su	Toprak
Aşk	Zikir	İlim	Gönül

Eşhedü en la ilâhe İllallah Eşhedü en la ilâhe İllallah

Şahidim ki Başka İlah Yoktur Şahidim ki Başka İlah Yoktur
Zahir Birdir Batın Birdir

Eşhedü Enne Muhammeden Resulullah Eşhedü Enne Muhammeden Resulullah

Şahidim ki Muhammed Resulüdür Şahidim ki Muhammed Resulüdür
Zahir Muhammedi Nurun Tafsilatı Batın Muhammedi Nur

Hayye ale's-salâh

Haydi, Namaza
Zahir Görünürlüğü

Hayye ale's-salâh

Haydi, Namaza
Batın Görüşü

Es-Salatu Hayrün mine'n-nevm Es-Salatu Hayrün mine'n-nevm

Namaz Uykudan Hayırlıdır Namaz Uykudan Hayırlıdır
Kendini Nefisten İbaret Sanma Nefsinden Aslını Bil

Hayye ale'l-felâh

Haydi, kurtuluşa
Anlayışını Hükümsüz Kıl

Hayye ale'l-felâh

Haydi, kurtuluşa
Küle Er Şirkinden Arın

Allah 'u Ekber

Allah birdir
Nedir Zahir

Allah 'u Ekber

Allah birdir
Odur Batın

Lâ ilâhe İllallah

Allah'tan başka ilah yoktur
Varlık kendisidir.

Ezan, yukarıda yazılı olan sözlerden oluşmaktadır ve bu sözler söylenmiş olsun diye öylesine sıralanmış sözler değildir. Tüm bu sözlerin, içerdiği tevhidi anlam vardır ve ezan içeriğindeki bu anlamı hal cihetiyle yaşamaya davet etmektedir.

İnsan Rabbi bilsin diye vardır ve bilmek ancak ezanın kendisine davetine uyarak gerçekleşir. Ezan, varlığın esasından, bu esasın Allah'ın zahirliği olduğunu, bu zahirliğin ancak Muhammedi tevhit ile idrak edileceğini, insan olup şirkten arınmanın zahir batın olduğunu yani başından sonuna kadar tevhit seyri sülukunu anlatmaktadır.

Allah'u Ekber, Allah'u Ekber, Allah'u Ekber, Allah'u Ekber

Dört sefer Allah'u Ekber denilmesindeki murat her tekbirin, zahir batın varlığın esası olan ana sırta işaretir ki dördünün de tekliği vurgulanmaktadır. Bunlar zahiri yönüyle hava, su, ateş, toprak olup dördü de tektir deniliyor. Batini boyutunda da zikir, ilim, aşk ve gönül olup bunlar da tektir ve zahir batın meydana getirdikleri varlık da tektir. Bizler varlığı nefsimizle tevhit ederek nefsimizi varlığın kendisi zannettiğimiz için görüşümüz iki olduğundan her nereye baksak iki görmekteyiz. Aslı itibariyle varlık birdir ve asla iki olması mümkün değildir. Allah kendisinden gayrı iki yaratmadı, yaratılmışlığa çıktı. Varlığın görünürlüğünde kesret dediğimiz suret boyutunda görünen farklı olsa da varlık denilen asıl olgu tektir. Yani deniliyor ki, varlık zahir batın hava, su, ateş ve toprak bütünlüğü olup tektir. Bizler var olup kendimiz olan vardan varlığı tanıyabiliriz ve varlığın esasını tanıdığımızda kendimizden Rabbimize arif oluruz. Bu sebeple Cenabı Resulullah efendimiz, “*Nefsine arif olan ancak Rabbine arif olur*” demektedir.

Eşhedü En Lailaheillallah, Eşhedü En Lailaheillallah

Varlığın esasının zahir batın birliğini anladığımızda bu anlayışla kendimize ve bu âleme baktığımızda bir olanı görürüz ki bu

Dembir

birlik Allah'ın birliği olup varlıkla kendisini görünür kılışdır. Bizim zahir olan görünür suretten gördüğümüz Onun görünürlüğüdür. Bu sebeple Allahtan başka görünürlük olmayışını dile getirmektedir. Yani deniliyor ki her nereye, her neye bakıyor olursanız olun ondan başka ilaha yani varlığa bakmıyorsunuz, hep ona bakıyorsunuz.

İşte birincisinde varlığın dış yüzünün tekliği anlatılırken ikincisinde de varlığın esası olan batın kısmı anlatılmaktadır. İnsan denilen öz benliğin esası olan asıl varlık dediğimiz suretin içindeki zatlık da Allah'ın teşbihe çıkışı olduğundan batın yönüyle de başka ilah yoktur. Allah zahir batın varlıkla varlık giyinerek varlık âleminde zuhurda olmaktadır. Varlığın zannı ile bulunuşunda ben demesi dahi Allah'ın o varla kendisini zikretmesidir. Gönül birdir, ilim birdir, zikir birdir, aşk birdir ve bunların bütünlüğü manevi varlıktır ki bu varlık birdir. Bizde de oluşması birin tecellisidir, iki oluşu değil...

Eşhedü Enne Muhammeden Resulullah, Eşhedü Enne Muhammeden Resulullah

Allah'ın görünürlüğü olan varlık bilinme isteğiyle tecelli edişidir ki bu tecelliye Muhammedi nur denir. Cenabı Resulullah efendimizin “İlk yaratılan benim nurumdur” beyanı bunun ispatıdır. İşte batın dediğimiz manevi varlık ismiyle zikrettiğimiz bu nurdur ve nur Muhammedi nurdur. İlk söylem Muhammedi nuru zikretmektedir. Batın Muhammedi nur olduğu için ve varlık zahir batın bir olduğundan zahir farklı olamaz. Bu sebeple zahirimiz bu nurun tafsilatıdır ve tafsilat gayrılık değil aynılıktır yani batının maddesel boyut olan dünyada görünür halidir. İkinci beyan bunu anlatmaktadır. Zahiri yönün batınındaki nurun tafsilatıdır demektedir.

Hayye ale's-salah, Hayye ale's-salah

İşte namaz bizim kendi aslımıza ulaşmamız için araçtır. Bizim görünen suretimize müstakil varlık vermemizin sebebi olan bilgi birikimleriyle oluşan nakıs anlayışımızdan arınma boyutudur. Bu sebeple kıldığımız namazın içinde nefsimiz olmayacak, nefsimiz hükümsüz kalacak ki o bizi aslımıza ulaştıran namaz olsun. Namaza davetin birinci beyanında bize, kendi suretine müstakillik verme, suretinin nurun tafsilatı olduğu gerçeğiyle bulun denilirken ikinci beyanında ise bunu görecek olan, ancak namazla arınma sonucu nefse değil, Muhammedi irfaniyete tabi kıldığın görmendir denilmektedir. Görüşünü nefis görmekten arındırıp irfaniyete tabi kılarırsan kendi aslını kendi zahirinde görerek Cemal seyredenlerden olursun yani Allah'ın istediği asıl namazı kılabilirsin denilmektedir.

Hayye ale'l-felah, Hayye ale'l-felah

Şimdi anladın, varlığın zahir batın teklik ispatı olduğunu ve bu tekliğin Allah'ın bilinmekliği için tecelliye çıkıp Muhammedi nur esması aldığını, âlem denilen zahiri yönünün batın denilen Muhammedi nur olan zatının görünürlüğü olduğunu ve bu görüşe ulaşmak için hakikat namazıyla cüzzünü küle tabi kılman gerektiğini ve ancak böyle gerçek iman sahibi olabileceğini. Anladığını yap yani seni ikilikte tutan nakıs anlayışını terk et, hicret et. Tevhide er ki şirkinden kurtulana kadar olasın. Nefsinle yaptığın ibadet bile küfürdür, Allah'la yapılan her şey ibadet.

Es-Salatu Hayrün mine'n-nevm

Evet, namaz uykudan hayırlıdır çünkü namaz Allah'la birlikte bulunmak, Allah'la birlikte zikretmek, muhabbet etmek, sevmek, yaşamaktır çünkü namaz doğumla ölüm arasında yaşamdır. İnsan kendi aslından gafil, kendisinden Rabbine arif olmadıysa ve bu Ariflik üzerine yaşamıyorsa onun ömrü gafil olarak ibadetle geçse de Hak katına ulaşan ibadet değerlidir. Bu sebeple "*Arifin uykusu cahilin bir ömürlük ibadetinden daha hayırlıdır*" denilmiştir.

Dembir

Arif varlığında zahir batın Hakk'a varan, Hak ile olandır. Muhatabı Hak, gördüğü Hak, işittiği Hak, zikrettiği Hak'tır da ondan. Onun varlığı Hakk'ın ispat mekânıdır. Ama cahil kendisinden gafil olduğundan Hak'tan da gafildir ve her yaptığını onu şirk ehli yapan nefsi için yapmaktadır. O ibadetinde bile riyakârlık yapar. Bu sebeple "*Onlar Allah'ı zikrederler lakin o zikir Allah'a ulaşmaz*" denilmektedir. Kurtuluş yani hayır olanla hayırlı olmak, Allah ile ziyetlenmek Allah'a ulaşmakla mümkündür.

Allah'u Ekber, Allah'u Ekber

İnsan, Cemalin tecellisini kendi aynasında gördüğü zaman kendiliğinin olmadığını, kendiliğinin Cemal tecellisi olduğunu görür ve Cemal tecellisinde cezbe güzelliğini yaşar. Nur tüm varını kapladığı gibi görüşünü de kaplamıştır ki artık o nurla bakıp nur gören olur. İşte bu nurlanma kulluk olup artık ona kul denir. Bu kul için zahir batın ayrımı kalmaz. Onun nefsi ruh, ruhu nefis haline gelmiştir. Bu sebeple, nedir zahir odur batın denilmektedir. Gerçek tevhit varlığında zahire geldiğinden bildirilenin tecellisine ermiş olur. O yere göğe sığmayan Rabbine varlığını gönül eyleyerek mekân olmuştur.

Lailaheillallah

Bu âlemde her ne varsa, ama bizim kendimiz, ama tüm âlem cümlesi kendisidir. Bu âlem Allah'ın birliğinden ibarettir. Bu, suyla buz gibidir. Buzun içinden suyu alamazsınız. Her eşya, her tecelli Allah'ın her an şan alışıdır ki bu şan alış Allah'ın kendisini yarattığı ile yaratılmışlığa çıkartıp bütünden kendisini zikretmesidir. Varlık, Allah'ın kendisini o varla zikretmesidir. İşte, ezan bizi kendimize davet etmektedir çünkü bizim bizliğimiz Allah'ın hem bilinmekliği hem bilmekliğidir. Yapmamız gereken bu davete icabet edip kendimizi Rabbimizin adıyla okumaktır.

Bunu başarmanın yolu ancak Ehlibeytin okuduğu ezana icabet etmekten geçer çünkü gerçek iman ve tevhit olan İslam Ehlibeyt yolunda oluşur. Nasıl mı?

İslam'ın ve İmanın şartıdır Ehlibeyti sevmek.

İmanın şartlarının, Allah'ın Peygamber efendimizden bildirdiğine inanmak olduğunu yine Resulullah efendimiz bildirmiştir. Allah'a imanın geçerli olabilmesi için bildirdiğine eksiksiz olarak iman edilmesi gereklidir.

"Ey inananlar! Allah'a, resulüne, resulüne indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba inanmakta sebat gösterin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, resullerini ve ahiret gününü inkâr ederse şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır."

Âmentü billahi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusühî ve'l yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihi mine'llâhi teâlâ ve'l-ba'sü ba'de'l mevü hakk Eşhedü en lâ îâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve rasülüh.

Ben Allah'u Teâlâ'ya, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere; hayır ve şerrin Allah'u Teâlâ'nın yaratmasıyla olduğuna inandım. Öldükten sonra dirilmek de haktır. Ben şehadet ederim ki, Allah'u Teâlâ'dan başka ilâh yoktur. Ve yine şehadet ederim ki, Muhammed Onun kulu ve peygamberidir.

Şimdi, halk arasında böyle olduğu söylediği için bu şekilde bilinen ve kabul edilen imanın şartları

- 1- Allah'a inanmak
- 2- Meleklerle inanmak
- 3- Kitaplara inanmak
- 4- Peygamberlere inanmak
- 5- Ahiret hayatına inanmak
- 6- Kaderin, hayrın ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmak

Dembir

Şeklinde ve doğrudur lakin noksandır. Bu şartlar nereden geldi, nasıl böyle bir liste ortaya çıktı, neden bunların şart olarak benimsendiğine bakacak olursak, Nisa Suresi 136 ayet:

Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur.

Enbiya Suresi 35 ayet:

Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz. Ancak bize döndürüleceksiniz.

İmanın Şartlarının belirtilen ayetlerden de anlayacağımız gibi Cenabı Allah'ın Peygamber efendimizden bize bildirmiş yani neyi nasıl yapacağımızı söylemiş ve yapmamızı emretmiş olduklarını görüyoruz. O halde Allah'ın emrini yerine getirmek imanın şartıdır. İslam'ın şartına baktığımızda da aynı gerekçeyi görmekteyiz.

1- Kelime-i Şehadet getirmek 2- Namaz kılmak 3- Oruç tutmak
4- Zekât vermek 5- Hacca gitmek

“Eşhedu en lâ ilâhe illellâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resûlü.” Ben şahitlik ederim ki Allah'tan başka Tanrı yoktur. Yine şahitlik ederim ki Hazreti Muhammed Allah'ın kulu ve Peygamberidir.

Ali İmran Suresi 18 ayet:

Allah, şehadet etti: Muhakkak ki O'ndan başka ilâh yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de adaletle şahit oldular ki, O'ndan başka ilâh yoktur, O Aziz'dir, Hâkim'dir.

Fetih Suresi 29 ayet:

Muhammed, Allah'ın Resulüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde hâlinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah, kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelenmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip Salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaat etmiştir.

Bakara Suresi 43 Ayet:

Namazı kılın, zekâtı verin. Rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.

Bakara Suresi 183 ayet:

Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.

Bakara Suresi 196 Ayet:

Haccı da, umreyi de Allah için tamamlayın. Eğer engellenmiş olursanız artık size kolay gelen kurbanı gönderin. Bu kurban, yerine varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. İçinizden her kim hastalanır veya başından rahatsız olursa fidye olarak ya oruç tutması, ya sadaka vermesi, ya da kurban kesmesi gerekir. Güvende olduğunuz zaman hacca kadar umreyle faydalanmak isteyen kimse, kolayına gelen kurbanı keser. Kurban bulamayan kimse üçü hacda, yedisi de döndüğünüz zaman tam on gün oruç tutar. Bu, ailesi Mescidi Haram civarında olmayanlar içindir. Allah'a karşı gelmekten sakının ve Allah'ın cezasının çetin olduğunu bilin.

Dembir

Bu ayetler ışığında görüyoruz ki, Cenabı Allah'ın bizlerden istedikleri, yapmamızı emrettikleri olup bunları yapmak İslam'ın ve imanın şartıdır. O halde Allah'ın bizden yapmamızı isteyerek emrettikleri, İslam ve iman şartıdır bu inkâr edilemez gerçektir. Bu sebeple Cenabı Allah'ın Şûrâ Suresi 23 Ayetinde:

Bu, Allah'ın, inanan ve iyi işlerde bulunan kullarını müjdelemesidir işte. De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir ve kim güzel ve iyi bir iş yaparsa onun güzelim mükâfatını arttırırız; şüphe yok ki Allah, suçları örter, iyiliğe, mükâfatla karşılık verir.

diyerek buyurduğu gibi Peygamber efendimizin yakını olan Ehlibeyti sevmekte Allah'ın bizden yapmamızı istediği emirdir. Allah'ın isteği, İslam ve iman şartı olduğundan bizlerin Ehlibeyti sevmemiz de İslam ve iman şartıdır.

Bir insan Ehlibeyti sevmiyor, yasını tutmuyorsa o kişi henüz İslam olmamıştır. Namaz kılması, İslam'ın diğer şartlarını yerine getiriyor oluşu onu İslam yapmaz. Bir insanı İslam mensubu Peygamber ümmeti yapacak olan İslam ve iman şartlarını Ehlibeyti severek yapıyor oluşudur. Ehlibeyt, İslam'ın tevhidî, imanın şehadeti, insanın ruhudur. Ehlibeyt sevgisi ve yasının bulunmadığı İslam tevhitsiz, iman şehadetsiz, insan ruhsuzdur. Ehlibeyt sevgisi olmadık ibadet kibir ve gurur kaynağı olur ki bu ibadet Allah'a ulaştırmak yerine uzaklaştırdığı için fitne olur. Fitneyi ziyet yapacak olan Ehlibeyti sevmek ve yasını tutmaktır lakin bu sevgi ve yas sadece belirli günlerde göstermelik değil yaşamın tümünde olup Ehlibeyt gibi yaşayarak olmalıdır.

Soru:

“Ezan-ı Muhammedi”, Muhammedi davet. Ezan adeta şifre gibidir. Günde beş kere minarelerden okunmasıyla aşikâr ama ne anlam ifade ettiğinin çözülememesiyle de çok gizlidir aslında. Minarelerden okunan bu aşikâr ama gizli olan ezan muamması insanlığı neye davet etmektedir?

Cevap:

Ezan, Muhammedi davet olup içeriğinde barındırdığı hakikat Muhammedi irfanıyettir. Bu sebeple davet edilen yer yine Hz Muhammet'tir. Ezana icabetle kılınan namaz, asıl davet edilen yere götürecektir olan araçtır, amaç değildir.

Bunu şöyle örnekleyebiliriz; şehirlerarası seyahat eden otobüslerin bulunduğu terminalde firma görevlileri terminale gelenleri davet etmektedirler. Şimdi bizlerin davet edildiği yer otobüs müdür yoksa otobüsün götüreceği yer midir? Eğer amacı, otobüsle bir yere gitmek değil sadece otobüse binmiş olmak haline getirirsek davetin otobüse binmeye yapıldığını zannederiz. Oysa davet bizi kendi hakikatimiz olan Muhammedi idrak dediğimiz insanlığımızdır. Bizler bu davetle kendimize çağırılmaktayız. Davetin var oluş sebebi, bizim içinde bulunduğumuz dünya yaşamında kendimize gafil oluşumuzdandır. Otobüs örneğinden devam edersek biz Ankara'da olmamız gerekiyorken başka bir şehirde yaşadığımız için Ankara'ya davet edilmekteyiz. Niyazi sultan, bu hususun beyanında,

*Hüda davet eder elhamdülillah
Bu can dosta gider elhamdülillah
Hakikat şehrine çün rihlet oldu
Gönül durmaz iver elhamdülillah
Duyaldan can u dil vasl-ı habibi
Hem okur hem yazar elhamdülillah
Yakın geldi tulu'a şems-i ruhum
Bugün günüm doğar elhamdülillah
Ölüm dedikleridir halvet-i yar
Kamu ağyar gider elhamdülillah
Şehadet mansıbıdır 'ali mansıp
Bize veriliser elhamdülillah
Göründü mana yüzünden cemali*

Dembir

*Bozuldu hep suver elhamdülillah
Biliştik hem bunda ihsanlar etti
Nasibimiz kadar elhamdülillah
Ne gam giderse dünyadan Niyazi
Visaline erer elhamdülillah*

demektedir. Yani Cenabı Allah'ın hidayeti olan insanlığımıza davetle vazifelenirilmiş olan davetçilerin, davetine icabet etmek ve başlayan yolculuğa dâhil olmak gerektiğini vurgulamaktadır. Davete icabet edip yolculuğa dâhil olmak bizi kendi hakikatimize ulaştıracaktır.

Soru:

Ezan Allah'ta olmayanları Allah'a davettir aslında ama mahiyeti anlaşılamadığından camide olmayanları camiye davettir haline dönüşmüştür. Hz Resulullah “Rabbim bana kâinatı mescit, ibadet hane yaptı” buyurmuşlardır ve kâinatın her zerresinden okunan bir ezan olduğundan ve bunun işitilmesi gerektiğinden dem vurmuşlardır. Hz Habibullah'ın kâinat ibadet hanesinde yaptığı ibadeti eda edebilmek için onun işittiği ezanı işitmek gerekir o halde. Bu nasıl bir ezandır ve nasıl işitilir?

Cevap:

Cenabı Resulullah efendimiz Hira mağarasında tefekkür halindeyken Cebrail as'ın kendisine gelip “**Oku**” demesi Muhammedi bir davettir. Devamında “*Oku, yaradan rabbinin adıyla kendini oku*” denilmesi, ezanın bu beyanın tafsilatı oluşu, bu beyanın yani “*Yaradan Rabbinin adıyla kendini oku*” beyanının tafsilatı oluşu penceresinden bakmak Ezan-ı Muhammediye'yi anlamayı sağlar.

Cenabı Resulullah efendimiz, rabbın adıyla okuduğu kendisini, kendisinden gayriya bildirmemiştir. O, tevhit adına ne bildirdiyse bildirdiği de, bildirilen de, bildiren de kendisiydi.

Şimdi tutulan bu ışıkla bakıldığında, cümle âlemin Allah'ın zahirliği olduğunu, Hz Muhammed'in bu zahirlikte rabbiyle muhatap olduğunu görmekteyiz. Nefsine arif olan rabbine arif olur beyanı, beni gören Hakk'ı görür beyanı bizlere bu gerçeği işaret etmek içindir. Bizlerin Allah'ta olmayışı, hakikat cihetiyle mümkün olmadığı halde gerçekleşmesi, Allah'a muhatap olma yönümüzü yani cüzi irademizi dünya için kullanıyor olduğumuzdan, zan mesafesindedir. Bizler Allah'ın kendisini bilme yönüyle muhatap olmadığımız için varlık sahibi olarak nefsimizi biliyoruz, nefsimizi görüyor, işitiyor, zikrediyor ve seviyoruz. Atadan gelme bir adet inancında bulunduğumuzdan, Allah'ı ötelere ötesinde tasvir ederek batılı yaşıyoruz. Balık bilse de bilmese de denizedir, denizdir.

İşte ezan, içeriğinde, tevhit üzere bulunan insanın ne olduğunu tarif ederek, bizi kendimize yani Allah'a davet etmektedir. Muhatabımızın Allah oluşuna...

İbadet, özü itibarı ile Allah'ın muhatabı olmak olduğundan, bu âlemde nerede, ne hal üzere bulunuyor olursak olalım, muhatabımız Allah olduğundan, âlem bize mescit olur. Çünkü âlem ve yaşam, Allah'ın kendisini muhabbet edişidir. Allah'ı yaşamın içerisinde çıkartmak, yaşamı yok etmek demektir. Bizler, Allah'ın kendisine muhabbet edişine sınır koyamayız, susturamayız. Kelamın kendisini sarf eden sahibinin karşısında ne gücü kudreti olabilir ki kısıtlama getirsin veya susturabilsin?

Şimdi caminin içerisinde neresinde olursan ol, camide ve dolayısıyla huzurdasıdır. Caminin içerisinde illa şurada olman gerekir diye bir kayıt yoktur. Gönül Beytullahı'nı tavaf edenler için de âlem harem-i şerif olduğundan, onların yaşantısının her anı, rabbin muhataplığıdır. Gördüğü hak, işittiği Hak, zikrettiği Hak, sevdiği Hak'tır. İşte bu, ezanın bizi davet ettiği insan denilen haldir. Bu halin içerisinde Rahmaniyet, Rahimiyet, güzel ahlak, ilim, edep erken, mana bütünlüğü olan Muhammedi irfaniyet vardır.

Dembir

Yaratılmışlık denilen her zerresiyle Allah'ın sıfatlarının esma giyerek görünür oluşudur. Her eşya bir sıfattır ve her sıfat kendiliği kadar Allah'ın muhabbetçisi ve ispatıdır. Bizler Allah'ın muhabbetini kendisini muhabbet edişindeki kelimeler olan eşyadan iştiriz. Bu sebeple her zerre Allah'ı tanıttığı için birer davettir aslında. Bizlerin davet olan bu ezanı işitebilmemizin tek yolu, nefsimize açık olduğu için nefsimizden gayrısını işitmeyen kulağımızı, nefsimize kapatıp Hakk'a açmamızla mümkündür.

Soru:

Hız Muhammed ezan-ı şerifi ilk Hız Bilal Habeş'e okutmuşlardır ve ezanı kendisinden dinlemek çok hoşlarına gitmiştir. Bilal Habeş azat bir köleydi. Efendimizin hayatındaki hiç bir hadise sadece yaşanmış olsun diye öylesine yaşanmadığına ve hepsinin zahir batın bir manası olduğuna göre, Ezan-ı Muhammedi'nin azat bir köle tarafından okunması hadisesinden ne anlayabiliriz?

Cevap:

Ezanı okumak, kendimizi yaradan rabbin adıyla okumak olduğundan, nefsin esaretinden, nefse ait sıfatlardan arınarak kurtulmadığımız sürece, kalben okunmuş olunmayacaktır. Dilde okumakla kalben okumak arasındaki fark, nefsin kölesi olarak yaşamaya devam etmekle, o kölelikten hürliğe ermiş olmak arasındaki farktır. Cenabı Resulullah efendimizin, Bilal Habeş hazretlerine ezanı okutmuş olmasının arkasında verdiği mesaj tam olarak budur. Çünkü ezan, içerdiği hakikat cihetiyle nefsimizi ölmezden evvel öldürüp, Allah'ta fena bulmayı ve devamında Allah ile olmayı anlatmaktadır. Daveti de bunu başarmış olan mümin kulluğadır. Ezan içeriğinde zikir birliğine, efal birliğine, sıfat birliğine ve vücut birliğine işaret ederek bizleri kendi ikiliğimizi tevhit etmeye davet etmektedir. Demektedir ki, "Allah zikrinde birdir, fiilinde birdir, sıfatında birdir, vücudunda birdir. Senin kendine ait zikrin, fiilin, sıfatın, vücudun olamaz, sen Allah'ın tecellisin.

Varlık denilen bu olguları nispet ettiğin için ikiliktesin. Bu olgulardan nefesine değil rabbine şahit olmalısın. Bu şehadeti gerçekleştirdiğinde Allah'tan başka ilah olmadığına kalben şahit olacaksın. Bu şehadet seni cenabı Resulullah'ın bildirdiği tevhitte ve Muhammedi irfaniyetle ziynetleyecek.

İşte o zaman yaşama hür olarak kulluk anlayışıyla yeniden başlayarak Hakk'ın aynası olacaksın. Cenabı Resulullah efendimizin “*Sana bakanlar Müslüman olmak istemiyorsa sen henüz iman etmemişsin*” beyanıyla vurguladığı imanı gerçekleştirmiş, kendisinden Hak görülenlerden olursun. Sen nefsini ruh, ruhunu nefis eyleyen nur ehli haline bürünürsün, bürünürsün de kendi nefsinden rabbine arif olmayı başararak insan denilen olursun.”

Soru:

Enzan-ı Şerifte her ifadenin birden çok tekrarlanması ve en sonunda tek bir Lâ ilâhe illâllah ile nihayetlenmesindeki sırr-ı hikmet nedir?

Cevap:

Enzan, yaratılmayı ve yaratılmanın ne olduğunu bildiriyor oluşuyla bize varlık esasını anlatmaktadır. Yaratılma, kesret olarak ifade edilir ki kesret yönünde çokluk vardır. Çokluğun var oluş sebebi, Cenabı Allah'ın sıfatlarının çokluğundan gelmektedir. Allah sıfatları cihetiyle çokluk ama birlik olan çokluk, zatı cihetiyle tekliktir. Bizlerin kesretten, çokluktan, yaratılmadan söz ediyor oluşumuz Allah'ın sıfatlarından yani bilinecek olan yüzünden söz ediyor oluşumuzdur. Cümle kesret, bir olanın tafsilatı olduğundan, kesrette vahdet zevkidir tevhit.

Bilinecek olan tektir, o teki bilecek olduğumuz özellikler çoğuldur. İşte enzan, bize diyor ki enfüsünde, afakında, sükûnunda ve hareketinde ve dahi cümlesinde tecelli eden, tecellisiyle kendi bilinmekliğini murat eden Allah'tır.

Kelimeler ne kadar çok olursa olsun, cümlesi konuşanın kendisini ifade şeklidir.

Dembir

Soru:

Efendim, şifre mesafesinde olan ezanı bize mana cihetiyle biraz görülür kılabilir misiniz?

Cevap:

Ezanın davet ettiği yer mahiyetinde taşıdığı hakikat sırrıdır ki bu sır:

Allah'ü Ekber Allah'ü Ekber Allah'ü Ekber Allah'ü Ekber

Allah birdir Allah birdir Allah birdir Allah birdir

Evvel Ahir Zahir Batın

Allah, evveli olmayan, sonu olmayan, zahiri ve batınında yine kendisi olandır. Allah, yaratılmamıştır O, Allah olduğu için vardır ve varlığı kendiliğindedir. Varlığı kendiliğinden olduğu için varlığının sonu da yoktur. Allah'ta zaman ve mekân yoktur. Allah zaman ve mekân üstüdür, o andadır yani her daim var olan, var olacak olandır. Zahir denilen yaratılmışlık Allah'ın yaratmasıdır. Yaratılmışlığın varlığı, kendisini yaratan Allah olduğu için Allah ile vardır ve varlığının Allah'a zorunluluğu vardır. Allah'ın yarattığına zorunluluğu olamaz. Yaratılmışlık, yaratılmışlığa yani zahire çıkmadan evvel de Allah'ta vardı. Bu sebeple yoktan var olmamıştır, vardan varlık âlemine çıkmıştır.

Bizlerin kendimiz dediğimiz yaratılmışlığımız Allah'ın zatında batın halde iken, Allah'ın bilinmeyi istemesiyle zatının sıfatına tecelli etmesi sonucu zuhura gelerek fiil ismini almasıdır. Varlığımızın varidatı yani batınımız yine kendisidir. Bu sebeple zahir olan görünürlüğümüz de, batın denilen asıl öz benliğimiz de Allah'ın yaratması olup, hakikatte yaratılma gayrılık değil aynılıktır.

Allah, kendisinden ayrı ikincil bir varlık yaratmamıştır. Yaratılma Allah'ın kendisini, zahir âlemi yaratarak görünür kılmasıdır. İşte bu yüzden Muhammedi davet olan ezan-ı Muhammediye'de dört sefer Allah'ü Ekber denilmektedir.

Evveli kendisi; Allah bizleri yaratmadan öncede vardı.

Ahiri kendisi; Bizim varlığımız fanidir, ancak Allah bakidir. Bizler fenaya erince de Allah var olmaya devam edecektir.

Zahiri kendisi; Bizim nefsimiz ikilik değildir. Nefsimiz maddesel âlemde görünürdür ve görünen kendisidir. (Allah hiçbir surete benzemez lakin bütün suretler Allah'a benzer)

Batını kendisi; Varlığın esası, görünen nefsanîyet değildir. Varlık nefsanîyet elbisesini giyen batındaki yani nefsanîyetin içindeki asıl varlıktır. Bu varlık Hak esması alır ki içi Hak'tır. Görünen nefsanîyet dış varlıktır ki esması halk'tır.

Şimdi, bizlerin gündüz vakti gördüğümüz eşya, güneşin doğumuyla, eşyayı görünür kılmaktadır. Güneş doğar, karanlığı aydınlatır ve ışığıyla eşyadan yansıyarak eşyayı görünür kılar. Bizler görüneni eşya olarak biliriz ve eşyayı gördüğümüzü zannederiz. Zannederiz diyoruz çünkü bu sadece zandır da ondan. Eğer güneş doğmasaydı bizler karanlığın içinde eşyayı görebilir miydik?

Hayır göremezdik. Eğer görünen eşya olsaydı o halde görünürlüğü güneşin doğumuna bağlı olmaz, karanlığın içinde de görünmeye devam etmesi gerekirdi. O halde bizlerin eşyayı görerek o eşyada gördüğümüz, aslında eşyayı görünür kılan güneştir. Eşya güneşin görünür halde isim almasıdır. İşte Allah, görünür hale geldi ve biz ona eşya diyoruz, dağ diyoruz, taş, ağaç, kuş, insan ve ben diyoruz. Tüm bunlardan görünen yani kendi varlığını ispat eden Allah'tır.

Evveli de, Ahiri de, Zahiri de, Batını da kendisidir ve tektir. Allah iki yaratmamıştır, yaratılmışlığa çıkmıştır.

Eşhedü en la ilâhe İllallah Eşhedü en la ilâhe İllallah

Şahidim ki Başka İlah Yoktur Şahidim ki Başka İlah Yoktur
Zaman Allah'ın kendiliğidir Mekân Allah'ın kendiliğidir

Dembir

Zaman dediğimiz kavram Allah için düşünülemez yani Allah zamana bağlıdır denilemez çünkü zamanı yaratan da Allah'tır. Allah ile tevhit edildiğinde zaman andır. An, zamanın aslıdır ve bizim algımızdaki zaman anın tecellisiyle kavranabilmektedir, gayrı değildir. Evvel ve ahir...

Bizdeki zaman kavrayışı "**An**" olgusunun çoğaltılmasıdır. Bizim için dün ve yarın kavramları vardır ki bu kavramlar yaratılmışlığın getirisiidir. Bu kavramların aklımızca var edilmesi Allah'ın zaman kavramının içinde, zamanın ayrı kendisinin ayrı oluşu zannını doğurmaktadır. Şimdi, dün dediğimiz zaman dilimi nerede? Yarın dediğimiz zaman dilimi nerede? Her ikisi de sınırı olmayan ölçsüzlüğüyle bulunduğumuz anın içinde değil mi? İşte bu sebeple zaman yaratılmanın temelini oluşturmaktadır ve Allah zaman denilen "**An**" kavramıyla kendisini ispat etmektedir.

Mekân kavramı ise maddeselliktir. Mekânı sadece bir alan, bir ev, bir meydan olarak düşünürsek kavrama kısıt getirmiş oluruz. Mekân yaratılan her şeydir ve yaratılmış olan latif, kesif tümü mekândır. Zahir ve batın... Dünya mekândır, eşya mekândır, beden mekândır, hava, su, ateş, toprak ve kısa tanımıyla bilinmekliğin zuhuru olan yaratıcı Rabbin, sıfatlarının tümüdür.

Zaman, zatın sıfatına tecellisiyle an kavramının tafsilata çıkışı, mekân beraberinde sıfatların fiiliyatta işlevselliğidir. İşte Allah, zaman ve mekân kavramlarıyla zikrettiğimiz tecellisinden kendisini ispat etmektedir. Gayrılık bizim zannımız nispetindedir. Bizler varlığımızın an mesafesinde kendiliğimizde Allah'a şahit olmalıyız. Ancak o zaman iman ehli olabiliriz.

Eşhedü enne Muhammeden Resulullah Eşhedü enne Muhammeden Resulullah

Şahidim ki Muhammed Resulüdür Şahidim ki Muhammed Resulüdür

Hakikat-i Muhammediye Tafsilat-ı Muhammediye

Zaman ve mekân kavramları üzerine inşa edilmiş yaratılma denilen, Allah'ın zatının sıfatına tecelli ederek fiil esmasıyla görünür olmasıdır. Bu âlemin, sıfatlar âlemi oluşunun sebebidir. İlk yaratılan yani cümle sıfatların cemi olan zat tecellisi Hakikat-i Muhammediye esmasıyla zikredilir. Bizim algımızdaki zamanın batını olan “An” tabiri Hakikat-i Muhammediyede mevcut olduğundan dolayı var olabilmektedir. Bizim varlık dediğimiz mekân kavramı da yine Hakikat-i Muhammediyede mevcut olduğu için varlık âlemi oluşabilmektedir. Bu sebeple, anlamalıyız ki kendimiz ve bu âlem cümlesi varlık aynasında Hakikat-i Muhammediyenin yansımasından başka bir şey değildir.

Varlığın zahire gelmediği an ve varlığın zahir olduğu zamanla mekân zikredilmektedir. Varlık, Hakikat-i Muhammediyenin tafsilata çıkararak Tafsilat-ı Muhammediye ismini alışıdır. Bunu az önceki güneş örneğiyle anlatırsak, Hakikat-i Muhammediye güneştir, güneşin görünür kılmasıyla kendisini görünür kıldığı eşya ise Tafsilat-ı Muhammediyedir. Bizlerin kendi aslımız dediğimiz asıl varlığımız yani zamana ve mekâna kayıtlı olmayan özümüz ve nefsimiz... Tevhit bu gerçeği keşfederek şahit oluşumuz sonucu gerçekleşen ilahi erdemdir.

Hayye ale's-salâh Hayye ale's-salâh

Haydi, Namaza Haydi, Namaza

Kendimizi keşfetmeye Kendimizi seyretmeye

Bizlerin kendimizi keşfetmesi, kendi zahiri yönümüzü değil aslımızı yani zaman ve mekân kavramlarıyla sınırlı olmayan Hakikatimizi keşfetmektir. Bizler Hakikatin zuhuru, Hakikatin kendisiyiz. Kendiliğimize gafil olduğumuz için kendimize müstakillik vermekteyiz. Kendimizi keşif, bizi varlığın esasını keşfetmeye yani Hakikat-i Muhammediye'yi keşfetmeye götürecektir. Fiilin ardında sıfat, sıfatın ardında zat ve biz bu zat ismiyle tarif etmeye çalıştığımız asıl olanız. Kendimizi, asıl olanın maddesel boyut olan dünyada bulunuş halimizden ibaret

Dembir

zannetmekten geçip, bu bedenle bedenlenen zatlığımız olan Hakikat-i Muhammediyeyi keşfedince, sıfatlarımızdan fail olanın yani o sıfatlarla gören, işiten, söyleyen, dileyen, bilen, kadir olan ve diriliğiyle tecelli eden öz benlik denilen kendiliğimizi keşfetmiş oluruz. Bu keşif bizi, varlığı görünenle değil o varlıkla görünür olanı müşahedeye ulaştırır. İşte, ancak o zaman Tafsilatımız olan nefsimizde kendi aslımıza nazar kılarak eşyayı değil o eşyada güneşi yani zatı görürüz. İşte, arif sözü bu gerçeği keşfetmiş olanın aldığı esmadır. Cüzü küle tabi kılıp kül ile bakınca külün kendisini seyridir bu... Allah, varlık aynasına baktı ve aynada kendisini gördü. Aynada görülen kendisi olduğundan bu görünürlük ne aynısı ne de gayrısıdır. Aynada görünenin kendisine ait zatlığı olmaz.

Aynadaki görünürlüğün zatlığı, aynaya bakanın zatlığının yansımasıdır.

Aynadaki görünürlüğün sıfatı, aynaya bakanın sıfatının yansımasıdır.

Aynadaki görünürlüğün fiili, aynaya bakanın fiilidir.

Şimdi, bizler işte o aynadaki yansımaya ben demekteyiz çünkü varlık denilen olgu Allah'ın vücut, sıfat ve fiil giyinmesidir ve bunlar kendisinden gayrı bir yerden alıp giyinmesi değil kendisinde mevcut olanla zahir olmasıdır. Yaşam namazdır ve yaşam varlığın varlık âleminde varidatını ispat etmesidir.

Hayye ale'l-felâh

Haydi, kurtuluşa

Kayıtlamaktan kurtul

Hayye ale'l-felâh

Haydi, kurtuluşa

Kendine müstakillik verme

Bizler kendimizi evvel ve ahir kayıtlarında babadan olma anadan doğma olarak başlangıcımız ve ölümle gelen sonumuz olduğu zaman kayıtında sınırlıyoruz ve Allah'ın evveliyle sonu olmayışı bilgisiyle kıyaslayıp, kendimize ayrılık zannı yüklüyoruz.

Benim evvelim var çünkü beni Allah yarattı, benim sonum var çünkü öleceğim ama Allah ölümsüzdür bakidir. O halde ben

Allah diye zikrettiğimden ayrıyım, Allah ayrı ikiliğinde kendi varlık esasımıza gafil bulunuyoruz. Zaman başlangıç ve son arasında sıkışmış tümlük değildir zaman aslı olan an kavramının tafsilatıdır. Bu anlayışı terk etmek bizi anını yaşayarak o anda zamansızlığın sahibi olan Allah'ı tanımaya ve kendimizin Allah'ın tecellisi olduğumuzu keşfederek şirkimizden kurtulmaya götürecektir. Kendimizi zamanla kayıtlamayalım. Allah evveli ve ahiri kendisi olandır yani evveli ve ahiri olmayandır. Bizler maddeliğimizin başlangıcından önce de şimdiki halimizle vardık, maddeselliğimizin fenası gerçekleşince de şimdiki halimizle var olacağız. Bu yönümüzle Rabbimize arif olmalıyız.

İşte, varlığın temeli olan zaman kavramında ulaştığımız bu görüşü şimdi bir diğer temeli olan mekân kavramında da kullanarak kendimizi görülen nefsanîyet zannından kurtararak şirkimizden arınıp tevhide ermeliyiz. Biz nasıl ki zamanla kayıtlı değilsek aynen mekân olan bedenimizle de kayıtlı değiliz. Beden, şu an mevcut olduğumuz dünyada giyilen elbisedir. Varlığın ne olduğunu anlamış oluşumuzla bakarsak kendimize, kendimizin beden değil bedeninin bizim zahirimiz olduğunu keşfederiz. Allah suretimiz değildir lakin bu suret onun suretidir. Biz giydiğimiz elbise değiliz lakin elbise bizim giydiğimiz ve giyerek görünür olduğumuz elbisemizdir. İşte, nefis tıpkı giydiğimiz gömlek gibidir lakin gömlek gibi çıkartamadığımız için varlığın esası o zannediyoruz. Kendimizi varlığın temeli olan zaman ve mekân kaydından kurtarmaktır gerçek kurtuluş. Tevhit ikiyi birlemektir ve bu birlemek Allah ile insan denilenin birliğidir. Allah ile insan demek, buzla su demektir.

Allah'ü Ekber

Allah birdir

Tecelli eden Allah'tır

Allah'ü Ekber

Allah birdir

Tecellisi de kendisidir

Evveli, ahiri olmayan Allah evvel ve ahir yönleriyle teşbihe çıkıp kendi bilinmekliği için bilinecek özelliklerini var kılmış yani

Dembir

varlık giyinmiştir. Ben gömlek değilim ama gömlek benim gömleğim ve giyerek görünür halimdir. Gömleğe, giyenden ayrı varlık vererek gömleği giyenden ayırmak iki bakmaktır gibi... Gömleği giyen, gömlekle görülen ve gömlek birdir. İşte, bizim bizliğimiz Allah'ın kendisini muhabbetidir, ispat edişidir, bizimle zahir oluşudur. Bizimle kurduğu yaratılış ahkâmında başlangıcımızda, sonumuzda ve ikisinin arasında her anda tecelli eden kendisidir. Bizim bizliğimiz bir ömür boyunca her anı Allah'ın an kavramında bizlik sıfatının zahirliğidir.

Ben, ben olarak Allah'ın doğumumla ölümüm arasındaki her anımdaki halimle Allah'ın bir sıfatı olduğum için var olabiliyorum. Doğumumdaki başlangıcım Allah'ın anlığında var idi, bir, üç, on, yirmi, elli ve ölüm anımdaki zaman dilinin her bir anı, Allah'ın anlığında mevcut bulunduğundan zahir olabiliyorum. Zahirliğim, zaman kaydı evveli ve sonu olmayan Allah'ın bakılığının ispatıdır ve Allah ben olarak kendisini zikrededir. Bu o kadar öyledir ki benim ben deyişim kendim ben deyişime gafil olsam dahi Allah'ın kendisini zikredişidir, Allah'ın benimle ben deyişidir. Bu sebeple bizim zahirliğimizde zahir ve batın kendisi olduğu için zahirlik ve batınlık kayıtlarıyla kayıtlanamayacak olan Allah'ın bizimle zahire gelerek yine kendisini muhabbet edişidir.

Bizim kendimizi muhabbet edişimizde zahir olan kelim neyse biz de Allah'ın kendisini muhabbetinde zahir olan Allah kelamıyız. Biz tecelliyiz ve bizimle tecelli eden Allah'tır. Tecelli eden de tecelli olan bizler de gayrı değiliz. Zamansızlığın zamanla, mekânsızlığın mekânla tecellisiyiz, o kadar...

Lâ ilâhe İllallah

Allah'tan başka ilah yoktur
Varlık kendisidir.

Evvel, ahir, zahir, batın kavramları bir olguyu tanımlayabilmek için sarf edilen esmalardır.

Cümle esmanın müsemması yani o esma ile bilinir olup o esmayı giyinen, bir olan Allah'tır. Allah vardı gayrı hiçbir şey yoktu ve hala gayrı yoktur. Bizim bu âlemde kendi tafsilatımızı görmekten başka yaptığımız hiçbir şey yok. Kendimizi görüyor, kendimizi işitiyor, kendimizi zikrediyor, kendimizi diliyoruz.

Biz âlem olan tafsilatımızda kendimizle muhatap oluyoruz. Bizim bizliğimiz öyle bir bizlik ki bizden gayrı hiçbir şey olmadığı gibi zaman ve mekân kaydımızda yok. Biz evvelsiz, ahirsiz, zahirsiz, batınsız biziz. Biz cümlesiyiz.

Konuştığımız kelimeler konuşmadan önce de bizdeydi konuştuğumuz kelimeler konuşmadan önce de bizdeydi. Konuşurken anlatmak için sarf ettiğimiz cümleler neredeydi? Batınımızda. Batınımızdan çıktığında o kelime bizden gayrı mı? Hayır, bilakis bizizdir. Peki, konuştuk yani batınımızdan çıktı yok olup gitti mi yani artık konuştuğumuz kelimeler kayboldu mu yoksa konuşmuş olsak dahi hala batınımızda mı? Evet, gitmedi, kaybolmadı, hala batınımızda. İşte şimdi bu gözle bakarsak kelimemizin evveli, ahiri, zahiri, batını var mı yoksa anlatabilmek için mi bu tabirleri kullanıyoruz? Anlatabilmek için.

Âlem, eşya, zaman, mekân, yaşam Allah'ın kendisini muhabbet edişinde kelâm mesafesindedir ve Allah'ın evveli, ahiri, zahiri ve batını yoktur cümlesi kendiliğidir. Allah yaratılmışlığa çıkarak ispat âleminde kendisini bütünden zikrededir. İnsan bilinmek isteyen Rabbini kendisinden bilerek, Allah'la Allah'ı zikredendir, sevendir, muhabbet edendir. İnsan bilinmek isteyen Rabbin kendisini bilen, zikreden, seven, muhatap olan yönünde aldığı isimdir. Hu.

Abdest

Lazımlardan geçtik lazıma erdik
Olması gereken oldu hal ile.

Yapmalıyız artık bildirilenleri
Demeyi bırakıp yaptık hal ile.

Sebepler bahane isteksizliğe
Tüm bahanelerden geçtik hal ile.

Başlamak yarısı iş bitirmenin
Gerekli adımı attık hal ile.

Kalbimize zikir telkin olundu
Zikir kalbe abdest aldık hal ile.

Fakir vardı aşka sadakatiyle
Halil'in seyrine girdik hal ile.

Dembir

Abdest, su ile temizlik anlayışıyla sınırlanamayacak kadar büyük bir olgudur. Abdest, bizlerin insanlığımıza ulaşmasıdır. Eğer abdest, suyla temizlik olsaydı suyun olmadığı yerde toprakla teyemmüm yapılması istenmezdi çünkü toprakla teyemmüm bizi kirletir. Abdeste bakışımızı genişletmeliyiz, abdesti anlayarak. Anlayabilmek için bakışımızı görünür olan zahiri boyutuna çevirmemiz gerekiyor. Abdestin Farzları Dörttür.

- 1- *Yüzü yıkamak,*
- 2- *Elleri dirseklerle beraber yıkamak.*
- 3- *Başı mesh etmek.*
- 4- *Ayakları topuklarla beraber yıkamak.*

Gusül abdesti, farzları üçtür.

- 1- *Ağıza su alıp boğaza kadar çalkalamak,*
- 2- *Buruna su çekip yıkamak,*
- 3- *Bütün vücudu yıkamak.*

Teyemmüm abdesti, farzları ikidir.

- 1- *Niyet etmek,*
- 2- *Elleri temiz bir toprağa veya toprak cinsinden bir şeye iki defa vurup, birinci vuruşta yüzleri, ikincisinde kolları mesh etmek.*

Abdest özü itibarıyla anlayışımızı şirkten arındırmaktır. Şirk kendimize ve bu âleme iki nazarıyla bakmak olduğundan, bakışımız iki olduğu sürece bizim abdestimiz suyla temizlenmekten öteye gidemeyeceği için devamında kılınan namaz da, yaşam da manasız olacaktır çünkü abdestimizin manasını oluşturamadık. Abdestin manası kalbi arındırmaktır. Kalbin arınması ise anlayışın arınmasıdır. İçinde bulunduğumuz bizi ikilikte tutan anlayışımız arınmadıysa yani görüşümüz, işitimiz, zikrimiz ve fikrimiz abdest aldıktan sonra hala nefsanîyet pazarındaysa biz abdest almamışızdır. Bu sebeple anlayışımızı tevhide ulaşmadığından kılınan namazda Hakk'ı görmek, işitmek, zikretmek ve fikretmek gerçekleşmeyecektir. Namazın manasız olması bu anlamdadır.

Namaz ve yaşam birbirinden ayrılmaz bütünlüktür ve bizi bütünlüğümüzde Hak ile kılacak olan abdesttir yani bizi namaza hazırlayacak olan. Namazda Allah'ın huzurunda olmak olan muhatabımızın Allah oluşudur. Sizin huzurunuzda olanın muhatabının siz oluşu hangi haller üzerineyse Allah'ın huzurunda olmakta aynıdır. Sizi, görür, sizi iştir, sizinle konuşur. İşte namaz budur ve bunun yolu nefsi görmekten arınmaktır. Kalbin arınması. Cenabı Allah, Maide suresi 6. Ayette

“Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzünüzü ve dirseklere kadar kollarınızı yıkayın, başınızı meshedin. Ayaklarınızı topuklara değin yıkayın, cünüp iseniz gusledin.”

buyuruyor. Bu ayette abdest boyutu anlatılmaktadır. Abdestin mana boyutunu görmek için beyanı mana cihetiyle anlamaya çalışmalıyız çünkü görmek anlama sonucu tanımaktır. Tanımadığımızı göremeyiz. Namaza kalkmak, namaz olan yaşamda Allah ile olma talebidir. Namaza kalkıyorsak o zaman namazda olmadığımız bir hal üzerineyiz ki o halin terki söz konusudur. O halde Allah ile olmadığımız yaşamdan, Allah ile olacağımız yaşama dönmek anlamındadır kalkmak. Ayet bize, yaşamınızda Allah ile olmak yani Allah'ı görmek, iştirmek, zikretmek ve fikretmek istiyorsanız “Yüzünüzü ve dirseklere kadar kollarınızı yıkayın, başınızı meshedin. Ayaklarınızı topuklara değin yıkayın, cünüp iseniz gusledin” demektedir. Şimdi, yüzümüzü yıkamak, elleri ve kolları yıkamak, başı mest etmek, ayakları yıkamak ve cünüp isek gusletmek sadece su ile yıkamak değilse o halde hakikatte neyi ifade etmektedir.

Yüzümüzde, göz, kulak, burun, dil vardır.

El ve kollar bir iş yapmaktır.

Başımız idrak ve düşüncedir.

Ayaklarımız bir yere gitmek içidir.

Cünüp ise nefsaniyeti temsil etmektedir.

Dembir

Yüzümüzü yıkamak, yüz ile temsil edilen görme, işitme, koklama ve konuşmayı yıkamaktır. Yani deniliyor ki, Allah ile olmak istiyorsan, nefsin için görmekten, nefsin için işitmekten, nefsin için koklamak olan zikretmekten ve nefsinin konuşmaktan yani kendin zannettiğin nefsinin meth etmekten geçmelisin. Nefsin için nefsinin isteklerini görerek nefsinin emmare boyutunda tutmaya devam etme, nefsinin kendi ilahlığı için istediklerini işittiğin için hakikatleri işitemiyor olduğunu fark et ve nefsinin isteklerini işitmekten geç, nefsinin zikrederek varlığını devam ettirmekten geç ve dilini nefsi emmareye tabi olmaktan al, sükûnete er deniliyor. Nefsi emmaren ile zulmani vasıfları yerine getirerek hayvanca yaşamı gerçekleştiren işler yapmayı bırak. Nefsinin istekleri doğrultusunda yaptığın işlerle bulunduğun şirk halinde bulunmaya devam ediyorsun. Bu işleri yapmaya devam ederek nefsenden Rabbine dönemezsin. Nedir bu işler? Her kez için farklı olan bu işler nefsin yapmayı sevdiği işlerdir.

Başımızı mest etmek düşünce ve isteklerimizi nefsimiz doğrultusunda kullanmaktan geçmektir. Nefsin isteklerini terk etmek, nefsin öğretileri doğrultusunda yaşantımızda karşılaştığımız olayları analiz etmekten geçmek. Nedir bunlar? Bunlar nefsimize hoş gelenlerin devamlılığı için o olayı met etmeye başlamak, yüceltmek ve gururlanmak, böbürlenmek gibi, nefsimizin hoşuna gitmeyen olaylarda ise öfkelenmek, hakaret etmek, ötekileştirmek, zulmetmek gibi. Tüm bunlar üzerine olduğun halden Allah ile olmaya niyet ettiysen bunları terk et denilmektedir. Ayakları yıkamak ise, nefsimizin oralarda bulunarak kendisini beslediği ortamları talep ettiği için o ortamlara gitmeyi terk etmektir. Eğer bizler nefsimizden yana olan ortamları, kişileri terk etmiyorsak yani oralara gitmekten vaz geçmeyip gitmeye devam ediyorsak nefsimizle var olmaya devam ediyoruzdur ki bu hal bizim Allah'la olmamıza mani olan hal olduğundan mani olmaya devam edecektir. Cünüp isek gusletmek, cünüplük olan nefsaniyet niyetiyle, nefsanî beklenti içerisinde olmaktır. Beklentilerden arınmadan demine rıza gerçekleşmez. Demine rıza yoksa Allah'tan razı olamayız.

Allah'tan razı olmadan Allah ile olunamaz. Şimdi, Allah ile olmak için kısaca nefsimiz ile nefsimizin varlığını var eden ortamlarda, işlerde, düşüncelerde, beklentilerde olmaktan geçmektir abdestin manası. O halde eğer bizler, su ile abdest alıp namaz kıldıktan sonra tüm bunlar değişmiyor, o namazdan sonra yine mevcut halimize dönüyorsak hakikatte ne abdest almışız ne de namaz kılmışızdır. Yaptığımız hakikatin taklididir.

Namaz, Allah ile olmaktır, abdest nefsimiz ile olmayı terk etmektir. Nasıl ki zahir ehlinin zahir namaz için alması gereken abdest varsa, hakikate tabi olan talibin de talep ettiği insanlığa yani hakikat namazı için alması gereken abdest vardır. Buna meydanın erkânı denilir. Bu erkân kısaca şunlardır.

- Herhangi bir konuda Mürşidini aldatmamalıdır. O'na son derece saygı göstermelidir.
- O'nun öğrettiği zikir ile kalbini düzeltmeye çalışarak gafletten kurtulmaya çabalamalıdır.
- Bir konuda haklı bile olsa Mürşidinin sözünü ve gayesini anlamaya çalışmalı; ona karşı ölü yıkayıcısının eli altındaki ceset gibi olmalıdır.
- Herhangi bir isteğini Mürşidinden başkasına söylememelidir. Eğer mürşidine ulaşamazsa ve çok gerekliyse arif kişilerden istekte bulunabilir.
- Ancak mürşidi aracılığıyla istek ve gayesine ulaşabileceğine inanmalıdır. Sevgisi başka bir şeye yönelirse kendi mürşidinden yarar göremez ve feyz kapısı kapanır.
- Mürşidinin kendi üzerindeki tasarrufunu kabullenerek emrine uymalı ve her konuda ona hizmet etmelidir. Çünkü arzu ve sevgi bu yolla oluşur ve ihlasla gönülden bağlılığın ölçüsü bu yolla anlaşılır.

Dembir

- İbadetlerinde, adetlerinde ve tüm yaptığı işlerinde mürşidinin isteğini kendi isteğinden üstün tutmalıdır.
- Mürşidin iyi ahlakına ve olgunluğuna güvenerek onun hoşlanmadığı şeyleri yapmaktan kaçınmalıdır.
- Kendi durumunu mürşidine açıkladıktan sonra bir şey istemeden verilecek karşılığı beklemelidir.
- Mürşidinin hiçbir haline kalben dahi olsa karşı koymamalı ve içinde şüphe belirirse iyiye yormalı; iyiye yoramazsa kusuru kendinde aramalıdır. Musa ile Hızır arasına geçen olayı düşünmelidir. Çünkü mürşide karşılık vermek çok çirkindir ve bundan ortaya çıkacak perdelenmenin ilacı yoktur. Ayrıca tüm feyiz kapıları kapanır.
- Mürşidinin çare bulması için iyi veya kötü tüm olayları ona açıklamalıdır. Çünkü mürşit doktor gibidir; müridin halini öğrendiğinde onun sorununu düzeltmeye ve iyileştirmeye çalışır. Bu nedenle nasıl olsa efendim benim sorunumu biliyor diye sorunu ona iletmemek doğru değildir. Çünkü söylemek iç dünyamıza kapı açmaktır.
- Müridin şeyhine gönülden bağlılığı eziyetli ve sıkıntılı olduğunda bile bozulmamalıdır. Moral bozacak sözler, dedikodular ümidini kırmamalı; Allah'tan istediği feyzi ancak mürşidinin aracılığıyla elde edebileceğine inanmalıdır. Bunun için efendisine olan sevgisi ve bağlılığı kendi nefsinden, çoluk çocuğundan ve malında daha fazla olmalıdır.
- Mürşidinin yaptıklarının hepsini yapmaya kalkışmamalıdır. Çünkü mürşidinin bulunduğu hal ve derecesiyle ilgili bazı yaptıkları müride uygun düşmeyebilir.

- Mürşidin emirlerini yorumsuz başkasına devretmeden hemen yerine getirmelidir. Geciktirirse veya yapmasa feyiz kesilir.
- Mürşidinin verdiği zikre, verildiği şekilde hizmet edilmelidir.
- Mürşidi ile birlikte bulunurken hareketlerine, sözlerine, sorduğu soru ve verdiği cevaplarına dikkat etmeli; ileri geri konuşmamalıdır. Zira bu hal Mürşidin büyüklüğünü ve saygısını müridin kalbinden gider.
- Mürşidiyle konuşurken dikkat edilmeli; verdiği cevapları can kulağıyla dinlemeli, konuşurken edepli ve haddini aşmadan kısa ve öz derdini anlatmalıdır.
- Mürşidinin kendisine açıklanan sırlarını gizlemelidir.
- Allah Teâlâ'nın Mürşidi aracılığıyla kendisine bağışladığı keşif, keramet, hal ve düşünceleri saklamamalıdır.
- Uygunsuz kişilerin yanında Mürşidinden söz etmemeli ve onun sohbetlerini anlatmamalıdır. Onlara ancak akılları ve anlayışları derecesinden açıklama yapabilir.
- Mürşide, Allah'u Teâlâ'yı tanımak ve bilmek için geldim demelidir. Mürşid kendisini kabul ettikten sonra bir şey istemez, ancak hizmet eder. Böylece mürşidinin kendisini kabulü tam olur. Bu süre boyunca Mürşid bir şey emrederse bildiği şey dahi olsa onunla uğraşmalıdır.
- Mürşidi ile beraberken başka şeylerle ilgilenmemeli, tam anlamıyla ona yönelmelidir.
- Mürşidi emretmedikçe söz sahibi olunmamalıdır.

Dembir

- Karanlık gibi zorunlu haller olmadıkça mürşidinin önünde yürümemelidir.
- İzin almadan günlük tutma bile olsa karşısında bir şey yazmamalıdır.
- Mürşit'ten olağanüstü halde ve keramet beklememeli ve istememelidir.
- Mürşidinin kendisine verdiği armağanlara özen göstererek ömrü boyunca saklamalı; hiç kimseye vermemelidir.
- Mürşidinin ahlakıyla ahlaklanmaya çalışmalıdır.
- Mürşidinin sevdiklerini sevmeli, hoşlanmadıklarından hoşlanmamalıdır.
- Mürşidi ayakta dururken kendisi oturmamalıdır. Sırtını şeyhine dönmemeli ve kapıyı vurarak sertçe örtmemelidir.
- Mürşidiyle birlikte otururken manevi yarar sağlamak için kalbini onun kalbine bağlı bulundurmamak gerekir. Çünkü nispet ve feyiz Mürşid sohbetiyle oluşur ve gafil olanlardan geriye döner, uyanık olanların kalbine girer. Manevi nispet dumanın yayılması veya yağmurun yağması gibi yayılır ve onu ancak ilahi sevgisi tam olanlar hisseder.
- Hizmet ederken gerek mürşit, gerek diğer müritler, gerekse de misafirler için yaptığı hizmetin her bakımından eşit olduğuna inanmamalıdır.
- Mürşidiyle herhangi bir konuda görüşmek isteyen direkt olarak destur alıp konuşmalıdır.
- Mürit herhangi bir yerde sohbet etmesi gerekirse Mürşidiyle ilgili konuşma yapmalıdır.

- Mürşidini ziyarete geldiğinde kendi başına ne kadar kalacağına karar vermemelidir. İstek ve arzusu olduğu sürece orada kalmalı ve gitme kararını mürşidine bırakmalıdır.
- Mürşidini kabul etmeyen kişilerle bir arada bulunmamalıdır.
- Mürşit herhangi bir konuda yasaklama getirirse üzülmemeli, aksine benim yararım içindi diye sevinmelidir.
- Yaşantısında önceliği meydanı, Mürşidi ve imanı olmalıdır.
- Mürşidinden her konuda emin olmalıdır. Güvenmek teslimiyettir.
- Zahir batın Mürşidiyle her konuyu rahatça konuşabilmelidir.
- Bildirilenlerin üstüne yatmamalı, bildirilenleri araştırıp anlamaya çalışmalı, sorgulamalıdır.
- Mürşidin istek ve taleplerinin Mürşidinin kendisi için değil talep eden kendisinin kemâlatı için olduğu görüşünü benimseyip, bu görüşle bakmalıdır.
- Bildirilen olması gereken halin ne olduğunu öğrenip, karşı taraftan beklememeli, kendisi uygulamalıdır.
- Nefsinin, varlığına son verecek olan erkânın uygulanmasını gereksiz gösterme ve erteleme tuzaklarına dikkat etmelidir.
- Öğrendiğimiz olması gereken halleri kendimiz için beklememeli, bizzat kendimiz uygulamalıyız.

Dembir

Bu hususlara dikkat eden talip, nefsinin istediği gibi, nefsinin kendisine izin verdiği kadar derviş olmaktan geçip, kendisi nefesine söz geçirmeye, nefsi onu dinlemeye başlar ki arınmanın ilk şartı budur. Nefsimize söz geçirmeye başlayıp nefsimizin bize itaat etmesi. Bu hale dönüşen nefis aslına, varlığın sahibine secde eden nefis olarak nefsimiz aslına ermiş olur yani yokluğa, yani emir veren olmaktan emir alan hal...

Soru:

Dergimizin bu ay ele aldığı konu “Abdest”. Bütün ibadetler için olmazsa olmaz şartlardan ilki abdest almaktır. Abdest almadan “Mümin’in miracı” olarak tanımlanan namaz ibadeti de eda edilemiyor. Yaşamı namaz olarak ele aldığımız ve bu namazla miraç etmek istersek yaşam namazının kabulü için nasıl bir abdest almak gerekir?

Cevap:

Zariyat suresi 56 ayette Cenabı Allah,

“Ben insanları ancak bana kulluk etsiler diye yarattım”

buyurmaktadır. Şimdi ayetteki kulluk ibaresini anlamamız gerekiyor. Çünkü ayetteki kulluk Allah’ın kulluk tanımına yüklediği anlamı içeriyor. Allah’ın kulluk tanımına yüklediği anlam bizim yaşam dediğimiz miraç olan namazdır. Zahir ulemanın kulluk tanımına yüklediği anlam Allah’ın yüklediği anlamdan çok uzaktır. Onlar için kulluk ibadetlerin dış yüzüyle amel etmektir. İbadetlerin dış yüzüyle amel ederler lakin Hakk’ı görmekten, işitmekten, zikretmekten, fikretmekten gafilirdiler. Miraç namazı olan yaşam kulluğunda ise görülen işitilen, zikredilen, fikredilen hep Hak’tır. Bu sebeple karşımıza Allah’ın kulluk tanımına verdiği anlam çıkmıştır. Bizler yaşamda nefsanîyetimizle nefsanîyetimizi muhatap alıyorsak bu kulluk değildir. Kulluk, yaşantımızda Hak ile Hakk’ı muhatap almaktır. İnsanın yaratılış gayesi üzerine bulunması tam da budur.

Bu yaşamın her anı, miraç olan namazdır, daim namaz olarak da isimlendirilir. İşte bu namazın abdesti bedeni suyla yıkamaktan çok öte bir abdesttir. Bu abdest, nefsimizle nefsimize muhatap olduğumuz yaşamı terk etmektir. Nefsimizle nefsimiz için yaşamaktan, Hak ile Hak için yaşamaya dönmektir. Bunu başarmanın yolu ancak kendimizde ilahi aşkı uyandırmakla mümkündür. Su ile birçok kir temizlenir lakin sudan oluşan kiri ancak ateş temizleyebilir. Niyazi sultan bu hususun beyanında şöyle seslenmektedir;

*Şeriatın sözleri hakikatsiz bilinmez
Hakikatin sırları tarikatsız bulunmaz
Savum u salat hac zekât günah kirin mahveder
Derbi zikir olmazsa gönül pası silinmez*

Nedir abdest?

Bizim nefsimizi var edip varlığının devamlılığını sağlayan bu sebeple kendisine secde etmemizin sebebi olan ortamlardan, insanlardan, anlayışlardan uzaklaşmaktır. Buna terki dünya olmak denir. Abdest terki dünya olmaktır.

Abdest alınmadan namazın kabul olmaması terki dünya olmadan muhatabımızın Hak olamayacağındandır. Niyazi sultan ne yapılması gerektiğini,

*İster isen marifette olasın 'ali-cenap
Ehl-i irfan eşîğinde yüzünü eyle türap*

*Çok da verme kendini dünyaya çek bir dem elin
Döndüremezsün beyim kat ağırdır bu dolap*

*Bu harabı niceler çalıştı mamur etmeye
Bir yanın tamir ederken bir yanı oldu harap*

Çok seğirtti gaflet ehli bu serabı su sanıp

Dembir

*Bulmadılar hiç bu sahrada biri bir katre ab
Bir zaman yüz verme dünya ehline uzlette ol
Akl u fikrin bir yere cem et yüzüne çek nikap*

*Göz kulak dil kapıların bağla muhkem bir zaman
Ola kim Hak'tan yana gönlünden ola feth-i bab*

*Ger ölümden kurtulam dersin yürü var âşık ol
Döne döne aşk oduyla cism ü canı kıl kebab*

*Gir bu dert meyhanesine koma elden kâseyi
Hiç yürek kanından özge aşka yoktur şarap*

*Himmetin daim bu olsun kim Hakk'ı anlayasın
Hakk'ı bilmekten yeğ olmaz iki âlemde sevap*

*Ger azab-ı ahiretten bulmak istersen halas
Arif ol kim cehl odundan kopısar cümle azap*

*Bu Niyazi kendüden demez bu sözü ey püser
Hep anı söyler duyarsın gökten inan dört kitap*

dizeleriyle beyan etmiştir. Şimdi sultanın bu dizelerle bizlere neler anlattığını görebilmek için Hazretin desturuyla dizelerin manalarına kısaca değinelim.

***İster isen marifette olasın 'ali-cenap
Ehl-i irfan eşîğinde yüzünü eyle türap***

Beyitteki marifetle ifade edilen, miraç namazı olan Hak ile Hakk'a muhatap olduğumuz yaşamdır. Ali cenap olmak işte bu muhataplıktır. Sultan bize diyor ki; Hak ile Hakk'a muhatap olunan yaşamı yaşayan kullardan olmak istiyorsan, seni Hakk'a muhatap edecek olanın meydanına dâhil olup, terki dünya olmak suretiyle meydanın erkânı ve irfâniyetiyle yaşamaya başlamalısın.

***Çok da verme kendini dünyaya çek bir dem elin
Döndüremezsin beyim kati ağırdır bu dolap***

İnsan, dünyada dünyaya ait olanlara ihtiyaçlık duyarak yaşamını sürdüren bir canlıdır yani yemeden içmeden barınmadan, giyinmeden yaşamını sürdüremez. Yaşayabilmek için bunlara ihtiyacı vardır. Lakin bunlara ihtiyacın olması bunlar için yaşaman demek değildir. Hak için yaşarken bunlardan istifade etmektir kulluk. Kendini ihtiyacın olanlara kaptırıp hep daha fazlası için zayi etme. Evet, nefis dünyada yaşayabilmemiz için lakın nefisine secde etme. Kendini nefsin isteklerine kaptırırsan helak olursun. Elbet fani olacak olanda baki olanı muhatap almalısın.

***Bu harabı niceler çalıştı mamur etmeye
Bir yanın tamir ederken bir yanı oldu harap***

Nefse dayalı yaşamı harap olarak zikretmesi tek taraflı maddesel bir yaşam olmasındandır. Bizler manayı hiçe sayıp sadece nefsanîyetimiz için maddeye dayalı bir yaşam sürüp o maddenin en güzeline, en pahalısına da sahip olsak bir tanesi ihtiyacımızı görürken bin tanesine de sahip olsak hatta bu yaşamın içerisinde kendimizi en üst makama da koysak aslımız mana olduğu için hep harap olacaktır.

***Çok seğırtti gaflet ehli bu serabı su sanıp
Bulmadılar hiç bu sahrada biri bir katre ab***

Gaflet ehli işte az önce anlatmaya çalıştığımız gibi manayı hiçe sayıp nefsi için yaşayanlardır. Seğırtmeleri yani koşmaları serap olarak zikredilen gelip geçici dünyanın gelip geçici sahte güzellikleri içindir. Nefsanîyet pazarında iman bulunmadığı için çölle ifade edilmektedir. Deniliyor ki; çöl olan nefsanîyet pazarında ne kadar hizmet ederseniz edin ab olan mana, iman

Dembir

lezzetlerini bulamazsınız. Bu sebeple hiçbir zaman susuzluğunuz kanmayacaktır.

Bir zaman yüz verme dünya ehline uzlette ol Akl u fikrin bir yere cem et yüzüne çek nikap

Dünya ehli, nefsanियeti için yaşayanlardır ve onlarla birlikte olduğumuz için bizim de yaşantımız tek taraflı olmaktadır. Nefse hizmetten geçip Hakk'a hizmet etmek sonucu Hakk'a muhatap olmak istiyorsan dünya ehlini dünya yaşantısını terk et, aklını fikrini, hizmetini, sevgini Hakk'a yönelt eski alışkanlıklarından kurtar kendini.

Göz kulak dil kapıların bağla muhkem bir zaman Ola kim Hak'tan yana gönlünden ola feth-i bab

Göz, kulak, dil kapılarını bağlamak, bu özellikleri nefsimiz için kullanmaktan almaktır. Yani nefsin isteklerini görmekten, nefsin isteklerini işitmekten nefsin isteklerini zikretmekten kesilmek... Bunu başardığımızda Hak'tan yana kullanmaya başlarız ki bu hal bizde gönülle temsil edilen ilahi aşkı uyandırır.

Ger ölümden kurtulam dersin yürü var âşık ol Döne döne aşk oduyla cism ü canı kıl kebab

Ölümden kurtulmak, sahiplenmeyi terk etmektir. Eğer sahiplenmeyi terk etmek istiyorsan aşka hizmet etmelisin. O aşk ki narıyla sahiplenme isteğimizi hükümsüz kılar. Çünkü kulluk sahiplendiğin şeyi terk etmek değil sahiplenmeyi terk etmektir. Aşkın narı kalbimizdeki kendi elimizle yaptığımız putları yok edip cehalet karanlığımızı aydınlığa çevirir.

Gir bu dert meyhanesine koma elden kâseyi Hiç yürek kanından özge âşıka yoktur şarap

Dert meyhanesi, âşıklar meclisi olup elden bırakılmaması gereken kâse gönüldür. Âşıklar meclisinde gönül eri olarak bulunabilirsin ancak ve o gönüle maşuk Hakk'ın sırları doldurulur da o sırların cezbesinde maşuk cemali seyredilir.

***Himmetin daim bu olsun kim Hakk'ı anlayasın
Hakk'ı bilmekten yeğ olmaz iki âlemde sevap***

Himmet, sunulan ilahi bilişin idrakinde kendi aslımızı seyirdir. İlahi bilişlerle seyrettiğimiz aslımız Hakk'ın ta kendisidir. Eğer nefsinden rabbine arif olmak istiyorsan, bildirilenlerin tecellisine ulaşacak alanda hizmet etmelisin. İşte bu hizmetin neticesinde yaradılış gayesi doğrultusunda Hakk'a muhatap olarak yaşayanlardan olursun.

***Ger azab-ı ahiretten bulmak istersen halas
Arif ol kim cehl odundan kopısar cümle azap***

Öldükten sonraki yaşam olan ahirette eza ve cefa çekmek istemiyorsan, Rabbin veçhini seyredenlerden olmak istiyorsan, Rabbe bu dünyada arif olmalısın. Bütün sıkıntı kişinin kendi aslına gafil olmasından kaynaklanmaktadır. Kişinin kendisine olan gafletinden daha büyük körlük yoktur. Taha suresi 124 ayet-i kerimede Cenabı Allah şöyle buyurmaktadır. “Kim benim zikrimden yüz çevirirse onun için sıkıntılı bir hayat vardır ve kıyamet günü onu kör olarak hasredeceğiz” Allah'ın zikrinden yüz çevirmek, Hak ile Hakk'a hizmet ederek Allah'ın muhatabı olmak olan yaratılış gayemiz dışına çıkıp nefsimizi zikir olan nefsimiz ile nefsimiz için yaşam sürmektir. Bu yaşamın her anı isyan, şikâyet üzerine geçtiğinden kendimize eziyet etmektir. Kör olmak ise kendi aslımızın zahiri nefsimizi varlığın kendisi zannı ile bulunup kendimize gafil olmaktır.

***Bu Niyazi kendinden demez bu sözü ey püser
Hep onu söyler duyarsın gökten inan dört kitap***

Dembir

Niyazi sultan, hakikat namazının kılınması için alınması gereken hakikat abdesti beyanını Hakk'ın konuşan Kur'an olma özelliğiyle dile getirmiştir. Bu sebeple yapılması istenilenler Hakk'ın kendisi ile muhatap olabilmemiz için kendisinin bizden istedikleridir.

Soru:

Zahir ahkâma baktığımızda abdest almak için su veya temiz toprak gerekmektedir. Şeriatın namazının kılınması için gerekli olan su çeşmeden akıyor, toprak ise bahçemizde bulunuyor. Hakikatin namazı için abdest almak istersek o nasıl bir su ve topraktır ve nereden temin edebiliriz?

Cevap:

Hakikatin abdesti, kişinin nefsanîyetine dayalı yaşantısını terk etmesi olduğundan öncelikle yaşantısının Hak'tan yana değil nefsanîyetten yana olduğunu ve bu yaşamda her yaptığının, her sevdiğinin, görüp işitip istediğinin kendisini adım adım Hak'tan uzaklaştırdığını görebilmesi lazımdır. İnsan tanımadığını göremeyeceği için tanıtılması gerekir. İşte bu tanıtma Hakk'a ait ilahi sırların idraklere muhabbet ile sunulması olduğundan hakikat abdestinin suyu Kur'an'ı kerimde belirtilen ledün ilmidir. Bu su aynı zahir abdestin suyunun çeşmeden aktığı gibi hakikat çeşmesi olan mürşidi kâminden muhabbet olarak akmaktadır.

Her kim hakikat namazına talipse hakikat abdesti için de mürşidi kâmile biat ederek onun bildirdiği şekilde yaşamaya başlaması gerekmektedir. Yani mürşidi kâmil muhabbetiyle abdest almalıdır. Temiz toprak ise bünyesinde kendisini kirleten ve kendisine zarar veren unsurların barınmadığı toprak olup hakikatte bünyesinde nefsanî sıfatlar bulunmayan gönüldür ki putlarından arınmış kalp de diyebiliriz. İşte bu kalp mürşidi kâmilin kalbidir. Yere göğe sığmayanın sığıdığı kalptir ki mürşidinin gönlüne giren maksuduna ermiş olur. Yunus Emre hazretlerinin,

*Gönül Çalabın tahtı, gönüle Çalap baktı
İki cihan bedbahttı kim gönül yıktı ise*

dizeleri bu gerçeği beyan etmektedir. Gönüller sultanı Melami Mürşidi Kâmilî Namı Damperli Halil İbrahim Baki Hz de bu hakikatin beyanı için aşağıdaki dizelerle dile gelmiştir.

*Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim
İçip aşk şarabın kendimden geçeyim
Hızır ne Musa ne hepsini bileyim
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

*Derdimi bilen derdimle yoğrulandır
Aşkımı bilen aşkımla kavrulandır
Meydanımda harman gibi savrulandır
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

*Bezm-i elest sakisi Mürşid-i Kamil
Gayb âleminin dili Mürşid-i Kamil
Nefhayı sur sahibi Mürşid-i Kamil
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

*Fail mevsuf mevcut neşesini bulan
Tecelli suphaniye zevkiyle yoğrulan
Dü cihanda maksudu cananın bulan
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

*Seni sevmektir hem dinim hem imanım
Senin sevginle yoğrulan insanım
Nazar kıldım kâinat senin divanın
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

*Ah edip feryadımı duyanım olsa
Derdin nedir deyip bir soranım olsa
Canını canan ilinde yağmalasa
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

Dembir

*Halil söyler sözün görünür özün
Dostlar deminde açılırsa gözün
Sırrı ayan edip görünürse yüzün
Doldurun Kevser'i dem be dem içeyim*

Soru:

Allah Maide suresinde “Su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprağa yönelin. Onunla yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin” buyurmaktadır. Toprak ile alınan abdest yani teyemmüm ve su ile alınan abdest... Abdestin iki olmasından ve su bulunmadığı yerde toprak ile arınmaktan ne anlamalıyız?

Cevap:

Abdestin su ile alınması, bizim nakıs anlayışımızın yani bizi esfelde tutan anlayışın hükümsüz kalmasıyla, ledün ilmi ile oluşan Muhammedî anlayış ile yaradılış gayemiz doğrultusuna yani insanlığımıza ulaşmamızın ne olduğunu ve nasıl olduğunu bilmemizdir. Yani hakikat meydanında mürşidi kâmilin hizmetine girmektir. Suyun olmadığı yerde toprakla teyemmüm yapmak yani hakikat meydanı ve Mürşid-i Kâmile dâhil olunamıyorsa toprağın ifade ettiği sıfatlar üzere yaşama gayretinde ol denilmektedir. Bu sıfatlardır ki sabır, tevazu, alçakgönüllülük, merhamet, hoş görü, bağışlama gibi rahmani sıfatlardır. Yani deniliyor ki yaşantın seni esfelde tutan nefsin varlığının dayanağı olan gurur, kibir, haset, buğuz, öfke, hırs, kıskançlık gibi zulmani sıfatların hâkimiyetinde olmasın, bu sıfatların hâkimiyetinde yaşamak kendine yapabileceğin en büyük kötülüktür. Kendini bir mürşidi kâmilin hizmetine girinceye kadar insanlığa ait değerler üzerine bulun. Üzerini kirleten, kokusunu sana geçiren nefsanîyet çöplüğünden uzak dur. Bakara suresi 207 ayeti kerimede Cenabı Allah,

“Yine insanlardan kimi de vardır ki, Allah'ın rızasına ermek için kendini feda eder. Allah ise kullarına çok merhametlidir.”

Diyerek bize bu hakikati işaret etmektedir. Sen Benim rızam için kendini feda edersen yani kendim dediğin nefsanî yaşantıdan uzak durup teyemmüm abdesti olan kendini zulmanî sıfatlardan koruyarak rahmanî vasıflar üzerine taviz vermeden yaşarsan ben sana merhamet ederim yani sana su olan ledün ilmi sahibi Mürşidi Kamil’i nasip ederim demektedir. Yok, eğer su yok diye teyemmüm abdesti de almazsan yani nefsanîyetinde zulmü yaşamaya devam edersen bu senin seçimin olup Ali İmran suresi 117 ayeti kerimede,

“Onların bu dünya hayatında harcadıklarının durumu, kendilerine zulmeden bir topluluğun ekinlerini vurup da mahveden kavurucu ve soğuk bir rüzgârın hali gibidir. Allah onlara zulmetmedi. Fakat kendileri, kendilerine zulmediyorlar.”

Dedikleri kendine zulmedenler olursun. Şirk içinde nefsine secde eden ve her yaptığıyla bataklığa biraz daha batan ama içinde bulunduğu hali sevenlerden...

Soru:

Gusül abdestinin hakikati nedir?

Cevap:

Gusül abdesti, nefsanî bir istek için nefsanîyet adına yapılan bir eylemden sonra alınması gereken abdesttir. Yani o işin getirisi olan halin terkidir. Kısaca yaptığımız işte kendimizi görerek kendimiz için bulunuyorsak, o halin terkidir. İnsan, gusül abdesti gerektiren hal olan cünüpken namaz kılamaz, Kur’an okuyamaz, tavaf edemez, oruç tutamaz. Şimdi, beyan edilen bu hususları hakikati cihetiyle ele almak gerekir. Cünüplük karşı cinsle nefsanîyet için birlikte olmak sonucu gerçekleşir ki hakikat yolcusu için karşı cins, Hak ile Hak için yaşayan değil, nefsiyle nefsi için yaşayandır. Nefsiyle nefsi için yaşayanla girilen ilişki, bizi zikrimizden, zevkimizden, erkânımızdan, imanımızdan

Dembir

uzaklaştırarak gaflete düşmemize neden olur ki bu nefsimize dönmektir. Bunu şöyle örneklebiliriz; Hak ve Hakikati konuşmak yerine, o kişiyle nefsaniyeti konuşmak, nefisten olanları muhabbet etmek, nefis için isteklerde bulunmak gibi. Hak yolcusu, Hakk'ı zikretmek, Hakk'ı istemek, Hakk'ı fikretmek, Hakk'ı görmek işitmek yerine düştüğü gaflet sonucu nefsinin ilahlığına secde etmiş olduğundan cünüp olmuş olur. Şimdi, cünüpken namaz kılamazsın beyanını şöyle anlamalıyız. Namaz kılmanın yaşamın içinde Allah'ın muhatabı olmak olduğunu beyan etmiştik. Pir Hz'nin "İki şey aynı anda olmaz olursa birisine gayıp gerek" beyanı gereği ya nefsinlesindir ya Allah'la. Nefsiyle olan aynı anda Allah'la olamayacağı için cünüpken namaz kılınmaz.

Kur'an okumak bu âlemi kendi bilinmekliği muradı sonucunda kendi özelliklerini esma ve surat giydirerek zahir etmesiyle âlemi, eşyayı, tecelliyi kuran cenabı Allah'ı her eşyada ve her tecellide okumak olup, enfüsi manasıyla yaradan rabbın adıyla nefsimizden rabbi okumaktır. Kişi cünüpken yani nefsinden nefsinin okurken, nefsinden rabbini okuyamaz.

Tavaf etmek, rabbın sıfatlarını giyinmek olup yedi sıfatı subutiyesini Hakk'a tabi kılmaktır. Bunlar hayat, ilim, irade, kudret, görmek, işitmek ve kelamdır. Hakk'a tabi olan bu sıfatların muhatabı da Hak'tır. Cünüpken muhatabımızın nefsaniyet olması Beytullah'ı tavaf etmemektir. Oruç tutmak ise nefsimizde nefsimizi görmekten, bilmekten nefsimizden rabbimizi görmeye yücelmek olduğundan nefsiyle olan nefsinden gayrı görmeyeceği için cünüpken oruç tutulamaması bu sebeptendir. Şimdi, cünüplükten arınıp bu ibadetleri yapabilmek ancak kendisinden uzaklaşıp gaflete düştüğümüz hale geri dönmekle mümkündür. Allah'ı zikretmeyi, fikretmeyi, sevmeyi terk ederek nefsaniyete düştüğümüzden nefsaniyeti terk edip Allah'ı zikreder, Allah'ı fikreder be Allah'ı sever hale gelmektir gusletmek. Zaten gusül abdestinde ağzın yıkanması burnun yıkanması ve bütün vücudun yıkanması varlığımızın ve

amellerimizin nefsanîyetten arınmasının işaretidir. Cünüp olan Hak yolcusunun tekrar kendisine telkin edilen zikrullah'a hizmet etmeye başlaması kalbine giren nefsanî isteklerin arınması için farzdır.

Soru:

Namazın dışındaki altı şart namazı eda edebilmek için gerekli olan şartlardır. Bunlara da abdest nazarıyla bakarsak nasıl yorumlarız?

Cevap:

Şimdi, namazın dışındaki şartlar altı adettir. Bunlar:

1- Hadesten taharet:

İç temizliktir. İnsan evvela düşüncesini anlayışını temizlemeli. Dünyaya olan, dünyanın gelip geçici olan istek ve arzularından düşünce âlemini arındırmalıdır. İnsan yaşantısında nefsiyle beraber bulunursa, nefis varlığında hüküm sürer. Bu ana kadar sürdürülen bu hükmün ve nefsin sıfatlarının esiri olarak Allah'a imana değil, dünyaya meylettik. Nedir bizi Allah'tan, imandan uzaklaştıran nefsin sıfatları, Haset, buğuz, kibir, gurur, kıskançlık, öfke, riya, sabırsızlık, dedikodu, kin vs. İnsan namaz kılmak olan Allah ile olmaya başlayacaksa, kendisini Allah'tan ayrı tutan bu mahlûk sıfatlarından arınmalıdır. Düşüncesindeki, anlayışındaki bu hasletleri terk etmelidir. Nefsiyle nefsi için düşünmek yerine Allah ile Allah'ı düşünmelidir. Aklında Allah'tan gayrılarını varken Allah ile yani Allah'a muhatap olamazsın. Cenabı Resulullah Efendimiz,

“İslâm, temizlik temeli üzerine bina edildi”

“Allah temizdir, temizleri sever”

Hadisi şerifleriyle bu hususa işaret buyurmuştur. Bizlere, İslam'ın, temizlik olan nefsanîyeti oluşturan mahlûk sıfatlarından arınmak olduğunu anlatmaktadır. Dışımızı ne kadar su ile

Dembir

temizlesek de içimizi yani düşüncelerimizi, anlayışımızı nefsi emmaremizden alıp Allah'a yöneltilmiyorsak bu Allah'ın istediği temizlik yani İslam üzerine olmak yani Tevhit eri olmak değildir. İkinci hadis bize bunu göstermektedir. Allah temizdir Allah'ta ikilik yoktur. Allah ikiliği mümkün olmayan birliktir. Bizim kendi ikiliğimizi tevhit edişimiz Allah'ın istediği temizliktir. Bu sebeple temiz olanı sever diyor yani tevhide erip, kendisine ulaşır, kendisiyle birlikte olanı. İnsan olmak, Allah'a muhatap olmaktır.

2- Necasetten taharet:

Dış temizliktir. Elbise insanın üzerine giydiği bez parçalarıyla birlikte yaşamdaki görüntüsüdür. Tabi ki önce kıyafetlerimiz temiz pak olacak. Geldiğin yer varılacak en güzel yerdir. Anlayışında dünya ehlinde makam sahibi birisinin yanına giderken bile kılığın kıyafetine dikkat ediyorsun özen gösteriyorsun da burada mı önemsenmeyecek. Ama sadece bu değildir. Yaptıkların da, konuştukların da elbisedir. Seni imanından ayıran, edebe, güzel ahlaka uymayacak olan bütün hareketleri terk etmek, bunların bulunduğu şirk ve küfür ortamlarından uzak durmak, daha evvel bizi esfelde tutan, bizi şirk ve küfür ehli yapan konuşmaları terk etmek, bulunduğu mahale ait şüphelerinden kaygılarından arınmaktır. Geldiğin yere olan inancından emin olmaktır. Bu eminlik olmazsa iman sende istediği hale bürünemezsin. Kur'an'ı Kerimin Tevbe suresi 28 ayetinde,

“Ey âmenû olanlar (Allah'a ulaşmayı dileyenler)! Müşrikler sadece bir necistir (pisliktir).”

denilerek bize bu gerçeği beyan etmektedir. Allah'a ulaşmayı diliyorsanız, müşriklik olan şirk ve küfür ortamlarında bulunmayı, şirkten yana konuşmayı, nefsin isteklerinin peşinden koşmayı yani nefsinle nefsin için yaşamayı bırak, benimle benim için yaşamaya başla demektedir Mevla.

3- Setr-i avret:

Sırlamaktır. İnsan o'dur ki çok düşünüp az konuşur. Kendisine bildirilenler kendisinedir, başkalarına anlatasın ne çok şey biliyor dedirtip kendini ispat edesin kendini övdüresin diye değil; ilmi hale dönüştürmen içindir. Senin bulunduğun yer sana nefsinden arınasın diye yapılan ikramdır, bu ikrama layık hale getir varlığını, edebe, ahlaka bürün, güzel hasletler içerisinde yaşantını devam ettir. Yaşantınla örnek ol. Etrafında kusur görme, eksik görme ve kimseyi yerme, aşağılama kusur görmekten geç gördüklerini de sırla açma. Kusuru kendinde gör, noksan görmekle aslında noksan sen oluyorsun, kendini sorguya çek ve yaşamında şikâyet ile isyan ile bulunma, her haline rıza göster, rıza kapısından ayrılma. Dünyada bulaşmış olan mahlûk sıfatlar senden tecelli etmesin diye sabrı devreye sokup sabırla ört onları. Öfkelenecek misin sabırla ört ki dışarı çıkmasın. Eski alışkanlığına göre söz mü çıkacak, sabırla ört çıkmasın. Nakıs anlayışına göre hüküm mü vereceksin, sabırla ört çıkmasın. Sabır iki türlü de yani hem sana hem senden tecelli edene olmalıdır. Allah'ın muhatabı olan, Allah'ın istediği kulluk olan namaz, ancak böyle olunursa kılınabilir. Cenabı Allah Yunus suresi 109 ayeti kerimede,

“Sana vahyolunan şeye tâbî ol! Ve Allah, hükmedinceye kadar sabret! O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.”

buyurarak bize bu hakikati beyan etmektedir. Vahyolunan şey bize isabet eden tecelliler ve bizden zahir olacak tecellilerin isteğidir. Her ikisinde de sabırlı ol denilmektedir. Acele etme, hemen karar verme. Eski olan ve seni ikilikte tutan bilişlerini devreye sokma. Her ne oluyorsa, o iş öyle olduğunda en güzel olduğu için olmaktadır. Unutma, Allah'ın dileği olmayan vücutlanamaz.

4- İstikbal-i kible:

Dembir

Kibleden ayrılma. Meydanında seninle beraber bulunan iman sahiplerini örnek al. Onlarla birlikte ol. İman sahiplerinin yanında olanlara iman bulaşır, küfür ehlinin yanında olana küfür bulaşır. Numuneyi misal olan edep, erkân ve güzel ahlak sahibi karşında, gözlerinin önünde sana kul olmanın ispatı olarak bulunmakta, onu örnek al, ona benzemeye çalış. Aklını ve cüzzi iradeni kül'e tabi kıl.

O yalan söylemez, sen de yalan söyleme.

O dürüştür, sen de dürüst ol.

O çalışkandır, sen de çalışkan ol.

O'ndan kimseye zarar gelmez, senden de emin olsunlar.

O düşünür, araştırır, her anı Allah'a olan imanı, sevdası ve aşkıyla, zikriyle doludur, sen de öyle olma gayretini göster.

Senin kendi bilişlerin doğrultusunda sürdüğün yaşam ve bu yaşam içinde bulunuş halin seni nefsinle birlikte şirk içinde tutan bilişlerdi. Hala bu bilişlerin oluşturduğu hakikate göre yanlış anlayışında ısrarcı olma. Hala kendine göre kararlar alıp uygulama. Hala kendi bildiğin gibi yaşama.

Kıblene arkasını dönerek yapılan secde kendine zulmetmendir. Cenabı Allah Bakara suresi 150 ayeti kerimesinde,

“Nereden çıkarsan çık, bundan sonra yüzünü Mescidi Haram yönüne çevir. Ve nerede olursanız olun, yüzlerinizi o yöne çevirin ki, insanlara sizin aleyhinizde delil olmasın. Onlardan zulmedenler hariç, artık onlardan korkmayın. Sizin üzerinizdeki sevgimin azalacağından korkun ki, sizin üzerinizdeki nimetimi tamamlayayım da böylece hidayete eresiniz.”

demektedir. Nerede, ne iş yapıyor olursak olalım, kiminle hangi konu üzerine konuşuyor olursak olalım bizler, bize giydirilen derviş gömleğini asla çıkartmadan bulunmalıyız. Dervişlik sadece sohbe gelip muhabbet dinlemek değil, her muhabbetle giydirilen gömleği üzerimizde taşımak ve bu gömleğe göre yaşamaktır:

5- Vakit:

Vakti yaşamaktır. Hangi vaktin namazındaysan o vaktin namazını kıl. Eğer bulunduğun vaktin değil de başka vakitlerin namazını kılsan hem kıldığın namaz kabul edilmez hem de vaktin namazını zayi etmiş olursun. En güzel olan o an hangi vakit lütfedildiyse onunla meşgul olmak, o vakti tefekkür edip araştırıp zevk ederek zikrederek o vakitte bulunmaktır.

Yaşantında geçmişle uğraşıp geçmişe saplanmak, anını yaşamana, anındaki zevkine, zikrine mani olacaktır. Gelecek için merak ve arayış içinde olmak anına engel olacaktır. Bulduğun anı en güzel şekilde imanla, zikrinle yaşamaya çalış. Teslimiyet içerisinde samimiyetle endişelerden, beklentilerden arın. Allah'ı zikretmeden geçen her anıma hayıflanıyorum, imansız geçen günlerime yanıyorum pişmanlığı fayda etmeyecektir. Vakit olan zaman Allah'ta andır ve Allah'ın muhatabı olmak anını Allah'la birlikte yaşamakla mümkündür. Cenabı Resulullah Efendimiz Hadisi Şerifinde, *“Daha vakti var, ilerde yaparım, demek, şeytanın müminlerin kalplerine bıraktığı bir vesvesedir.”* diyerek bizleri bu konuda uyarmaktadır. Nefsin öteleme tuzağına düşmek anımızı nefsimizle birlikte geçirmektir. Anını nefsiyle geçirenler kaybedenlerdir. Yine Cenabı Resulullah Efendimizin,

“Allah'ı bilen bir âlimin bir rekâtlık bir namazı, Allah'ı bilmeyen kimsenin kıldığı bin rekât namazdan daha iyidir.”

beyanı bu hakikati göstermektedir. Anını Allah ile geçiren kişinin durumu, öteleyerek anını nefsi için geçiren kişiden daha hayırlıdır çünkü Allah'ı bilmeyen kişi geçmişte kalıp, gelecek endişesi içinde buldukça Allah'tan razı olmaktan uzak kalacaktır.

6- Niyet:

Niyet etmektir. Yalnız ağız ile söylemeye niyet denmez. Namaza niyet etmek demek, ismini, vaktini, kibleyi, cemaatle kılınıyorsa

Dembir

imama uymayı, kalpten geçirmek demektir. İmama tabi olanın kendisine ait kıyamı, rükûsu, secdesi olmaz, kıyam da rükû da secde de imamındır.

“Amellerden önce niyetlerinize bakarım”

demektedir Cenabı Allah. Niyetimiz sadece Allah rızası için olmalı. Meydanın ilmini sahiplenip kendimizi ispat etmek olmamalı. Gösteriş yapmak için olmamalı. Kendimizi zikrettirmek olmamalı. Övülecek, met edilecek, zikredilecek tek varlık Cenabı Allah'tır. Meydana gelmek, Mürşid-i Kamil'e tabi olmak, ancak Allah'ta fena bulma sonucu Allah ile olmak için olmalıdır. Eğer aslimızı kendi zahirliğimizde zuhura getirmenin dışında her hangi bir başka niyet sebebiyle geldiysek, inanın bunu hakikat meydanında bulamayacağız. Aşkın pazarında nefsanîyet malı satılmaz. Hem satın alamazsın hem de satamazsın. Bu pazarda canlar satılır.

“Dervişlikten murat ancak, sebebi yar cemalidir.”

Namaz huzuru Hak'ta olmak yani Allah'ta yok olmaktır. Namaz benliğimizi, nefsimizi, arındıran, gönlümüzü gizli şirklerimizden paklayan, sultana layık hale getiren ibadettir. Allah'tan gayrısının kalmadığı ibadettir. Kul ismiyle zikredilen güzel ahlak sahibi olma ibadetidir. Namazı dilde kelam ile değil hal ile kılma niyetin, niyetin doğrultusunda hizmetin olsun. Kur'an'ı Kerimin Kehf suresi 110 ayetinde Cenabı Allah,

“Kim Rabbine kavuşmayı arzu ediyorsa salih amel işlesin ve yapmış olduğu ibadette hiç kimseyi Rabbine ortak koşmasın.”

buyurarak iman yolunda başka niyetler besleyerek bulunmanın kendisine ortak koşulması olduğunu beyan etmektedir. Rabbe kavuşmanın ancak bu kavuşmayı samimiyetle isteyip, isteğimiz doğrultusunda hizmet etmekle olacağı söyleniyor.

Salih amel denilen budur. Salih amel, yani isteğimizde samimiyet, sadece Allah'ta fena bulmak olmayan bir amaçla meydana hizmet görmek, bizi, Maun suresi 4-5 ayetlerinde,

“Vay o namaz kılanların haline ki onlar, kıldıkları namazdan habersizdirler.”

belirttiği hale yani içinde bulunduğumuz hakikatten habersiz, tevhit deryasında benlik gemisiyle yol almaya çalışanlardan oluruz ki bu kendimize yapacağımız en büyük kötülük olup nasibi zayi etmektir. Hu.

Namaz kılmak miraç mümin olana
Müminlik Hakkıdır abdest alana
Şeriatta belli on iki şartı
Karşılığı nedir hakikatında.

Hadesten taharet dışını paklar
Suyla yapanları başlangıçtalar
Nefsin hoşlandığı yerde duranlar
Balığa dönse de noksan kalırlar.

Necasetten temiz olmak gerekir
Aslını yapmamak caiz değildir
İçin de içine girebilmeli
İncitmemek yetmez incinmemektir.

Setri avret bize örtünün diyor
Örtünmek kumaşla sona ermiyor
Nefisten gelecek tüm söylemlere
Ağzı kapatmayı gerektiriyor.

Vakti sınırlama sadece beşe
Geleceği bırak geçmişe düşme
Zayi olur sonra telkin edilen
Bulduğun anı yaşa zikrinle.

Niyet halis olsun gelip geçmesin
Zorluk karşısında pes etmeyesin
Yaşam denen ömrün bütünlüğünde
Verdiğin ikrarla güzelleşesin.

İstikbali kıble önünde duran
Sadece suretse ikilik inan
Secde mahallinin temizliğini
Yapabilmek için gönüle bağlan.

Yerine getirdin altı şartını
Müminlerin kalbi abdest almalı
Fakir **Halil**'dedir diğer altısı
O zaman kılınır Miraç namazı.

Kur'an

Vahdet deryasına girmek istersen
Velayet şehrinin kapısı Ali

Allah kalamını duymak dilersen
Dinle natıkayı Kur'an'dır Ali

Hak ayetlerini görmek istersen
Bismelenin başı noktası Ali

Tevhit imanına ermek dilersen
Habibin gönlünde Murtaza Ali

Veledi kalbin doğsun istersen
Cümle âşıkların Türabı Ali

Nefsi emmareyle cihat dilersen
Cenabı Resulün Merdanı Ali

Küfre karşı dimdik durmak istersen
Cenabı Allah'ın Haydarı Ali

Fakir bu Meydanda **Halil** dilersen
Er meydanının Sultanı Ali

Kur'an'ı Kerim Cenabı Allah'ın Cenabı Resulullah Efendimize Cebrail vasıtasıyla, Kendisi, Habibi, İslam, iman, insan, kul adına iletmış olduğu sözlerden oluştuğu için Hak kelimadır. İçeriği Hak kelamı olması sebebiyle kutsiyet taşımaktadır. Tüm bunların yanında bir olguyu zıddıyla mukayese ederek anlayabildiğimiz için içeriğinde imanın, insanın, kulun zıttı oluşumlar da barındırmaktadır. Her ne kadar zıtlık bizim anlayışımızda anlam kazanan bir kavram olsa da Hak katında gayrılık değildir. Bu sebeple Kur'an'ı kerimi içeriğindeki Rahmaniyyet ve zulmaniyyetle birlikte bir bütün olarak kabul edip saygı duyuyoruz ve değer veriyoruz. Beyanın Hakk'ın beyanı olması sebebiyle beyanın içerisindeki tüm zıtlıkları da kabullenip öpüp başımızın üstüne koyuyoruz.

İşte, nasıl ki kitap olan Kur'an'ı kerim Hak beyanı olduğu için bütünüyle kabul görmekteyse yaşamın da Hakk'ın tecellisi olduğu için her şeyiyle, olduğu gibi kabul görmesi, değer verilmesi, saygı duyulması gerekiyor. Yaşamın içerisinde kendimize görelerle ötekileştirip kabul etmediğimiz, kendimizden daha aşağıda gördüğümüz sureti ve fiiliyle her oluşum, bizim o oluşuma Kur'an'ı layıkıyla okuyamadığımızdan kaynaklı zannımızla bakmamızdandır. Kur'an'ı sevap kazanma kitabı yapmaktan kurtarıp, kendimizi tanıma kitabı haline getirerek okuyabilirsek bu âlemi de okumaya başlarız. Kur'an bize âlemde kendi hakikatimizi okuyabilecek Rapçayı öğreten bir kitaptır.

Nasıl ki, ak kâğıtta kara yazı olmasıyla kitab-ı Kur'an'ı Kerimin içeriğindeki her harf, harflerden oluşan her hece, hecelerden oluşan her kelime, kelimelerden oluşan her cümle, ister imanı anlatsın ister imanın zıddını, ister Habibini anlatsın ister cehili, ister lehebi anlatıyor olsun ayrımsız tümü Hak kelamı olduğu için ayetse, canlı Kur'an'ı Kerim olan bu yaşamın içinde bulunan anlatılanları zahirleri de her birisi ayettir. Çünkü yaşam Allah'ın kendisini muhabbet edışıdır.

Dembir

Yaşamdaki, her esma, her suret, her fiil Cenabı Allah'ın kendisini o esma, o suret, o fiil ile zahire getirişî yani batınındaki sıfatları kesif hale getirişidir.

Yaşam Kur'an'ında bu ayetleri işitip görmenin yolu ancak yazılı Kur'an'da işitip görmekle mümkündür. Ne zaman sevap kazanmak için okumaktan geçip anlamak için okumaya başlarsak işte o zaman işitip görür hale geliriz ve bu işitme ve görmeyle yaşama nazar kılınca yaşamı da işitmeye ve görmeye başlarız. Ses işitmekten Allah'ı işitmeye başlamak, suret görmekten Allah'ı görmeye başlamak...

Bilinmelidir ki, bilmediğimiz bir şeyi ne işitir ne de görebiliriz. İşte Kur'an'ı anlamak bu derece önemlidir. Şimdi bizler, Kur'an'ı içeriğinde bize göre uygun olmayanları ayırıp bize göre uygun olanları alıp kabul eder diğerlerini yok sayarsak Hak katında iman ehli olamıyorsak aynı durum yaşam için de geçerlidir. Yaşamı bütünüyle olduğu gibi kabul etmedikçe, yaşamın içerisinde var olanların tümünü Hakk'ın ayeti olarak görmedikçe gerçekte iman ehli olamayız. Ayrım yapmak nefisten geldiğinden şirk içinde yaşamaya devam ederiz. Şirkin barındığı yer iman değildir.

Kur'an'ı, Kur'an'da kendi aslımızı anlamak için okumalıyız. Kur'an'ı, Allah'ı tanımak için okumalıyız. İmanımız, Allah'ın Kur'an'ı Kerimde kendisini anlattı Allah'a olmalıdır. Kur'an'ı Kerim okumak Arap alfabesiyle yazılmış yazıları okuyabilmek değildir. Okuyabildiğin kelimelerin okurken Rabbin sana hitap edişî olduğu bilinciyle ne okuduğunu yani sana söyleneni anlamak ve anladığını yaşantında uygulamaya almaktır. Arapça okumayı öğrenmek başka bir şeydir, Arapça okuduğun beyanı anlamak başka bir şey. Arapça harflerin ne olduğunu bilmekten çok daha ileridedir Kur'an'ı Kerim okumak. Mesela Arapça bilmeyen birisi bu alfabeyle yazılmış bir cümle görse okuyamaz, bu cümle بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللهُ بِسْمِ

Bilmiyorsa okuyamaz ancak bu alfabeyi öğrenen okuyabilir. Bu cümlede **Bismillāhirrahmānirrahīm** yazmaktadır. Arapça harflerle yazılmış bu cümlenin Bismillahirrahmanirrahim olduğunu okumak, okumak değildir sadece Bismillahirrahmanirrahim yazdığını bilmektir. Okumak, Bismillahirrahmanirrahim'in ne olduğunu anlamaktır. Eğer beyanın bize ne dediğini işitmeden okuyorsak noksandır. Allah'ın istediği şekilde Kur'an'ı Kerim okumak, kendisini işiterek ve işittiğimizi anlayarak okumaktır.

Önce bize ne denildiğini anlayacağız sonra isteneni yerine getirerek kul denilen, kendisinden razı olunmuşlardan olacağız. Bu ise ancak tevhit eri olmakla mümkündür. İnanan ve inandığı için inancın gereği olan ibadetlerini yerine getiren her inanmış, günde beş vakit namaz kılarken Fatiha suresini,

Sabah Namazı - 4 rekât, Öğle Namazı - 10 rekât, İkinci Namazı - 8 rekât, Akşam Namazı - 5 rekât, Yatsı Namazı - 13 rekât

olmak üzere toplam kırk defa okumaktadır. Sadece surenin Arap lisanıyla okunuşunu tekrar ediyor ama ne dediğini bilmiyorsa ve Allah'ın kendisinden ne istediğini işitmiyorsa bu okuma onu kendisiyle nurlandırmaz çünkü Kur'an'ı Kerim Allah'ın sözü olduğundan Allah'ın nurudur.

Şimdi Cenabı Allah'ın bize hitabı olan Fatiha suresinde idrakimize ne söylediğini lütfettiği kadar anlamaya çalışalım ve isteneni yerine getirme gayretine girelim ki biz gerçekte Fatiha suresini okuyanlar olabilelim. Aksi halde ezberletileni tekrarlayan papağanlardan farkımız olmayacaktır ya da baba derken ne dediğini bilmeyen çocuk mesafesinden çıkamamış oluruz.

الرَّحِيمِ الرَّحْمَنِ اللَّهُ بِسْمِ

Bismillāhirrahmānirrahīm

Rahman ve Rahīm olan Allah'ın adıyla-

Dembir

Bismillahirrahmanirrahim’de, Allah, Rahman, Rahim esmaları zikredilmekte olup, yaşam denilen, âlem ve varlık denilen bu esmaların tecellisiyle mümkündür. Var olan her zerrede Hakk’ın varidatı vardır, gayrısının olması mümkün değildir. Tek bir zerre dahi yok ki onda varidat olmasın çünkü yaratılmış Hakk’ın zuhuratıdır, yaratılmış Hakk’a elbisedir. Suret sireti olmadan var olmaz. Elbisen içinde sen yokken ayakta duramaz, hareket edemez.

*Allah esmasıyla Vücut tecellisi,
Rahman esmasıyla Sıfatların tecellisi,
Rahim esmasıyla Fiillerin tecellisi*

olan âlem ve dahi halk Allah’tan gayrı değildir, bizatihi kendiliği olarak tecellisidir. Bir insanın bütünlüğü onu oluşturan unsurlarladır ve her birisinin kendi vücutu, sıfatı, efali vardır. Şimdi bunlara tek tek bakarsak senden ayrı görünür ama hepsi sen denilen bütünün bir parçası olup senin “ben” dediğin varlığıdır. Nasıl ki sen zikredilince tümü sende batın oluyorsa işte dünya da böyledir. Kendindeki Allah tecellisini idrak edip acziyete bürünerek varlığında Hakk’ı bilmek kulluk olup, kul Allah’ın muradıdır. İnsan ancak o zaman hakikatte Bismillahirrahmanirrahim demiş olur. Varlığı nefsimizle tevhit ederken söylemek, hakikatte söylemek değildir.

العَالَمِينَ رَبِّ لِلَّهِ الْحَمْدُ

Elhamdü lillâhi rabbil'alemin

Hamd âlemlerin Rabbi, olan Allah’a mahsustur.

Hamd, övmek, yüceltmek, şükretmek ve tecelli eden anlamlarında kullanılmaktadır. Âlemlerin yaratıcısı olan Allah’a mahsus olması, bütün âlemlerde Allah’ı müşahede etmek olup, görülen güzellikler Allah’ın güzelliğinin yansımalarıdır. Bir işi yapmak Allah ile mümkün olduğundan, yapılan işlerde Allah’ı görmek ve her tecelliye bu nazarla bakıp eyvallah demektir

çünkü bütün fiillerin faili Allah'tır, gayrısı olması o fiilin meydana gelmesindeki unsurların Allah'tan gayrısına ait olması demektir ki bu mümkün değil. Kul, ***Elhamdü lillâhi rabbil'alemin*** derken Allah kuluyla kelama gelip, Hakikatte, cümle fiillerde fail olan benim ve sen her fiilde benim Efal'imi müşade ederek, efali kendine nispet etmeye tövbe edip acziyetine bürünerek benim her an bir şan alışıma seyran ederek kendisinden razı olduğum kullardan olursun demektedir. İnsan kendisine nispet ettiği Efal'i mülk sahibi olan Allah ile tevhit etmelidir. Nasıl ki lamba elektriğin aydınlatma özelliğine suret olmakta, aslında lambadan aydınlatan elektrikse ve elektrik olmadan aydınlatamaz ise insanın da Allah'tan ayrı kendisine has bir işi yapabilmesi mümkün değildir. Hamd âlemlerin yaratıcısı olan Allah'a aittir. Bizler bizimle tecelli eden işlerde o işi yapan olarak Allah'a şahit olunca ancak o zaman ***Elhamdü lillâhi rabbil'alemin*** demiş oluruz. İşlerimizde nefsimize şahit olurken söylemek, hakikatte söylemek değildir.

الرَّحِيمِ الرَّحْمَنِ

Errahmânir'rahim

Rahman ve Rahimdir.

Allah Rahmandır, yaratılmış olan her zerrenin yaratılmışlığının mümkün olanlarını verendir. Allah Rahmandır, sağlık, rızık, ilim, görme, işitme, konuşma, irade, güç kudret ve yaratmış olmakla hayat verendir. Allah Rahimdir, bütün bu sıfatlarla sıfatlanan kendisini tanıtıp ilan edendir. Allah bilinmek isteyen ve bu doğrultuda kendisinin bilineceği özellikleri halk edip tecelliye çıkandır. Bu sebeple Cenabı Allah ***Errahmânir'rahim*** hitabında cümle sıfatlarda mevsuf olan yani cümle sıfatlarda sıfatlanan benim demektedir.

Hayat sıfatıyla diri olan, İlim sıfatıyla âlim olan, İrade sıfatıyla dileyen, Kudret sıfatıyla güç sahibi olan, Kelam sıfatıyla konuşan, Görme sıfatıyla gören, İşitme sıfatıyla işitendir.

Dembir

Bütün bu sıfatlarda beni müşahede edin, bu sıfatları kendinize nispet etmeyin demektir. Varlık denilen bu özellikler olup senin benden müstakil kendine ait varlığın olamaz, varlığın sahibi olup o varlıktan bilinen benim demektir. Cümle fiiller bu sıfatların tecelliye çıkması olup, tecellide olan benim demektir. Bizler, ancak sıfatları kendimize nispet etmeye tövbe edip sıfatlarda sıfatlanan olarak Allah'a şahit olduğumuzda Hakikat cihetiyle *Errahmânir'rahim* demiş oluruz.

الدِّينِ يَوْمَ مَلِكٍ

Maliki yevmiddin

Din gününün sahibidir.

Din günü, kıyametin kopması sonucu yaratılmış olan her zerrenin fenasının gerçekleşmesi olup cümle eşya yok olacaktır. Vücut vücutullah olduğundan bu hakikati keşfedip vücudunu sahiplenme son bulacak, yokluğa girilecektir. Cenabı Allah *Maliki yevmiddin* derken cümle mevcudatta, cümle vücutlarda mevcut olan benim demektir. Benim dışımdaki her zerre fani olucudur, Baki olan yalnız benim, her şey helak olur ancak benim zatım kalır demektir. İşte insan bu idrake zevken erdiğinde vücudu kendisine nispet etmeye tövbe ederek kendi kıyameti kopmuş, ölmezden evvel ölüp Allah'ta fena bulmuş olur. Artık ne kendisi nede bu âlem kalır. Nedir dünya, nedir ukba ehli nur görmez zevkinde nur ehli olmuştur. Bizler, ancak vücudu kendimize nispet etmeye tövbe edip vücutlarda mevcut olarak Allah'a şahit olduğumuzda Hakikat cihetiyle *Maliki yevmiddin* demiş oluruz.

نَسْتَعِينُ وَإِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ

İyyâke na'budü ve iyyâke nesta'in

Ancak sana kulluk ederiz ve ancak senden yardım dileriz.

Allah'ım, yalnız sana kulluk ederim denilmekte çünkü Hak'tan gayrısı yoktur. Kulluk, varlığı sahiplenmekten geçilmiş

yokluktur çünkü *Maliki yevmiddin* diyerek Hak'ta batın olunmuştur. Hak zahir halk batındır görünen Hak'tır. Bu sebeple zahirliğimizde Hak görülmektedir. Hak'tan gayrı hiçbir varlık kalmamıştır bizimle birlikte varlıkları Hak'ta fena bulmuştur. Şirkten geçilmiştir ki, şirk Allah'a eş koşmak kendine varlık vermektir. Allah'a eş koşmak ise Allah'tan başka bir gayrının, bir işi yapabilmesi, sıfatlanması ve vücudlanmasıdır, bu da mümkün değildir. Halk batındır, Allah'ın zati ilmiyesindedir henüz zuhura çıkmamıştır. Her görünen Hak olup Hak yine kendisini görmektedir.

Hak'tan gayrı bir zerre yoktur bunu göremeyenler bu idrake ermeyenler kendi varlığını Allah'ta fena kılamayanlardır. Kulun ağzından Allah'ım yalnız sana kulluk ederim, her yüzde müşahede edilen Allah'tır diyen Hak'tır. Salik fena meratiplerinde nispet efalini vermiş, nispet sıfatını vermiş, nispet vücudunu vermiş nefsi ölümü tatması sonucu Allah'ta fena gerçekleşmiş Hak zahir olmuştur. Mansur Hz'lerinin "*Ene Hak*" nidası bu idrakte zevken gerçekleşmiş olup "*Ene Hak*" diyen yine Hak'tır. Bizler kendi zahirliğimizde Hakk'a şahit olduğumuzda ancak o zaman Hakikatte *İyyâke na'budü ve İyyâke nesta'in* demiş oluruz. Aksi durumda Hak bizim için gayıpta, ötelere ötesinde, yedi kat gökyüzündeyseniz şahadete ait sözün ezber tekrarında kalmışsınız.

المُسْتَقِيمَ الصِّرَاطَ اِهْدِنَا

İhdinessrâtel müstakîm

Bizi dosdoğru yola hidayet eyle.

Doğru yol kulluk üzere bulunmak olup Hak, halk olarak kulluğa çıkmıştır yani yaratılma gerçekleşmiştir. Kul geldiği boyutta Hakk'a elbisedir Hakk'ın sıfatıdır. Kendisini var etmeden ama ayırmadan denizdeki Mahiler gibi, ne denizdirler ne de ayrı, ağacın gölgesi gibi, ne ağaçtır ne de ayrı.

Dembir

Bu zevkte bulunduğu sürece, güzel ahlak üzere her yüzde Hakk'ı müşahede ettiği sürece kuldur. Acziyetini terk etmeden cümle sıfatlarda Zatın özelliklerini keşf ederek muhatabı Hak olarak seyrandadır. Dosdoğru yolda bulunmak, Allah'ı kendisine nispet etmeden Hakk'ı muhabbet ve ispat ederek yaşamaktır. Bizler, kendimizi nispet edip kendimizi ispat etmeyerek, maneviyatta bulunmalıyız. Nispet olursa firavunlaşılır. Ya Rab bizi kendinden ayırma, kulluktan ayırma, Zahir olan Muhammedî güzel ahlaktan ayırma. Muhabbet ile hal ile senin güzelliğine ayna olarak bulunma daimliğinde gayretimizi arttır. Varım senin halkiyetin, zahirine ben batınıma sen denilmektedir. Hakikatte, varlığı sahiplenmeden her yüzde Hakk'ın seyridir ***İhdinessrâtel müstakîm*** demek.

الضَّالِّينَ وَلَا عَلَيْهِمُ الْمَغْضُوبِ غَيْرِ عَلَيْهِمْ أَنْعَمْتَ الَّذِينَ صِرَاطَ

Sırâtallezîne en'amte aleyhim ğayrılmağdûbi aleyhim ve leddâllîn

Kendilerine nimet verdiği mutlu kimselerin yoluna; gazaba uğramışların ve o sapmışların yoluna değil.

Sırâtallezîne en'amte aleyhim ğayrılmağdûbi aleyhim ve leddâllîn hitabındaki nimet, Hakikat sırrı olup bu sırla sırlanıp Allah'ın muradı olmaktır ki **Ademiyet zevkidir**. Allah ve Muhammed'in cem olup varlık âlemine gelişi ile Âdem'in zahir oluşudur.

Âdem safiyullah çekti şahadet Allah ve Muhammedi gördü tek vücut.

Bu kimseler âlemde Hak ile olup halkta Hakk'ı, Hak'ta halkı müşahede ederler, daim huzurdadırlar. Onlar her hali ile Allah'a misaldirler. Muhabbetleri ne hal üzere olursa olsun iyiden, güzelden Hak'tan hakikatten yanadır ve insanlara bu gerçeği ispattadırlar.

Onlar vardıkları bu manevi makamları ve irfaniyeti sahiplenmeden her oluşumda Hakk'ı zikredenlerdir. Onlar tevhit eridirler, onlara bakanlar onlar gibi olmak istemektedir. Bu oluşan manevi varlığı sahiplenip kendi ilahlığını ilan edenlerden, sana şirk edenlerden eyleme, beni bana bırakma ya Rab. Kendisinden razı olduğun kullar zümresinden eyle ya Rab niyazıdır, hakikatte, bize bakanın bizden uzak durmak isteyeceği şirk içindeki nefsi emmareye göre olan yaşamdan arınıp bize bakanın bizim gibi iman ehli olmak isteyeceği yaşamı yaşamaya başlamaktır *Sırâtallezîne en'amte aleyhim ğayrilmagdübi aleyhim ve leddâllin* demek.

Cenabı Allah, cümlemizin Hakikat yüzüyle Kur'an'ı Kerim okuma gayretimizi daim eylesin. Bizi kendisinin tanımladığı kul anlayışında yaşayıp kulum dediklerinden eylesin. Anlamalıyız ki, her hangi bir yabancı dilde ne dediğini bilmeden bir yazıyı okumakla Arap dilinde bir yazıyı okumak arasında fark yoktur. Evet, denilir ki Kur'an'ı Kerim okumak sevaptır. Doğru lakin anladıkları gibi yani ne dediğini bilmeden okumak papağan gibi ezber tekrarıyla değil, ne dediğini bilerek okuyup istenileni yerine getirerek okumak sevaptır. Okunulan bizi kendisiyle güzelleştirdiğinde sevaplanmış oluruz.

Soru:

Cenabı Allah en şerefli diye nitelendirdiği insanı yaratmazdan evvel onun yaşaması için gerekli olan ortamı hazırladı. Maksudı bilinmeklikti. Kâinat kitabına kendisini nakşeden Mevla, bilecek olmaktan ötürü en şerefli olanı yaratılış planında en sona bıraktı. İnsandan önce kâinatta canlılar vardı bitkiler, hayvanlar, melekler ama hiç birisine bir kitap inzal olmadı. Allah Mushaf'ı insana inzal etti. Bunun hikmeti nedir?

Cevap:

Cenabı Allah Tin suresi 4 Ayet-i kerimede,

“Ant olsun ki biz insanı Ahsen-i takvim üzerine yarattık”

buyurmaktadır. *Ahsen* anlam itibarı ile bilme, bilgiyi öğrenme, bilgiyle bilinmeyi keşfetme, algılama, mantık yürütme kabiliyeti, hayal kurabilme anlamlarına gelmektedir. Buradan anlıyoruz ki Cenabı Allah İnsanı bu özelliklerin kendisine ait olması sebebiyle kendi özelliklerimde yarattım buyurmaktadır. Yaratılmışlığın içinde insan dışında hiçbir canlıda bu özelliklerin bulunmayışı sadece insanın bu özelliklerle yaratılmış olmasındandır. Kur’an’ı Kerimin Ahzab suresi 72 ayetinde,

“Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.”

buyurarak vurguladığı emanette işte kendisine ait özellik olan *Ahsen* diye zikredilendir ki emanet demesi de insanın kendisine ait olmayışıdır. Cenabı Allah Bakara suresi 31 ayetinde,

“Ve Allah Âdem’e Allah’ın isimlerinin hepsini öğretti”

diyerek Âdem’in öğrenme kabiliyeti ile yaratıldığını ispat etmektedir. İşte bu sebeple Kur’an’ı kerim insana kendisinin ne olduğunu öğrenebilsin diye gönderilmiş kitaptır. Zaten insan Kitab-ı Kur’an’ın canlı halidir ve ancak yine insan okuyabilir. İnsan dışında bir canlı mahlûka okunsa o mahlûk için yaşamında değişen bir şey olmaz. Ancak insan yaşamında namzetliğini zahir kılıp Allah’ın insan dediği haline gelir.

Soru:

Cenabı Allah kitabı insandan, insanı kitaptan ayırmamıştır. Kâinata rahmet olarak gönderdiği Peygamber efendimiz Hz Muhammed’i de Kur’an’la ziynetlemiştir. Melami Mürşid-i Kâmilî olan Damperli Halil İbrahim Efendinin beyanıyla “Kur’an insanın kullanma kılavuzudur” Gönüller Sultanı efendimizin bu beyanını nasıl anlamalıyız?

Cevap:

İnsan, efendimin beyanıyla “Tahsil-i kemal seyr-i cemal” için yaratılmış bir varlık olup bedenlenişi ve bu bedeni kullanabiliyor oluşu ile sınırlı değildir. İmam Ali efendimizin,

“Ey insan! Sen kendini küçük bir şey mi sanıyorsun sende âlem gizlidir”

beyanı bu gerçeğin ifadesidir. İnsanın kendisini yaradılış gayesi olan yaratıcısının muhataplığına ulaştırabilmesi için öncelikle tahsil-i kemal etmesi gerekir. Çünkü dünya boyutunda benimsemiş olduğu gayrılık onu kendi aslından uzaklaştırmıştır. İşte Kur’an burada devreye girmektedir. İnsan, yaradılış gayesini öğrenmek, kendisini tanımak, şirkinden arınıp tevhide ulaşmak ve neticesinde cemal seyri için Kur’an’ı kerimi işterek okumalıdır. Çünkü Kur’an’ı kerim okumak ak kâğıtta kara yazıyı okumaktan daha ötede bir olgudur. Bizler Kur’an okurken Allah bizim dilimizle bize hitap etmeye başlar. Bizim dilimizle bize kendisini, âlemi ve kendisinin neye insan, iman, tevhit, kul dediğini anlatır. Bizler Allah’ın insan beyanına yüklediği anlamı ancak onun anlatışıyla öğrenebiliriz. Unutmamalıyız ki içinde bulunduğumuz hali olması gereken hal zannetmek cehaletten kaynaklanır. Karanlığın içerisinde yaşayanlar kendi gerçekliklerini ancak güneş doğunca görebilirler. İşte Kur’an bize güneşin varlığını ve doğurmamız gerektiğini gösterir. Cenabı Allah’ın Kur’an’ı insandan, insanı Kur’an’dan ayırmayışının ve gönüller sultanı efendimin,

“Kur’an insanın kullanma kılavuzudur”

deyişinin hikmeti budur. O insan ki Hakk’ın kendisini, tevhidi, kulum dediğini, imanı anlatan ve ispat edendir tıpkı Kur’an gibi. Bu sebeple Kur’an; Kitab-ı Kur’an ve natıkayı Kur’an diye isimlendirilir. Bizim Kur’an’ı işterek okumamızın yolu da budur.

Dembir

Şimdi bize sevgilimizden bir mektup gelse üzerinde ne yazdığını bilmeden okumak nasıl ki gelen mektubu okumak değilse sevgililerin en sevgilisi olan Cenabı Allah'tan gelen Kur'an'ı da ne yazdığını bilmeden okumak aynı mesafededir. Kur'an Rabça yazılmış bir kitap olup mektupta belirtilen adresle sevgiliye kavuşabilmenin yolu Rapçayı bilmekten geçmektedir. Cenabı Allah Kur'an'ı kerimi okunsun anlaşılın ve amel edilsin diye göndermiştir. Bizlerin Allah'ın kendisini anlatışındaki Allah'a iman edip o imanın gereklerini yerine getirmek yerine, Allah'ın anlatışına uymayan bir Allah tanımına inanıp o inancın gereklerini yerine getiriyor oluşumuz Allah'ın kendisini anlatışındaki Allah'ı Kur'an okuyamadığımız için bilmiyor oluşumuzdandır. Her iki imanın da ibadetleri farklı olduğundan birisi bizi Allah'a yaklaştırırken birisi Allah'tan uzaklaştırır. Bu uzaklaşma zan tevhidini barındırdığından Allah'a yaklaşıyormuş zannettirir. Kur'an'ı kerim sadece namaz kılın, oruç tutun, hacca gidin, kurban kesin, zekât verin ayetleriyle küçültülemeyecek kadar büyük bir kitaptır. Cenabı Resulullah efendimiz, kendisinden gayrıyı kendisinden gayrıya bildirmemiştir. Bilinmelidir ki, Kur'an'ı Kerime yazılan ayetler Onun söyledikleridir.

Soru:

Hak erenleri her şeyi hep en yakında tarif etmiş, aranması gereken her ne var ise kendimizde aramamızı tavsiye etmişler ve bunun yolunu göstermişlerdir. Hz Resulullah da “Nefsine arif olan ancak Rabbine arif olur” buyurmuşlardır. Kur'an Allah'ı yedi kat gökyüzünde değil şah damarımızdan da yakın tarif etmiştir. Rıza baba da bir nefesinde, “Okumak bilersen Kur'an sendedir” buyuruyor. Bu beyanları nasıl anlamalıyız?

Cevap:

Rıza babanın beyanını anlayabilmek için öncelikle bu beyanın bulunduğu dizelerin bütünlüğüne bakıp nereye işaret ettiğini görmek gerekiyor.

*

***Gel derviş, beri gel, yabana gitme;
Her ne arıyorsan inan sendedir.
Nefsine beyhude eziyet etme
Kâbe'ye maksudun Rahman sendedir.***

Gel ey Hakk'ı talep eden! Kendi dışında ötelede, bilinmez, görülmez, işitilmez zannettiğin için zannındaki Hakk'ı bilip, bu bilgiyle o Hakk'a ulaşma talebinde olma. Varlığın Hakk'ın halkiyeti yani sen Hakk'ın zahirisin. Zannettiğin gibi kendi dışında nerede olduğu bilinmeyen bir Hak yok. Ötelede zannetmenin sebebi olan mevcut bilgilerinden geçmen gerek. Hakk'ın yaratması, yarattığıyla zuhurudur. Hak kendisini sana sende bildiriyor. Muradın, Hakk'a varmaksa kendi batnını kendinde zahire getir. Anlamalısın ki halkiyet olan varlığın Hakk'ın halkiyetidir.

***Çöllerde dolaşıp seraba bakma,
Allah Allah deyip sehâba bakma.
Talibi Hak isen kitaba bakma
Okumak bilersen Kur'an sendedir.***

Çöl senin kendi anlayışındır. Bu anlayışın içinde sana öğretilen Hak bilgisi Hakk'ın kendisini doğru tanımlayan bilgi değildir. İçerisinde Hakk'ın kendisini tanımladığı sana senden daha yakın olduğu, varlığın esasının ne olduğu, senin kendinle sana kendisini ispat ettiği bilgisi yoktur. Kendinde, kendisini zikreden Hakk'ı işitmen gerek. Hayalî bir Hakk'ı zikrederken kendini işitiyorsan ikiliktesin. İşte bu çöl olan bilgin sana Hakk'ı yaşamın ve kendinin dışında zannettiriyor, kendi dışında arattırıyor. Hakk'ı talep ediyorsan ak kâğıda kara yazıyla yazılmış kitabı sevap kazanmak için okumaktan geç. Kitabı okuyuşundaki anlayışın dahi ne okuduğunu anlamadan okumak üzerine dayalıdır. Okuduğunu işitmek ve anlamak için çöl olan anlayışından geçmen gerek. Kitap Hakk'ın kelamı olduğundan

Dembir

kutsaldır. O halde sen de Hakk'ın halkiyeti olduğun için kutsalsın. O kitap sana kendini okuman gerektiğini anlatıyor. Hakk'ı kendinde Hakk'ın öğretisiyle okumalısın. Varmak istediğin yer uzaklaştığın yerdir. Uzaklaştığın yere geri döndüğünde varmak istediğin yere varacaksın. Yapman gereken, kendi dışında zannettiğini kendinde kabullenmektir.

***İlminle bir kılı, kırka yararısın,
Gördüğün rüyada sade sen varsın,
Etrafına bakıp kimi ararsın,
Bu tehi kubbeyi kuran sendedir.***

Sahip olduğun ilim sende sana göreler doğuruyor ve bu sana görelerle yaptığın yorumlar seni Hakk'a yakınlaştırmak yerine kibirlenip Hak'tan yani özünden uzaklaşmanın sebebi oluyor. Sen Hakk'ı değil, Hakk'ın ilmini onu da yüzeysel olarak öğrenip kendini umman sanmandan dolayı bir zannı yaşamaktasın. Kendine göre doğrular oluşturup bu doğrulara göre hüküm vermekte, kendini her zaman haklı görmekteisin. Kendi şartlarına göre aradığını hiçbir zaman bulamayacaksın çünkü Hak şartlara, kalıplara sığmaz. Hakk'a varmak istiyorsan kendine verdiği müstakillik kalıplarını kırmalısın. Gökyüzünde zannettiğin gökyüzünde kayıtlı değildir. Kendine dön, kendinde ara. Sana senden yakın olana kendinde şahit olmalısın. Ne aradığını bilmediğinden bulduğunu, aslında aradığından gayrı bir şey görmediğini göremiyorsun. Senden gören, işiten, zikreden, fikreden hep aradığın Hak, bunu anlayıp kabullenmelisin.

***Kılı kırk yarmağa irfandır deme;
Ona yahşi, buna yamandır deme;
Şuna gerçek, buna yalandır deme;
Birin aslı yok, yalan sendedir.***

Yaşamı ve eşyayı kendine görelerle yorumlayarak olur olmaz, doğru yanlış kavramları verip sana göre doğrularda inat etmeyi, ben biliyorum ve bildiğim doğrular üzerine taviz vermeden

yaşıyorum deyip sabit fikirli olmayı marifet zannetme. Kendine yapacağın en büyük kötülük sabit fikirli olmaktır. Şartların bakışını perdelemektedir, yakmalısın perdelerini ki gerçeği görebilesin. Şartlı bakanlar kendi şartlarını görmekten öteye geçemezler. Hakikat yaşamın olduğu haliyle bütünlüğüdür her ne yaşıyorsan. Öncelikle, olur mu böyle bunlar Hakk'a uygun değil, Hak böyle yapar mı, bunlar küfür deme. Kendi bilgilerinle kıyasladığın için sana uymuyorsa kendi kıyasını terk etmelisin. Hak birlik zevkinde tecellidedir ve yaşam birlik içinde birliğin tecellisidir. İkilik sen olduğundan ikilik çıkartarak birlik zevkine eremezsin. Hakk'ın sendeki tecellisine şahit olman için varlığını nefsinle tevhit etmekten geçip varlığı Hak'la tevhit etmelisin. Hakk'ın zuhuru olan kendine gayrılık verip kendinde ben derken kendini işitiyor olman, olmayanı oldurmaya çalışmandır ki bundan daha büyük yalan yoktur. Bir yalanı yaşıyorsun ey Hak talibi. Kendi yalanına inanıp yalanı iman zannediyorsun. Doğruyu yalanla kıyaslayıp doğruya yalan demekten kurtar kendini. Batılın içinde Hakk'a ait bazı vasıfların yüzeyselliğinin olması batılı Hak yapmaz. Bana görelerin değil mi kendine benlik verdiren ve kendini helake sürükleyen? Geçmelisin kendinden.

*Ayrı mana verme küfür ile dine;
Varıp gelme şaşkın, şekk ü yakîne;
Arıfsen agâh ol sırrı Mübin'e;
Vesvesen küfürdür, iman sendedir.*

Küfür senin kendini nefisten ibaret zannedip varlığı nefsinle tevhit etmendir. Din ise varlığın Hak'la tevhit edilisidir. Kendini ayrı Hakk'ı ayrı zannetmendir şirkin. Kendi yakınlığında tecellide olan Hakk'ı kendinle örtme. İstesen de Hakk'ı örtemesin, örttüğün kendi görüşün olur fark et. Kendine şüphe olan ikilikle bakmaktan geçmedikçe, varlığı sahiplenmekten geçemeyeceğin için kendi hakikatine gafil ve cahil olarak kalacaksın.

Dembir

Bilişlerinden geçip, Hakk'ın bilişine ererek Hakk'ın seni bilişiyile kendini bilmeye başlamalısın. İşte o zaman sır olan Hakk'ın seninle tecelli edişine erebilirsin, Hakk'ı kendinde seyredip, işitip, zikredersin. Kendinde Hakk'a muhatap olursun. Senin kendiliğın tevhitir bu gerçeği fark etmelisin. Kendinden kendine yücelip, kendiliksiz kalmalısın.

***Gir gönül şehrine, dolaş bir kere,
Kıyas et ne imiş güneşle zerre;
Yalnız sen kadirsin hayır ile şerre,
Şerre mail isen Şeytan sendedir.***

Gönül şehri senin ben dediğın varlığıdır çünkü varlığın Hakk'ın kendi tecellisidir. Bu sebeple sen göremesen de, bilmesen de bütünüyle gönül denilen Hakk'ın mekânısın. Hak görüyorsun, Hak söylüyor, Hak işitiyorsun. Yaşamın Hakk'ın kendisini muhabbet edişi olduğundan her anınla ne yaparsan yap Hakk'ı ispat ediyorsun. Sen Hakk'ın ispatsın.

Aklını, iradeni yani tüm bildiklerini ve bu bilgilerle oluşturduğın ikilik anlayışını yani gerçeğe arandaki benlik dağını del ki ikiliğinden tevhide ulaşasın. Gir bu tevhit deryasına, Hakk'ı kendinde keşfetmeye başla. İşte o zaman ben dediğın kendinin ve Hak dediğın varlığın zahir ispatının ayrı olmadığını göreceksin. Bunu gerçekleştirmeye iraden var. Sen Hakk'ı bilmeye donatılmışsın. Hakk'ı bilme özelliğini kendini bilmeye zayi etme seçim senin. Bilmeye Hakk'ı bilmeye yönelirsen işte o zaman nefsinin birin tafsilatı olduğuna hem işiterek, hem görerek şahit olursun. Ancak sana yolu gösterirler, yürüyecek olan sensin hiçliğe doğru. Firavun da sensin, mümin de...

***Cilve etsin dersen kemâl ile Hak,
Çıkıp benliğinden bir kendine bak;
Ene Hak sözünü dilinden bırak,
Lâfa kulak verme, irfan sendedir.***

Hakk'ın kemaliyle tecelli edişi kendisine ait vasıfları zuhura getirişidir. Vücutlanışı, sıfatlanışı ve fiil tecellisidir. Hakk'a varmak yani Hakk'ı kendinde bulmak istersen ki Hakk'a varmak ancak ve ancak kendinde Hakk'a şahit olmaktır, benliğinden çıkman, varlık olan tecellileri kendine nispet etmekten kendini kurtarman, zandan geçmen gerekiyor. Görmek istediğin tecelli kendinin dışında bir tecellinin sonradan görünür hale gelişiyile değildir. Tecelli kendinsindir, seninle tecelli etmiş zaten başka bir şey görmeyi bekleme. Hakk'ı görmek istiyorum demen, vücudu, sıfatı, fiili görmek istiyorum demendir. Varmak istediğin seninle varlık âleminde zuhurda bunu anla. Arandaki perde görüşündedir görülen kendi zahirliğinde değil. Bu hakikatin beyanı olan “*Ene Hak*” sözünü Hakk'a küfür etmek olduğu anlayışını ve söylemini bırakıp doğruluğunu kabul etmelisin. Kendini görürken Hakk'ı kendinde göremezsin. Bilmek Hakk'ı gayrılıksız bilmek içindir. Bilgiyi hal ile vücudlandırmalısın. Hakk'ı bilmeklik sende olduğundan kendinde bilmeyi kendinde uygulamalısın.

***Nefsini evvelâ çıkar aradan,
Bir reнге boyanma aktan, karadan;
Gönlünde berk urur nuru yaradan,
Zulmette dolaşma, Yazdan sendedir.***

Nefsini yani varlığını nefsinle tevhit ettiğin için ilahlaştırdığından dolayı emmare boyutuna sürüklediğin tecellinin kendisi olan nefsinin, emmare boyutunda tutan zulmaniyetten çıkartıp aslına secde ettir. Nefsinin varlığı yoktur. Varlık, kendiliksiz olarak senin varlığındır. Nefsinden nefsinin değil nefsinin kendini görmek için bak kendine idrak gözüyle. Ak ve kara ikiliğinden tevhide geç yani ben ve Hak ikiliğini tevhit et. Deryada olmak için soyunmak lazım. Derya varlık kabul etmez. Varlığında gören, işiten, zikreden, fikredendir Hak, sana kendisini sende bildirip ispat edendir. Sen nurun yani hakikat gerçeğinin zuhurusun. Hakk'ı sahiplenip Hak ile Hak'ta

Dembir

Hakk'ı değil, Hak ile Hak'ta kendini bilmekten geç ki sen olan Hakk'a kendinde arif olasın. Anla ve kabul et, kendin dışında varılacak bir Hak yoktur.

***İşittim babasız bir oğulmuşsun,
Hem cennette doğmuş, hem kovulmuşsun;
Hem kesret istemiş, hem boğulmuşsun,
Allah'ın suçu ne? İsyân sendedir.***

Sen ki Âdem namzedisin yani Muhammedî nurla ruhlanıp, Hakk'ı gayrılıksız bilme ve bu bilmeye gördüğü Hak, işittiği Hak, zikri Hak, fikri Hak olarak Hakk'ın muhatabı olma yeteneğini, yaratılışında bünyesinde barındıransın. Varlığım senin varlığındır, ben senin kendini muhabbet edişinim beyanını bu beyana kendinde şahit olarak dile getirdiğin boyut olan vahdetten, nefsanîyet giyinen, ikiliğe çıkılman, nefsi sahiplenip zulme düşülen yere geldin. Gelişin, görünürlük âleminde Hakk'ın görünürlüğünde cemal seyri içindi ve gelişin Hakk'ın kendisini görünürlüğünde yani kendi nefsinde seyretmek içindi. Bu istek, Hak bilinmek istediği için yaratılışında mevcut. Lakin çıktığın kesret denilen Hakk'ın esma ve suret giyişi olan nefsinin sahiplenerek, kendini nefsinle ilahlaştırıp özünü kaybettin. Hak seninle kendisini bilecek yönüyle zahir oldu lakin sen bilmeye kendini bildin, ben görüneyim, ben işitileyim, ben zikredileyim ben secde edileyim istedin. Hem Hakk'ı görmek istedin, hem de görünürlüğü kendinle tevhit ettin. İşte bu hakikatte isyandır. Hakk'a, nefsinin hiçliği olan varından geçerek secde etmedikçe şirkin bitmeyecek. Hak'ta ikilik yoktur o ikiliği mümkün olmayan birliktir. İkilik sende, birlemelisin.

***Gayrıdan arayıp derdine çare,
Ne varlık verirsin mûr ile mâre?
Cennetten çıktınsa be hey avare,
Havva'yı aldatan yılan sendedir.***

Derdin ikiliğini tevhit emekse eğer ikilikle bulunarak ve ikiliğinle bulunmanın sebebi olan bilgiyle yaşayarak iki görüşünle kendine ve Hakk'a ayrı varlık veren bakışınla bakıp kendin olarak bulunmaya devam ederek Hakk'a varamasın. Hakk'ı bildirecek bilgi, bilen sen olmaya devam ettikçe derdine çare olamaz. Hakk'ın ilmini değil Hakk'ı bilmelisin. Çare tevhide ulaşıp, varlığını tevhit anlayışına tabi kılmandır. Bu âlemde kendi tafsilatını seyrettiğin için kendin ve âlem birliğine ulaşmalısın. Gördüklerine kendinden gayri müstakillik verme sakın. Nefsaniyet giyişin şehadet etmen içindir. Nefsini ilah yapan, ilahlığı sevdiğinden Hakk'ın varlığını giyinerek ikilik çıkartan sensin, yoksa yaratılmışlıkta ikilik yoktur. Tevhit kendi ikiliğini birlediğinde zahir olur kendinde. Anlamlısın ki ikilik de sende tevhit de sende. Yapman gereken şaşılığını tedavi ettirmendir.

Şanın pek alidir, ne var pest isen?

Her şeye taparsın put-perest isen?

Bâde-i aşk ile eğer mest isen

Kendine gel âşık, canan sendedir.

Aslın Hak'tır senin, zahirin nefis. Nefsaniyet giymiş olman şirk ehli ol diye değil Hakk'ı zahirlikte seyret diyedir. Hakk'ın bilinme isteğiyle özelliklerini görünür kılışında ve iradende kendini sahiplenerek ilahlık iddiasında bulunma özelliğine sahip oluşun şirkinin sebebi değildir. Bilme yeteneğini doğru yerde yani Hakk'ı bilmede kullanmamak senin gafletinden kendine zulmedişindir. Nefsinin isteği isteğin, sevgisi sevgin, zikri zikrin olmuşsa giyindiğin gibi soyunmalısın. Kendini varlığın sahibi sanıyorken her gördüğün görünürlüğü de varlık sahibi zannederek iki baktığından iki görmektesin. Batınında mevcut olan ilahi aşkı zikre hizmetle kendinde zahir edersen, aşkın cezbesi gerçek sarhoşluğu doğurur yani aklın değerlerinden, şartlanmalardan, doğrularından geçersin. Algıların nefse tabi olmaktan arınınca tevhide tabilik başlar, canan olan Hakk'a

Dembir

kendi zahirliğinde şahit olup Hakk'a kendinde muhatap olarak varlık sahnesinde insanlığına ulaşmış olursun. Aşkın narında kül olursan küle varır, küllerinden yeniden doğarsın. Bu doğum, Hakk'a kendinde şahit olunan irfaniyet doğuşudur.

***Cahil müzahire Hak diye bakar,
Her köşe başında bir kandil yakar,
Bu seyl-i havadis durmayıp akar
İlel-ebed baki kalan sendedir.***

Hakk'ın zuhuru olduğundan habersiz kendine Hakk'tan ayrı varlık verip Hakk'ı öteleyişin, cehaletindir. Algıların dünyaya açık Hakk'a kapalı olduğundan yanılğı içerisinde, varlığı benlik olarak yorumluyorsun. Bu sebeple içinde bulunduğun hali olması gereken doğru hal, ibadetlerini de Hakk'a ulaşan ibadet zannediyorsun. Hakk'ı yedek ilah yapıp gayırları ilahlaştırma. Her köşe başında kandil yakarak yani her yaptığını kendini ispat etmek, yüceltmek, zikrettirmek ve kibir giyinmek için yapma. Ne yaparsan yap, ne kadar kendini büyük görürsen gör kaçınılmaz olan Hakk'ın varlığıyla var oluşundur ve benliğin bir gün bitecektir. Kandili kendi iç âlemine yakmalısın yani varlığı nefsinle değil Hak'la tevhit edip, kendi karanlığını aydınlatarak kendi aslını görmelisin. Bu hakikat gerçekleşmediği sürece içinde bulunduğun ikilik anlayışı kendinde hâkim olacaktır. Oysa nefsin fani, gelip geçicidir. Bu fanilikte baki olanı görmek ancak tevhit imanı ile mümkündür. Bilmelisin ki sen zahirinle fani, batınınıla bakisin. Batının Hak zahirin halktır. Fanilik suret ve esma olan görünürlüğün baki olan Hakk'ın sıfatı ve sıfatlarının sınırsızlığındandır. Fanilik olmasaydı sınır olurdu. Sen kendinde Hakk'ı bilenlerden ol, ölmezden evvel öterek. Hakk'a nispetle aslında fanilik de yoktur.

***Membai sendedir feyz-i hayatın
Gelip giden canlar hep nefehâtın.
Hayretten boğulma, bu kâinatın
Hepsi bir katredir, umman sendedir.***

Baki olan Hak sendedir çünkü sen Hakk'ın zahirliğisin. Görüşünü dışa dönük olmaktan alıp içe çevirdiğinde göreceksin ki Hakk'ın zuhuruna ben demekteymişsin. Her yaptığın ve yapabilmenin ardındaki sıfatların cümlesi kendini beyanından ibarettir. Kendini beyan edişin için yaptıkların ise Hakk'ın seninle kendisini beyanıdır. Görüşün Hak, görüşünün gördüğü de Hak'tır. İştiişin Hak, iştiişinin iştiiği de Hak'tır. Kısaca Varlığın Hak, varlığının var oluşu da Hakk'ın kendisini beyanıdır. Hayretten boğulma yani seninle zuhura gelen cümle tecellilerde kendini görüp kendinde tevhit ederek benlik çıkartma. Benlik çıkartışın kendine zulmetmendir. Sen yaptıkların, bildiklerin, gördüklerin, iştiişiklerin, düşündüklerin, sevdiklerin değilsin. Sen, bilen, gören, iştiişen, zikreden, sevensin. Sen nefsinden ibaret nefis değilsin. Sen nefsaniyet giyensin. Tıpkı, giydiğin gömlek gibidir nefsin.

Her şeyin varlığı senin özündür.

Kendini çok gören kendi gözündür,

Bu mülke hüküm eden senin sözündür

Kalıbın kürsüdür, sultan sendedir.

Anlamalısın ki her şey denilen anlatabilmek için senin dışındaki nefsin ve nefsinin varlığını oluşturan unsur adına kullanılan tabirdir. Vücudun, kulağın, gözün, dilin, burnun, elin, ayağın gibi ve gözünle gören, kulağımla iştiişen, dilinle söyleyen, elinle tutan, ayağımla yürüyen sensin. Aslı itibariyle kendi sıfatlarını seyirdesin ve kendim dediğin Hakk'ın seninle varlık âleminde zahir oluşudur. İki bakıyorsan iki görmen, bir bakıyorsan bir görmen bu sebeptendir. Var eden de varı seyir eden de sensindir. Cümlesi tek tek sıfattır sen cümle sıfatsın. Cümlesi sana seni anlatmaktadır. Her şey kendileri olarak kendilerini bilmeden seni sana anlatmaktadır. Esmâ müsemmasından ayrı olamaz, suret siretinden. Sen müsemmanın zahiri, sen siretin varlık âlemindeki halisin. Sen el değilsin el senin elin, sen görme değilsin gören sensin, sen ayak değilsin ayakla yürüyensin ve kendine ben

Dembir

derken bile, ben deyişin Hakk'ın seninle zahir oluşundandır. Görüşünü suret görmekten kurtarıp suretle görünür olanı görmeye çevirdiğinde gördüğünün değil görüşünün değiştiğini göreceksin. Sen Hakk'ın kendisini muhabbet edişinin muhatabı olansın. Sen zatına delilsin.

***Hey Rıza, takat yok Hakk'ı inkâra;
Sen mahrem imişsin didar-ı yara,
Şimdi agâh oldum sırrı esrara
Âlemi yaradan vicdan sendedir.***

Hakk'ı inkâr etsen de, iman etsen de aslında tevhidin içindesin ve ikilik çıkartman mümkün değildir. İstesen bile kendini ayıramazsın. Senin iki zannetmen biri iki yapmaz. Görmesen de Hakk'ın görünürlüğüdür. Görüşünün Hakk'ı görüyor, işitişinin Hakk'ı işitiyor, zikredişinin Hakk'ı zikrediyor, fikredişinin Hakk'ı fikrediyor oluşu ama senin kendine gafil oluşu bu hakikati değiştiremez. Sen Hakk'ın zahirisin. İşte bunu bilişin kendini bilişin, kendini bilişin kendinden Hakk'ı bilişindir. Nefsin bilinmecliği, sen bilmekliğisin. Bu sebeple nefsin senin için yaratıldı. İki bakarsan kendini nefisten ibaret zannedersin, bir bakarsan Hakk'a kendinde arif olursun. Görüşünle görmeni birlemelisin. Hak ikiliği mümkün olmayan birliktir. İkilik çıkartman imkânsızken iki çıkartmaya çalışman kendine eziyet, kendini inkâr etme çabasıdır lakin inkârın dahi ikrardır. Kendi tafsilatına bakıyorsun nereye baksan. Bakan bakılında kendisini görür.

Soru:

Kur'an her okuyanın rahatlıkla anlayabileceği ve sevap kazanabileceği bir kitap mıdır?

Cevap:

Şimdi öncelikle şunu anlamalı ve kabul etmeliyiz ki Cenabı Resulullah efendimiz zahiren Arap yarımadasında dünyaya geldiği ve tevhidi tebliğ ettiği insanların Arap lisanı kullanıyor

oluşları sebebiyle peygamber efendimizin anlayabilsinler diye Kur'an'ı Arapça beyan etmiş olmasından dolayı Kur'an'ı kerim Arapça yazılmış bir kitaptır. Bu, Kur'an ancak ve ancak Arapça okunur anlamına gelmemektedir. Kur'an ancak Arapça okunur diyenler Kur'an'ın okunmasını isteyemeyenlerdir. Eğer tezleri doğru olsaydı Cenabı Resulullah efendimiz kendisine gelen başka bir diyarda başka bir lisanı kullanan bir insanın

“Ya Resulullah benim halkım Arapça bilmediği için ayetleri okuyup anlayamıyor, ne yapalım?” diye sorduğunda “Ayetlerimizi halkının anlayacağı dile çevirebilirsin”

cevabını vermezdi. Öncelikle okunulacak olanı anlamanın ilk boyutu olan ayetlerde ne yazdığını okuyabilecek hale getirilmesi, sonra okuduğumuzun kendi varlığımızdaki ispatını bulmamız gerekir. Bizler Cenabı Allah'ın ayetleriyle bize neyi anlattığını ve bizden ne istediğini okuyabilmeliyiz ki anlayalım ve amel olan kendi varlığımızda ispatını bulalım. Şimdi Kur'an'ı kerimde her okuyanın rahatlıkla anlayabileceği birinci anlam, insanlığa ait ortak değerlerin ne olduğu ve o değerler üzerine yaşamamız gerektiğidir. Kur'an bize insanın Allah'a inanan, peygambere inanan, Rahmaniyyet olan güzel ahlak üzerine yaşayan olması gerektiğini ve bunlarla insana ait yaşamdaki kural ve kaidelerin ne olduğunu göstermektedir. Sevmek, hoş görmek, merhamet etmek, affetmek, paylaşımcı olmak, kimseyi incitmemek, cana kıymamak ilkelerinin uygulanması gerektiğini göstermektedir.

Bizler Kur'an'ı anladığımız dilde okumaya başladığımızda bunları görebiliyoruz. Bu haller üzerine yani Kur'an'ın istediği şekilde yaşantımızı yeniden düzenlediğimizde nuraniyete ait yaşamı yaşamaya başlarız. Buna melek seviyesine ulaşmak denir. Ancak içerisinde hala ikilik taşıdığı için Rabbin isteğine ulaşılamamış olur. Bunu herkes okuyup anlayabilir. Kur'an'ın bir anlamı daha vardır ki işte o Rapçayı bilenler tarafından okunulup anlaşılıp amel edilen anlamıdır. Buna tevhit üzerine

Dembir

yaşayan, nefisinden rabbini bilen insan-ı kâmil denir. Ve Allah'ın tarif ettiği insan budur. Çünkü insan melek olsun diye yaratılmamıştır. İşte bu anlama ulaşabilmek için natıkayı Kur'an'dan işiterek Kur'an okumak gerekir. Rabçayı bilenin Rapçayı öğretmesiyle... İşte o zaman Kur'an kitap olmaktan çıkıp kâinat olmaya, kâinat olmaktan insan olmaya yücelir. Kişinin rabbinin adıyla kendisini okumasıdır Rabça Kur'an okumak. Nefs-i feragat gerektiğinden feragatı gerçekleştiremeyenlerce anlaşılamayacak olan anlamı budur.

Soru:

İnsan mı Kur'an'ı şereflendirmiştir, Kur'an mı insanı?

Cevap:

Kur'an'ı kerim kitap olması sebebiyle değil içerisinde Allah'ın sözlerini barındırdığı için kutsaldır. Ve Allah sözlerini kendi özellikleriyle yaratmış olduğu insana söylemektedir. İnsan dışındaki diğer canlılarda Ahsen özelliği olmadığı için bu sözleri okuyup anlayarak kendi varlıklarında Allah'ı bilme yoktur. İnsan ise Allah'ın kendisini bilecek olma yönüyle teşbihe çıkışı olduğundan meleklerde dahi bulunmayan bilebilme özelliğine sahiptir.

Şimdi, insanın bu özelliğe sahip canlı oluşuyla bu özelliği kullanarak Allah'ı biliyor oluşu farklı olgulardır. İnsan Allah'ı bilme potansiyeline sahipken bu potansiyeli nefsinde kullandığı sürece gerçek anlamda insan değildir sadece namzettir. Bu, gömülü altının üzerinde fakirlik yaşamak gibidir. Ne zaman ki insan Kur'an'ı kerimdeki Allah'ın hitabını işitmeye başlayıp, işittiği hitabın mesuliyetini alıp kendisini Allah'ın insan dediği tanıma ulaştırdığında kendisinden Allah kendisini muhabbet etmeye, zikretmeye, sevmeye, bilmeye, yüceltmeye başlar. İşte o zaman insan da Allah ile kutsiyet kazanır. Kur'an insan içindir, insan Kur'an'la beyan eden Allah'ın muhataplığı için. Bu sebeple birbirlerinden ayrılmaz bir bütünlüktür ve bu sebeple ikiz kardeşirler. Kitab-ı Kur'an ve natıkayı Kur'an olarak

isimlendirilirler. İmam Ali efendimizin “Ben konuşan Kur’an’ım” beyanı bu hakikatin ifadesidir. Kur’an var okuyacak insan yok, Kur’an noksanıdır. İnsan var lakin Kur’an’ı okuyup kendisini Kur’an’la güzelleştirmiyor, insan noksanıdır. Noksanlığın tam olması iki yarımın bir olmasıyla mümkündür. Hu...

Avamın Hak dediğine ben ben diyorum.
Hakka ermişim kendimde seyrediyorum

Zatı Hak tecellisinde yok oluyorum.
Yokluğumun zahirinde bulunuyorum.

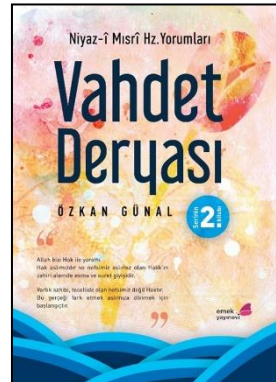
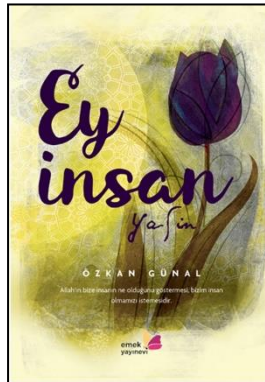
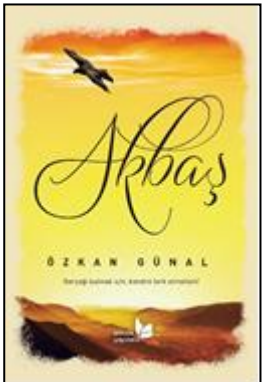
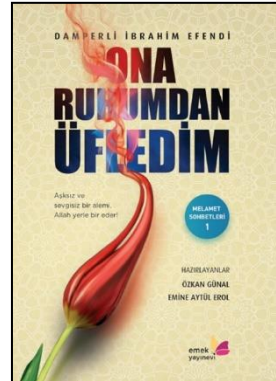
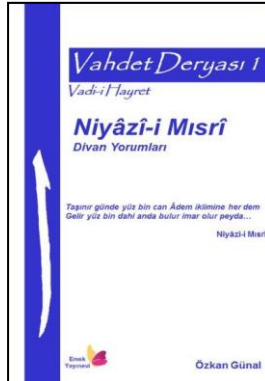
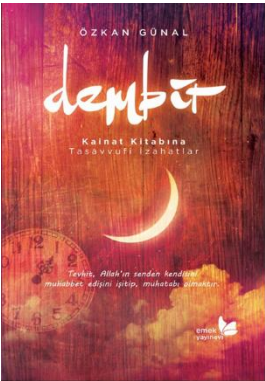
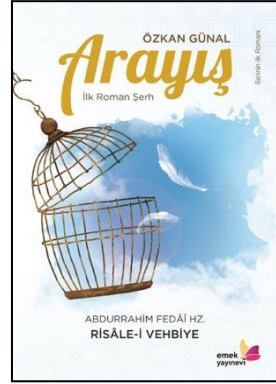
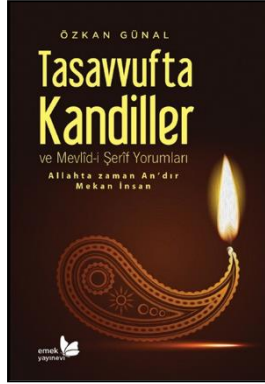
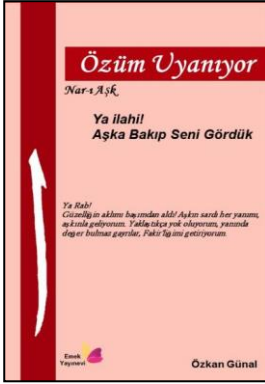
Nazar kıldığım varlıkta Hak görüyorum.
Nefsim bana oldu ayna ruhlanıyorum.

Cümle eşya benim örtüm giyiniyorum.
Kuran Ayeti her sözüm işitiyorum.

İnsan zatıma burhandır görülüyorum
Âşıkların dillerinde zikrediyorum.

Bilinmekliğim istedim **Halil**'le geldim.
Fakire tenezzül ettim ad alıyorum.

*Yazarın
Diğer
Kitapları*

ÖZKAN GÜNAL

deyhüt

Kainat Kitabına
Tasavvufi İzahatlar

Allah, sınır olmayan, eweli Kendisi, ahiri Kendisi, zahiri Kendisi, batını Kendisi, olandır. Sınır, yaratılmışlıkta vardır. Yaratanda sınır olmaz. O, zaman ve mekândan münezzehtir iken zaman ve mekânla zahir olmaktadır. Kendisinde sınır ve son olmayanın Kendisini tanıttığı ilimde nasıl son olabilir.

Allah, kalıplara sığmaz, Allah'a varmak için kendi kalıplarımızı kırmalı, kalıpsız kalmalıyız. Kalıpsız, şarhsız şurtsuz, yargısız kalmak, Allah'ta fena bulmak sonucu Allah'a uçuş etmektir. Bu ise bilgi boyutunda kalmak ile gerçekleşmez. Bilgi aracına ask binerse Maşuk Allah'a götürür, Nefis binerse gayrıya götürür.

Unutmamalıyız ki, Tevhit kendi insanlığımıza ulaşma sonucu Abduhu hitabındaki Allah'ın kulu olmaktır. Tevhit, Peygamber efendimizin, "Nefsine arif olan Rabbine arif olur." beyanındaki kendimizden Rabbimize arif olmaktır.

Tevhit, kendisi bilinsin diye bizi var eden Allah'ı yine kendimizde bilmektir. Tevhit, derviş olmaktır. Kişiyi derviş yapan ne kadar çok bildiği değil, ne kadar hâllendiğidir.

www.emakyayinevi.com

Gönlümüz, Dönüller Sultanı,
Nami Dampertü Melâmî Mürşid-i Kamîl'i
Halî İbrahim Bâki Hz. ile Birliktedir.